

**çukurova
sanat girişimi**

YERELDEN ULUSALA ULUSALDAN EVRENSELE

ÇUKUROVA ÖDÜLÜ 2026 NESİN VAKFI

ÇUKUROVA ÖDÜLÜ 2026 NESİN VAKFI

Çukurova Sanat Girişimi Yayınları:36

Bu dijital kitap,
ÇUKUROVA ÖDÜLÜ 2026 kapsamında Çukurova Sanat Girişimi tarafından yayınlanmıştır.
Çukurova Sanat Girişimi web sitesinde (www.cukurovasanatgirisimi.com) dileyen herkesin
görüşüne açıktır.

Editör: **Asuman Söylemez**
Kapak : **Başak H. Ekmekçi**
Dijital Tasarım: **Çukurova Sanat Girişimi**

ADANA

İÇİNDEKİLER

Dünyanın En Güzel Babası/Çetin Yiğenoğlu.....	4
Çukurova Sanat Girişimi (ÇSG).....	6
Çukurova Ödülü.....	7
Torosların Boğası /Çetin Yiğenoğlu.....	8
Çukurova Ödülü- 2026 Nesin Vakfı'nın	10
Geleceğin Yetişkinleri İçin / Başak H. Ekmekçi	11
Nesin Yayınevi / Atay Eriş.....	12
Aziz Nesin'in Mizah Dergiciliği / Turgut Çeviker.....	13
Aziz Nesin ile Çocuk Cennetinde 11 Yıl / Fırat Aykut	15
Nesin Vakfı: Korkuya Karşı Özgürlüğün Gerçekleşeceği	
Bir Toplum Modeli Olarak Fikrin Nesnelleşmesi / Adnan Gümüş.....	21
Aziz Nesin / Cevat Çapan	30
Nesin'in Aydınlık Dünyasının Bir Sayfası / Turgay Fişekçi	32
Nesin Vakfı Çiftliği / Güneş Sezgin	33
Nesin? / Selman Vefa Yıldırım	34
Aziz Nesin... / Dilek Şekerli	36
Aziz Nesin İçin Akrostiş / Haydar Ergülen	38
Aziz Bey'in kelebek rüyası, Nesin Vakfı / Ebru Sorgun- Cemal Dindar	39
Kendisi Ödül Olan Bir Vakıf: Nesin / Mesut Varlık	41
Aziz Nesin, Sen Neymişsin!.. / Yaşar Erkmen	43
Bir Aydınlanma Yolculuğu; Aziz Nesin'den Nesin Vakfı'na Uzanan Işık /Yaşar Ateşoğlu	45
Söyleşi 1: Nesin Vakfı Yönetmeni Süleyman Cihangiroğlu	
İle ÇSG Genel Koordinatörü Asuman Söylemez Söyleşisi.....	47
Söyleşi-2: Nesin Vakfı Eğitim Müdürü Özgün Dündar Cihangiroğlu	
İle ÇSG Genel Koordinatörü Asuman Söylemez Söyleşisi.....	52
Sert Kayalar Arasında Bir Çınar / Asuman Söylemez	59
Peygamberler de Ölüyor / hasan uysal	62
Aziz Nesin	65
• Yaşam Öyküsü	65
• Yangınlardan Yangınlara Aziz Nesin / Yaşar Öztürk	72
• Eğitim Konusunda Vasiyetimdir –1	103
• Eğitim Konusunda Vasiyetimdir –2	109
• Eğitim Konusunda Vasiyetimdir –3	114
• Aziz Nesin ile Bir Söyleşi. “Çatalcalı Kendini Sevmiyor.	
Çünkü Toprağına Bağlı Değil!..” / İsmet Erasalan	122
• Şinasi Acar Arşivi'nden... Bir Vakıf'ın Yapılanma Öyküsü	125
• Çocuklar İçin Yazdığı Şiirleri	134
• Fotoğraflarla Aziz Nesin Vakfı'ta	137
Kuruluşundan Bugüne Aziz Nesin Vakfı	142
Nesin Vakfı'nı Tanıyalım	150
Gazete ve Dergilerde Nesin Vakfı	157
Ütopyanın Gerçek Hali: Nesin Vakfı / Haluk Oral	158
Ütopyanın Gerçek Hali: Nesin Vakfı / Beril Eyüpoğlu	163
Matematğin 'Nobel'i bu köye gitti / Hürriyet Pazar	166
Fotoğraflarla Nesin Vakfı.....	175
Nesin Köyleri.....	193

DÜNYANIN EN GÜZEL BABASI

Cetin Yiğenoğlu

Şimdi, isimleri sıralanıp kim oldukları sorulsa sanırım pek az kişi olumlu yanıt verir:

Kasım Kahkah, Kerim Kihkih, Sıtkı Sırılısklam, Şakir Şıkırşıkır, Hakkı Haklar, Nuri Hayat, Bedri Birdirbir.

Siyasi mizah dergisi Marko Paşa'yı da uzmanların, bazı gazetecilerle edebiyatçıların dışında bilen zor çıkar. Belki, umarsız sorunuyla başa çıkmakta zorlanan biri görülünce "Git derdini Marko Paşa'ya anlat!" sözü dökülebilir dudaklardan. Ne ki, Hür Marko Paşa, Bizim Paşa, Yedi-Sekiz Paşa, Öküz Mehmet Paşa isimleri arasındaki bağ kolay anlamlandırılmaz.

Edebiyat tarihimizde İngiltere Prensesi Elizabeth'e, Mısır Kralı Faruk'a, İran Şahı Rıza Pehlevi'ye Türkiye'de yayınlanan dergilerdeki yazılarında hakaret ettiği gerekçesiyle hapis cezası verilen yazarımızın kim olduğu da pek bilinmez. Prenses'e, Şah'a, Kral'a hakaret suçundan başka ne tür absürt polis-savcı savlarıyla cezalandırıldığı, başarılı subayken ordudan atıldığı, halka gözdağı vermek için yapılan siyasi tutuklama "gösterileri"nde önce onun cezaevine tıkıldığı da... Yargılanmasına neden olan ipe sapa gelmez savların her birinin kara mizah öyküsü niteliğinde olduğunu çok az kişi bilir, anlar. İmam'ın, İmam Abdülaziz Beyin oğlu Mehmet Nusret'ten söz ediyorum; Hafız Mehmet Nusret; 8 yaşında "hafız" olan, bu yetisiyle "dahi çocuk" sayılan... Hafızlık eğitimi sırasında dinsel safsatanın, karanlık-boş inancın içyüzünü görüp anlayan, böylece çelişkiyi sentezleyerek "Kral çıplak," diyen Mehmet Nusret'ten...

Anlaşıldığı kadarıyla soyut kavramları anlamaya başlar başlamaz hayatı sorgulamaya başlamış. Kuleli Askeri Lisesini bitirdiği yıl soyadı yasası çıkınca seçtiği soyadı bunun göstergesi olmalı! Onun gösterdiği açıdan bakıldığında "Nesin" soyadını seçmesinin öz sorgulama olduğu hemen anlaşılır.

Başkalarına sen "kimsin", "nesin" diye sormadan önce o soruyu kendine sormuştu büyük olasılıkla. Yaşamı boyunca da halkına, insanlara ne olduğunu anlatmaya, doğruyu, güzeli göstermeye çalışması bu bakışının/yaklaşımının kanıtı olmalı. Anlaşılan, "Çocukları"nın, (*) -gömütlüğünün üzerinde oynamasını istediği çocukların- ne tür öğretim, eğitimle yetiştirilmesini istediği konusu üzerinde de çok düşünüp çalışmış...

Sonsuz ışıklık dünyasına gitmeden önce "Vasiyet" yazdı onlar için. Vasiyetinde yetkin edebiyatçıya yakışan dolaylı dille kendinin "nasıl insan olduğunu" anlattı çok güzel...

Kurduğu Vakıf da, onun "Vasiyet"ine uyarak, "....Onlara yaşamın savaşım olduğunu, bu savaşımın kişinin kendi içindeki olumsuz duygulara karşı da verildiğini, ondan itici güç olarak yararlanmaları gerektiğini gösterdi. Eğitim-öğretim sürecinde korkudan uzak yaşamının, kendilerini sevmenin, kendilerine değer vermenin büyük güç olduğu konusunda bilinçlenmelerine yardımcı oldu. Varsıl imgelemlerin, büyük düşlemlerin sahibi olabilmeyi özendirdi. Özgün düşün sahibi, yapıcı, kurucu, yaratıcı bireyler olmanın yolunu açtı. Gençlere dünyaya, insanlara, olaylara eleştirel gözle bakmayı" öğretti...

Bunları yazarak vasiyetinde kendini tanımlamıştı gerçekte...

Onu babam sayesinde tanıdım çocuk yaşlarımda. Babamın getirdiği Akbaba Dergisinde okudum ismini. Babam, onun yazılarını -*biraz da okuma yetim gelişsin diye*- bana okutur, dinlerdi. Ben okurken o gevrek gevrek gülerdi. Sonra, yazarın yazısında gündeme getirdiği kara mizah öyküsündeki çelişkiyi açılar, birlikte gülerdik.

Hayatım boyunca onun peşini hiç bırakmadım. Yetiştığımız dönemde bizi derinden etkileyen Nazım Hikmet, Sabahattin Ali, Orhan Kemal, Yaşar Kemal, Rıfat Ilgaz gibi yazarlarla birlikte onu da okuduk. Halkımızı, ülkemizi, dünyamızı anlamaya çalıştık. Ondan gülerek öğrendik acı gerçeklerimizi. Elimizden düşmedi dergi yazıları, kitapları. (*Şu anda kitaplığımda bütün "külliyyatı" var Büyük Usta'nın*)

Sonra iki kez daha kesişti yolum onunla. Çukurova Gazeteciler Cemiyeti Başkanlığı yaptığım dönemde Basın Özgürlüğü Anıtı'nın açılışında (24 Temmuz 1991) çağrımızı karşılıksız bırakmayarak Adana'ya geldi. Anıtı, Basın Konseyi Başkanı Gazeteci Oktay Ekşi ile birlikte açtılar.

İlk o törende sinyal verdi koca yüreği. Tören bitince beni yanına çağırıp kimseye sezdirmememi isteyerek biraz dinlenmesi için otele götürmemi söyledi. İki saat sonra panel vardı. Dakika geçirmeden kürsüdeki

yerini alarak başladı konuşmaya. Siyasal iktidarı eleştiriyordu ağır dille. Dönemin Devlet Bakanı en ön sırada oturuyordu. Az sonra dayanamayıp el kaldırarak dedi ki;

“Aziz Bey, hep eleştiriyorsunuz. Hükümetin yaptığı hiç mi iyi, güzel şey yok?”

“Olabilir,” dedi Usta, “bana ne. ‘İcraatın içinden’ programlarıyla yapıp ettiklerinizi sabahdan akşama anlatıyorsunuz zaten. İzin verin, biz de burada kendi düşüncelerimizi paylaşalım.”

Bakan yerine oturup kuzu kuzu dinledi bunun üzerine.

Onunla yolumuz iki yıl sonra Madımak Yangınında kesişti. Duyar duymaz bir taksiye atladığım gibi gittim Sivas’a. Geceyarısı vardığımda o Ankara’ya ulaşmış olmalıydı. Takvim 2 Temmuz 1993’ü gösteriyordu. 6 ay önce Uğur Mumcu havaya uçurularak katledilmişti. O, kılıpayı kurtuldu Madımak cehenneminden.

Sonra sövgüler dizdiler, saldırdılar. Yılmazdı, geri adım atmadı. Ne ki, koca yüreği iki yıl dayandı ancak; tam iki yıl; daha fazla taşıyamadı o yiğit, gözüpek aydınlanma savaşını.

Sanatsal gereklilik olmadıkça “ölüm”den pek söz etmezdi ama birinde şunları yazdı:

“Bir ülkede hayatın ne kadar güzel olduğunu anlamak için insanların nasıl yaşadığına ve nasıl öldüğüne bakın!”

Evet. Nasıl yaşadığınız önemli ama nasıl öldüğünüz daha da önemli! Çünkü, sonsuza değin ölümünüzle anımsanırsınız.

O, eserleriyle, kurduğu vakıfla yaşıyor; yaşayacak!

İnsanüstü güçle, dirençle halkının -dolayısıyla insanlığın- esenliği, ülkesinin güzelliği için çalıştı, daha doğrusu savaştı. İmam babanın oğlu olarak doğmasına karşın, baba yolundan gitmedi. Sisteme ayak uydurup rahatı seçmedi. Sırtını karanlığa, yüzünü aydınlığa döndü. Halkının din, kutsal kitap kurslarında körleştirilmesine, karanlığa itilmesine razı olmadı. Olamazdı da... Onlardan kurtarabildiklerini kurtarmayı düşündü. Yaşamı boyunca laisizmi savundu, tarikatlara, cemaatlara, skolastik yapıya karşı durdu. Sistemi düzeltmeye çalıştı. Bununla yetinmedi; daha çoğunu yapmalıydı; yaptı. Zor olanı seçti. Aziz Nesin Vakfını kurdu. Bütün kalıtını da Vakfa bıraktı. 4 çocuk babasıydı; Vakfı kurunca 34 oldu çocuklarının sayısı. Dünyanın en güzel babası olarak ışığa yürüdüğünde çocuklarının sayısı daha da arttı. Vakıf zamanla çok büyüdü. Güçsüz, korunmaya muhtaç çocukları geleceğe hazırlarken kimi çocuğun kendisiyle birlikte annesine, babasına iş-aş kapısı oldu. O çocuklar ki, büyüdüklerinde Vakfı özgün-örnek kurum yaparken babalarının, Aziz Dedelerinin koyduğu çitayı daha yükseğe çıkararak bayrağı gönderin sonsuzluğuna çektiler...

İnsan, gündemin sıcaklığından uzaklaşarak geriye dönüp baktığında zamanın nasıl da hızla geçtiğinin ayrımına varıyor. Onun sıcaklığını duyumsadığımız dönemler dün gibi görünüyor. Oysa tam 31 yıl olmuş ışığa yürüyeli. Dile kolay.

Ah! ne vardı şu zor dönemlerde yaşasaydı. Arsızlığın, yolsuzluğun, ahlaksızlığın arttığı, tuzun koktuğu, bütün toplumsal değerlerimizin eprildiği, ayaklar altına alındığı şu günlerde yaşasaydı... ah! yaşasaydı...

Öyle çok ihtiyacımız var ki şimdi ona.

Kalıtını böylesine büyüttükleri için gönül dolusu teşekkürler, Büyük Usta’nın çocuklarına...

.....

(*) *Nesin Vakfı’nı yuva bilen çocuklar*

ÇUKUROVA SANAT GİRİŞİMİ (ÇSG)

ÇSG bir vakıf değildir. Kuruluşunun hiçbir aşamasında böyle bir yapı düşünülmemiştir. Dernekler yasasında tanımlandığı türden ne platform ne de dernektir. Bunların tümü üzerinde tasarlanmış, gönüllülük esasına dayalı, işlevi kültür-sanat olan bir yapılanmadır. Adı üstünde “girişim”dir... Bu yapıyla evrim sürecinin başında olduğu varsayılır. ÇSG’de evrimini tamamlamak gibi bir yaklaşımın yeri yoktur, hiçbir zaman da olmamıştır. ÇSG sonsuza değin evrimini tamamlayamayacak/tamamlamayacak bir yapı olarak tasarlanmıştır. Tepe noktası her zaman eksik piramide benzer. Piramidin bu eksik yapıyla bile alınlıklı çatı konumunda olan ÇSG’nin altında Yazarlarevi Derneği (YED) gibi derneklerin, sanat platformlarının, vakıfların, türlü örgütlerin yer alacağı öngörülmüştür.

ÇSG, süreç içinde gereksinimlerin itkisiyle oluşmuştur. Bu, yaklaşık otuz yıllık bir süreyi kapsar. ÇSG’nin oluşumundaki yapı taşları Basın Özgürlüğü Anıtı-1991, Yerel Basın Kurultayı-1992, 1., 2., 3. Adana Sanat Günleri (1999-2001), eş dönemde yapılan Adana Cumhuriyet (*gazetesi*) Kültür Merkezi etkinlikleriyle Uluslararası Çukurova Sanat Günleri’ne (UÇSG) verilen emeklerle döşenmiştir. Söz konusu etkinlikler kapsamında, çoğunluğu yurtiçinden Adana merkeziyle bölgeye bini aşkın, şair, yazar, ressam, müzisyen, kültür-sanat insanı gelmiştir. Yalnızca Yerel Basın Kurultayı’nda Adana’da

ağırlananların sayısı 325’tir. Üç kez düzenlenen Adana Sanat Günleri’nde de 300’e yakın sanatçı-yazar konuk edilmiştir. Artık gelenekselleştiği yadsınamayacak *-14 kez düzenlenen-* UÇSG’nin bölge sanatına, ekinine katkıları bilimsel, sanatsal çalışmaların konusu durumuna gelmiştir.

ÇSG, felsefesi, ilkeleri olan bir girişimdir. ÇSG adı altında düzenlenen etkinlikler halktan, emekten yana, Aydınlanma devrimleri çizgisinde, estetik düzeyi yüksek ilerici niteliktedir. Yoz, arabesk, ucuz, popülist yapılanmalara, estetik düzeyi düşük sanata karşıdır. ÇSG etkinliklerinde, nesnel açıdan hedef izleyiciye ulaşamadığı halde, yapay yöntemlerle izleyici sayısı çokmuş izlenimi verilmez. Bu nedenle popüler sanatın uzağında durulur. Açılış törenlerinde Klasik Batı Müziği resitalleri verilir.

ÇSG çatısı altında sürekli yapılan en büyük etkinlik UÇSG’dir. UÇSG programları Dionisosvari sanat anlayışıyla düzenlenmektedir. Etkinliklere katılım tamamen sanatseverlerin kişisel tercihlerine bırakılmalıdır. Katılımın artması, sanatın-sanatçının daha geniş kitlelere ulaşabilmesi için ÇSG etkinlikleri halka açıktır, ücretsizdir. Program broşürünün yanı sıra etkinlik gazetesi ve Çukurova Ödülü kitabı da herkesin görüşüne açık olacak şekilde www.cukurovasanatgirisimi.com adresindeki websitesine yerleştirilir. Bu bağlamda belirtmek gerekirse ÇSG’de bütçe yapılmaz. Kamu kaynaklarına da mesafeli durulur. Devletin merkezi yönetiminden bugüne değin proje ya da başka isim altında kaynak talep edilmemiş, bu konuda hiçbir girişimde bulunulmamıştır; ilkesel açıdan kullanılması da düşünülmemektedir.

ÇUKUROVA ÖDÜLÜ

“Uluslararası Çukurova Sanat Günleri (UÇSG)” kapsamında, bundan böyle “Çukurova Ödülü” adıyla bir ödül verilecektir (2009). Bu ilke, Çukurova Sanat Girişimi yönetimi tarafından alınan karar gereğince UÇSG düzenlenmediği dönemlerde de Çukurova Ödülü her yıl düzenli olarak verilmektedir.

İlk kez 24 Nisan 2009 tarihinde verilen ödül, özendirme ya da başarı ödülü değil, bir değerlendirme ödülüdür. Ödül, özel anlamda “barış ödülü” olarak da değerlendirilmelidir...

Çukurova, neolitik dönemden bu yana, Afrika-Ortadoğu-Anadolu, Sümer-Babil-Hatti-Hurri-Hitit-Anadolu, Uzakdoğu-Doğu Akdeniz-Grek-Latin dünyası arasında bir kültürel köprü, bir geçiş noktası olmuştur. Günümüzde, dünyada özgün geçmişe sahip ender bölgelerin başında gelen Çukurova’nın komşusu, kültürel kimliğinin bir parçası Doğu Akdeniz’in güney kıyılarından Irak’a Ortadoğu yer yer kan ve gözyaşına boğulmuş, bölgenin Transkafkaslardan Kafkaslar’a, Ortaasya’ya dek uzanan kısmı ise küresel emperyalizmin saldırı tehdidi altında inlemeye başlamıştır.

Bunun yanı sıra, Adana ve İskenderun kıyılarının öne çıktığı yeni bir yatırım ve ekonomik yapılanma programıyla Çukurova dünyanın yakın gelecekteki önemli çekim merkezi olmaya aday konuma gelmiştir. Bölgemiz adına olumlu karşılanması gereken bu durum bile, “kan içen topraklar” diye bilinen bölgemizde “kan, gözyaşı ve barut kokusuna yeni gerekçe yapılabilir mi” kaygısına yol açmaktadır. İşte, bu gelişmeler, Ortadoğu ve bölge insanını her zamankinden daha çok barışa gereksindirmektedir.

Bu gerçeklikler karşısında, ilerici, aydınlanmacı, emekten yana tavır koyan, insan onuru ve sevgisi aksı üzerinde yürüyen etkinliğimizin temel felsefesi tek sözcükle “barış” olarak seçilmiştir.

“Çukurova Ödülü” bölgemizde sinemadan tiyatroya, resimden müziğe, şiirden romana, makaleden fıkraya, röportaja, çeşitli alanlarda eser sahibi sanatçı, akademisyen, gazeteci, yazar, ekin-sanat, bilim ve edebiyat alanlarında emek ve ürün veren, Çukurova’yı tanıtan, yücelten, Doğu Akdeniz’e, Ortadoğu’ya barış tohumları eken insanlara, tüzel kişilere verilir.

Öncelikle Doğu Akdeniz’de, Türkiye’de verilen Çukurova Ödülü “sanatsal, sosyal, toplumsal gereklilik” zorunlu kıldığında dünyanın herhangi bir yerindeki sanatçıya, ekin-sanat ya da bilimsanına, tüzel kuruluşa verilebilir.

Ödülün değerlendirmesi, Çukurova Sanat Girişimi yönetimince belirlenen Seçici Kurul tarafından yapılarak her yıl etkinlik tarihinden en az 15 gün önce basın-yayın, iletişim araçları aracılığıyla açıklanır.

Ödüle değer görülen kişiye/kişilere, kuruluşa bu amaçla hazırlanmış özel plaket verilir, bir de anı kitabı yayınlanır.

Çukurova Sanat Girişimi

TOROSLARIN BOĞASI (*)

Çetin Yiğenoğlu

Homo Tauricus (Toros) insanları, çok çok eskilerde, takvimin bilinmediği devirlerde “zaman” kavramını kendilerince anlamlandırıyorlardı... Bazı kabileler, aylara “yılın adımları” yıla ise “zamanın geçişi” diyor, zamanı da her yıl yeniden başlatarak kozmogoni (zamanın doğuşunu) yenileyip yineliyorlardı...

Zaman üzerine kurguladıkları ritüellerde geçmiş yok ederken insanın, toplumun günahlarını, hatalarını siliyor, dünyayı, evreni kirinden arındırıyor, böylece bir “yeniden doğuş”u gerçekleştirmiş oluyorlardı. Kozmogonik eylemin bu biçimde sonsuza dek yinelenişi, her yeni yılı yeni bir çağın başlangıcına dönüştürürken ölümler diriltmiş oluyor, insanların yeniden doğuşa inancının sürekliliği sağlanıyordu.

Eski inançların etkisinde yaşayan bu insanlar, göksel arketip arayışlarında yüksek dağlara kutsal kimlik kazandırıyorlardı. Bu yönelim sonucu “dünyayla evrenin merkezi”yle “göğün kapısı”nın kutsal kabul ettikleri dağın doruklarındaki kozmik bölgede bulunduğunu düşünüyorlardı.

Filistin’de Tabor, Gerizim Dağları, Hindistan’da Meru Dağı, Mezopotamya’da Ülkeler Dağı, (Ziggurat da bir kozmik dağ), Ural-Altay bölgesindeki Sumeru Dağı, İran’da El Bura Dağı ile Laos’taki Zinnalo Dağı gibi Toroslar da kozmik bir dağ olarak dünyanın, evrenin merkezi konumunda görülüyordu. Yılan balıklarının yumurtlamak için gittikleri Meksika kıyılarından, Caretta Caretta kaplumbağalarının da yumurtlamak için Avusturalya’dan Çukurova kıyılarına çeken ilgiye, günümüzde bile kozmik bir iz, kozmik bir im arayan insanların ataları o dönemlerde yarattıkları her mite kozmik anlamlar yüklüyordu.

İnsanoğlunun eski devirlerdeki bu “zaman”la “ kozmik merkez” arayışlarına bakarak “Boğa” anlamına gelen “Toros” adına kozmogonik anlam yüklemek ilk anda anlamsız gelebilir. Ancak, “Toros”un etimolojik geçmişiyle sunduğu, merkez simgeciligi dolayısıyla tasarımılanan yeni yıl senaryolarının ilk örneklerine ilişkin anekdotlar dikkate alındığında ilginç gerçeklikler çıkar ortaya...

Çukurova’yı, Doğu Akdeniz’i kucaklayan bu görkemli dağın, bu Torosların, geç antik çağda biçimlenen bir dinin felsefesiyle birlikte sembolizmasının oluşumunda nasıl önemli bir işlev üstlendiği açık seçik görülür.

Ekinoksların (ekvatorun zodyakla kesiştiği noktalar) gerilemesine ilişkin astral gerçeğin İ.Ö. 128 yılında Hipparkus tarafından keşfedilmesi üzerine biçimlenen Mitraizm dininin temel dayanaklarını oluşturan kültün en az 6 bin yıllık geçmişe sahip Toros imgesinden nasıl esinlendiği hemen anlaşılır. Mitras, eski bir Pers tanrısı olan “Mitra”nın Yunanca, Latince biçimi. Buna karşın, Mitraizm bölgemizde, öncelikle Tarsus’la Anavarza özelinde Çukurova’da doğdu, sonra Doğu Akdeniz’e, zamanla Akdeniz’in her yerine yayılan bir din olarak insanları etkiledi. Soyut Tanrı, tek Tanrı kavramının oluşumunda çok etkili oldu. Mitras, bazı yazıtlarda “fethedilemez güneş” diye nitelendirilir. Güneşi “Tanrıları doğuran, bütün varlıkların babası” diye tanımlayan Sofokles’in düşüncelerinin çıkış noktası da burası...

Bu tür astral arayışlar sonucu bir felsefi disiplin olarak Mitraizm Stoa’dan, Stoa da Mitraizm’den etkilendi. Mitraizm, bir tür astral din ya da yıldız tapkısının varlığını kabul anlamında “astrolojiye bağlılık, uzun astrolojik devirler, dünya dönemleri”, “-Büyük Yıl- tezi”, “doğa güçlerinin kişileştirilerek temsil edildiği alegorik açıklamalar” gibi Stoacılığın üç temel dayanağının oluşumunda etkili oldu. Mitraizm’de, galaksimizin de bir parçası olduğu Samanyolu (Sütyolu), Stoacılığın etkisiyle “yaratılış yolundaki ruhların yolu” diye tanımlandı. “Ruhların beslendikleri sütle dolu” olduğuna inanıldığı için Samanyolu’na “Yaratılış’ın Tanrısı” da denildi. Bundan etkilenen Stoacılar, doğa güçlerini mitoloji kahramanları olarak kişileştirdiler. Zamanla ekinoksların gerilemesini belirleyerek uzay hareketlerini yöneten tanrı varlığını öne süren bir tez geliştirdiler. İnsanlığı soyut Tanrı, tek Tanrı kavramına götüren bu gelişmeler sonucu Stoacılar, aylara, yıllara, mevsimlere, yıldızlara kutsal anlam yüklediler. Yıldızları kutsal birer varlık gibi gördüler; gitgide uzayı tümünden bir tanrı gibi algıladılar. Böylece, yıldızların yanı

sıra dünya da bir tanrı gibi göründü. En büyük tanrı ise Cennet'te oturan 'akıl'dı. (İki bin yıl sonra Nietzsche "Tanrı'yı öldürdü" ama akıl hâlâ cennetinde oturuyor.)

Mitraizm, günümüze bir ikon olan boğa öldürme sahnesiyle (Tauroktoni) geldi. Artık ölü bir kült olarak kabul edilmesi gerekirken astral din kökenli düşünce sahiplerince ortaya sürülen kıyamet senaryolarını etkilemeyi başarak tuhaf biçimde her zaman güncelliğini korudu.

2012 yılında kıyametin kopacağını savlayan kimi şarlatanlar senaryolarını ekinoks noktalarının Zodyak üzerinde gerileyerek çok yavaş devinmesini, her 2160 yılda bir burcu geçerek Zodyakları 12 kez 2160, yani 25.920 yılda tamamladığına inanan Mitraizme dayandırıyorlardı.

Mitraizme göre ilkbahar ekinoksu bugün Balık takımyıldızında ise birkaç yüz yıl sonra Kova'da olacak demektir. Yunan-Roma döneminde ilkbahar ekinoksu Koç, sonbahar ekinoksu ise Terazi'deydi. İ.Ö. 4. binle 2. bin arasındaki Tauroktoni'de Koç'la Terazi burcunun yerini Boğa'yla Akrep alıyordu. Tauroktoni, gök ekvatorunu göstermesine karşın, ekinokslar Koç'la Terazi'deyken değil, Boğa'yla Akrep'teyken meydana geliyordu

Tauroktoni sembolizması, ilkbahar ekinoksunun tamamen Boğa'da olmasına dayandırılıyor, dolayısıyla bahar ekinoksunun Boğa burcundan çıkışını anlatıyordu. Böylece, Boğa en son değişen burç olduğu için söz konusu kült damgasını vuruyordu.

Ne ki, Boğa sembolizması, Mitraizm'den birkaç bin yıl öncesinde de Anadolu halkları tarafından biliniyordu. Kizzuwatnalılar'ın (Çukurovalılar) yanı sıra Tarsus sikkelerinde kentin sembolü olarak kullanılıyordu. Hititler'de ise aşılmaz Toros dağlarını açarak krala, askerlerine yol gösteren ilahi/kozmik bir güç gibi görünüyordu Boğa.

Uluslararası Çukurova Sanat Günleri'nin (UÇSG) Çukurova Sanat Girişimi'nce her yıl ilkbaharda düzenlenmesinin birden çok gerekçesinden en önemlisi bu kült gönderme yapmasıydı. Etkinliğin, bir anlamda ilkbahar ekinoksunun Tauroktonik dönüşümüne denk düşmesi en güçlü esin kaynağı. Stoacıların önelediği "akıl" ile büyük dönüştürücü güç Tauroktoni birlikte değerlendirildiğinde, UÇSG kapsamında verilen "Çukurova Ödülü"nün plaketi Çukurova'nın işte bu öz kültür varlığından yola çıkılarak hazırlandı. Yapılan birkaç küçük değişiklikte soyutlamanın yanı sıra evrenin astrolojik dönüşümünü sağlayan "boğayı öldüren kılıç" yerine "kalem" tasarlanarak dünyamızın gelişimine sanatın bölgemizden katkısı vurgulanmak istendi.

Batı entelijansiyasınca UÇSG sembolü Adonis Çiçeği'nin kültürel değeri nasıl Grek kökenli olduğu öne sürülüyorsa Çukurova Ödülü plaketine esinlenen Mitras/Mitraizm kültü de bir "Roma Kültü" olarak tanımlanıyor. Adonis söylencesi gibi Mitraizm de bu toprakların öz kültür varlığıdır. Mitraizm, Romalılar bu topraklara gelmeden önce bu halkın bir inanç sistemiydi. Bu toprakların insanları tarafından yaratılmıştı. Kılıcıyla gelen Roma'yla günümüzdeki varisi emperyalizmin bunu sahiplenmeye çalışması gerçeği değiştirmez!

(*) Kitabın kapağında fotoğrafı bulunan plaketin tasarımına esin kaynağı olan öykü.

ÇUKUROVA ÖDÜLÜ-2026

NESİN VAKFI'NIN

Çukurova Sanat Girişimi (ÇSG) tarafından 18 yıldır düzenlenen “Çukurova Ödülü” 2026 yılında Nesin Vakfı'na verildi.

Çetin Yiğenoğlu, Hülya Başak Ekmekçi, Asuman Söylemez, Yaşar Öztürk, Sevim Sezer, Yaşar Ateşoğlu'dan oluşan Seçici Kurul, 2026 yılı Çukurova Ödülü'nü vermeyi kararlaştırırken şu ölçütlerden yola çıktı:

“Nesin Vakfı, bundan 54 yıl önce, kardeşin kardeşi vurduğu dönemde, kaleminin yanına emeğiyle yüreğini de koyan yurtsever yazarımız, yüce değerimiz Aziz Nesin tarafından kuruldu.

Vakıf, kurulduğu günden itibaren kimsesiz ya da yoksul çocukların kimsesi, korunduğu yuva oldu. Kurucusu Aziz Nesin ışığa yürüdükten sonra da yolundan sapmadı. Onun vasiyeti doğrultusunda kucakladığı çocukları uygar insanlar olarak yetiştirdi. Onlara yaşamın savaşı olduğunu, bu savaşımın kişinin kendi içindeki olumsuz duygulara karşı da verildiğini, ondan itici güç olarak yararlanmaları gerektiğini gösterdi. Eğitim-öğretim sürecinde korkudan uzak yaşamının, kendilerini sevmenin, kendilerine değer vermenin büyük güç olduğu konusunda bilinçlenmelerine de yardımcı oldu. Varsıl imgelemlerin, büyük düşlemlerin sahibi olabilmeyi özendirdi. Özgün düşün sahibi, yapıcı, kurucu, yaratıcı bireyler olmanın yolunu açtı.

Gençlere dünyaya, insanlara, olaylara eleştirel gözle bakmayı öğrettiği için; şımarma haklarına özen gösterilen çocukları cezasız yetiştirdiği için; birçok toplumsal değerın yitirildiği, çökertildiği, çürütüldüğü süreçten geçildiği günümüz Türkiye'sinde Kurucu Önderi'nin vasiyetine uygun biçimde, inançla çiçekli, güneşli güzel günlere aydınlık yürekli gençler yetiştirdiği, eylemselliğiyle özgün örnek kurum olma niteliğini ödünsüz sürdürdüğü için 2026 Çukurova Ödülü'nün Nesin Vakfı'na verilmesi uygun bulunmuştur.”

Çukurova Ödülü 2026, 12 Mart 2026 Perşembe düzenlenecek törenle Nesin Vakfı yöneticilerine sunulacak.

Daha önce Çukurova Ödülü alan kurumların, sanatçıların, bilim insanlarının isimleri şöyle:

Nihat Ziyalan (2009), Taha Toros (2010), Ayla Kutlu (2011), İpek Ongun (2012), Prof. Dr. Erman Artun (2013), Ülkü Tamer (2014), Yaşar Kemal (2015), Mehmet Aksoy-Necah İbrahim (Sry-2016), Haluk Uygur (2017), İsa Çelik (2018), Nedim Gürsel (2019), Tariq Ali (2020), Dil Derneği (2021), Mehmet Özdoğan (2022), Feyza Hepçilingirler (2023), Türkiye Yazarlar Sendikası (2024), Ayla Sevim Erol, Cevat Çapan (2025)

GELECEĞİN YETİŞKİMLERİ İÇİN...

Başak H. Ekmekçi

Zamanın sertleştiği, adalet duygusunun aşındığı, çocukların payına çoğu zaman eksiklik ve belirsizlik düştüğü bir çağdayız. Söz çok, anlam az, gürültü büyük, vicdan yorgun. Böyle zamanlarda tarafsızlık erdem değil, çoğu kez sessiz bir geri çekiliştir.

Bazı kurumlar varlıklarıyla bir duruşu, bir yönü anımsatırlar. Nesin Vakfı, geleceğin yetişkinleri için kararlı bir duruşla açılan yolun adıdır. Çocuklara yardım eden yapı olmanın ötesinde, çocuğu merkeze alan bir ahlak anlayışını temsil eder. Burada çocuk korunmaz yalnızca; dinlenir, ciddiye alınır, düşünmeye çağrılır. Yoksulluk yazgı olarak sunulmaz; bilgi, emek ve özgür akılla aşılabilecek bir durum olarak ele alınır.

Aziz Nesin bu vakfı “hayır işi” olarak kurmadı. O, çocuklara yapıları lütuf değil, toplumun çocuklara karşı ödemesi gereken borç olarak gördü. Bu nedenle Vakıf, sadaka kültürüne değil, hak ve onur bilincine yaslandı. Çocukların minnet duymadan, başları dik yaşayabilecekleri bir hayat zemini kurmayı amaçladı. Bu düşüncenin ardında, Aziz Nesin’in kendi yaşamından süzülen derin hafıza vardı. Yoksulluğu bilen, hayata erken yaşta omuz vermek zorunda kalmış bir insan olarak şunu çok iyi biliyordu: Bir çocuğun eksik bırakıldığı her alan, ileride toplumun karşısına bir yara olarak çıkar. Nesin Vakfı, bu yaraların kader olmadığını söyleyen ısrarlı ve bilinçli bir karşı çıkıştır.

Aziz Nesin’in asıl sorusu şuydu: “Nasıl bir insan yetiştiriyoruz?” Bu nedenle vakıfta amaç, yalnızca barınmak ya da okumak değil; düşünen, sorgulayan, itiraz edebilen, kendi aklına güvenen bireyler yetiştirmek oldu. Boyun eğişin değil bilincin, korkunun değil merakın, ezberin değil düşüncenin alanı açıldı çocuklara. Bir çocuk için Nesin Vakfı, yalnız olmadığını öğrenmektir. Soru sorabileceğini, yanlış yapabileceğini, düşünürken değer kazanacağını bilmektir. Yaşamın zorlukları karşısında güvende olduğunu hissederek büyümektir.

Aziz Nesin’in sözü, bu topraklarda hâlâ canlıdır. Onun sözü, çocuklara karşı borçlu olduğunu bilen insanın sesidir. Çocuklar yarın bir şey olacağı için değil, bugün birer birey oldukları için ciddiye alınır. “Çocuklar korunacak bir sessizlik değil, dinlenecek bir sestir,” sözü düşünceye evrilir, hayatın içinden konuşur şimdi; bir anı gibi korunmaz, her gün yeniden kurulur. Bir çocuğun sabah uyanışında, bir başka çocuğun dünyaya güvenle bakışında yaşayan bir düşünceye dönüşür.

Nesin Vakfı, bir mirası saklamak değil, bir düşünceyi sürdürmek iradesidir. Bugün kötülüğün yüksek sesle konuştuğu, iyiliğin ise çoğu zaman geri planda kaldığı bir dünyadayız. Nesin Vakfı bu geri çekilmeyi kabul etmez; gösteriye başvurmadan, kendini öne çıkarmadan ısrarla, sabırla iyiliği yaşar/yaşatır. Günlük sorunların, geçici heveslerin, dar çıkarların dışında durarak çocuğun yüksek yararını savunur.

Kurucusunu aşabilmiş, ilkesini koruyabilmiş, yıllar içinde yönünü kaybetmemiş bir yapı olarak Nesin Vakfı bugün yalnızca geçmişe değil, geleceğe de aittir. Bu süreklilik, başlı başına bir değerdir. Nesin Vakfı’nın varlığı, karanlığa rağmen ışığın mümkün olduğunu hatırlatır. Bir çocuğun hayatı değiştiğinde, dünyanın da olumlu yönde değişebileceğine dair sarsılmaz inançtır bu.

NESİN YAYINEVİ

Atay Eriş

Türkiye’de yaşıyorum. Az çok okumuşluğum var. Nesin Vakfı adını da duydum tabii. Ama ne gidip görmüş ne de hakkında bilgi edinmeye çalışmışım. Ta ki onuncu köyden de rızkım kesilene kadar. Aziz Nesin kitaplarını çıkarmaya talip oldum. O zamanlar Vakıf yönetmeni olan Ali Nesin’e durumu açtım, o da gereken yerlere danıştı ve Nesin Yayınevinin kuruluşunda yer aldım, kitapların yayımlanmasına birinci elden vesile oldum. İşim Aziz Nesin kitaplarını eli yüzü düzgün biçimde okuyucuya sunmaktı. Birileri için kolaydır belki, benim içinse zordu, çok zordu. Zoru kolay gösterip işin bende kalmasını başardım. Günde 20 saat kadar çalışma pahasına. Nesin Vakfı benim için hâlâ uzakta bir yer, kâr etmemi bekleyen işverenimdi. Kısa ziyaretlerim de yalnızca kitaplar nereye depolanır, kim yardımcı olur falan gibi işim odaklıydı, dünyayı görecektim halde değildim doğrusu. Verilen görev ağırdı, ondan başka odağım yoktu. Sonra birgün ablam geldi ziyaretime. Yaptığım işi övünerek anlattım. Gel seni Vakıf’a götürüyem gezdireyim dedim. Bir Vakıf çocuğuyla dolaştık. Elma ağaçları altında cıvıldaayan çocukları, kütüphaneleri, sergi salonlarını, ünlülerin imzalarını taşıyan orijinal tabloları, seramik atölyesini, yüzme havuzunu, marangozhaneyi ilk kez olmasa bile alıcı gözüyle ilk kez gördüm! Ablam dindar değildir, çocukluğumuzdan sonra oruç tuttuğunu da görmüş değilim. Aa baktım yanımda ellerini açmış dua eder gibi yürüyor, bir yandan da dudakları kıpır kıpır. N’apıyorsun dedim. Aziz Nesin’in ruhuna dua okumuş. Burası zengin çocuklarının gittiği bir kolej gibi, gördüklerime inanamıyorum dedi. Ve ben ilk defa halkına olan “bitmez” borcunu ödemeye çalışan büyük bir yazarın var ettiği bu dünyayı iliklerimde hissettim.

Vakıf’ın ilk öğrencilerinden Süleyman Nesin Yayınevinin de beni saymazsak ilk çalışanıydı. Yıllar sonra Vakıf’ın yönetmeni oldu. Sessiz, dinlemeyi seven bir gençti. En azından ben onu öyle tanıdım. Vakıf’ın sunduğu olanakları artık iyi bildiğimden Vakıf çocuklarına kolay kızar, Aziz Nesin’in “Korkudan Kormak” kitabında da yer alan sonsuz şımarma hakkını biraz tepe tepe kullandıklarını düşünürdüm. Süleyman benim söylenmelerime hemen hiç sesini çıkarmazdı. Bir gün tek çocuğumla ender buluşmalarımızdan birinde kavga ettik. Yanımızda Süleyman da var. Olay geçip gitti. Süleyman ve ben arabada yalnız kaldık. Kısa bir sessizlikten sonra Süleyman, “Allah’ın sopası yok!” dedi. Siz bu anımdan ne anladınız bilmem ama ben, tek çocuklu benden uzaklaşverdim o an. Ve farklı iklimlerden, farklı anlayışlardan kopup gelen, yoksulluk, umarsızlık dışında pek bir ortak paydası bulunmayan Vakıf çocuklarının, bu çatı altında çalışan eğitimcilerin, bakıcı ablaların, yöneticilerin yaşadıkları zorluğu iliklerimde hissettim.

Nesin Vakfı kitap fuarlarına eskiden beri katılırdı. Sivil toplum kuruluşlarına ayrılan yerlerde, kendilerine ücretsiz verilen küçük bölmelerde. Kendi bastığımız kitapların sayısı arttıkça, bunların arasına önce Ali Nesin’in matematik kitapları, sonra başka yazarların çocuk kitapları eklendikçe fuar alanlarında birkaç cepheden okuyucuyu karşılayan bağımsız büyük adalara geçtik. Adana’daki bir fuardaydık. İmza günlerimiz oluyor, okuyucular imza için sıraya giriyor, büyük yayınevlerinden pek geriye düşmeyen satışlar yapıyorduk. O günlerin birinde, kalabalığın biraz hafıflediği bir saatte, kara şalvarlı, sarıklı sakallı bir adam elinden tuttuğu bir çocukla bize yaklaştı. Dikkatimi çekmiş olduğunun farkındaydı. Benimle göz teması kurmasa da duyabileceğim bir sesle oğluna, “Senin Aziz Nesin okuma zamanın geldi,” dedi. Sonra bana bakarak, “Bizden değildir ama...” diyerek kurnaz kurnaz gülümsedi. “Aslında Aziz Nesin kimseden yana değildir,” dedim. Halktan yana olmak, halkı savunmak adına hiçbir siyasi örgütlenmenin üyesi olmamıştı gerçekten. Yakın arkadaşı Fikret Adil’in kurucularından olduğu Sosyalist Partiye kısa süreli katılımını saymazsak. Verdiğim cevap hoşuna gitmiş olmalı, “Bilir misin,” dedi, “ben niye Aziz Nesin’i severim?” Cevap vermemi beklemedi: “Çünkü o düşündüğünü yazmaktan çekinmeyen bir insandı.” Mesela yıllarca Aziz Nesin DP’ye karşı yazılar yazmış, sonra başa geçen darbecilerin eylemlerini eleştirince ilk tutuklananlardan olmuştu. Bu ve benzeri eylemleri demek ki boşa gitmemiş dedim içimden. “Haklısınız,” dedim adama, “ama Aziz Nesin’i bu kadar özlü biçimde anlatana aydınlar arasında bile pek rastlamadım.” İşte belki de bu yüzden yozlaşmanın, yalanın, çıkarıcılığın, kardeşi kardeşe düşman ettiği koca bir ülkede hâlâ Nesin Vakfının umudun bayrağı olarak görülmesi biraz da toplumun iliklerine sinen Aziz Nesin’in bu yaşayan yadigârına duyulan yakınlıktır.

AZİZ NESİN'İN MİZAH DERGİCİLİĞİ*

Turgut Çeviker

Aziz Nesin, mizah tarihimizde yazarlığıyla olduğu kadar yayımladığı dergilerle de önemli bir kişiliktir. 1946'da Sabahattin Ali'yle birlikte haftalık *Markopaşa* dergisi, Tek Parti iktidarının son aylarına denk gelir ve kendinden önce görülmemiş bir şiddette iktidarı yergi oklarına tutar. Aziz Nesin, 1946'dan önce yayımladığı haftalık magazin dergisi Cumartesi deneyimi sayılmazsa, imzasını koyduğu bütün süreli mizah yayınları önemli sorumluluklar taşır. *Markopaşa*, Babîâli'yi derinden etkilemiş bir yayındır; dergilerden gazetelere uzanan –öncelikle biçimsel– bir etkidir bu.

Babîâli'nin içi boş süreli yayınları *Markopaşa*'nın biçiminden etkilenir; oysa onun getirdiği yenilikler, eleştirel gücündedir. Kuşkusuz öz, ona bağlı olarak biçim konusundaki farklılıkları da göz ardı edilemez. Sabahattin Ali ve Aziz Nesin'in ortak girişimiyle yayımlanan ve hemen siyasal iktidarla çarpışan *Markopaşa*, kapandıkça onun bir benzeri olduğu anlaşılan –ve 1960'lara değin uzayacak– dergiler zincirinin¹ basınımdaki yerini anlayabilmek için epeyce gerilere gitmek gerekiyor.

Osmanlı döneminde –bir yayının ek'i olmaksızın ilk mizah dergisi *Diyojen*'dir. Teodor Kasap tarafından haftada birkaç kez yayımlanan *Diyojen*, dört sayfadan oluşur. Kırım Savaşı sonrası yolu İstanbul'dan geçen bir Fransız subayın memleketine götürdüğü Teodor Kasap, Avrupa kültürüyle yetişir. Aleksandr Duma Peré'nin kâtipliğini de yapmış olan Kasap, İstanbul'a döndüğünde Fransızca öğretmenliğiyle işe başlar ve daha sonra yayıncılıkta karar kılar.

Diyojen (1870), *Çingiraklı Tatar* (1873) ve *Hayal* (1873), olmak üzere üç mizah dergisi yayımlar. Çingiraklı Tatar, diğer ikisinden tasarım olarak ayrılır. Kasap, yine ilk deneyimine, *Diyojen*'e döner *Hayal* ile. Tanzimat dönemi mizah basınındaki bütün mizah dergileri aşağı yukarı aynı tasarıma bağlıdırlar. Bu dergilerin kaynağı, Paris'tir; yani *La Caricature* (1830) ve *La Charivari* (1832).

Teodor Kasap'ın yayıncılığına baktığımızda, Fransız mizah dergilerinin etkisi hemen görülür. İngiltere'de yayımlanan *Punch* (1841), Fransız dergilerinden farklıdır. Salt mizah değil, Tanzimat basını bütünüyle tam atılımını gerçekleştiremeden –II. Abdülhamid'le– karanlığa gömülmüştür. 30 yıl süren İstibdat dönemi sonrasında mizah dergiciliğimizdeki etkiler Fransa dışına taşmış, İngiliz ve Alman mizah dergilerine değin uzanmıştır. II. Meşrutiyet mizah basınının iki büyük gözdesi vardır: Ali Fuat Bey'in *Karagöz*'ü (1908) ile Celâl Esat Arseven ve Salâh Cimcoz'un *Kalem*'i (1908). Bu iki derginin içeriklerinden de anlaşılacağı gibi “halk” ve “aydın” olmak üzere iki ayrı kanadı simgeler. Dönemin üçüncü dergi biçimi ise yergici olan *Eşek* (1910) ve benzerleri yayınlardır.

Eşek, ilk materyalist felsefecimiz Baha Tevfik tarafından yayımlanmıştır. Derginin isim hakkını alırken yapılan hile bile, sıra dışı kişnemelerle İstanbul'u sarsacağı hissedilebilir. İlk sayısı 40 bin basılan *Eşek*, hemen toplatılır; ancak dergi kapış kapış satılmıştır. Onu, toplatmakla kalmaz, kapatılır da. Mizah 30 yıllık dışarda sürgün ve içerde suskunluğun ardından 1908'de iktidara gelen İttihat ve Terakki'yi topa tutmaktadır. Hürriyet'in ilanını izleyen 3-5 ay içinde 40'a yakın mizah dergisi yayımlanmıştır. *Karagöz*, *Kalem*, *Dalkavuk*, *Davul*, *Boşboğaz* ve *Güllabi* (1908), *Cem* (1910) gibi etkili dergilerin getirdiği zenginlik benzersizdir.

Eşek kapatılınca, ilkinin anımsatan başka adlarla bir dizi yergi dergisi daha çıkar: *Yuha*, *Kibar*, *El Malûm*, *Alafranga* (1910). *Eşek* ve süreği dergiler, II. Meşrutiyet basınına etkiler. Diğerlerinden farklı bir eleştiri gücü koyar ortaya. 1908'de sevinçten feslerini gökyüzüne fırlatan toplum, kısa zamanda İttihat ve Terakki'nin baskı yöntemiyle dehşete düşer. Mizah dergileri, II. Meşrutiyet'in ilk zamanlarında iyimser bir yan taşıyordu. İktidarın –ve toplumsal çalkantıların şiddeti, mizaha da sığıyor. Bu noktada *Eşek*'in varlığı ve gördüğü büyük ilgi anlamını buluyor.

Sabahattin Ali ile Aziz Nesin'in (daha sonra Rıfat Ilgaz da katılacaktır ekibe) *Markopaşa*'sının gördüğü ilgi, 1910'un koşullarıyla aynılık gösteriyor. İktidarın kıyıcılığı mizahı bileyleyor. Bu etkisel güç ortama, gündeş yayınlara sığıyor. Sabahattin Ali'nin talihsiz ölümü sonrasında Aziz Nesin'in sürdürdüğü mizah dergiciliği, karikatürcü Mim Uykusuz'un varlığıyla çarpışa çarpışa etkiler yaratıyor.

Markopaşa'nın ilk sayısındaki çıkış metninde şöyle deniliyor: *Markopaşa*'da okuyucularımız alışılmış olandan ayrı bir mizah bulacaklardır. Maksudımız sadece gülmek için gülmek değildir. Gülerek düşünmek ve faydalı olmaktır.”²

Aziz Nesin, *Markopaşa* etkisini aradığı dergiler çıkarmayı sürdürdü; aynı seviye bir daha yakalanamadı. Çünkü siyasal ve toplumsal koşullar ile mizah arasındaki hassas ilişki, aynen yinelenemez. Böyle olmakla birlikte Aziz Nesin'in yayımladığı dergiler, onun deyimiyle hep “faydalı” oldu. Dergiler, mizahla yetinmeyip bir kültür ve sanat dergisiymiş gibi içeriğini genişletti.

Markopaşa üzerine yayımlanan metinlerde karşılaşmadığım önemli bir durum var: Derginin çıkışından önce Necip Fazıl Kısakürek'in *Büyük Doğu* adlı haftalık dergisinin arka sayfasında bir süre alışılmadık bir mizah sayfası belirir... Bir bakıma *Markopaşa* için prova olarak kabul edilebilecek bu sayfalar, *Markopaşa*'da karşılaşacağımız mizahi ve görsel özellikler taşıyor. Bu konuda Aziz Nesin'in bir açıklaması da var, bir söyleşisinde geçiyor– ne yazık ki kaynağını anımsayamıyorum.

Mizah tarihimize adlarını altın harflerle yazdıran yergici dergilerimiz *Eşek* ile *Markopaşa*'yla ne denli sevinç ve gurur duysak azdır.

Dipnotlar

*) Bu yazı, önce *Sözcükler* dergisinde (2014) yayımlandı; daha sonra “Nilüfer Belediyesi 2015 Yılın Yazarı: Aziz Nesin Sempozyumu”nda okundu ve aynı etkinliğin bir parçası olan *Çalışan Bir Kalp -Aziz Nesin Sempozyumu (1915)* kitabında yayımlanmıştır (s.82-85). Bu metin, sondan ikinci parağraf eklenerek güncellenmiştir.

1) *Bizim Paşa* (1946), *Malûm Paşa*, *Merhum Paşa*, *Ali Baba* (1947), *Başdan* (1948), *Yedi-Sekiz Paşa* (1949), *Hür Markopaşa* (1960), *Zübük* (1962).

2) *Markopaşa*, 25.11.1946, S.1, s.1

AZİZ NESİN İLE ÇOCUK CENNETİNDE 11 YIL

Fırat Aykut

Aziz Nesin ile 1974 yılında, Nesin Vakfı inşaatında tanışmıştık. Çatalca Ortaokulu ve Kabataş Erkek Lisesi'nden sınıf arkadaşım Y. Mimar Nüşet Ak ile birlikte, doğup büyüdüğümüz ilçemizde proje ve inşaat yapmak üzere bir büro açmış, çalışmaya başlamıştık. Aynı dönemde Nesin Vakfı'nın inşaatlarıyla da gönüllü olarak ilgileniyorduk.

12 Eylül 1980 darbesinden sonra Vakıf ile ilişkimiz daha da yoğunlaştı. Aziz Bey'in, İtalya'da tiyatro eğitimi gören en büyük oğlu Ateş Nesin yaz tatili için Türkiye'ye geldiğinde tanışmış, kısa sürede arkadaş olmuştuk. Darbe günü Ateş Nesin Vakıf'tayken askerler tarafından gözaltına alındığında hepimiz derin bir üzüntü yaşadık. Aziz Nesin darbe sırasında yurtdışındaydı. Olan biteni öğrenir öğrenmez hiç zaman kaybetmeden Türkiye'ye döndü ve doğrudan Vakfa geldi. Hep birlikte gelişmeleri kaygıyla izliyor, askeri yönetimin nasıl bir yol izleyeceğini anlamaya çalışıyorduk.

7 Kasım 1982 Pazar günü yapılan Anayasa Referandumu'nun ardından siyasi partilerin yeniden kurulmasına izin verilince, CHP'de siyaset yapan arkadaşlarımızla birlikte Temmuz 1983'te Çatalca'da SODEP'i kurduk. Mart 1984 yerel seçimlerinde SODEP adayı olarak girdiğim seçimlerde Çatalca halkı bizi tercih etti ve Belediye Başkanı seçildim.

Bu dönemde son derece yoğun çalışıyor; Çatalca'nın planlı bir biçimde gelişmesi için arkadaşlarımızla birlikte büyük çaba harcıyorduk. Buna rağmen Nesin Vakfı inşaatlarını ve Aziz Nesin ile olan ilişkilerimizi hiç aksatmadık. Sanırım Haziran ayında, Vakıf'taki bir hafta sonu görüşmemizde Aziz Bey, Vakıf Yönetim Kurulu'nun TYS, DİSK, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi ve Çatalca Belediyesi temsilcilerinden oluştuğunu; ancak bu kurum temsilcilerinin Vakıf'la yeterince ilgilenmedikleri için Vakıf Senedi'nde değişiklik yapmak istediğini söyledi. Bu değişiklikten sonra beni Vakıf Yönetim Kurulu Üyesi olarak düşündüğünü ifade etti. Bu teklif benim için büyük bir onurdu. Sevinçten uçmuştum. Hiç düşünmeden kabul ettim ve bu görevin, çocuklarıma bırakabileceğim en değerli miraslardan biri olacağını dilim döndüğünce anlattım.

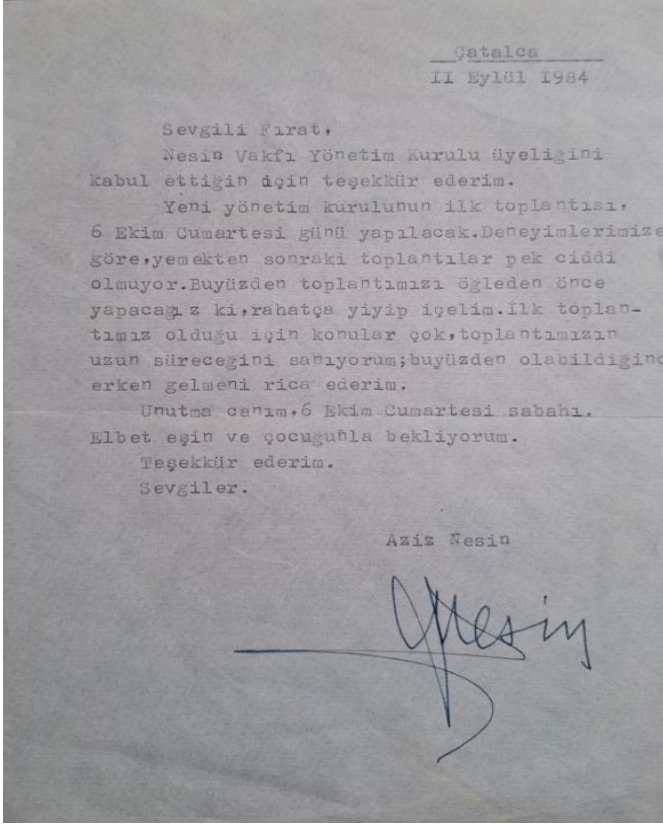
Yaz sonuna doğru Aziz Bey'in daktiloyla yazdığı, imzaladığı ve 11 Eylül 1984 tarihini taşıyan bir not elime geçti. Mektupta, 6 Ekim 1984 günü ilk Yönetim Kurulu toplantımızı yapacağımızı bildiriyor ve katılmamı istiyordu. Benim için paha biçilemez değerde olan bu mektubun aslını çerçeveleyerek saklıyor, bir kopyasını da aşağıda bilgilerinize sunuyorum.(Fotoğraf no:1)

İlk toplantıya Vakfa, eşim Derya Aykut ve henüz dört yaşına yaklaşan kızım Dicle Tuba Aykut ile birlikte gitmiştik. Aziz Bey, Tuba'yı görünce "Dünya güzeli Çatalca'dan çıkacak" diyerek kızımı sevmiş, eşimle beni çok mutlu etmişti. Aziz Nesin'in başkanlığında yaptığımız ilk toplantıya Yönetim Kurulu üyeleri olarak Şinasi Acar, İsmail Arman Onaran, Şahap Balcıoğlu, Arslan Başer Kafaoğlu, Salih Turgut Elik, Oralp Basım ve ben katılmıştık. Toplantıdan sonra Aziz Bey hepimize imzalı birer kitabını armağan etti. Bu geleneği, ölümünden dokuz gün önce, 1995 yılı Haziran ayı sonunda yaptığımız son toplantıya kadar sürdürdü.

12 Eylül Darbesi'nden sonra, özellikle 1981 yılından itibaren 1 Mayıs'lar, Vakıf'ta düzenlenen yemekli toplantılarla anılırdı. Bu toplantılara çok değerli aydınlar ve sanatçılar davet edilir; anılar paylaşılır, dayanışma sessizce ama güçlü bir biçimde yaşatılırdı.

Bu davetlerin birine TİP Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar, bir diğerine ise şair Vedat Türkali katılmıştı. Vedat Türkali o gün öylesine keyiflenmişti ki bir ara ayağa kalkarak "Bekle Bizi İstanbul" şiirini ezbere ve büyük bir coşkuyla okumuştur. Nesin Vakfı Yönetim Kurulu toplantılarında üyelerin konuşma adabı, sevgi ve saygıya dayalı disiplinli tutumları; toplantı sonrasında düzenlenen yemeklerde konuk olan değerli isimlerin çileyle demlenmiş bilgi ve deneyimlerinden süzülen değerlendirmelerini dinlemek benim için büyük bir zenginlikti.

1984-1995 yılları arasındaki bu 11 yıl boyunca Vakıf büyük bir gelişme gösterdi. Çocuk sayısı arttı; buna paralel olarak çalışan sayısı da çoğaldı. Ancak 1980'li yılların başında Vakfın idari, fiziksel ve sosyal yapısı henüz tam olarak oturmamıştı. Çocukların duygularını, özlemlerini ve beklentilerini anlayabilecek nitelikte personel bulmak kolay değildi. Bir gün Vakıfta çalışan aşçı sorumsuzca işi bırakıp gidince, çocukların ve çalışanların beslenmesi için Aziz Nesin haftalarca bizzat yemek yaptı; temizlik yaptı. Çileyle kazandığı servetini, ihtiyacı olan çocukların beslenmesi, barınması, sağlığı ve eğitimi için cömertçe harcayan bu büyük insanı, derin bir sevgi ve tarif edilemez bir saygıyla bir kez daha anıyorum. Yıllar içinde biriken ortak anılarımdan bazılarını, tarihsel bir tanıklık olarak aşağıda bilgilerinize sunuyorum.

Fotoğraf No:1

70 YAŞIM MERHABA!

Aziz Nesin'in 70. yaşını kutlamak ve Nesin Vakfı'na gelir sağlamak amacıyla 1985 yılında Şan Tiyatrosu'nda çok güzel bir gece düzenlenmişti. Pek çok sanatçı sahneye çıkarak büyük destek vermişti. Birkaç hafta sonra vakfa gitmiş, Aziz Bey'i ziyaret etmiştim. Her zamanki gibi masasının başındaydı; daktilosu önünde, kâğıt takılıydı ve yine bir şeyler yazıyordu. Son derece çalışkan bir insandı. Odasında, küçük bir tüpgazın üzerinde çaydanlık kaynıyordu. Kokulu ama şekersiz çayını içiyordu. Kokulu çay içmeyen konukları için ayrı bir demlik kullanır, çay servisini her seferinde mutlaka kendisi yapardı. Karşılıklı çaylarımızı yudumlarken, vakıf çocuklarından biri hızla odaya girdi: "Aziz Dede, ziyaretçiler gelmiş. İzin verirseniz sizi de görmek istiyorlar," dedi. Aziz Bey, her zamanki sıcaklığıyla, "Gelsinler," dedi. Üç kadın ve bir erkek odaya girdiler. Biz ayağa kalkarak tokalaştık, "Hoş geldiniz," dedik. Aziz Bey oturmaları için yer gösterdi, ancak oturmadılar. Konuklar iyi eğitilmiş, sade ama şık giyimliydi. Sözleri ve davranışları da bunu açıkça belli ediyordu. İçlerinden bir kadın, 70. yaş kutlamasına atıf yaptıktan sonra gülümseyerek: "Aziz Bey, ama hiç yetmiş yaşında göstermiyorsunuz," dedi.

Aziz Nesin, hiç tereddüt etmeden, o kendine özgü zekâsı ve ironisiyle şu yanıtı verdi: "Benim tek sahtekârlığım budur." Bu cümleyi hiç unutmadım.

...

İNANANLARA SAYGI!

Şahap Balcıoğlu ile, Nesin Vakfı Yönetim Kurulu üyeliğimiz nedeniyle 1984 yılında tanışmıştık. Yıllarca gazetecilik ve yazarlık yapmış, sol gelenekten gelen, alçakgönüllü bir aydın olarak tanıdım onu. On yıl içinde yaklaşık otuz toplantıya birlikte katıldık; toplantı sonlarında birlikte yemek yedik. Bu yemekler, benim için adeta birer açık üniversiteydi. Şahap Balcıoğlu gibi büyük birikim sahibi aydınları saatlerce dinlemek, benim için çok büyük bir kazançtı. Vakfın her toplantısı ve toplantı sonrası yapılan söyleşiler, yalnızca fikir alışverişi değil, aynı zamanda bir ahlak ve duruş okuluuydu. İkinci Dünya Savaşı yıllarında her türlü yokluğun yanı sıra, dönemin siyasal iktidarının hoşgörüsüz tutumlarına katlanarak; buna rağmen onurlu ve erdemli kalabilmiş bu insanlarla birlikte olmak, benim için gerçek bir nimetti. Şahap Ağabey son derece zarif ve nazik bir insandı. Bana karşı her zaman sevgi ve şefkatle davranırdı. Hiç

unutmuyorum; birlikte olduğumuz son toplantıda, kitabını imzalayıp bana armağan edecekti. Tam o sırada vefat ettiği haberi geldi. Derin bir üzüntü yaşadım. Hemen Aziz Nesin'i aradım. Ertesi gün Levent Afet Yolal Camii'nden kaldırılacak cenazeye birlikte katılmak üzere sözleştik. Aziz Bey'i vakıf binasından aldım ve birlikte cenazeye gittik. Cenaze cemaati yaş ortalaması yüksek, kalabalığı az ama derin bir sessizlik içindeydi.

Ben caminin bahçe duvarına oturmuş, ayakta duran Aziz Nesin'le konuşuyordum. Ezan okunmaya başlayınca Aziz Bey bana dönüp: "Kalk," dedi. Neden kalkmam gerektiğini sordum. "Ezan okunuyor," dedi. Yine de kalkmadım. "Biz ezan okunurken yatıyorsak kalkarız; ayak ayak üstüne atmışsak ayağımızı indiririz," dedim ve niçin ısrar ettiğini sordum.

Aziz Nesin, son derece sakın bir sesle şu yanıtı verdi: "İnananlara saygıdır." Bu söz, Aziz Nesin'den aldığım ve hiç unutmadığım derslerden biri olarak zihnime kazındı.

...

AZİZ NESİN ÇOCUK CENNETİNDE!

6 Temmuz 1995 Perşembe günü Aziz Nesin'in vefat ettiği haberi gelince hemen Vakfa gittim. O dönem Dışişleri Bakanı ve CHP Genel Başkanı olan Hikmet Çetin'i arayarak, Aziz Bey'in Vakıf bahçesine gömülmesi için Bakanlar Kurulu'ndan karar çıkarılması gerektiğini, bu nedenle ilgilerini beklediğimizi telefonda kendilerine ifade ettim. Benden, Vakıf Yönetimi adına defin işleminin Vakıf bahçesinde yapılmasını talep eden resmi bir yazı istedi. Verdiği numaraya faks çekerek Başbakanlık'a resmi başvurumuzu yaptık. Bu sırada basın ve televizyon çalışanları Vakıf çevresini ve bahçesini doldurmuştu. Bir yandan cenazenin İzmir'den ne zaman geleceğini öğrenmeye çalışıyor, diğer yandan Bakanlar Kurulu'ndan çıkacak kararı takip ediyor, basın mensuplarına da gelişmeler hakkında bilgi veriyordum. Adalet Bakanı Mehmet Moğultay ve Bayındırlık Bakanı Onur Kumbaracıbaşı ile telefonla görüşüyor, kararnamenin çıkıp çıkmayacağını sürekli izliyordum. Gelen bilgiler olumluydu. Başbakan Tansu Çiller'in de konuya sıcak baktığı yönündeki bilgiler, üzüntümüzü umuda dönüştürüyordu. Çünkü kamuoyu cenazeyle yakından ilgileniyor, Aziz Nesin'in naaşının ne zaman ve nerede toprağa verileceği büyük merak uyandırıyor.

Aziz Nesin, 1993 yılında Çatalca Belediye Başkanlığı'na Vakıf bahçesine gömülmek istediğini belirten bir dilekçe sunmuştu. Bu isteğini biz yöneticilere toplantılarda anlatır, ölüm halinde defin işleminin törensiz yapılmasını özellikle isterdi. Dini tören istemediği gibi mezar yerinin bilinmesini de kesinlikle arzu etmiyordu. Son bir yıl içinde neredeyse her toplantıda Yönetim Kurulu üyelerine ve her görüşmemizde bana bu iki isteğinin altını çizerek hatırlatıyordu. Hem Vakıf Yönetim Kurulu üyesi hem de Çatalca Belediye Başkanı olarak bu konuda kendimi son derece sorumlu hissediyordum. Tüm ülkeyi yasa boğan bu beklenmedik ölüm karşısında, diğer arkadaşlarımızın ve Ahmet Nesin'in büyük destekleriyle doğru kararlar almaya çalışıyorduk.

Akşamüstü, cenazenin THY uçağıyla Atatürk Havalimanı'na getirileceği bilgisi gelince; Aziz Nesin'in hem doktoru hem de çok güvendiği arkadaşı olan İstanbul Üniversitesi Çapa Tıp Fakültesi Nöroloji Profesörü Dr. Gencay Gürsoy'un bilgisi dâhilinde cenazeyi Üniversite Hastanesi'ne götürmeye karar verdik. Saat 21.00 civarında biraz nefes alıp daha sakın değerlendirme yapabilmek için Ahmet Nesin'le birlikte belediyeye gittik ve başkanlık odasında otururken, Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in Ahmet Nesin ile görüşmek istediği bilgisi geldi. Ahmet Nesin'i Cumhurbaşkanı'na bağladılar. Kulaklıktan gelen ses oldukça yüksek olduğu için Süleyman Demirel'in söylediklerini ben de duyuyordum. Cumhurbaşkanı, konuşmasına Aziz Nesin'e rahmet dileyerek, ailesine ve edebiyat dünyasına başsağlığı ile başladı.

Ardından, Aziz Nesin'in cenazesinin Vakıf bahçesine defnedilmesine imkân veren kararnamenin imzalandığını söyledi. Bu haber hepimizi son derece sevindirdi.

Artık sıra defin tarihini belirlemeye gelmişti. Gece yarısına doğru Atatürk Havalimanı'ndan cenazeyi aldık, Çapa Tıp Fakültesi morguna teslim ettik. Ardından Prof. Dr. Gencay Gürsoy'un odasında toplandık. Oda oldukça kalabalıktı. Türkiye Yazarlar Sendikası Başkanı Şair Ataol Behramoğlu, DİSK Genel Başkanı Süleyman Çelebi, Vakıf Yönetim Kurulu üyeleri Arman Onaran ve Nüşet Ak ile birlikte şimdi hatırlayamadığım birçok değerli insan oradaydı. Çoğu kişi cenaze töreninin önce AKM'de yapılmasını ve defin işleminin birkaç gün sonra gerçekleştirilmesini öneriyordu. Oysa Aziz Nesin, bu tür

törenlerin de yapılmasını istemediğini adeta bir vasiyet gibi bize defalarca söylemişti. Bir kişiyi bekliyorduk: Amerika’da öğretim üyesi olan oğlu Prof. Dr. Ali Nesin’i. Ali Nesin’in yola çıktığını ve ertesi gün gelebileceğini öğrenince, aklıma gelen senaryoyu uygulamak için çok dar bir kadronun onayını almak üzere bekledim. Oda birkaç kişi kalınca, “İzin verirlerse yarın defin işlemini gerçekleştirebileceğimizi” söyledim. Bu bilginin bizim dışımızdaki kurum ve kuruluşlarla paylaşılması konusunda anlaştık. Herkes kabul etti.

Bunun üzerine hemen Çatalca’ya döndüm. Çocukluk arkadaşım, büyük çiftçi Nejat Küçükkılıç’ı buldum ve ertesi sabah Vakıf bahçesinin, ağaç altları dâhil her yerinin sürülmesini istedim. Ardından belediye iş makinesiyle sekiz ayrı yerde mezar yeri kazılmasını planladık. Amaç, Aziz Nesin’in nerede toprağa verildiğinin kimse tarafından bilinmemesiydi. O gün iş makinesi operatörü mezar yerlerini kazarken, ben de bahçedeki medya mensuplarına Aziz Nesin’in vasiyetini hatırlatarak fotoğraf çekmemelerini ve bahçe dışına çıkmalarını rica ettim. Aziz Nesin’in büyüklüğünün farkında olan gazeteciler ve televizyoncular, benim ve özellikle Ali Nesin’in uyarısını saygıyla karşılayarak bahçe dışına çıktılar.

Aynı gün Çatalca Belediyesi’nin düzenlediği Erguvan Şenlikleri’nin açılış konuşmasını yapmam gerektiği için Vakıf’tan ayrıldım. Vakıf Yönetim Kurulu üyemiz Y. Mimar Nüşet Ak bu süreçte nezaret ediyordu. Toprağa verme işlemini Ali Nesin, Ahmet Nesin ve Vakıf Müdürü Ruşen Ulusoy gerçekleştirecek ve O’nu "ÇOCUK CENNETİNDE" toprağa vereceklerdi. Bizler de gömüldüğü yeri bilmeyecek, böylece çok saygı duyduğumuz Aziz Nesin’in vasiyetini yerine getirmenin gönül huzurunu yaşayacaktık.

ANI FOTOĞRAFLARIM

1994 yılı Erguvan Şenlikleri

1994 yılı Erguvan Şenliklerinin içindeki "Balkan Şiir Akşamları" etkinliğine katılmak için gelen Nesin Vakfı Çocukları... Çocuklar o yıl üzerlerine "Ben Aziz Nesin" yazılı tişörtler giymişlerdi.

28.6.1995 tarihinde Çatalca Belediyesi ‘‘İlk Adım’’ tiyatro salonunda Aziz Nesin ile birlikte

Soldan sağı: Süleyman Cihangiroğlu, İ. Fırat Aykut, Aziz Nesin, Veysel Yavuz
28.6.1995 tarihinde Orhan Kurtuldu yönetimindeki Çatalca Belediyesi ‘‘İlk Adım’’ tiyatro gösterisinde

19 Hayiran 1988

Çok sevgili Fırat,
Gelmeyi çok istiyorum. Ama
çok yorgunum ve kendimi iyi
düyensamancığım için gatacağım.
Habelelik bir akşamüstü Lise
öğretmenlerini Vakfı' a çağırdık.
Saat 19 da ... Sizler de pekkli-
birseniz sevindiriz.

Benim yerime bir araba
delus karyaya gönderiyorum.
Senden ve Kasım' dan ve
öteki arkadaşlardan özür
dilerim.

Sevgilerimle güzelce
eylenmeniz dilerim.

Aziz
Nesin

Aziz Nesin'in Çatalca Belediyesinin düzenlediği bir etkinliğe mazeretleri nedeniyle katılamayacağını ancak Vakıf çocuklarını (haytalar) göndereceğini bildiren mektubu

Sayın
Fırat Aykut

NESİN VAKFI: KORKUYA KARŞI ÖZGÜRLÜĞÜN GERÇEKLEŞECEĞİ TOPLUM MODELİ OLARAK FİKRİN NESNELLEŞMESİ

Adnan Gümüş

Aziz Nesin ile 12 Eylül döneminde 1983'te Ankara Necatibey'de bir kitapçada Uğur Mumcu ile birlikte oldukları kalabalık bir imza gününde ve 1986'da yine Ankara'da Akün Sinemasında yine kalabalık olan Ruhi Su'yu anma töreninde iki kısa karşılaşmam oldu. Bu üçüncü karşılaşmam 40 yıl sonra nesnelleşmiş tını/düşünceleri ve eserleri üzerinden oluyor.

Aziz Nesin'in ve Ali Nesin'in kişilik, sanat, edebiyat, akıl, bilim, matematik, felsefe, siyaset, toplum anlayışlarını değerlendirebilmek için tüm biyografi ve eserleri dikkate alınarak incelenmek durumundadır. Bu yazı öyle kapsamlı bir inceleme değil, yalnızca Nesin Vakfı resmi web sayfasındaki bilgiler veri olarak alarak, Aziz Nesin'in vakıf fikrinin ve vakfın amaç ve ilkelerinin nasıl bir kişi, toplum ve eğitim fikri/felsefesi oluşturduğuna dair başlangıç düzeyinde bir irdelenme çabası ile sınırlıdır.

Nesin, yapılanların yanlışlarını, eksiklerini yazmak yazar sorumluluğudur diyor: *“Sevdiğim insanların sevmediğim ve bana olumsuz gelen yanlarını, ölümlerinden sonra (bibakıma arkalarından) yazmak hem kolay değil hem güzel değil. İşte ben hem kolay, hem güzel olmayan bu işi yapıyorum bu kitabımda. Peki neden? Başka türlüünü yapamam, elimden gelmez de ondan... (...) Ben bir yazar olarak birlikte yaşayıp birlikte öldüklerimin kişiliklerini ortaya koyacağım. Ve bunu yapmakla da yaptıklarının ve yapıp ettiklerinin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olacağım. Romancı, öykücü ve oyun yazarı olarak, bir yazarın işi budur: İnsanı vermek. İnsanı vermek, her yanıyla insanın kişiliğini vermek demektir.”* (Nesin, 2024, s.12-13)¹

Ben pek eksiklik yazmayacağım. Bunun için çok derinlemesine araştırmalar incelemeler yapmak gerekiyor. Vakfın sayfasını ve yaptıklarını dikkate alarak yapılanın ne olduğuna dair birkaç not düşeceğim.

Vakfın bizzat gerçekliği, kendi gerçekliği içinde temel derdi (ana problemi); entelektüel olanın iki tarzının -toplumdan kopuk olanı ile topluma duyarlı olanı- arasındaki farka işaret ediyor. Bu yazının temel savı, hatta sayıltısı bu izlenimden hareket ediyor: Nesin Vakfının salt fikir düzeyinde kalmayıp Hegelci yorumla tinin kendini gerçekleştirmesi ve ilerletmesinin somut bir örneği olduğu. Daha iddialı ifade edilirse, Vakıf, bir düşünce olmanın ötesinde özgürlüğün gerçekleşmesinin, çocukların ve toplumların özgürleşmesinin somut bir örneğini oluşturmaktadır.

Sınırlı düzeyde de olsa bu yazı, çocuğun veya özgürlüğün gerçekleşmesinin nasıl gerçekleştirilebildiğini ve nasıl bir model oluşturduğunu anlamaya yöneliktir.

Nesin Vakfı: Aziz Nesin'in Kişi, Aile ve Toplum Fikrinin Nesnelleşmesi/Gerçekleşmesi

Aziz Nesin'in 100.Doğum Yılı anmasında Cumhuriyet Gazetesi, Nesin Vakfında yetişmiş kişilerle röportaj yapıyor. “Aziz Nesin'in kafasında nasıl bir hayal vardı?” sorusuna vakıfta büyüyen T. Özşahin şöyle cevap veriyor: *“Aslında ilk önce bir ülke kurmayı düşünüyordu. ‘Türkler bir sürü devlet kurup yıkılmış, n’olacak bir tane de ben kurarım’ diyor. Olamayacağını anlayınca, şehir, kasaba derken, vakfa kadar inmiş hayal”. “Aziz Nesin sizin nasıl yetişmenizi hayal ediyordu?” sorusuna da “Olağanüstü insan yetiştirmek değildi amacı. Vakıf iyi insan yetiştiriyor.”*²

¹ A. Nesin, *Birlikte Yaşadıklarım Birlikte Öldüklerim*, İstanbul: Nesin Vakfı, 2024, s.12-13

² “Aziz Dede'den çocuklarına ilk ders: Hiç kimsenin elini öpmeyin”, <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/aziz-dededen-cocuklarına-ilk-ders-hic-kimsenin-elini-opmeyin-157415>, 6/12/2014

Böyle bir vakfın oluşturulmasının eşi felsefeci Meral Çelen'in de önerisi olduğu yönünde yazılar bulunuyor³. Vakıf fikri eşinin fikri olsa da olmasa da bu fikir Aziz Nesin'de nesnelleşiyor, Ali Nesin ile daha genişliyor.

Nesin'in yaşam örneğinde halk -içerikli olarak birbirinden koparılamaz şekilde iç içe bulunan halkın aydınlanması ve özgürlüğü- uğruna çabalanması, bunun bizzat inşa edilmesi ana amacı oluşturuyor. Aziz Nesin, vakıfla bizzat ideal kişi, aile, yerleşim, toplum, okul, eğitim, yaşam biçimi/modeli oluşturmak istiyor; vakfı, bu idealin/ütopyanın gerçekleştirileceği somut atölye olarak görüyor.

O halde, vakfa içkin olanın nasıl bir kişi, toplum, yaşam modeli oluşturduğunu sormak/ irdelemek gerekiyor. Bu soru aynı zamanda vakfın sanatçısının nasıl bir kimlik/kişilik olduğu sorusunu da içeriyor.

Nesin'in Temel Güdüsü, Kişiliği, Ahlakı:

“Toplumsal Borç/ Sorumluluk” Duygusu

İnsani toplumsal krizler karşısında nasıl hareket etmeli sorusu eski olduğu kadar güncel, insanın temel varoluş sorularından birini oluşturuyor. Shakespeare'in (1564-1616) Hamlet'te canlandırdığı haliyle:

“Olmak ya da olmamak, işte bütün mesele bu!

Düşüncemizin [the mind] katlanması mı güzel

Zalim kaderin yumruklarına, oklarına

Yoksa direktip bela denizlerine karşı

Dur, yeter demesi mi?

(...)

Ölümünden sonraki bir şeyden korkmasa

O kimsenin gidip de dönmediği bilinmez dünya

Ürkütme yüreğini?

Bilmediğimiz belalara atılmaktansa

Çektiklerine razı etmese insanları?

Bilinç [the conscience] böyle korkak ediyor hepimizi:

Düşüncenin soluk ışığı [the pale cast of thought] bulandırıyor

Yürekte gelenin doğal rengini.

Ve nice büyük, yiğitçe atılışlar

Yollarını değiştirip bu yüzden

Bir iş, bir eylem olma gücünü yitiriyorlar.”⁴

Shakespeare, düşünce mi gönül/kalp/doğrudan görü mü sorusunda ikincisine yakın bulunuyor. Hayata yönelik haklıyı savunuda zihnin devreye girmesinin eylemi dolayımıldığını pasifize ettiğini düşünüyor, dürüstçe eylemin doğrudan görüyle gönülle olmasını savunuyor. Shakespeare, akli dışlamıyor ancak zihnin (düşünce ve bilincin) kişinin içten gelen doğal cesaretini kırdığı törpülediği görüşünde.

Aziz Nesin, gönül/duygu bakımından Shakespeare'in mizaç ve mizahına yakın bir karakter çiziyor, ancak akılla duyguları, bilinçle yaşamı birleştirmek istiyor. Hem akılla bilimle hesap kitabı dikkate alabiliriz hem de sağın duygu ile, “sorumluluk duygusu ile” hayatı dönüştürebiliriz. Nesin, ahlakını “sorumluluk duygusuna”, sorumluluk duygusunu da “toplumsal borca” yani bilgiye bağlıyor. Nesin Vakfı'nda Aziz Nesin'in biyografisinden bir kesit şu şekilde:

“1920'ler 30'lar/ İlk Fikir Doğuyor./ 1928'de babasız çocukların gittiği, parasız Darüşşafaka okulunu kazandı./ Sonrasında yine parasız iyi bir eğitim alabileceği askeri okullara yöneldi./ Aziz Nesin borçluluk meselesini ilk kez bu parasız okuduğu yıllarda düşünmeye başladı; ‘Babamın parası yok, peki beni kim okutuyor?’/ Sonraları halkına karşı duyduğu bu borç düşüncesini şöyle not edecekti: ‘Bende borçluluk duygusu yaşamımın anaçizgisi olarak hep sürüyor... Hiçbir zaman ödenmeyecek, ödenmesi olanaksız

³ Meral Çelen'in Zonguldak Anıları, <https://www.ozgurhalkinsesi.com.tr/meral-celen-in-zonguldak-anilari/14267/>, 27 Kasım 2024.

⁴ https://www.goodreads.com/author/quotes/947.William_Shakespeare. Shakespeare için S. Eyüboğlu, C. Çapan, Ö. Nutku çevirilerine bakılabilir.

olan bu borçlarım -tıpkı ölüm düşüncesi gibi- hiç aklımdan çıkmamak üzere bende hep sürerek yaşıyor... Ödeyemem ama ödemeye çalışmalıyım. / 1960'ların sonu/ 60'ların sonunda iyi para kazandığını düşündüğünde halkına borcunu ödemenin bir yolu olarak Vakıf fikri geldi aklına./ 1972 – 1973/ Nesin Vakfı kağıt üstünde kuruluyor. Çatalca – 1972-1973/ Eylül 1974, Aziz Nesin ilk yapının temelini atıyor. (...) 1980/ Aziz Nesin ilk çocukları kabul ediyor.”⁵

Nesin'in “toplumsal borçluluk” duygusunu doğa, toplum, insanlığa karşı borç olarak daha da geniş yorumlayabiliriz. Bu sağın duygu, Shakespeare'in aklın geri durdurucu/ çekimsizliğe davet eden, benim kısaca “pasif akıl” diye nitelediğim aklın teslimiyete götüren kısmına teslim olmuyor, “etkin akla” dönüyor.

Toplumsal borçluluk bilinci ve sorumluluk duygusu gerçekçiliği ve eylemliliği gerektiriyor:

“Sevgili çocuklarım, yaşamınız boyunca gerçekçi olmanızı, gerçekleri araştırıp öğrenmenizi dilerim; çünkü ancak gerçekçi insanlar, kendilerine, yurtlarına, halklarına, insanlara ve dünyaya gerçekten yararlı olabilirler./ Varlığımızı önceki kuşaklara borçluyuz; borcumuzu bizden sonrakilere ödeyeceğiz.”⁶

Sinizm/Her Şeyden Şüphecilik, Asketizm/Çilecilik

Değil Bizzat Toplumsal İnsanın Sanatçısı Olmak

Türkiye ve dünya gerçekliğinde, yukarıda Shakespeare'in Hamlet'inde de yer aldığı üzere korku kültürü, korku altında geri çekilme, sinme, hatta Antik Yunan örneğinde, Diyojen'de, Stoa Felsefesinde duruma rıza gösterme, akışa uyarlanma, Türkçede yaygın bir deyim olan “araziye uyma”, daha olumsuz olarak “sürüden kopanı kurt kapar” deyişi, yalakalık, yanlıya yansız bir ifadeyle “otoriteye boyun eğme/ konvensiyonalizm/ duruma uyma”⁷ yaygın bir tutunma durumunu oluşturuyor. Her şeyden şüphecilik veya sinizm/kinizm örneğinde yaşamı tümünden olumsuzlama da pek eleştirel ve olumlu sonuçlar doğurmuyor.

Horkheimer (1993) “*Burjuva Tarih Felsefesinin Başlangıçları/ Beginnings of the Bourgeois Philosophy of History*” arasında Montaigne'nin denemelerindeki şüphecilikte yansıma bulanın, mevcut toplumsal koşullar karşısında çaresiz kalan bireyin toplumsal süreçlerden yalıtık halde bireysel özünü gerçekleştirme arayışına yönelmesine karşılık geldiğini, eleştirel teorinin böyle bir kinizm ve şüphecilikten farklı olduğunu ifade etmektedir. “*Şüphecilik liberal ve otoriter biçimleriyle, egemen burjuva birey tipinin bir yönünü oluşturur. Bunun nedeni, karakterolojik yapıların bilgi ve aydınlanma yoluyla değil, maddi koşullar tarafından pekiştirilip dönüştürülmesidir. (...) Buradaki fark, savunduğumuz eleştirel teorinin, şüpheciliğin aksine, mevcut durumun yetersizliği ve bilginin geçiciliği içgörüsünü anti-teorik bir mutlakçılık haline getirmemesidir. Bunun yerine, eleştirel teori, kötümser değerlendirmeler karşısında bile, daha iyi bir geleceğe yönelik sarsılmaz bir ilgi tarafından yönlendirilir.*” (Horkheimer 1993/1931, s.310-311)⁸. Adorno (2012, s.30) “kuşkuculuk ile ‘kuşkucu yöntem’ arasındaki ayrım” konusuna değinmekte, “ad homines” argümanlar konusuna da dikkat çekmektedir⁹.

A. Nesin, 1987'de “Korkudan Korkmak” yazısında sinizm ve çileciliğin neye karşılık ve nasıl bir toplum modeli oluşturduğunu şu şekilde anlatıyordu: “*Korkudan korkmaktan kurtulmanın yolları, toplumun korku üreten gücüyle uyum sağlamak, ona boyun eğmek, onunla özdeşleşmek olduğu gibi, edilgin, sessiz, suskun kalmak da korkudan korkmaktan kurtulmanın bir yoludur. Susmak, karışmamak, yapmamak ve hiçbirşeye de tanık olmamak yoluyla kendini savunmak. Ülkemizde ve genellikle Doğu'da en çok uygulanan savunma yöntemi bu üç maymun (kulağı tıkalı, ağzı kapalı, gözü örtülü üç maymun) yöntemidir.*”¹⁰

⁵ Dünden Bugüne Nesin Vakfı, <https://www.nesinvakfi.org/dunden-bugune/>

⁶ A. Nesin, *Borçlu Olduklarımız*, İstanbul: Adam Yayınları, 2004, s.4.

⁷ T. W. Adorno, E. Frenkel-Brunswick, D. J. Levinson, R. N. Sanford. *The Authoritarian Personality*. New York: W. W. Norton. 1982 [1950].

⁸ M. Horkheimer, *Between Philosophy and Social Science: Selected Early Writings*, Cambridge, MA: MIT Press, 1993/1931, s. 310-311

⁹ T. W. Adorno, *Ahlak Felsefesinin Sorunları*, (T. Birkan, Çev.), İstanbul: Metis Yayınları, 2012, s. s.30.

¹⁰ Dieter Duhm, *Kapitalizmde Korku* (Çevirmen Sargüt Sölçün) İstanbul: Kırmızı Yayınları;

Hiçbir şey yapmamak, hiçbir şeye karışmamak, ortalamayı bozmamak, bir şey yapılacaksa da herkesin yaptığı gibi yapmak, iktidarın gücenmeyeceği şeyleri yapmak, en uyanık olanı da bizzat iktidarın/geleneğin istediğini yapmak; tüm bunlar korku toplumlarının, özgürlüğünden korkan toplumların ve kişilerin yaşama ve uyarlanma biçimini oluşturuyor. Aziz Nesin ve Nesin Vakfı, eleştirel teorinin somut hali sayılır. Zorluklar karşısında kişi olmayı seçerek duruma uyarlanmayı değil durumu uyarlamayı/düzeltebilmeyi seçmektir.

11.Tez: Yalnızca Yorumlamak Yetmez Değiştirmek Gerekir (Devrimci Tavır)

Nesin; Shakespeare’i Marx ile harmanlıyor, reel marksizmi ve reel cumhuriyeti özgürlükle, kişi oluş ile toplum oluşu sorumlulukla harmanlıyor. Eğer zor şartlar söz konusu ise, sadece bunun bilgisi ve yorumlanması ile mi yetinilecek yoksa aynı zamanda dönüştürmek de mi gerekiyor:

“4. Feuerbach, dini özyabancılaşmadan, dünyanın biri dinsel, biri yeryüzü olarak ikileştirilmesi olgusundan hareket ediyor. Yaptığı iş, dini dünyayı dünyevi temeline oturtmaktan ibarettir. Oysa bu dünyevi temelin kendi kendisini üste çıkarması ve kendini bulutlarda/göklerde bağımsız bir krallık olarak ilan etmesi/sabitlenmesi olgusu, ancak bu dünyevi temelin kendini parçalaması ve kendi kendisiyle çelişmesi ile açıklanmak zorundadır. Bunun kendisi de kendi kendisine hem onunla [dünyevi temeli ile] çelişmesinde anlaşılacak hem de pratik olarak devrimcileştirilmek zorundadır. Dolayısıyla, örneğin, dünyevi ailenin kutsal ailenin örtülü/gizil hali olduğu açıklığa kavuştuktan sonra, birincisi [dünyevi aile] artık kendisini teorik ve pratik olarak yok etmelidir.”(...) “11.Filozoflar dünyayı yalnızca çeşitli biçimlerde yorumlamışlardır; buradan artık şu gelmektedir, onu değiştirmek.” (Marx, 2025)¹¹.

Yanlış giden bir şeyler varsa, daha iyisi mümkünse, Aziz Nesin, yaşadığı dünyayı ve toplumu değiştirmek dönüştürmek istiyor, eleştirel teoriden öte eleştirel toplumculuğa ve toplumsal inşacılığa giriyor. Kısaca etkin aklı ve etkin eylemi, devrimci tavrı seçiyor.

Sorun Tanımı ve Amaçlar: Yetersiz ve Bağımlı Değil Öz Yeterli Özgür Kişi ve Toplum Modeli Oluşturma

Aziz Nesin, eğitim ve vakfın ana anlayışını uzun süre yazmıyor, kendisi “yazamadım” diyor ama sanki adım adım pratikten dersler çıkarmaya, fikrin pratikte olgunlaşarak teoriye dönüşmesi için sanki kendisine zaman tanıyor:

“1987/ Eğitim konusundaki vasiyetini sonunda kaleme aldı. Bu metni ‘Korkudan Korkmak’ adlı kitabında yayımladı.¹²”Bu yazıyı 1972 yılında noter senedinin düzenlenmesi, mahkeme tescil kararının alınması ve Resmi Gazetede ilanının yayınlanmasıyla birlikte Nesin Vakfı’nı yasal olarak kurduğum zaman yazmalıydım. Olmadı. 1974 yılında Nesin Vakfı’nın yapılarını kurmaya başladığım zaman da yazabilirdim. Yazamadım. Hiç değilse Nesin Vakfı’na ilk çocuğu aldığım 1980 yılında olsun yazmam gerekirdi. Yapamadım./ 15 yıldan beri bir türlü yazamadığım yazıdır bu.”¹³

Aziz Nesin için ana sorun kişiliği, toplum olmayı, daha geniş bir yorumla özgürlüğü, canlılığı, yaşamı daraltıcı veya yok edici toplumsal süreçlerdir. Bunların başlıca sebebi yokluklar/olanaksızlıklarla birlikte eşitsizlik, pederşahi ve iktidar ilişkilerine dayalı korku iklimidir. Yokluk hem maddi yokluk hem de yaşamsal zihni yoksunluklardır, cehalettir, baskı ve korkutmadır; insanlığın yüksek başarılarından - kitaptan, okuldan, eğitimden, sanattan, edebiyattan, matematikten, bilimden, felsefeden- çocukların veya halkın bir kısmının mahrum kalmasıdır, bunlara ulaşacak olanak ve ortam bulamamasıdır, özgüvenlerinin kırılmasıdır, hak ve özgürlüklerin baskılanmasıdır.

Aziz Nesin’in bu çeviri için kaleme aldığı “Korkudan Korkmak” sunu yazısı (1987).

¹¹ K.Marx. Karl Marx über Feuerbach. Werke · Artikel · Entwürfe Band 30. Internationalen Marx-Engels-Stiftung Amsterdam. <https://edoc.bbaw.de/frontdoor/index/index/docId/1413>, 2025.

¹² Bakış Açımız, <https://www.nesinvakfi.org/bakis-acimiz/>

¹³ Dünden Bugüne Nesin Vakfı, <https://www.nesinvakfi.org/dunden-bugune/>

Sorun hem eşitsizlikler/kapitalizm kaynaklı yokluk ve yoksunluklar, hem de bunlarla birlikte gelenek/din/iktidar baskı ve korkutmalardır. Tüm bunlar birlikte çocukların ve toplumda halkın, daha da geniş yorumla insanlığın belalarıdır, çocuğun ve halkın gelişiminin, çocuğun ve halkın kendisini gerçekleştirmesinin, bunların temel parçası ve şartı olan özgürlüklerinin önündeki engellerdir. Amaç yokluk, yoksunluk, baskı ve korkuların giderilmesi, çocuğun ve halkın gelişiminin/özgürlüğünün olanaklı kılınmasıdır.

Amaç; çocuğun ve halkın yerine geçmek değildir, bizzat çocuk ve halkla birlikte çocuğun ve halkın gelişim/özgürlük olanaklarının sağlanmasıdır.

Vakıf Senedi ve Vakıfta çocuğun her tür süreçte fikrinin alınması ve her tür süreçte ondan üretkenlik ve dayanışma beklenmesi bu anlayışa dayanmaktadır¹⁴.

Amaç; olumsuzlukların örtülmesi -halı altına süpürülmesi- değil bizzat görülüp aşılmasıdır: “Bir insan, dahaca olmamış olayları, sanki yaşanmış gibi, nasıl önceden bilir? Bu, bir önbilicilik değildir. Ya nedir? En yalın anlamda, aydın olmanın, daha indirgersek, yazar olmanın nitemlerinden biridir. Gerçek aydın bir yazarın başlıca nitemlerinden biri, uzakgörüşlü olmak, bugünden yarını görmektir.”¹⁵

Nesin çok iddialı bulunuyor. Kapitalist ve dahası yarı bağımlı bir NATO ülkesinde -Türkiye’nin Dünyadaki konumu böyle sayılabilir- devlete/resmi güçlere, iktisadi sınıflara ve geleneğe dayanmadan verili şartlarda kendi çabaları ve dost dayanışmasıyla başka bir kişi ve toplum modeli oluşturma -bunun bir mikro modelini inşa etme-. 1972’deki Vakıf Senedinin amaçlara ek-1 olarak açıkladığı açıklamalar arasında 10.madde şu şekildedir: “Çocukların yurttta yaşayış ve eğitimlerinde tüketmen ve asalak olarak yetişmemelerine özellikle dikkat edilecektir. Çocuklar birer üretmen olarak yetiştirilip eğitilecek, kendi güçleri oranında, öz evleri olan Yurt’taki yaşayışa katkıda bulunacaklar ve birbirlerine destek olacaklardır.”

Öz yeterliliğe çiftlik projesi de girmiş bulunmaktadır.

Ortada bir amaç varsa, o amaca götürecek bazı gerekler, ilkeler de birlikte vardır.

Nasıl Yapmalı: Bilgili, Özgür, Üretken, Üleşken, Öz Yeterli Kişinin/Öz Evin/Ailenin/Toplumun İnşa İlkeleri

Özgürlük Hegelci anlamda insanın kendi tinini veya Marksist anlamda özünü gerçekleştirmesidir; kendinde olmaktan öteye geçerek kendisi için olma hareketi/etkinliğidir. Daha keskin bir yorumla özgürlük insanın özü sayılabilir.

Nesin Vakfı en çok da özgürlükleri önemsemektedir. Özgürlükler arasında inanç, düşünce, karar, merak ve bilgilenme özgürlükleri sayılmaktadır. Haklar arasında ise bireysel yaşam alanı, saygı görme, içini dökme, yanlış yapma, başarısız olma, şımarma, sınırsız seçenek hakları sayılmaktadır.

Sınırsız seçme hakkına göre “Nesin Vakfı’nın eğitim amacı sorunsuz insan yetiştirmek değildir, çünkü bu, gerçekleşmesi olanaksız bir amaçtır. Kaldı ki yaratıcı insanların birçoğu sorunlu insanlardır. Nesin Vakfı’nın eğitim amacı, belirtildiği üzere, sorunlarına çözüm bulan ve sorunlarını olumlu yönde yönlendirebilen kişiler yetiştirmektir.. (...) Nesin Vakfı olanakları el verdiğince çocuklara bu seçenekleri sunmaya çalışır ve seçenek sayısında sınır tanımaz.”¹⁶

Dostluğa Dayalı Öz Yönetim: Eşitlik, Açıklık, Bilimsel Rasyonel Ahlaki Temellendirme, Seçim/Onay

Sokrates’in sorgulanmayan/ bilinçli yüzleşmesi yapılmayan yaşam yaşam değildir” ilkesinde olduğu gibi temelsiz/gereksiz bir karar ve uygulama Nesin tarafından temel bir yönetim sorunu kabul ediliyor.

Vakıfta, en başta ilke olarak “Gerekçeli Kurallar” ilke sayılıyor: “Vakıf’ta uygulanan her kuralın bir gerekçesi olmalı, bu gerekçe çocuklara açıklanmalı ve uygulanmadan önce onların da onayı alınmalıdır.

¹⁴ Nesin Vakfı Kurulusu Senedi 1972-2010.pdf, www.nesinvakfi.org

¹⁵ Aziz Nesin, Bir Tutam Aydınlık, “Önsöz’den Önceki Birkaç Söz”. İstanbul: Nesin Yay. 2022.

¹⁶ Nesin Vakfı’nda Çocukların Özgürlükleri ve Hakları, <https://www.nesinvakfi.org/bakis-acimiz/>

Hiçbir kural ve yasak gerekçesiz olmamalıdır ve her kural ve yasağın gerekçesi çocuklara açıklanmalıdır.”

Yönetim anlayışı olarak eşitlik, eleştiri, hak arama, bilgi hakkı, amaçlara uygun karar ve eylem, sürekli eğitim, yeteneklerine uygun gelişim, kendini koruma, cinsel bilgi, vakfı sahiplenme, bir bütün olarak da öz yönetim sayılmaktadır.

“Çok daha genel olarak, Nesin Vakfı’nda Aziz Nesin’in yazılı (örneğin Korkudan Korku adlı yapıtında, I, II, III, IV) ya da yazısız olarak ardında bıraktığı eğitim ilkeleri uygulanır.”¹⁷

Nesin Vakfında ve Matematik Köyünde Tam Gün Öğrenme, Üleşme, Üretme ve Yaşama Ortamı: Aldığından Fazlasını Verme, Tükettiğinden Fazlasını Üretme

Nesin Vakfında ve Matematik Köyünde 24 saatlik döngü neredeyse tümünden tanımlanmış durumdadır. 1972 tarihli Vakıf Senedinde hemen tüm maddeleri çocukların eğitim öğretimlerini en iyi şekilde sürdürmeleri üzerinedir. Okulda başarısız çocukların yurtla bağının kesilmemesi öngörülmekle birlikte illa bir meslek sahibi olmak zorundadırlar. Güncellenmiş ilkeler arasında da 24 saatlik eğitim öngörülmektedir. *“Eğitim Süresi: Nesin Vakfı’nda eğitim günde 24 saattir ve Nesin Vakfı’nda çocukların her anı değerlendirilir. Çocukların denetim altında olmadığı an olmamalıdır.”*

Yurt; çocukların kardeşçe yaşayacağı öz evleri olacaktır. Her biri üretici olmak zorundadır. *“Çocukların yurttan yaşayış ve eğitimlerinde tüketmen ve asalak olarak yetişmemelerine özellikle dikkat edilecektir. Çocuklar birer üretmen olarak yetiştirilip eğitilecek, kendi güçleri oranında, öz evleri olan Yurt’taki yaşayışa katkıda bulunacaklar ve birbirlerine destek olacaklardır.”* *“İşler arasında günlük temizlik, mutfak, çamaşır, küçüklere bakma, onlara ders çalıştırma, resim yaptırma, kitap okuma, onarım, badana, inşaat, hayvanların, meyve ağaçlarının ve sebze bahçelerinin bakımı, kütüphanenin ve arşivin düzenlenmesi gibi işler vardır. Ancak hiçbir çocuk bir iş yapmaya zorlanamaz. Çocuklar günlük iş bölümünü kendi aralarında yaparlar.”*

Yalnızca Nesin Yurdunda değil Matematik, Sanat, Felsefe, Arkhe Köyü için de sıkı bir program bulunmaktadır:

“Genel Bilgi: ‘Nesin Matematik Köyü’nde 29 Haziran – 19 Eylül 2026 arasında lise öğrencileri ve öğretmenleri için 2’şer haftalık 6 yaz kampı gerçekleşecektir. Mücbir nedenler dışında, dönemin başlangıç tarihinden bir gün önce (bir pazar günü) Köy’e gelinir ve bitiş tarihinde (bir cumartesi günü) Köy’den ayrılır. Her programın ilk haftasının perşembe günü, ikinci haftasının çarşamba günü tatil günüdür. Her ders aşağı yukarı iki saat sürer. Günde dört ders vardır; yani öğrenciler her gün 8 saat derse girmek zorundadır. (Başlangıçta 8 saat matematik çok gelebilir ama kısa zamanda alışılıyor.) Her hafta iki ya da üç akşam, bir ya da iki saatlik etüt vardır. Bazı geceler katılımı serbest olan konuşmalar, seminerler, sohbet ve araştırma toplantıları, resitaller, şiir okumaları vs. olabilir. Her öğrenci dönüşümlü olarak bulaşık, yemeğe yardım, bahçe, temizlik gibi Köy’ün gündelik bir işinde çalışanlara yardım eder. Bu işler günde ortalama bir saati bulur. Programların tarihlerini ve içeriklerini aşağıda bulabilirsiniz.”¹⁸

¹⁷ Nesin Vakfı Çalışanlarının ve Gönüllülerinin Çocuklara Karşı Görevleri, <https://www.nesinvakfi.org/bakis-acimiz/>

¹⁸ Nesin Köyleri, <https://nesinkoyleri.org/>

NESİN KÖYÜ

Nesin Köyü, aslında içiçe geçmiş üç köyden oluşur: Matematik, Sanat ve Felsefe Köyleri. Bu köy en başta gençlerimizin özgürlük, güzellik ve güven içinde matematik, sanat, felsefe ve alakalı alanlarda çalışabilmeleri için kurulan bir mekandır. Bu girişim matematik ile başladığı için bazen ismi Nesin Matematik Köyü (NMK) veya sadece Köy diye geçer. Aynı zamanda akademik çalışmaların yürütüldüğü bir bilim ve sanat merkezidir. Kâr amacı gütmeyiz. Burada yürütülen programların katılımcıları köyde kalır ve çalışmalarının yanı sıra, köyün gündelik işlerine yardımcı olarak köyü sahiplenirler. Köy hepimizin.

Ne ile ilgileniyorsunuz?

Matematik

Sanat

Felsefe

Arkhé

NMK Lise

NMK Lisans ve üstü

MY Lise

HM Lise

<https://nesinkoyleri.org/> Nesin Matematik, Sanat, Felsefe, Arkhe Köyü

Özetle ana ilke; kısa erimde değil ancak tüm yaşam dikkate alındığında her çocuk veya kişi, bulunduğu topluma aldığından fazlasını verecek, tükettiğinden fazlasını üretecektir.

Öz Yeterli Üretken Bir Site Örneği: Permakültür veya Orman Tipi Şehir

Aziz Nesin de Nesin Vakfını/Nesin Köyünü kendine yeterli bir yerleşim olarak düşünmektedir. Ali Nesin yönetimi Vakfın öz yeterliliklerini daha da ileriye taşımıştır. Yayınevi, yapı şirketi gibi yeni birimler eklemiştir. Önemli bir denemeleri de Nesin köylerini sürdürülebilir ve permakültür temelli bir çiftlik haline getirmeye çalışmasıdır:

“Aziz Nesin’in üzerinde ısrarla durduğu tükettiğinden çok üreten bireyler olmak adına hepimiz permakültür öğrencileri olduk. Fosil yakıt kullanan araçlar, hazır yemler ve sentetik gübre gibi çiftlik “girdilerinin” yerine gönüllülerimizle birlikte kendi emeğimizi, öğrenme isteğimizi ve ormanın döngülerini koyuyoruz./ (...) çiftliğimizde, vakıf çocuklarının temel gıda ihtiyaçlarını karşılamak ve küçük de olsa vakfımıza bir ekonomik kazanç sağlamak için yaklaşık yirmi dört dönümlük bir arazide üretim yapıyoruz. Tamamen zehirsiz ve suni gübresiz tarım ve hayvancılık yapıyoruz./ 2017 yılından itibaren ise kendi içinde yeterli sistemler kurmayı hedefleyen permakültür ilkeleri doğrultusunda hareket ediyoruz./ (...) Bu uygulamaların tamamında en verimli sistemler olan ormanları örnek alıyoruz. Her türlü organik çıktıyı –hatta bir zaman yaşamış her şeyi– diğer bir aşamanın girdisi olacak şekilde değerlendiriyoruz. Aslında basitçe, insan ömrünün görece kısıtlı olmasından ötürü, doğanın döngülerini hızlandırmaya ve sağlıklı bir ekosistem kurmaya çalışıyoruz./ (...)”¹⁹

Nesin Vakfı Çıkar Çatışması Bildirgesi: Teokrasi, Teknokrasi, Bürokrasi Değil Sorumluluk ve Üleşme/Dayanışma

Modern dönemde, Skolastiğin iman/fides, umut/bağlılık ve caritas/yardımseverlik gibi teolojik erdemlerinin yerini homo economicus/ kâr hırsı ile teknik ve araçsal akıl almış bulunuyor.

Skolastik/teokratik/dini anlayış zaten daha en baştan insanı bir kul olarak görüyor, dahası günahkâr veya kurtarılması gereken bir varlık olarak görüyor, iyi eşit bir özne saymıyor. Sami Dinleri çocuğu, toplumu, halkı zaten hulk edilmiş sayıyor. Bu haliyle insan onuru, halk ve çocuk birincil önceliğini oluşturmuyor. Teknik ve araçsal akıl ise amaçları/ereği dikkate aldığı, ona uygun olduğu sürece çok sorunlu olmayabilir ancak amaçların iyi olmadığı durumlarda kötülüğün temel mekanizmaları durumuna düşer. Pozitif/yazılı

¹⁹ Nesin Çiftliği, www.nesinvakfi.org/nesin-ciftligi/

hukuk/yasalar ve bunlara uygun kurumlaşmalar ancak içerdikleri çekirdek düşünce anayasaya, anayasa temel hak ve özgürlüklere dayanıyorsa yani “amaçları iyi” ise iyi olurlar.

Nesin Vakfının yönetim, finansman, denetim ve disiplin anlayışı ne dini ne de teknik ve bürokratik; aksine sorumluluk -topluma/insana/doğaya borçluluk- duygusu ve dayanışma ruhu üzerine kuruludur. “Nesin Vakfı Çıkar Çatışması Bildirgesi” bu anlayışın açık bir tezahürünü oluşturmaktadır: “Aziz Nesin, ‘Çocuklar için ne yapılırsa azdır’ derdi. Bu çerçevede hayatı boyunca kendini halkının iyiliğine adadı. Ona karşı kendini borçlu hissetti ve hep bu borcu ödemeye çalıştı./ Bu yolda bir araya gelmiş olan bizler de birbirimize güveniyoruz. Ama güven, yalnızca iyi niyetle değil, şeffaflıkla ve adil davranışlarla güçlenir./ Bu yüzden, çıkar çatışması dediğimiz durumu -yani kişisel yarar ile Vakfın amacı arasında bir gerilim oluşmasını- en baştan önlemeye söz veriyoruz.”²⁰

Bu metinde şu ilkeler öne çıkmaktadır:

- İyi niyetlilik -içeriği kişisel kazançları değil toplum yararını/ halkın ve çocukların iyiliğini/ yararını düşünmek,
- Güven -içeriği halkı, çocukları ve birbirini dost saymak, birbirine olumlu yaklaşmak,
- Şeffaflık -içeriği dürüstlük, doğruluk, dostça hareket etmek,
- Toplumun/halkın yararı -kişisel yarar ile komünal amaçlar/halk yararı arasında çatışma çıkarsa komünal amaçların/halk yararının önceliği,
- Çocukların yararı -yetişkinlerin/güçlülerin yararı ile çocukların/zayıfların yararı arasında bir çatışma çıkarsa çocukların/zayıfların yararının önceliği,
- Adalet -içeriği yukarıdaki amaçlara ve ilkelere/ çocuğun ve halkın yararına göre eylemek-.

Bildirge şu sözlerle bağlanıyor: “Bu çerçevede özellikle çocuklarımıza ve topluma karşı sorumluluğumuz var. Bunun bilincindeyiz.”

Eserlerine İçkin Sosyal Analizler ve Sosyolog Olarak Aziz Nesin: Korku Toplumuna Karşı Özgür Toplum Modeli

Bu yazıda tüm edebiyat ve eserlerine hakim olmadığım için genellemelerde bulunmadan kaçınmaya çalışıyorum. Burada söylenenler erken izlenimlerden ibaret sayılabilir. Bu izlenimlerimden biri de Aziz Nesin’in derin bir sosyal okuma/sosyal kavrayış gücü olduğudur. “Korkudan korkmak” analiz ve değerlendirmesi, toplumsal normların, yasakların, korku, baskı ve şiddetin, bunun toplumsal ve bireysel bir benlik haline dönüşümünün çok güçlü bir teorisini sunmaktadır. Öyle ki, Dieter Duhm’un “*Kapitalizmde Korku*” çevirisine sunu için yazmasına karşı neredeyse ana kitabın analiz ve tezlerinden daha da güçlü bir analiz ve tez derinliği taşımaktadır “Korkudan Korkmak” sunu yazısı. A. Nesin, korku üretiminin ve korkudan korkunun sadece kapitalizm korkusu ile sınırlı olmadığını, Özdek Işık’ın “korku”²¹ yazısına da gönderme yaparak din, gelenek, feodalite, pederşahi, okul, cami, askerlik ocağı, bürokrasi... her yerde çok yaygın ve aynı zamanda kültürel/tarihsel kalıt olduğunu iddia etmektedir. Dahası korkuyu üretenler de, burjuvazi, askerler, işkenceciler vb. de korkudan korkmaktadır.

Korku toplumunda; “*insanın korkudan korkuya karşı moral yapısını koruması ise,*

- *Kendini korkutan güçle uyum sağlayarak*
- *Ona boyun eğerek*
- *Onunla özdeşleşerek*
- *Ya da büsbütün edilgin kalarak “hiçbişey etmemek” yollarıyla sağlanabiliyor.”*

Bunlar tersten korkudan korkmama yollarını yani korkuya uyarlanarak paçayı kurtarma yollarını oluşturmaktadır.

²⁰ Nesin Vakfı Çıkar Çatışması Bildirgesi, www.nesinvakfi.org

²¹ Aziz Nesin Afyon Sandıklı’da “Sandıklı Postası” adında bir yerel haftalık gazetede yer alan Özdek Işık’ın “Korku” başlıklı yazısından alıntılar yapmıştır. Ö. Işık için “korku bitek şeyle yenilir: Bilgi ve mücadele”.

Nesin'e göre, korkuyu, korku toplumunu aşmanın yolu ise haklı olmak, haklı amaçlar için örgütlü hareket edebilmek, güzeli, doğruyu, iyiyi üleşmektir.²²

Bu sunu yazısı; Adorno ve arkadaşlarının "Otoriteryen Kişilik" çalışması kadar, Berkes'in geleneklerin yerine/rolüne dair çalışmaları kadar derinlikli bir değeriendirme, Türkiye ve hemen tüm Doğu toplumlarına genellenebilecek "korku toplumu" teorisi niteliğindedir. Adorno/ Frankfurt Okulu da Berkes de bilgi/gerçeklik yönelimini, eleştirel aklı/felsefeyi, özgürlük ve eşitlik için hareket etmeyi özgür kişi ve toplumun güvencesi saymaktadır.

Aziz ve Ali Nesin fikirlerinin nesnelleştği Nesin Vakfı ile korku toplumuna karşı özgür bir toplum modeli oluşturmaya çalışmaktadır. Nesin Vakfı, aldığından fazlasını veren, tükettiğinden fazlasını üreten aklıyla bilinciyle hareket eden bir mikro özgür toplum modelidir. En büyük üretimi özgür kişi ve toplum üretimidir. En büyük başarısı; vazgeçmemeyi, çok kısıtlı ve zor şartlarda bile haklı kalabilmeyi ve daha pek çok şeyin başarılabilceğini göstermesidir.

²² Dieter Duhm, *Kapitalizmde Korku (Çevirmen Sargüt Sölçün)*, Ankara: Ayraç Yay. Aziz Nesin'in bu çeviri için kaleme aldığı "Korkudan Korkmak" sunu yazısı (1987).

AZİZ NESİN

Cevat Çapan

Ülkemizde okuma yazma öğrenen ve dünyayı anlamaya çalışan herkes belli bir olgunluğa ulaştığında ve kendi düşünsel gelişmesinde Aziz Nesin'in önemini farkına varmıştır. Belki önce Marko Paşa, Malum Paşa, Merhum Paşa ve Zübük gibi dergilerdeki mizahçı kimliğiyle, daha sonra daha yaygın yayın organlarındaki dünyanın ve yaşadığımız toplumun gerçeklerini ve sorunlarını akılcı bir açıdan nasıl ele aldığına tanık olmuş, onun bu sorumlu aydın tutumunu artan bir ilgiyle benimsemiştir. Aziz Nesin daha genç yaşında yaşadığı toplumda karşılaşılan aksaklıkların, eksiklerin büyük ölçüde eğitimsizliğin yol açtığı bir cehaletten kaynaklandığını görmüş, birlikte yaşadığımız bütün bu olumsuzluklara karşı ömür boyu sürecek bir savaş açmıştı.

Bu savaşın ilk aşamasında onu daha çok mizah ağırlıklı bir fıkra, öykü ve roman yazarı olarak görürüz. Aynı yıllarda ülkenin önde gelen gazetelerinde siyasal ve toplumsal sorunları ele alan bir köşe yazarı olarak geniş bir okur kitlesine ulaşmış, işlediği konular zülfüyare dokunduğu için başı belaya girmiş, sık sık hapse girmiştir. O gene de yılmamış, gezi, anı, masal ve oyun gibi edebiyatın başka türlerinde de eserler vermiştir. Hemen hemen bu türlerin hepsiyle yalnız Türkiye'de değil, yabancı ülkelerde de yaygın bir üne kavuşmuş, uluslararası birçok ödül almıştır. Ne var ki, onun asıl tutkusu üne kavuşmak değil, birlikte yaşadığı insanların daha sağlıklı, daha özgür, daha eşit koşullarda çalışabilecekleri bir dünya yaratabilmelerine yardımcı olmaktır.

Onun bütün bu yazdıklarında bize bir güleriz ağlanacak halimize diyebileceğimiz bir bilinç ve duyarlık kazandırmakla yetinmemiş ayrıca bir eylem insanı olarak birçok siyasal çatışmada, anlaşmazlıkta ve açılan davalarda hep mağdurdan yana çıkmış, haklı olanı savunmuştur. Temelde yalnız kendilerini düşünen ve başkalarına acımasızca davrananlara karşı duyduğu öfkeyi yergi ağırlıklı bir tutum ve Nasreddin Hoca'yı çağrıştıran bir mizah anlayışıyla, Karagöz uyarlamalarındaki doğaçlama yöntemiyle de zenginleştirmiş, insanlığın karşılaştığı saçmalıkları dile getiren uyumsuz (absürt) tiyatro oyunları da yazmıştır. Tiyatro sanatçıları yalnızca onun bu oyunlarını sahnelemekle yetinmemiş, romanlarındaki ve öykülerindeki oyunlaştırılmaya uygun bölümleri tiyatroya uyarlamışlar, "Ne Yaşar Ne Yaşamaz", "Azizname" gibi daha birçok sahne eseriyle çok sayıda tiyatro seyircisinin yetişmesine katkıda bulunmuşlardır.

Aziz Nesin daha etkin bir aydınlanma savaşçısı olmak için ayrıca Düşün Yayınevini kurmuş, kendi görüşünü çeşitlendiren başka yazarların kitaplarıyla okurlarına yeni ufuklar açmayı denemiştir. Örgütlü çalışmayı her zaman kendine ilke edinen bu örnek insan çok sayıda sivil toplum kuruluşunda sorumlu görevler üstlenmiş, bu amaçla Aydınlar Dilekçesi'nin öncülüğünü yapmak da, unutulmaz ve bağışlanamaz Sivas Madımak Yangını acısını dile getirme sorumluluğu da gene Aziz Nesin'e düşmüştür. Onun kendine ilke edindiği birlikte yaşadığı insanlara daha sağlıklı ve mutlu bir dünya yaratma tutkusu 1972 yılında kimsesiz ve yoksul çocuklar için bir vakıf kurması bir düşün gerçekleşmesi anlamına geliyordu. Çatalca'da 17 dönümlük bir arazide inşaatına başlanan vakıf binası bahçesine meyve ağaçları dikilip çiçekler ekilerek burada eğitilecek çocukların sağlıklı bir ortamda yaşamaları için elverişli bir ortam sağlandı. 1980'de vakfa alınan çocuklar Aziz Nesin'in kaleme aldığı bir eğitim felsefesine göre yetiştirilmeye başlandı. Tamamlanan vakıf binasında bir ya da iki kişilik odaları, etüt, tiyatro ve benzer sanat çalışmaları yapabilecekleri atölyeler, bahçede bitki yetiştirmeye uğraşabilecekleri özel alanlar hazırlanmıştı. Üniversite eğitimini bitirip ayakta durabilecekleri bir duruma gelebilmeleri için gereken tüm olumlu koşulları sağlayan bu tasarımı Aziz Nesin arada borç harç demeden, ama temelde kendi telif geliriyle gerçekleştirmiş ülkemizde benzeri olmayan bir aydınlanma kahramanıydı. Bu anlayışı benimseyen ve sürdüren oğlu Profesör Ali Nesin'in kurduğu ve geliştirdiği Matematik Köyü de başarılı çalışmalarıyla bu aydınlanma ruhunun ne denli önemli ve anlamlı olduğunun somut bir göstergesidir. Aziz Nesin verimli yazarlığı, toplumumuz için yararlı eylemleri yüzünden doğal olarak çok sayıda ulusal ve uluslararası ödüller aldı, birçok devletin üst düzey yöneticileri tarafından verilen nişanlara ve madalyalara layık görüldü. Çukurova Ödülü de bu değerliliğin bir örneğidir. Verilen için de, veren için de bir onur kaynağı. Bu konuda bana da bana bir şeyler söyleme fırsatı verdikleri için ödül yöneticilerine teşekkür ederim. Aziz Nesin'in daha genç bir öğretim üyesi iken bana dost elini uzatması, benim yazı ve

evirimlerimle ilgilenmesi benim için her zaman itici bir g oldu. Onun yayımladığı Nesin Edebiyat Yıllığına yazı istemesi, tiyatro kitapları konusunda fikir sorması, Nesin Vakfının inşası yıllarında her 1 Mayısı orada kutlamak için düzenlediği toplantılara ailece katılmamız, Vakıf Yönetim Kurulu Başkanlığına Prof. Min Urgan emekli olduktan sonra bu görevi bana vermesi bu dostluğun unutmayağım olayları ve anlarıdır.

AZİZ NESİN'İN AYDINLIK DÜNYASININ BİR SAYFASI

Turgay Fişekçi

Aziz Nesin'in seksen yıllık hayatının büyük bölümü bir mücadele insanının hayatı olarak geçti. Neydi Aziz Nesin'in hiç bitmeyen mücadelesi?

Kendisini yaratan ülkeye ve halka borçlu hissediyordu kendini ve ne yaparsa yapsın bu borcu hiçbir zaman tam olarak ödeyebileceğine inanmıyordu. Bu yüzden hep daha fazla, daha çok çalışmak, ürettikleriyle borcunu hafifletmek istiyordu.

Gençlik yıllarında *Marko Paşa* ve sonrasındaki dergilerle ilk büyük başarısını kazanmıştı. Karşılığı sürekli girip çıktığı cezaevleri oldu. Bu başarı, yönetim güçlerince ülkedeki hemen her olayın baş sorumlusu olarak sorgulanmasını da sağladı.

Salkım Salkım Asılacak Adamlar kitabında anlattığı gibi, habersiz olduğu 6-7 Eylül olaylarının sorumlusu olarak gözaltına alındı.

Poliste kitabında anlattığı gibi 1965 yılında gittiği (elli yaşında ilk yurtdışı gezisidir) Sovyetler Birliği'nden dönüşünde yanında getirdiği plak vb. kültürel gereçler nedeniyle günlerce gözaltında sorgulandı.

Onursal Doktor Olamamanın Büyük Onuru kitabında anlattığı gibi Berlin Duvarının yıkılmasıyla vatansız kalan Doğu Almanya devlet başkanı Erich Honecker'i kalması için Nesin Vakfı'na davet ettiğinden Darmstadt üniversitesince verilecek onursal doktorası iptal edildi.

Aziz Nesin'in bütün hayatı böylesi trajikomik olaylarla geçti. Sayıları yüzü bulan kitabı çıktı. Bu kitapların yarısını öykü, roman, tiyatro oyunları oluşturuyorsa bir o kadarını da onun düşünce yazılarını topladığı kitapları oluşturur.

Bu düşünce kitapları bize Aziz Nesin'in çağının ve toplumunun ne denli önemli bir aydını, düşünce insanı ve eylemcisi olduğunu gösterir.

Onun ardında bıraktığı en büyük eserlerinden biri kitaplarının gelirini yeniden halkına geri vermek için kurduğu Nesin Vakfı'dır.

Nesin Vakfı'nın kuruluş çalışmaları sırasında çekilen fotoğraflarına baktığımızda Aziz Nesin'in ne denli mutlu olduğunu görürüz. Çadırda yatarken, tavuklara yem verirken, piknik tüp üzerinde çay demlerken dünyanın en mutlu insanı gibidir.

Nesin Vakfı yalnızca yardıma ihtiyaç duyan çocukların sığındığı bir yer olmadı. Ülkemiz aydınları için de çoğu zaman bir sığınak oldu. 1 Mayıs kutlamalarının yasak olduğu dönemlerde aydınlar Nesin Vakfı'nın yemyeşil çayırlarında pikniklerle kutladılar bayramlarını.

Aziz Nesin, Vakfa alınan çocukların nasıl yetiştirilmesi gerektiğini de vasiyet etmiştir. Vakıf çocuklarının yetiştirme koşullarının başta gelenlerinden biri onların sonsuzca şımartılmasıdır. Nesin Vakfı'nda çocuklar şımartılarak yetişir. Bahçelerden elmalar toplayarak, toprakta koşup oynayarak yetişir. Cezanın ve yasakların olmadığı yerdir Nesin Vakfı. Çocukların yönlendirilmeleri, yönetilmeleri değil, özgür düşünceli, özgüvenli, bağımsız kişilikli bireyler olmaları hedeflenir.

Aziz Nesin yaşadığı süre boyunca ülkemizin en cesur aydınlarının başında geliyordu. 12 eylül cunta yönetimine karşı Aydınlar Dilekçesi eylemini de örgütlemişti. Onun cesareti yalnızca sözlerinde değil, eyleminde de görülüyordu.

Kazançlarını yardıma ihtiyaç duyan çocukların okutulması için Nesin Vakfı'na aktarırken aktarırken Aziz Nesin kimsenin cesaret edemediği bir başka eylemi de gerçekleştirdi: İçinde yaşadığımız para dünyasının, paranın kendisine egemen olamadığını da gösterdi. Öyle ya, bugün Aziz Nesin'den çok daha fazla kazanan, kazandığı serveti koyacak yer bulamayan yazarlarımız, sanatçılarımız var. Ama öylesine tutsağı olmuşlar ki servetlerinin, onu ülkeleri ya da insanlık yararına kullanmak akıllarının ucundan bile geçmiyor. Yalnızca nasıl daha çok kazanabilirim döngüsü içindeler.

O yüzden Nesin Vakfı, kurulduğu 1972'den beri tek örnek. Yanına yenileri gelmedi. Bu da Aziz Nesin'i ve Nesin Vakfı'nı bencil dünyanın buzlu denizleri içinde tek bir deniz feneri olarak bugün de selamlamamızı gerektiriyor.

NESİN VAKFI ÇİFTLİĞİ

Güneş Sezgin

Nesin Vakfı'nda tarımsal üretim Aziz Nesin'den bu yana devam eden bir gelenek. Kurulduğu günden beri çiftliğimiz birçok canlıya ev sahipliği yapıyor. Arazimizde herhangi bir zehir veya sentetik girdi kullanmadığından da bu canlıların sayısı, sağlıklı ekosistemlerde olduğu gibi, her geçen gün artıyor.

Çiftlikte öncelikli amacımız vakıf çocuklarımıza sağlıklı ve besin değeri yüksek gıdalar sağlamak. Bu amaç doğrultusunda son sekiz senedir permakültür ilkelerini uyguluyoruz.

Bazı kaynaklarda bir tasarım sistemi olarak geçen permakültürün merkezinde, bir ormanın insanlardan beklentisi nedir sorusu yatıyor. Ekili bir tarla; çapalama, sürme, gübreleme, sulama, çeşitli temizlikler, nadas ve zehir gibi uygulamalara ihtiyaç duyarken, binlerce ürün veren bir orman neye ihtiyaç duyar sorusunu sorarak permakültüre ilk adımımızı atmış oluyoruz.

Ormanlar kendi içinde bitmeyen döngüler kurmuş durumda. Herhangi bir güç kullanımı olmadan ve hiçbir şey “atık” olarak kabul edilmeden hayvanlar, bitkiler ve belki de en önemlisi toprak düzenli olarak besleniyor. İnsanlar dahil doğadaki her şey yavaş yavaş toprak oluyor ve ormanların devamında bu dönüşüm yer alıyor. Bu sebeple vakfımızda ve çiftliğimizde çıkardığımız atıkları kademeli olarak azaltıyoruz. Her türlü organik çıktıyı diğer bir aşamanın girdisi olacak şekilde çeşitli işlemlere tabi tutuyoruz. Aslında basitçe, doğanın döngülerini insan ömrünün görece kısıtlı olmasından çok hızlandırmaya çalışıyoruz. Bu amaçla mutfaklardan çıkan tüm organik atıkları, hayvan gübrelerini, kırılan bitkileri, budanan ağaçlar gibi canlı veya bir zamanlar yaşamış olan her şeyi farklı metotlarla kompostlaştırmaya çalışıyoruz. Normalde çok uzun sürelerde oluşan kendine yeterli orman toprağını 2-3 aylık süreçlerin sonunda ortaya çıkarabiliyoruz.

Permakültür çok geniş bir alanı kapsasa da bazı somut örnekler üzerinden ilerlemememiz gerekirse; Sekiz senedir tüm vakıf mutfaklarından herhangi bir organik atık çöpe gitmiyor. Bunun için toplamda 80 tonluk bokaşı kompostu kurduk. Bu miktarın tamamı ihtiyaca göre tavuk, solucan veya toprak beslemelerinde kullanıldı.

Benzer bir şekilde içinde hayvan gübresinden, yapraklara, yemek atıklarından, dal parçalarına kadar çok büyük bir çeşitliliği barındıran sıcak kompost yığınlarımızın en son yüz yirmi ikincisini kurduk.

Toplamda yaklaşık 400 tona ulaşan bu özel düzenleyiciyi büyük alanlarda toprak ıslahı için kullandık. Herhangi bir sanayi tipi yem yemeyen tavuklarımız, yine kompost üreten kokusuz kümeslerinde, onlar için yaptığımız çok çeşitli ev yapımı mamayla besleniyorlar.

Solucan çiftliklerimiz bitki kökleri tarafından daha hızlı emilebilen kıymetli kompostlar üretirken, kara asker sinek ünitelerimizde hem kompost hem de tavuklarımız için protein değeri yüksek gıda üretiyoruz. Gerçek anlamda atık üretmeyen proje evimizi 2020 senesinde tamamladık. Tuvaletinden, mutfağına ve çalışan tüm makinelerin sularına kadar geri dönüştürebilen evimizde sadece sifon suyundan yaklaşık 400.000lt su tasarrufunda bulunduk.

Tüm bu dönüşüm sistemleriyle elde edilen kompostla da kurulan yükseltilmiş bahçelerde sebze üretimi ve özellikle toprak ıslahı amaçlı ağaç dikimleri düzenli olarak devam ediyor.

Bir diğer amacımız da bu üretim prensiplerini çocuğundan yetişkinine olabildiğince çok kişiye aktarmak. Okul eğitimleri ve online eğitimlere ek olarak vakfımıza gelen herkes çiftliğimizde tur atabiliyor.

Aziz Nesin'in üzerinde ısrarla durduğu tükettiğinden çok üreten bireyler olmak adına hepimiz permakültür öğrencileri olduk. Fosil yakıt kullanan araçlar, hazır yemler ve sentetik gübre gibi çiftlik “girdilerinin” yerine emeğimizi, öğrenme isteğimizi ve ormanın döngülerini koyuyoruz. Doğayla uyum içinde yaşayabilmek için alışlagelmiş çiftlik girdilerden çok farklı ekipmanlara, bilgiye ve çalışma heyecanına ihtiyaç duyuyoruz. Ulaşmak istediğimiz sistemler çok uzun sürelerde ortaya çıkabiliyor ama Nesin Vakfı da hepimizin desteğiyle 1973 yılından beri büyük bir heyecan içerisinde ömrüne devam ediyor.

NESİN?

Selman Vefa Yıldırım

Beni, çocuklarımın koşturduğu, oyunlar oynadığı Nesin Vakfı'nın bahçesine gömün. Üzerimde çiçekler değil, çocuklar gezinsin.

Aziz Nesin'le ilk tanışmam ilkokul 3 veya 4. Sınıfta bir Ankara ziyaretimizde amcamların evinde Şimdiki Çocuklar Harika ile karşılaşmam ile oldu. Sanırım birkaç saat içerisinde kahkahalar atarak okumuş ve bitirmiştım. Sınıfa teftiş için gelen müfettiş hikayesi hala aklımdadır.

Sonrasında Gol Kralı ve Zübük...

Onu ilk tanıdığım andan itibaren Türkiye'nin hep adı anılan tartışmalı bir figürüydü. Bu taraftan okuyanlar, öbür taraftan bakanlar, yerin dibine batıranlar göklere çıkaranlar.

Pis bir temmuz ayında binlerce gericinin ateşe verdiği bir otelden sağ çıkabildikten sonra onca güzel insanın bu denli ağır katli ve tüm bunlardan onun sorumlu tutulmak istenmesi yaşamının son günlerini yüreğinde koca bir ağırlıkla geçirmesine neden olmuştu.

Askerlikten atıldığı, Marko Paşa'yı yayınladığı, hapis yattığı, yaşamsal zorluk çektiği tüm yaşam döneminde, demokrasi, özgürlük, eşitlikten yana, antiemperyalist ve tam bağımsızlıktan yana tavrını daima sürdürdüğü, bu duruşundan hiçbir taviz vermediği için, yazdıkları ile sonsuzlaşan bu çağımız derviş evrensel AYDIN tanımının her harfine uyan nadir kişilerden birisiydi.

Şimdiki Çocuklar Harika'yı ilkokul yıllarında kızım, şimdilerde oğlum okuyor. Kahkahalar atarak.

Sosyal medya çöplüğünde bazen iyi şeylerle de karşılaşılabiliniyor. Ben de bundan birkaç yıl önce bu soyadını nasıl aldığına dair bir paylaşım ile karşılaşmam onun derviş kişiliğine bir kere daha hayranlık duymama neden olmuştu. 1934 yılında soyadı kanunu çıktıktan sonra kendisine bir soru olan Nesin soyadını aldığını çünkü kendisine bu şekilde seslenildiğinde ne olduğunu düşünerek kendisine geleceğini söylemiştir.

1972 yılında Nesin Vakfı'nın yolunu açmaya başlar. Amacı çocuklar büyütmek, yetiştirmektir. O kadar da kolay olmadığını inşaat işleriyle uğraşmaya başladığında anlar. Yılmadan yoluna devam eder. İlk çocuklar kabul edilmeye başlanır, Vakıf oturur, giderek büyümeye başlar. Aziz Nesin, buradan mezun olan çocukların Vakıf'a sahip çıkmasını ister ve her kademesinde görevler verilir bu çocuklara, onlar da Aziz Dedelerine olan sevgileriyle sahiplenirler Vakfı.

1995 yılında sona yaklaşmıştır. Aziz Nesin, büyük insan ve derviş kişiliğiyle, kendisini vakfın bahçesine gömmelerini, her hangi bir tören istemediğini, mezarının yerinin de belli olmamasını, çocuklar üzerinde gezindikçe mutlu olacağını söyler.

Nesin Vakfı, çiftliğiyle, matematik köyüyle, okuluyla, yetiştirdiği çocuklarıyla büyür ve Çukurova Sanat Girişiminin Çukurova Ödülü değerleriyle de birebir örtüşür. 2026 Çukurova Ödülü, Nesin Vakfına...

Mizah öyküleriyle tanıdığımız Aziz Nesin'in bir şiiriyle bitireyim.

Son İstek

Bitki olacaksam

Çayır çimen olayım

Aman baldıran değil

Yol altında kalacaksam

Gelin arabaları geçsin üstümden

Çelik paletler değil

Üstümde çocuklar koşusun

Ne kaçan ne kovalayan

Askerler değil

Kerpiç yapacaksanız beni
Okullarda kullanın
Cezaevlerinde değil
Soluğum tüklenmez de kalırsa
Islık öttürsünler
Aman ha düdük değil
Kalem yapın beni kalem
Şiirler yazan sevi üstüne
Ölüm kararı değil
Ölünce yaşamalıym defne yapraklarında
Sakın ola ki
Silahlarda değil

AZİZ NESİN...

Dilek Şekerli

Anadolu’da yetişmiş aydınları sayın deseler, ilk sırada aklıma gelendir çünkü O; mutluluğun resmini hayata geçirendir, hem de işin kolayına kaçmadan.

Yaşam öyküsü, kitapları ve elbette geride bıraktığı Vakıf ile çocukluğumdan itibaren en çok etkilendiğim kişilerin başında gelir.

Nesin Vakfı'yla bir öğretmen olarak düzenli, disiplinli ve birebir iletişim kurabilmem belki geç ama sonrasında uzun soluklu oldu.

Öncesinde, Dostlar Korosu'nda yer almam dolayısı ile geleneksel piknik günlerinin pek çoğunda Vakıf ziyaretleri gerçekleştiriyorduk ama benim asıl isteğim, bireysel olarak daha fazla katkı sunabilmek, Vakıf'ta kalan çocuklara bir öğretmenin eliyle dokunabilmektir. O zamanki düşüncemi belki şöyle ifade edebilirim; Aziz Nesin, bu eseri öylesine yoktan var etmişti ki ben o esere düşündüğüm gibi bir katkı sunamazsam sanki hayattaki en önemli amaçlarımdan birini eksik bırakmışım gibi geliyordu.

Sonunda, çok eskiden beri bir Vakıf gönüllüsü ve matematik öğretmeni olan, ne yazık ki fiziki olarak aramızdan ayrılan Sevgili Ahmet Doğan ile bu konuda uzun bir sohbet fırsatımız oldu. Bu sohbetten sonra Nesin Vakfı'nı düzenli olarak ziyaret etmeye başladım. Artık bazen her hafta sonu bazen iki haftada bir düzenli olarak Vakfa gidiyordum, genellikle birebir çalışmalar, bazen de (ihtiyaç oldukça) sınıf dersleri yapıyordum. Önceleri, bir coğrafya öğretmeni olmam nedeniyle sadece lise öğrencisi olan Vakıf çocuklarına coğrafya derslerinde ve üniversiteye hazırlık çalışmalarında yardımcı oluyordum. Bir süre sonra, daha küçük yaşlarda olan çocuklarla çevre bilinci ya da afetlerle ilgili filmler izleyip beyin fırtınası yapmaya başladık.

Giderek Vakıf'taki neredeyse bütün çocuk ve gençlerle tanışıp pek çoğuyla iletişim kurma fırsatım oldu. Küçüklerin büyümesine, gençlerin gelişimlerine tanıklık etmek ve elbette Aziz Nesin'in bu güzel eserine küçükük de olsa katkı sunabilmekten büyük bir mutluluk duyuyordum.

Zamanla farkettim ki Vakıf yöneticileri, çocuk ve gençlere olduğu kadar, hangi yaşta olursa olsun, tüm çalışanların ve öğretmenlerin gelişimine de önem veriyordu. Çok önemseydiğim, uzun süre üzerine kafa yormuş olduğum, ders senaryolarında etkili yöntemler geliştirme ile ilgili olarak, Nesin Vakfı Eğitim Müdürü Sayın Özgün Dündar ile işbirliği yapmaya başladık. Bu işbirliğinden sonra başta “Şiddetsiz İletişim”, “Ders Senaryoları” oluşturma, “Oyunlaştırma”, “Disiplinlerarası Tematik Ders Uygulamaları” olmak üzere, çeşitli konularda çalışmalar yaptık. Bu çalışmalarda bulunmak benim için müthiş keyifliydi. Hatta birkaç defa, çalıştığım kurumdan Tarih ve Felsefe dersi öğretmen arkadaşlarımı da davet ederek, ortak tematik dersler planladık, bunları Vakıf'ta gerçekleştirdik. Elbette, derslere katılan gençler ve biz öğretmenler, yaptığımız bu derslerden çok keyif aldık. Artık Nesin Vakfı'nı, çalıştığım kurumdan öğrenci ve öğretmenlerle hem ziyaret ediyor hem de ortak gönüllü çalışmalar gerçekleştiriyorduk.

Nesin Vakfı Çiftliği'ni ziyaret ederek zehirsiz tarım uygulamaları, kompost üretimi, permakültür hakkında, Çiftlik yöneticisi Güneş Bey'den bizim için çok değerli olan bilgiler ediniyor, bu bilgileri, Çiftlik'teki üretim birimlerini gezerek uygulamalı olarak pekiştiriyorduk. Sırası gelmişken şunu da söyleyebilirim ki Nesin Vakfı Çiftliği zehirsiz tarım konularında yakın ve uzak çevre okullarında okuyan, gönüllü çalışacak öğrencilere önceden planlamak koşulu ile uygulamalı olanaklar sunuyor. Gönüllü öğrenciler çiftlikte hem çalışıyor hem de eşsiz bilgileri yerinde öğreniyorlar.

Bütün bu çalışmaları Özgün Hanım'ın özverili, donanımlı ve işimizi kolaylaştıran özellikleri sayesinde eğlenerek ve kendimizi geliştirip gerçekleştirerek yapıyorduk. Yukarıda söz ettiğim konularda kitaplar okuyup analizini yapıyor, ilgili filmleri izleyip Vakfa davet edilen uzmanlarla tartışıyor, yine, ilgili konularda eğitici oyunlar oluşturup oynuyorduk. Kısacası; okuyup anlamaya çalışarak, anladığımızı uygulayarak, yanıldığımız yerde tartışarak, yani, bütünleşip paylaşarak yola devam ediyorduk.

Bayram ziyaretleri, yılbaşı ve piknikler öncesi hazırlıklar yapıyor, miniklere giysiler, masalara örtüler, Aziz Nesin'in o çok istediği tiyatro salonuna perdeler dikeyorduk... Bunları hep birlikte, çocuklar, gençler, ablalar, öğretmenler ve yöneticilerle işbirliği içinde yapıyorduk. Birimiz dikiş dikerken diğeri ütü, başka birimiz getir götür işini yapıyordu.

Vakıfta yapılan bir röportaj esnasında röportajı yapan arkadaş bana “Niçin Nesin Vakfı?” diye bir soru sormuştu, çünkü; Nesin Vakfı'nda öğretmen olmak bazen çocuk olmak demek bazen abla ya da ağabey. Bir aile olmanın sıcaklığını hissederken, gülerken hep birlikte doyasıya gülüyor, hüzünlenince hep birlikte gözlerimizden yaşlar süzülüyor. Tıpkı Aziz Nesin'in kitaplarında olduğu ya da olmasını istediği hayatın kendisi gibi.

Nesin Vakfı'nın taşıdığı ve işlediği evrensel değerler ve bu değerlerin uygulamalı olarak hayata geçiriliş biçimi, O'nu bir ilgi odağı haline getiriyor ve bunun sonucunda da hayatın farklı alanlarında eserler ortaya koymuş, yurt içi ve yurt dışından gelen nitelikli insanları, düzenlediği farklı etkinliklerde buluşturuyor. Bu tür nitelikli tanışma ve paylaşımlar yalnızca öğrenciler için değil, öğretmenler ve Nesin Vakfı'nın tüm çalışanları için, farklı bir heyecanın, karşılıklı olarak yaşanmasını olanaklı kılıyor. Bizden önceki buluşmalardan kalan, çağına tanıklık etmiş anılar, objeler, fotoğraflar, kitaplar, resimler ise Nesin Vakfı'nın giriş kapısından itibaren sizi her yerde karşılıyor.

Belki, o çocuklar kadar benim de ihtiyacım vardı tüm bunlara, çünkü; yabancılaşan ve yalnızlaşan insana, bu kadar çok değer kaybının yaşandığı bir zamanda sunulmuş bu mutluluk ormanının içinde nefes almak, katkıda bulunmak ve Vakıf çocuklarının yüzünde, sizi gördükleri zaman, onlarca çiçeğin renkleriyle bir tabloya dönüşmek, hele işlerinizi bitirip, Vakıftan ayrılırken, insan olduğunuzun farkına varabilmek, mutluluğunu iliklerinize kadar hissetmek. İşte bu; sokağa çıktığınızda, yüzünüzdeki o “Aziz” gülümsemeyi tarifsiz kılıyor...

AZİZ NESİN İÇİN AKROSTİŞ

Haydar Ergülen

Abdala malum olurmuş dediklerinden de beter şu aptal hallerimiz!
Zembille mi indiler gökten nedir bunca çok ve tek tip kimselerimiz?
İlahi Aziz Bey ‘sakınan söze yalan katarlar’ deyip de dümdüz söylediniz
Zevat-ı muhteremlerin aldattığı şu fakir fukaranın yüzüne karşı!

Nesin sen? diye bağırıttılar da vazgeçmedin bildiğini okumaktan,
Elini taşın altına koymaktan çekinmedin, bir elin balda mı olacaktı?
Sevgi emek isterdi, elin taş da değdi, işçilerle çalıştın
İnadın çocukları aratmadı hep o doğrucu çocuk kaldın,
Nesin Vakfında çiçekler açıyor şimdi senin aziz toprağından!

AZİZ BEY'İN KELEBEK RÜYASI, NESİN VAKFI*

Ebru Sorgun/Cemal Dindar

Nesin Vakfı'nın kapılarında birileri sizi karşılamadan, buyur etmeden önce, siz kendinizi karşılırsınız. Çünkü her odaya açılan kapıda bir ayna var. Her kapı önünde, kısa süreli anlık durmalar sanki size bir şeyler sormanızı bekliyor: *Kimsin nesin sen.* Tıpkı Aziz Nesin'in 1934 yılında soyadını seçerken Nesin sorusunu seçmesi gibi. Kendinizle her karşılaşmada onunla da karşılaşıyorsunuz. Hem kendini hatırlatıyor hem de size soruyor: “*Nesin?*”

Delphi Tapınağı'nın kapısındaki “Kendini Bil” sözüyle hısımlı olan bu soruyla birlikte, bu aynalı diyara olan ziyaretimize başlıyoruz. Nesin Vakfı'na yaptığımız ziyaret, bir yandan Aziz Nesin'in yaşamına, rüyalarına ve rüyanın gücüne, keyifli ve etkileyici bir yolculuğa dönüşüyor. Bu yolculuk aynı zamanda rüya ile gerçeğin buluştuğu, gerçekliğe bir yandan meydan okunan, bir yetişkinin rüyasının gerçekleştiği ve sürdürüldüğü bir yer. Nesin Vakfı, muktedirlerin sömürüyü derinleştirmek için ideolojik–dinsel–ahlakçı bir balçıkla sıvıdıkları ve “sadaka” dedikleri aşağılamanın anti-tezi olarak dünyamızda yerini alıyor, o aynalarla muktedirin kibrine direniyor. Bu yüzden de nice badireler atlatmış Vakıf. Nice afette–felakette dönemin muktedirleri o afetlerin kıyısına oturup olan biteni izlemenin keyfini sürmek dışında hiçbir şey yapmamış. Ki yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kaldığı sel baskını en büyüğü...

Tüm bu kâbuslara rağmen Nesin Vakfı varlığını sürdürüyor. Çünkü Aziz Nesin rüyalarını sevdiği kadar kâbuslarını da sevdiğini yazmış: “Hiçbir şey ziyan olmasın” demiş rüyalar da kabuslar da. Onu yakmak isteyenler kadar onun rüyalarına sahip çıkanlar ve sürdürenlerin varlığı gibi. Aziz Nesin'le oluşmuş bir kitle var. Zira Vakfın dünkü sevgili çocuklarından biri ve bugünkü yöneticisi Süleyman Cihangiroğlu “Sel ne ki... En azından neler yapılması gerektiği belli. Ne yapacağınızı biliyorsunuz. Balyoz operasyonları sırasında Vakıf'la çok uğraşıldı. Bir sürü yerle bağlantılandırılmaya çalışıldı. Tecavüz davasıyla vurmaya çalıştılar, tutmadı. Aynı şeyler 80'lerin sonlarında da olmuş. Vakıf'ta komünist yetiştiriliyor diye hedef göstermeye çalışmışlar. Mesela o zamanlarda Türkiye Gazetesi, çocuklar hapishanede tutuluyor diye haber yapmış.” diyor ve devam ediyor:

“Birkaç yıl evvel devlet bir kâbus yaşattı Vakıf'a. Ya SHÇEK bünyesine ya da Millî Eğitime bağlamak istedi. Diyoruz ki bizi kontrole gelin, denetleyin, eksiğimizi söyleyin, tamam. Geliyorlar, denetliyorlar; her şeyi çok beğeniyorlar, son derece ideal bir kurum olduğunu, aslında sosyal hizmetlerin de böyle olması gerektiğini ifade ediyorlar; sonra da burayı kapatmaya ya da sosyal hizmetlere bağlamaya çalışıyorlar. Günlerce protokol üzerinde düşündük, neredeyse anlaşılmaya varıyorduk, başka yol kalmamış gibiydi ki Ali Bey (Nesin) bir yol buldu kanunlar arasından. O kanunu bulana dek günlerce odasından çıkmadı. Bir gün çıktı ve buldum tamam' dedi.”

Aziz Bey'in çocukluğun kumdan kalelerinden aynalar dökerek ne istediğini tam bilemeyiz. Büyük, yeryüzü kadar geniş rüyalar gördüğünü biliyoruz. Arzu ettiği şeylere ise aynaların karşısına geçince, aynalardan geçerek temas edebiliriz. Aziz Nesin daha elifba günlerinde, yoksulluk içindeki çocukluğunda iflah olmaz bir ütöplast olarak yeryüzünün huzursuzlarından olmuş. Büyümek ilminin has öyküsü olarak da okunabilir bunlar. Çocukluğun büyüğü dünyasından gerçekliğe temas ederek tamamına eren bir öykü. Bu rüyanın hikâyesini anlatalım istedik biraz. Aziz Nesin, Süleyman'ın deyişiyle “olağanüstü yoksul bir ailede” büyüyor. Darüşşafaka, devlet parasız yatılı okul vs... hayat boyunca kendini borçlu hissediyor. Borçlu ama kime? Önce devlete borçlu olduğunu düşünüyor. Değil mi ya? Koca devlet, tüm devlet kulları da devlete borçludur. Büyüdükçe düşünüyor, düşündükçe büyüyor. Borcunun devlete değil halka olduğuna karar veriyor. Anlıyor ki devlet dediğin soyut bir kavram. Gerçek olan, borçlu olunan bu halk. Borcun ödenmesi gerek. Borcunu ödemek için ne yapabileceğini düşünmeye başlıyor. Bir ülke rüyası görmeye başlıyor. Bir ülke kurmalı: herkes için, herkesle beraber. Sonra bu bir köye dönüşüyor. Bir köyde herkes için, herkesle beraber... Bu düşlerle büyüyor, yazıyor Aziz Nesin. Tüm baskı ve engellere rağmen 1960'lardan sonra Aziz Nesin'in halkla buluşması engellenemiyor. Kitapları çok satıyor. Kazanmaya başlıyor Aziz Nesin. İhtiyaçlarını rahat rahat karşılıyor. Ama ihtiyacından da fazlasını kazanıyor sonra. Bu onu rahatsız etmeye başlıyor. Bir meydan okuyuş daha. İhtiyacından fazlasını kazanmaktan dolayı rahatsızlık duymak... Aziz Bey'in rüyası, ihtiyacından fazlasını kazanıp da

paylaşmayanın, dayanışmayanın, sadaka vererek kendini rahatlatan iktidarını, statüsünü perçinleyenlerin, egemen ideolojinin kabusu. Borcu ödemenin, çocukluğunda hayalini gerçekleştirmenin vaktidir o zaman. 1972 yılında kuruluyor Nesin Çocuk Vakfı. Aziz Bey, Aziz Nesin Çocuk Vakfı denmesini istemiyor hiçbir zaman. Bu vakıf çocukların olsun, halk bu vakfa sahip çıksın istiyor. Çocuklarının ihtiyacını görecektir kadar mirası bırakıyor ve geri kalan her şeyin mirasçısını da Nesin Vakfı olarak belirtiyor. Vakıf çocukları, devletin yetiştirme yurdunda yaşayan çocuklardan belirgin derecede farklı bir davranış içerisinde. Çocuklar sizi selamlıyor, size hoş geldiniz diyor ve uğraştıkları işlere, yaptıkları sohbetlere, oynadıkları oyunlara devam ediyorlar. Bunun nedenini merak ederseniz eğer, bulundukları kurumun öncelikle gereken ilgi, şefkat ve güvenlik duygusunu sağladığını anlarsınız... Diğer önemli nokta da: ziyaretçileri, yardım yapan, hediye getiren, gelip biraz saçlarını okşayan kişiler olarak görmüyorlar. Çünkü hediyelerinizi çocuklara değil, kuruma teslim ediyorsunuz.

Çocukların böylece kimseye bir minneti olmuyor. Almaya, 'sadaka'ya, AVM kültürüne alıştırmaya yönelen sağ ideolojilerin tam karşısına kıran kırana bir ideolojik sertlikle yerleşmek de var bu tutumda: çocuklar kimseye borçlu değil; anne babalarına değil, hükümetlere değil, devletlere hiç değil; tarihe borçlular. Kendilerine değin büyük insanlık serüvenine tuğla koymuş Karac'oğlanlara, Yunus'lara, Shakespeare'lere, Dostoyevski'lere, Pir Sultan'lara, Madam Curie'lere, Marx'lara, Freud'lara, Beşir Fuad'lara, yaşam adına yapılan bütün keşiflere ve kâşiflerine... Çocuklar sadece tarihe borçlu olduklarını öğreniyorlar bu aynalar diyarında.

Vakıf, çocuklarını sistemin yerleştirdiği sadaka kültüründen korumayı başarıyor. Aziz Nesin dedeleri onların sadece onurlu, dürüst ve çalışkan olmalarını, kendi de dahil kimseye minnet etmemelerini vasiyet etmiş çocuklarına ve torunlarına.

Daha nicesi, yayımlanmamış duran binlerce sayfalık notlar, yarım kalmış yazılar, kitap projeleri var. Dokunduğu her nesneden, merhaba dediği her kişiden kelime damıtan bir ömür yaşamış. Duvarlarda dünyayı kat eden fotoğraflar. O ömre sığmamış büyük bir mücadelenin tanıkları gazete sayfaları. Baktıkça, şu son on yılda bu ülkede büyük yoksunluklarımızdan birinin de Aziz Bey olduğu o kadar belli ki...

Sahi, bir Aziz Nesin biyografisi var mı?

Yoksa da şöyle başlayabilir: Aziz Bey kalp krizi geçiriyor. Süleyman ve yine Vakıf'ta aynı kuşaktan Tarkan da onunla birlikte hastane yolundalar... Onlar Aziz Bey'in sağlığına dair endişeleriyle baş etmeye çalışırken, Aziz Bey her ikisine ertesi gün yapılacak işleri bir bir dikte ettiriyor. Süleyman bunları hâlen gördüğü bir rüya olarak da anlatıyor ve anlatımı rüya ile anılar arasında gidip geliyor. Aziz Bey, hastane yolunda aynalı kapılardan geçerek Vakıf'ı bir kez daha dolaşıyor, yapılması gerekenleri söylemeye devam ediyor. Çeşme'de vefat edişinin haberi vakfa ulaştığında Süleyman'ın hissettikleri, rüyanın bir "büyük anlatı" da olarak gerçekliğe karşı gücünü de gösteriyor: "Aziz Dede öldüğünde ben inanmamıştım. Sanki gelecek ve 'ben öldüm artık' diyecek ve ben öyle inanacaktım. Büyük bir boşluktu. Fotoğrafını sofraya koymuşlardı. Anladım ki gerçekten ölmüş..."

Eberhard'ın Cuang Cou'dan aktardığı ünlü rüya akla geliyor:

"Günün birinde Cuang Cou, bir kelebek olduğunu, neşeli, hayattan memnun bir kelebek olduğunu rüyasında görmüş. Bu kelebeğin Cuang Cou'dan haberi bile yokmuş.

Birden bire uyanmış, bir de görmüş ki gerçekten Cuang Cou imiş. Şimdi artık, Cuang Cou rüyasında bir kelebek mi olmuştu, yoksa bir kelebek rüyasında kendini Cuang Cou olarak mı görüyor, bunu bilemiyormuş.

Bir kelebekle Cuang Cou arasında fark vardır. Fakat ne dersin, varlıklar işte böyle değişirler."

Rüyada bir kelebek olmak ya da bir kelebeğin rüyasına girmek... Gerçek'le rüyadan, aynadan geçerek bir kez olsun yüzleşme cesareti için... Rüyanın, eğer isyanın dile gelme biçimi olduğuna, söylenmesi ve gerçekleştirilmesi arzulananların bastırılmasına, iktidara ve statükoya karşı bir direniş olduğuna inanıyorsanız ya da şüpheleriniz varsa Aziz Bey'in rüyasına açılan, Nesin Çocuk Vakfı'nın aynalı kapılarından içeri girin deriz.

KENDİSİ ÖDÜL OLAN BİR VAKIF: NESİN

Mesut Varlık

Nesin Vakfı'ndan elbette yakından takip ettiğim bir yazar olarak Aziz Nesin sayesinde haberdardım. Adam Yayınları'nın yıldız yazarlarından olduğu yıllarda Cevat Çapan Hoca'yı ziyaret için gidişlerimde birçok değerli isimle tanışma fırsatım olmuştu ama Aziz Bey'le tanışmadan aramızdan ayrıldı. Vakfı ise kol mesafesinde takip etmeye devam ederken, o yıllarda, gecikmeli lisans öğrencisi olarak okuduğum Bilgi Üniversitesi Tarih Bölümünden ihtiyar dostum Ali Hançer'le tanışana dek Vakıf'la tanışmaya imkânım olmamıştı. 2002'ye kısımetmiş tanışmak. Duydum duyası çok merak ediyordum ama öyle çatkapı da gidilmez ki...

Her yıl Vakfın düzenli etkinliklerinden biri olan 1 Mayıs pikniğine 2002'de Ali beni davet edince, hemen kabul ettim. Galiba bir gün öncesinden gitmiştik. Pırılolu bir bahar gününde, alınlığında “Çocuk Cenneti” yazan o kapıdan girdiğim ânı gün gibi hatırlıyorum. Keşke duyguların bir kamerası olabilseymiş, dedirten anlardan biriydi benim hayatımda. Başka bir dünyaya, başka bir evreye, başka bir boyuta geçmişlik duygusu... Mümkünlük hissi.

Henüz Vakfa gitmemiş olanlar için belki abartılı duyulan cümleler olabilir bunlar. Ancak bir kere o kapıdan girdikten sonra, hak vereceğinizi tahmin ettiğim sözler kullanıyorum. O günden sonra Vakıf'la ilişkim kesintisiz olarak, hatta ilk iki kitabımın telif haklarını Vakfa bağışlamak dahil, bugünlere kadar devam etti. Öyle ki bu geçtiğimiz yılbaşında 2026'ya Vakıf'ta hep birlikte girdik. Ertesi gün birlikte kahvaltı ettik, öğle yemeğinden sonra anca ayrılıp evlere gidebilmek için yollara düşebildik. Her seferinde yeni insanlarla tanışmanın getirdiği zenginlik ve eski dostlarla hasret gidermenin gönenci ve çocukları gördükçe bu ülkeye, hayata bir kere daha inanç tazeleyiş...

Bunca yıl içerisinde Vakıf'la ilişkimizin sönmesine izin vermeyen en önemli özelliği, 23 yıldır yakın irtibat halindeyim, bir insanın ikincisiyle tanışmamış olmamdır, diyebilirim. Vakıf gibi dernek gibi sivil toplum kuruluşlarında genellikle aynı/benzer insanlar bir araya gelirler ve bir süre sonra aynı insanlarla tanışıyormuşsun duygusu gelişebilir. Ancak Nesin Vakfı'nda bunu hiç yaşamadım. Özgürlüklerden, demokrasiden, insan haklarından yana duran geniş bir etik diyarın üyelerinden oluşuyor Vakfın çevresi. Her biri birbirinden *orijinal* insanlar topluluğu, bu vakıf. Sadece çalışanları, yöneticileri, gönüllülerinden bahsetmiyorum.

Pikniklerde bahçedeki herkesten, bağışta bulunan herkesten, elinden gelen desteği veren, veremiyorsa dahi mutlaka yakından takip eden, gönlünde bir yer ayırmış herkesten bahsediyorum. Vakıf, insanlara olduğu gibi olma, açık olma “lüks”ünü en başından, hiç belli etmeden ve netlikle öyle sunuyor ki o bahçede herkes sadece kendisi olabiliyor. Sevdikleriyle birlikte, onların yanında; en saf güvenlik duygusu...

Bu, hele ki günümüz dünyası için, olabilecek en iyi “cennet” senaryolarından biri değil mi?

Bugün Türkiye'de savunma sanayisinden spora, sanattan teknolojiye dek hemen her alanda muazzam bir atılım potansiyeli söz konusu. Okullar ve farklı kurumlar bu *gelecek* nesle bir hayat kuruyorlar, bir işleyiş sunuyorlar —ne kadar beğen(me)sek de... Ancak Nesin Vakfı söz konusu olduğunda, herkesin hikâyesinin biricikliğine teslim olabilen ama o hikâyelerin kendilerini var edebilmeleri için gereken yükümlülüğün de altına girebilen bir kurumsal yapıdan bahsediyoruz.

Kurumsallık genellikle asık suratlı kravatlılık gibi algılanır ama Nesin Vakfı'nda ve Köylerinde böyle bir kurumsallığı deneyimlemezsiniz. Yüzü gülen, çalışkan ve bütün meşguliyeti içinde mutlaka size zaman ayıran bir kurumsallık bilinciyle yönetiliyor Vakıf.

Yıl boyunca hem Vakıf'ta hem de Köylerde sayısız buluşma ve eğitim amaçlı etkinlikler, seminerler, atölyeler düzenleniyor. Elli küsur yıl önce Aziz Nesin'in “topluma borcunu ödemek” maksadıyla yola çıktığı Vakıf süreci, bugün Köylerle birlikte çok daha kapsamlı bir şekilde ama ana amaçtan sapmadan devam ediyor. Ne diyordu “Ödenemeyen” şiirinin sonunda Aziz Nesin:

Gücüm yetmez borcum ödemeye

Bende hakkın çoktur halkım

Değil böyle bir Aziz

Bin Azizler olsa yetmez

Aldığını vermeye

Utanırım hakkın helâl et demeye

Dünya durdukça durasın halkım

Bir yazarın, her ne kadar Türkiye'nin en verimli ve en çok satan yazarlarından biri de olsa, temelde telif gelirlerine dayanan bir ekonomiyle bir vakıf kurması koca bir çılgınlık! Üstelik bu vakfın ekonomik zorluk yaşayan ailelerin çocuklarına yeni bir hayat sunmak gibi bir hedefinin olması ise akıllara sığmaz bir hayalcilik! Üstelik Sivas'ta yakılmaya çalışılmış, "asılacak adam" sayılan bir kamusal aydın bunu yapmaya kalkışıyor —ne delilik!

Aziz Nesin, bu mucizeyi gerçek kıldı. Şimdi, Vakıf bahçesinin bilmediğimiz bir yerinde ebedi uykusunda, üzerinde çocuklar oynuyor, perma kültürle yeşeren bahçeler büyüyor... Aziz Nesin'den sonra Vakfı devralan Ali Nesin ve yeni yönetici kadroları, hizmetverenleri ve gönülverenleri hep birlikte bu Vakıf bayrağını taşımaya, ileriye götürmeye azimle ve başarıyla devam ediyorlar.

Oldu olası "kurum" sorunu yaşayan Türkiye'ye, 50 yıllık ve tamamen kamu faydasını gözetten bir vakıf kurumunun, Nesin Vakfı'nın kendisi paha biçilemez bir ödüdür.

AZİZ NESİN, SEN NEYMİŞSİN!..

Yaşar Erkmen

1980 yazının başında mezun olmuş, atama bekleyen çiçeği burnunda idealist bir öğretmen adayıydım. Memleketin hâli içler acısı. Sokaklarında her gün 15-20 kişinin katledildiği yıllar. O gün 3-5 can kaybıyla tamamlanmışsa şükrediliyordu. Böyle bir ortamda tedirgin bir bekleyişin içindeyken her şey bir gecede çözüldü. Anarşi durdu, faili meçhul cinayetler bıçak gibi kesildi. İklim değişti ama Akdeniz olmadı. Bulutlar sardı ufku, zemheri çöktü bütün yurdun üstüne. Gülümseme yüzlerde dondu kaldı, unutuldu uzun bir süre.

Asker her şeye el koymuş, atanma hayallerim bir başka bahara kalmış; benim gibi kitapseverlerin yüreğini bir telaş, bir korku sarmıştı. Evinde sakıncalı yazarların kitaplarını bulunduranların vay hâline diye bir söylenti dolaşıyordu kulaktan kulağa. Jandarmalar evlerde arama yapacak, suç unsuru bulunduğu anda ev halkından en az birinin canına okuyacaktı. Suç unsurlarının başında ruhsatsız silah ve sakıncalı kitap geliyordu. Koca köy bu tür söylentilerle çalkalanıyordu.

Hangi yazarın hangi kitabı yasak konusunda bir liste de yoktu. Evimizde hatırı sayılır miktarda kitap vardı. İlkokulda Hz. Ali'nin Hayber Kalesi'yle başlayan okuma serüvenim, çizgi romanlarla sürmüş, ortaokul sıralarında öykü, roman ve şiire yönelmiş, lise ve üniversite yıllarımda ise zirve yapmıştı. Aç bir kurt gibi ne bulursam yalayıp yutuyor, silip süpürüyordum.

Fakir Baykurt'un "*Köy Göçüren*", "*Tırpan*" ve "*Yılanların Öcü*"yle tanıştığım köy romanları serisi, Yaşar Kemal'in "*İnce Memed*" ile Çukurova'da dolaşmış, Orhan Kemal'le fabrika işçilerini, kent yaşamını daha yakından tanımışım.

Sonraları dünya edebiyatına merak sarmış, Çin'den Amerika'ya birçok yazarın kitabıyla haşır neşir olmuşum. En çok da Rus (Dostoyevski, Tolstoy, Çehov, Gorki) ve Fransız (Hugo, Balzac, Flaubert, Zola) yazarlara hayranlığım vardı. Bütün bu yazarların yanı sıra "*Felsefenin Temel İlkeleri*"nin (Georges Politzer) başıma bir çorap öreceğinden de hiç kuşum yoktu.

Evlerde, kahvehanelerde konuşulan tek konu buydu. Söylentilere bakılırsa bu korkudan kurtulmanın tek yolu vardı: Kitaplar yakılacak, silahlar da gecenin bir vakti, el ayak çekilince mezarlığa atılacaktı.

Ekim ayı başlamış havalar serinlemişti. Evlerde, kahvelerde başka konu konuşulmuyordu. Varsa yoksa silahlar ve kitaplar... Daha çok da kitaplar... Çünkü silahla, kavgayla işim yoktu. Konuşanların bakışlarını lafın sonunda nedense hep üzerimde hissediyordum. Bana mı öyle geliyordu, yoksa bu bakışlar, "Kızım sana söylüyorum, gelinim sen anla!" türünden bir uyarı mıydı?

Akşam ezanı okunmadan evde olur, yemek saatini aksatmazdım. Doğru ya da yanlış haberlerin oluşturduğu karamsar düşünceler içinde kahveden ayrıldım. Biraz ilerideki evimizin sokak kapısından hevkereye* girdim. Bacadan tüten dumanı fark edince şaşırdım. Çukurova'da ekim ayında soba yakılır mıydı? Kışa hazırlık için soba kurulmuş da deneme mi yapılıyordu? İçeri girdiğimde şaşırdım kaldım.

"Baba, ne yapıyorsun?!"

Babam salonun ortasına yığılı kitapları birer ikişer harıl harıl yanan sobaya atıyordu.

"Dur, dur! Kitap yakılır mı?"

"Oğlum köydeki konuşulanları duymadın mı sen?"

"Bu kitaplar o kitaplardan değil!"

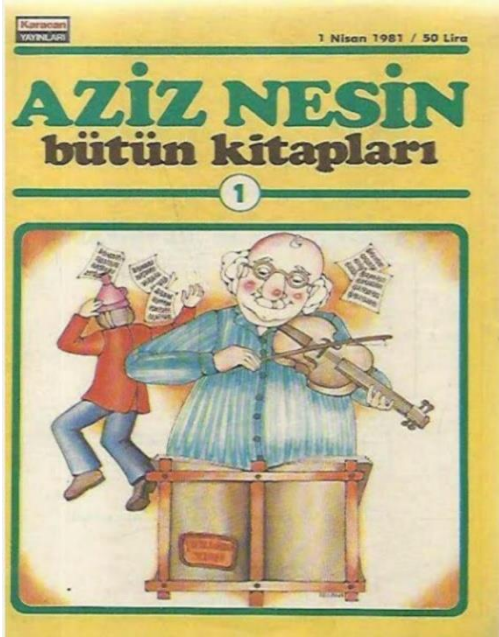
"İstemeyenin biri ihbar eder, jandarmaya laf anlatamazsın, oğlum! En iyisi ortalık durulana yakıp kurtulalım bunlardan."

Kalan kitapları kucaklayıp diğer odaya geçtim.

"Ben bir çözüm bulacağım, baba. Merak etme sen!"

Kitapları kalın bir muşambayla iyice sarıp sarmaladım. Yatsı ezanından sonra hevkerenin en kuytu köşesini kazmaya başladım. Açtığım çukura paketleri yerleştirip üstünü toprakla örttüm. Etraftan çalı çırpı toplayıp kapattığım çukuru eski hâline getirdim. Kitapları toprağa gömmüş, yeri belli olmasın diye toprağını da dümdüz etmişim. Başında bir Fatih okumadığım kalmıştı. Bir süre sonra ortalık yatışıp felaket tellallarının sesi kesilince kitapların yerini bulmak için epey uğraştım. Tıpkı Aziz Nesin'in mezarı gibi...

Gülmecenin büyük ustası Aziz Nesin'in kitaplarıyla o yıllarda tanıştım. “*Büyük Grev*” okuduğum ilk kitabıydı. Su gibi akan üslubunun yanı sıra zehir gibi bir beyin, müthiş bir kara mizah becerisi vardı. Böylesine yetenekli bir mizah yazarının kitapları yasaklanacak mı, gönül rahatlığıyla onun kitaplarını okuyamayacak mıyız derken ilginç bir gelişme oldu.

1981 yılında Ceyhan'daki gazete bayiiinde, bir derginin kapağında Aziz Nesin'in adını gördüm. Derginin kapağında “*Damda Deli Var*” öyküsünü çağrıştıran bir karikatür vardı. Kapağın üst kısmında 1 Nisan 1981 tarihini görünce bir an “nisan bir” şakası sandım. Yok, yok, bu bir şaka değildi. Karacan Yayınları, Aziz Nesin'in tüm öykülerini on beş günde bir çıkardığı fasiküller hâlinde yayımlıyordu. Fasiküllerin geleceği günleri iple çekmeye başladım. Dergilerin tiryakisi olmuştum. Dergiden edindiğim bilgiye göre, Aziz Nesin kendi adıyla anılan bir vakıf kurmuştu: Nesin Vakfı.

Vakfın amacı, eğitim olanaklarından yoksun çocukları topluma yararlı bireyler olarak yetiştirmektir. Ailelerin onayı ile ilköğretim çağındaki ve öncesindeki çocuklar, İstanbul Çatalca'daki vakıf binasında, kendi istekleriyle vakıftan ayrılana ve kendi ayakları üstünde duracak olgunluğa erişene kadar eğitiliyorlardı. Vakıf, kırk dolayında çocuğa hizmet veriyordu. Vakfın giderleri, Aziz Nesin'in eserlerinin telif haklarıyla, gayrimenkul gelirleriyle ve bağışlarla karşılanıyordu.

Nesin Vakfı'nın kurucusu Aziz Nesin, yobazların 1993'te Sivas'taki Madımak cehenneminden sağ çıkabilmiş birkaç kişiden biriydi. 1995'te İzmir'in Çeşme ilçesinde bir kalp krizi sonrası aramızdan ayrıldı. Vasiyeti gereği, hiçbir tören yapılmaksızın ve yeri belli olmayacak şekilde, Çatalca'daki Nesin Vakfı'nın bahçesine gömüldü. Üzerinde çocuklar neşeyle koşsun, oynasın istiyordu. Vasiyet ettiği gibi, bahçenin bilinmeyen bir yerinde yatıyor. Umarım, üzerinde keyifle koşturan çocukların neşeli seslerini duyuyordur.

Çatalca'daki Nesin Vakfı'na gidemedim ama Nesin Vakfı'nın Şirince'deki Matematik Köyü'ne gittim. Gitmekle de kalmadım, tanıtımını yapıp öğrenci de gönderdim.

Geçen yıl biz de Mersin'in Erdemli ilçesine bağlı, 1200 m rakımlı Avgadı yaylasındaki bir kamp alanına, Nesin Vakfı'nın Matematik Köyü'nden esinlenerek Edebiyat Köyü adını verdik. Adanalı Yazarlar ve Şairler Platformu olarak Edebiyat Köyü'nün kütüphanesine çok sayıda kitap desteği sağladık. Edebiyat Köyü'nün açılışı sırasında bize rol model olan Aziz Nesin'den de çokça söz ettik, onu sevgiyle ve saygıyla andık.

Aziz Nesin, yazdıklarıyla okuyucularını düşünmeye sevk eder, onların dünyaya gözlerini açmalarına yardımcı olur. Onlara hayatta olup biten haksızlıkları ve kötülükleri fark edebilmeyi öğretir. Bütün eserlerinde insanların düşünerek gülmelerini, gülerek düşünmelerini sağlamaya çalışmıştır.

Ona göre mizah ciddi bir işti; aptalları güldürürken zeki insanları da düşündürürdü.

.....
*Hekere: Evin yanındaki küçük bahçe.

BİR AYDINLANMA YOLCULUĞU; AZİZ NESİN'DEN NESİN VAKFI'NA UZANAN IŞIK

Yaşar Ateşoğlu

Aziz Nesin, yalnızca edebiyatımızın büyük bir ustası değil, akıllı, vicdani ve toplumsal sorumluluğu aynı çizgide buluşturan güçlü bir Anadolu aydınıdır. O, mizahı bir süs değil, insanı uyandıran bir bilinç aracı olarak kullanmış; güldürürken sarsan, sarsarken düşündüren bir dil kurmuştur. Yazdıklarıyla cehalete, ikiyüzlülüğe, adaletsizliğe, korkuya ve teslimiyete karşı açık bir duruş sergilemiş; bu duruşun gerektirdiği bedelleri ödemekten hiçbir zaman kaçınmamıştır. Baskılar, yasaklar, davalar, tehditler ve yalnız bırakılmalar onun yaşamında aydınlanma yolunun kaçınılmaz durakları olmuştur. Çünkü Aziz Nesin'e göre aydınlanma, konforlu bir alan değil, cesaret isteyen, bedel gerektiren bir yürüyüştür.

Anadolu aydınlanması; insanı merkeze alan, bilimi rehber edinen, emeği yücelten, eşitlik ve özgürlüğü vazgeçilmez sayan uzun soluklu bir düşünsel yolculuktur. Aziz Nesin bu yolculuğun yalnızca yazarı değil, ödeyen de olmuştur. Kalemle olduğu kadar yaşamıyla da “bedel ödemedi aydın olunamayacağı” kuşaklara göstermiştir. Susarak korunan bir güvenliği değil, konuşarak çoğalan bir hakikati seçmiştir. Bu nedenle onun edebiyatı sadece eleştiren değil; direnç kazandıran, insanı kendi gerçekle yüzleştiren, dönüştüren bir edebiyattır. Eserlerinin pek çok dünya diline çevrilmesi, yerel bir vicdanın evrensel bir aydınlanma diline dönüşmesinin en açık göstergesidir.

Ancak Aziz Nesin'in aydınlanma mücadelesi yalnızca kitap sayfalarında kalmamıştır. O, sözü eyleme dönüştürmüş, düşünsel mirasını kalıcı ve toplumsal bir yapı ile geleceğe taşımayı seçmiştir. Bu mirasın en güçlü karşılığı Nesin Vakfı olmuştur. Vakıf, yoksul ve yetenekli çocuklara yalnızca barınma ve eğitim olanağı sunmakla yetinmemiş; onlara özgür düşünmeyi, sorgulamayı, birlikte üretmeyi, dayanışmayı ve sorumluluk almayı öğreten bir yaşam alanı kurmuştur. Burada yetişen her çocuk, yalnız bir öğrenci değil; aynı zamanda insan olmanın, yurttaş olmanın ve vicdan taşımanın anlamıyla büyümektedir.

Günümüzde Nesin Vakfı, yalnız geçmişin ideallerini yaşatan bir kurum değil; bugünün toplumsal sorunlarına karşı da aktif bir vicdan odağıdır. Eğitimde fırsat eşitsizliğinin derinleştiği, yoksulluğun kuşaklar arası aktarıldığı bir dönemde vakıf, çocuklara yalnız imkân değil, yön ve umut da sunmaktadır. Buradan yetişen gençler, öğretmen, mühendis, sanatçı, hukukçu ve akademisyen olarak topluma geri dönmekte; aldıklarını topluma verme bilinciyle yeni bir dayanışma halkası oluşturmaktadır. Vakıf, böylece salt bireylerin kaderini değil, toplumun geleceğini de dönüştüren bir etki üretmektedir. Binlerce çocuğun yaşam yolunu değiştirmiş; yoksulluğun belirlediği yazgıları eğitimle, emekle ve kültürle yeniden yazmıştır. Aziz Nesin'in “Ben öldükten sonra da çocuklar yaşasın” düşüncesi, bugün vakfın her sınıfında, her kütüphanesinde, her çocuğun gözlerinde yaşamaya devam etmektedir. Bu süreklilik, Anadolu aydınlanmasının yalnız geçmişte kalmış bir ideal değil; bugün de yaşayan ve geleceğe taşınan bir değer olduğunu da güçlü biçimde göstermektedir.

Çukurova Sanat Girişimi olarak bu yıl Çukurova Ödülü'nü Nesin Vakfı'na vermekle, yalnız bir kurumu onurlandırmıyoruz. Aynı zamanda bedeli ödenmiş bir aydınlanma mirasına, cesaretle taşınmış bir düşünce emeğine ve insana duyulan sarsılmaz inanca saygımızı ifade ediyoruz.

Bu ödül, geçmişe bir vefa, bugüne bir sorumluluk ve geleceğe karşı ortak inancımızın vicdani bir kayıdır. Çünkü inanıyoruz ki aydınlanma, ancak onu yaşayanlar ve yaşatanlar sayesinde süreklidir. tap sayfalarında kalmamıştır. O, sözü eyleme dönüştürmüş, düşünsel mirasını kalıcı ve toplumsal bir yapı ile geleceğe taşımayı seçmiştir. Bu mirasın en güçlü karşılığı Nesin Vakfı olmuştur. Vakıf, yoksul ve yetenekli çocuklara yalnızca barınma ve eğitim olanağı sunmakla yetinmemiş; onlara özgür düşünmeyi, sorgulamayı, birlikte üretmeyi, dayanışmayı ve sorumluluk almayı öğreten bir yaşam alanı kurmuştur. Burada yetişen her çocuk, yalnız bir öğrenci değil; aynı zamanda insan olmanın, yurttaş olmanın ve vicdan taşımanın anlamıyla büyümektedir.

Günümüzde Nesin Vakfı, yalnız geçmişin ideallerini yaşatan bir kurum değil; bugünün toplumsal sorunlarına karşı da aktif bir vicdan odağıdır. Eğitimde fırsat eşitsizliğinin derinleştiği, yoksulluğun kuşaklar arası aktarıldığı bir dönemde vakıf, çocuklara yalnız imkân değil, yön ve umut da sunmaktadır. Buradan yetişen gençler, öğretmen, mühendis, sanatçı, hukukçu ve akademisyen olarak topluma geri dönmekte; aldıklarını topluma verme bilinciyle yeni bir dayanışma halkası oluşturmaktadır. Vakıf,

böylece salt bireylerin kaderini değil, toplumun geleceğini de dönüştüren bir etki üretmektedir. Binlerce çocuğun yaşam yolunu değiştirmiş; yoksulluğun belirlediği yazgıları eğitimle, emekle ve kültürle yeniden yazmıştır. Aziz Nesin'in "Ben öldükten sonra da çocuklar yaşasın" düşüncesi, bugün vakfın her sınıfında, her kütüphanesinde, her çocuğun gözlerinde yaşamaya devam etmektedir. Bu süreklilik, Anadolu aydınlanmasının yalnız geçmişte kalmış bir ideal değil; bugün de yaşayan ve geleceğe taşınan bir değer olduğunu da güçlü biçimde göstermektedir.

Çukurova Sanat Girişimi olarak bu yıl Çukurova Ödülü'nü Nesin Vakfı'na vermekle, yalnız bir kurumu onurlandırmıyoruz. Aynı zamanda bedeli ödenmiş bir aydınlanma mirasına, cesaretle taşınmış bir düşünce emeğine ve insana duyulan sarsılmaz inanca saygımızı ifade ediyoruz.

Bu ödül, geçmişe bir vefa, bugüne bir sorumluluk ve geleceğe karşı ortak inancımızın vicdani bir kayıdır. Çünkü inanıyoruz ki aydınlanma, ancak onu yaşayanlar ve yaşatanlar sayesinde süreklidir.

SÖYLEŞİ 1:

AZİZ DEDE HÂLÂ IŞIK SAÇIYOR

Çukurova Sanat Girişimi Genel Koordinatörü Asuman Söylemez, Nesin Vakfı Yönetmeni Süleyman Cihangiroğlu ile Vakıf üzerine ayrıntılı bir söyleşi yaptı.

Cihangiroğlu, her yönüyle Nesin Vakfı'nı, çalışmalarını, projelerini anlattı. Cihangiroğlu'ya sorularımız ve yanıtları şöyle:

Asuman Söylemez (AS): Kuruluş öyküsünden kısaca söz ederek Nesin Vakfı'nı tanıtır mısınız?

Süleyman Cihangiroğlu (SC): Aziz Nesin 1972 yılında önce kağıt üstünde, sonra da bilfiil inşaatının başında durarak kuruluşunu gerçekleştirmiş. 1980'de de ilk çocukları kabul etmiş. O günden bu yana gelişerek, dönüşerek, çağına ayak uydurarak faaliyetlerini sürdürmektedir.

AS: Işıklardaki Usta Aziz Nesin için Vakıf'ın önemi ve anlamı neydi? Niçin gereksindi?

SC: Çok zor koşullarda bir çocukluk yaşamış, ailenin her daim beş parasız olduğu yıllar. Aslında sadece aile değil ülkenin de en zor zamanları. Aziz Nesin kendi deyimiyle "1915 yılında Çanakkale savaşının en civcivli zamanlarında doğmuş." Arkasından Kurtuluş Savaşı, yani alabildiğine bir yokluk. Bu yokluklar içinde büyürken, öyle böyle okula gitmeye başlarken hep şunu düşünüyor: "Babamın parası yok ama okuyabiliyorum, bu nasıl mümkün, beni kim okutuyor?" İlk çocukluk ve ergenlik yılları bu sorularla geçiyor. Sonra halktan alınan vergilerle bunca şeyin yapıldığını öğreniyor. İşte o saatten sonra halkına karşı bir borç duygusu peşini bırakmıyor. Yine kendi deyimiyle "Bu borç düşüncesi beynime batan bir kıymık gibi beni hiç terk etmedi" der.

Bundandır ki hayatı boyunca bu borcu ödemeye çalışırken görürsünüz onu. Kurduğu onlarca örgütte, sayısız girişimde, yine sayısız toplumsal olaylara verdiği tepkide hep bu borç ödeme bilincini okursunuz. Örneğin 1980'de darbe olduğunda Kenan Evren'e karşı Aydınlar Dilekçesi'ni örgütlerken veya "Memleketin bir sinema festivali yok" deyip Türkiye'nin ilk film festivali olan Ankara Film Festivali'ni kurarken de arkasında hep aynı ana düşünce var: "Ben borcumu nasıl ödeyeceğim?"

İşte böyle bir zamanda iyi para kazandığını düşündüğünde bu sefer Nesin Vakfı'nı kurmak geliyor aklına ve neyi var neyi yok herşeyini vakfa bırakıyor. Nesin Vakfı bu yönüyle Aziz Nesin'in borç ödeme projesinin alameti farikasıdır.

AS: Nesin Vakfı'nın temel görevi, sorumluluğu nedir?

SC: Nesin Vakfı'nın birkaç görevi var. Ama temel görevi dersiniz eğitim olanaklarından yoksun çocuk ve gençlere yuva olmak diyebilirim. Vakfa genel olarak 2-11 yaş gurubundan çocuklar kabul edilirler. Bu çocuklar genel olarak Anadolu'nun en ücra köşelerinden gelirler. Vakfımıza kabul edilen bu çocuklar tıpkı bir ailedeki gibi ayaklarının üzerinde duruncaya kadar vakıf bünyesinde kalırlar. Bu süre zarfındaki her türlü sağlık, akademik, psikolojik ve kültürel gelişim ihtiyaçları vakfımız tarafından karşılanır. 18 yaşını aşmış olan her çocuk her ne kadar bağımsızlıklarını kazansa da dolaylı olarak vakfımızın bir ferdi olarak bu imkanlardan faydalanmaya devam eder. Taa ki ayaklarının üzerinde duruncaya dek desteklemeye devam ederiz.

Vakfımızda barınan bu çocukların dışında bu gün sayıları yüzü aşan öğrenciye ailelerinin yanında bir eğitimleri için bir burs desteğinde bulunuruz.

AS: Aziz Nesin'in oldukça tutumlu olduğu bilinirken Vakıf öğrencilerinin kullanması için altın çatal-bıçak takımı aldığı bilgisi doğru mudur? Bunu neden yapmış olabilir?

SC: Evet doğru. Çocukluğumda Aziz Dede'yle birlikte defalarca kez bu takımla yemeklerimizi yedik. Özel günlerde böyle bir rutinimiz vardı. Buna özel bir anlam yüklerdi. Hiçbir zaman bunu sormadık ona. Ama konuyla ilgili düşüncelerim var elbette. Çok ciddi yokluklardan gelen çocukların bu keyfi de yaşamalarını sağlamak istiyordu. Tüm komplekslerini bir kenara bırakmalarını, bir yönüyle de bu

zenginliğin ne kadar önemsiz bir şey olduğunu anlatmaya çalışıyordu sanki. Yoksulluğumuzun da zenginliğimizin de bize sundukları ve belki de aldıkları var ama bunları bir kenara bıraktığımızda biz biz oluyoruz. Kendimize yapabileceklerimize ve yapacaklarımıza odaklanabiliyoruz. O altın takımlarla yemek yediren Aziz Nesin, "Siz fakirlerin tek silahı var o da çalışmak" diye eklerdi.

AS: 2009 yılında Çatalca'da büyük bir sel yaşadınız. Nesin Vakfı'na zararın maliyeti ne oldu? O süreçte yaşadığınız zorluklardan söz eder misiniz?

SC: O günün koşullarında bir hesap yapmak zor ama bizdeki zararın boyutu kabaca 1 milyon dolar civarındaydı.

Çok zor zamanlardı demek hafif kalacak galiba. Çok çok ama çok zor zamanlardı. Düşünsenize çocukluğunuz boyunca her bir ilmeğini dokuduğunuz eviniz bir savaş aşanı gibi yerle bir olmuş. Yukarıda size hesaplanabilir maddi zararı söyledim ama ya hesaplayamadığınız ve hiçbir zaman da hesaplanamayacak olan kısmı? Örneğin Aziz Nesin'in hayatında önemli bir yeri olan ve kendi eliyle tek tek topladığı notlar düştüğü 70'lerin politika gazeteleri. Yaklaşık 20-30 gün boyunca günde 50-60 kişiyle neredeyse gece gündüz ortalığı toplamaya çalıştık. Çocuklarımızı İstanbul'da bir yerlere gönderdik. Gençler, mezunlar, gönüllüler ve çalışanlarımız emeği ve bağışçılarımızın maddi destekleriyle olağanüstü bir iş çıkardık, Vakfımız eskisinden de güzel oldu. Aziz Dede "Hayat bir savaşımdır" derdi. O savaşımın en güzellerinden birini verdik diyebilirim. En büyük tesellimiz bu selde çocuklarımıza bir şey olmamıştı. Geri kalan kısım başedilebilir bir şeydi, biz de başettik.

Bu gün olduğu gibi o gün de en büyük destekçimiz yine "varından değil yoğundan veren" halkımızdı. Her geçen gün onlara daha fazla müteşekkirimiz.

AS: Şimdiye değin başardıklarınızla şu an üzerinde çalıştığınız projeleriniz hakkında bilgi verebilir misiniz?

SC: Aziz Dede'den bu yana bir çok projeyi hayata geçirdik. Ama ondan sonra Nesin Vakfı'nı -hele de bu kadar geliştirerek- ayakta tutmak başlı başına en büyük işlerden biriydi. Aziz Dede'den sonra çok zor zamanlar geçirdik. Bunların önemli bir kısmı benim ilk gençlik ve üniversite yıllarıma denk geliyor. Bu zor süreci Ali Nesin insanüstü çabası sayesinde aştığımızı özellikle belirtmeliyim.

Hayata geçirdiğimiz en önemli projelerimizde biri tabii ki 2007 yılında yine Ali Nesin'in yoğun çabalarıyla kurulan Nesin Matematik Köyü'dür. Arkasından Sanat ve Felsefe Köylerini kurduk. Şimdi yılda 17-18 bin öğrencinin faydalandığı devasa bir eğitim ve deneyim merkezi oldu.

Yine bu köyümüzün yanı başında özel yatılı bir lise kurmak istiyoruz. Nesin Lisesi. Ülkenin çehresini değiştirecek, dünya düzeyinden bir lise olması için çaba harcıyoruz. Mimari projesi bitti, mümkünse 2026 yılı içinde temelini atmak istiyoruz.

Yine bir diğer projemiz de bir Ekolojik Köy kurmak. Ekolojik tarım ve mimari yöntemlerin de uygulandığı deneyimlenip öğretildiği tamamen kapalı döngü bir köy düşünün. Yine hepimize iyi gelecek bir proje peşindeyiz.

Bunlara benzer irili ufaklı onlarca projeyi hayata geçirdik ve bir o kadarı da ya olgunlaşmayı yada olgunlaşsa bile sırasını bekliyor. Bizi izlemeye devam edin!

AS: Vakfınıza bağış yapmak isteyenler size hangi kanallardan ulaşabilirler? Hangi tür bağışları kabul ediyorsunuz?

SC: Bir çok yol mümkün tabii. "Sizin için ne yapabilirim" diye soran dostlarımıza, biraz da yüzümüzü kızarak "Mümkün olduğunca nakdi bağış yapın lütfen" diyoruz. Çünkü ancak böyle önümüzü görebiliyoruz.

www.nesinvakfi.org adresinden hem kredi kartıyla hem de banka hesapları üzerinden bağışlarınızı yapabilirsiniz. Ayrıca yine aynı kanal üzerinden kripto para bağışı yapmak da mümkün.

Vakfımızı ziyaret ederek hem Aziz Nesin'in müzesini görebilir hem de bağışınızı elden de yapabilirsiniz. Yine de ille de bir şey alıp gelmek istiyorum dersiniz sıklıkla güncellenen ihtiyaç listemizi temin edebilir ve o listeden dilediğinizi alıp vakfa ulaştırabilirsiniz.

Bir de pek bilinmeyen ama bizim için çok önemli bir yol daha var: Vasiyet ve gayrimenkul bağışçıları. Hayatınızda çalışarak didinerek bir zenginlik yaratıyorsunuz ve sizden sonra heba olmasın bir işe yarasın istiyorsanız, vakfımıza iki yolla bağışlayabilirsiniz. Henüz hayattayken taşınmazınızı doğrudan veya kullanım hakkını kendi üzerinizde tutarak vakfımıza bağışlayabilirsiniz. Yada noterde düzenlenecek bir vasiyetle mal varlığınızı vakfımıza bırakabilirsiniz. Detayları vakfımıza ulaşarak öğrenebilirsiniz.

AS: Sivil toplum kuruluşları, bireysel ya da kurumsal yapıdaki destekçileriniz size nasıl destek veriyorlar? Bir örnekle açıklayabilir misiniz?

SC: Yukarıda da söylediğim gibi bir çok yolu mümkün. Tabi kurumsal veya bireysel bağışçının tercih edebileceği bir yol da şu olabilir. Bir projemize veya projenin bir kısmına, bir ayağına sponsor olabilir. Mesela Nesin Köylerindeki yapıların neredeyse tamamında bir plaket çakılıdır. O öğrenci evinin, dersliğin, amfinin yapımını üstlenen kişi veya kurumun adı yazılıdır. Nesin Lisesi'ni de büyük oranda böyle yapacağız. Her dersliğin, amfinin, laboratuvarın girişinde bir isim tabelası olacak.

AS: Vakfınızı görmek için ziyaret etmek isteyenler randevu almak için kiminle iletişim kurmalıdır? Ziyaret sırasında öğrencilere verilmek üzere armağan kabul ediyor musunuz?

SC: Vakfımız haftanın yedi günü mesai saatleri içinde ziyaret edilebilir. Bireysel ziyaretler için randevu almaya gerek yok ama grup halinde ziyaretler için randevu alınmanız isteriz doğrusu. Bunun için de yine www.nesinvakfi.org adresinde bulunan bize ulaşın kısmından ilgili birimden arkadaşlara ulaşabilirler.

AS: Her isteyen vakfınıza gönüllü olabilir mi? Belirlenmiş ölçütleriniz nelerdir?

Gönüllülerinizi mesleklerine göre gruplandırdığınızda ilk sıralarda hangileri yer alıyor?

SC: Tabii olabilir. Ama bizimle temas kuran kişilerle görüşmeler yapıp karşılıklı olarak ihtiyaçları belirlemeyi istiyoruz. Yani iyi bir şey yapmak istiyor ama gönüllünün de bir ihtiyacı var. Hem gönüllünün ihtiyacı hem de vakfımızın ihtiyaçlarını karşılaştırıp bir ilişki geliştirmek daha doğru geliyor bize. Böylelikle daha uzun vadede daha sağlıklı bir iletişim mümkün olabiliyor. Biz de gönüllülük çok kutsal bir şey. Aslında maaşlı çalışanlarımız da büyük oranda gönüllüler. Hatta bir kısmı biz de gönüllü olarak çalışmaya başlayan kişiler ve daha sonrasında çalışanımız olarak ekibe kattıklarımız var.

Özellikle etkinliklerde gününbirlik gönüllülerin desteklerine çok ihtiyaç duyuyoruz. Mesela 23 Nisan Çocuk Şenliği'mizde sahada zaman zaman 1000'e yakın gönüllümüz oldu. Onların sayesinde bunca güzel şeyi yapabiliyoruz.

AS: Kütüphaneniz hakkında biraz bilgi verir misiniz? Her isteyene açık mı?

SC: Kütüphanemiz daha çok bir şahıs kitaplığı aslında. Aziz Nesin kitaplığı demek daha doğru olacak. Yanlış anlaşılmasın, kitaplık diyerek küçük bir alanı tarif etmeye çalışmıyorum. Aslında bugün yaklaşık 70 bini bulan kitabı, bine yakın farklı derginin, onlarca gazetenin koleksiyonuyla hiç de azımsanmayacak büyüklükte bir kompleks. Aziz Nesin'in özenle oluşturduğu özel bir yer olduğu için bir şahıs kitaplığı demeyi tercih ediyoruz. Ama bir yönüyle de kaçınılmaz olarak bir kütüphaneye doğru yol alıyor. Aziz Nesin'in kitaplığıyla başlayan serüven Server Tanilli'nin vasiyetiyle eklenen yaklaşık 15 bin civarındaki kitap ve dergi kütüphanemizi daha da zenginleştirdi.

Kütüphanemiz randevu alarak ve yerinde faydalanmak koşuluyla herkese açık tabii.

AS: Geniş bir arşive sahip olduğunuzu tahmin ediyoruz, bu konuda sıkıntı yaşadınız mı? Arşiv konusunda yardım beklediğiniz eksikleriniz var mı?

SC: Dediğim gibi burası sadece onlarca çocuğun evi değil, Aziz Nesin'in de evi. Hayatı boyunca biriktirdiği herşey burada. Sayısız obje, ödülleri, plaketter, koleksiyonları ve tabi o sayısız evrak barındıran arşivi. Aziz Nesin Arşivi'ni şöyle bir anekdotla anlatmaya çalışayım. Çocuktuk, ara ara Aziz Dede'yle toplantı yapıyoruz. Bir gün elinde kalınca bir klasörle geldi. "Yazın, ne olursa yeter ki yazın," dedi, "bu benim üzerinde çalıştığım dosyalardan biri ama daha yüzlercesi var, sadece elimdekileri bitirmem için benim bin yıl yaşamam lazım ama o bin yılda da yazacaklarım olacak, dolayısıyla benim ölmemem lazım" dedi ve güldük. İşte böylesine geniş, özellikle el yazması bir arşivden söz ediyorum. Aziz Dede'nin ölümünden sonra bu arşivden 20 dolayında kitap yayınlandı. En az bir o kadarı hazırlanıp yayımlanmayı bekliyor.

Nesin Yayınevimizin eski yayın yönetmeni Atay Eriş gece gündüz bu arşivi dijitalleştirmek için çalışıyor. Bu dijitalleştirme süreci, teknolojik ve fiziki alt yapı için maddi desteğe ihtiyacımız var. Ama destek beklemeyi daha fazla bekleyemediğimizden kendi imkanlarımızla yavaş yavaş ilerletiyoruz bu süreci. Bunun yanında özellikle mizah arşivcisi sevgili Turgut Çeviker hayatı boyunca biriktirdiği mizah arşivini vakfımıza bağışladı. Korunması gereken bir arşivimiz varken şimdi iki oldular. Tabi Gülriz Sururri ve Engin Cezzar'dan söz etmeden geçmemem lazım. Onların yaptığı değerli bağışla vakfımızda bir de tiyatro arşivi oluşacak gibi. Yani Nesin Vakfı aynı zamanda bir arşiv merkezi olma yolunda ilerliyor.

AS: Yayıneviniz hakkında bilgi verebilir misiniz? Kitap fuarlarında çocukların ve gençlerin standınıza ilgisi nasıl, memnun musunuz?

SC: Nesin Yayınevi 2004 yılında kuruldu. Yirmi yılı devirdi. Aziz Nesin Kitapları yayınlıyacağımız diye çıktığımız yolda Ali Nesin'in hem akademik hem de popüler matematik kitaplarının yanı sıra başkaca yazarlardan çocuk kitapları da yayınlamaya başladık.

Süreç içinde Aziz Nesin kitaplarında yapılmış hataları özenli bir çalışmayla çok daha düzgün baskılarla okuyucuyla yeniden buluşturduk. Mesela her kitabın arkasında Aziz Nesin'e özgü yazım biçimleri kılavuzu da yayınlamaya başladık.

Biliyorsunuz ülkemizde kitap halen pek makbul bişey değil. Ama buna rağmen Aziz Nesin yıllardan bu yana düzenli olarak satan yazarlardan biri. Bunun ekonomik olarak bize yansımaları sorarsanız yeterli değil elbet.

Yine de gençlerden ilgi her zaman oldu. Bazen fuarlarda görüyoruz Aziz Nesin ismini görünce çocukların, gençlerin gözleri parlıyor. Sanki karşılarında yakınlarından birini görüyor gibiler. Çok güzel bir duygu bu.

AS: Vakfınızın tanıtımı için ne tür çalışmalar ve etkinlikler yapıyorsunuz?

SC: Yeterince tanıtım yapabildiğimiz söylenemez doğrusu. Yine en büyük tanıtımımız her zamanki gibi yaptığımız işler. Yaptığımız iyi işleri görüp bize inanan güvenen binlerce insanın, hatta -yine tekrarlayacağım- Aziz Nesin'in deyimiyle, "Varından değil yoğunundan veren bir halkın sayesinde" yapabiliyoruz bunca güzel şeyi.

Yine de her fırsatta ve mecrada vakfımız tanıtmak için çalışmalar yürütmeye çaba gösteriyoruz. Bunun için seminerler, tanıtım toplantıları, binlerce kişinin katıldığı çocuk ve gençlik şenlikleri yapıyoruz.

AS: Çocukların sağlıkla ilgili sorunlarına nasıl çözüm üretiyorsunuz?

SC: Çocuklarımız bu konularda çok şanslılar. Bizleri seven ve destek veren çok doktor dostumuz var. Sağ olsunlar onların gönüllü çalışmaları sayesinde en az sıkıntı çektiğimiz konulardan biri bu. Mesela Koç Üniversitesi Hastanesi ve doktorları her daim yanımızdalar. Yine bağımsız olarak başkaca diş hekimleri, doktorlar, sağlık çalışanları bizleri hiç yalnız bırakmıyorlar.

AS: 2009 yılında Nesin Vakfı Genel Müdürü Ali Nesin "Babamın isteği; Vakıf çocuklarının Vakfı yönetmesiydi" diyerek 15 yıllık görevini size devretti. Bu konuda neler söylemek istersiniz? Sizin dışınızda vakıfta çalışan mezunlarınız var mı?

SC: Evet, bu konuyu dün gibi hatırlıyorum, nasıl unutturum ki! Yukarıda da anlattığım gibi 2009 yılının 8 Eylülünde çok büyük bir sel felaketi yaşadık. Günlerce aylarca çalışmalarımızın sonunda vakfımızı toparlayabilmiş ve bağışçılarımızla ilk defa buluşmuştuk. Aynı yılın Aralık ayının 20'lerindeydi, Aziz Dede'nin doğum günü yemeği düzenlemiştik. O akşam Ali abi sahneye çıktı ve, "Babamın bir isteği vardı, vakıf çocukların vakfın başına geçsin istiyorum derdi," dedi, "ben de babamın ölümünden bu yana yürüttüğüm görevimi vakıf mezunlarımızdan Süleyman'a bırakıyorum" dedi. Bu tarihsel bir görevdi ve her tarihsel görev gibi bu da geri çevrilemezdi. Severek kabul ettim. Ben de 16 yıldır bu görevi yapmaya çalışıyorum.

Süreç içinde hem vakıfta hem de başka kuruluşlarımızda da vakıf mezunlarımız yer aldı ve almaya da devam ediyor. Şu an Nesin Yayınevi'nde de iki mezunumuz daha var. Bundan sonra da kendini yetiştirmiş istekli mezunlarımızı da ekibe katmaya devam edeceğiz elbette.

AS: *Zaman ayırıp sorularımızı yanıtladığınız için ÇSG adına çok teşekkür ederiz.*

SÖYLEŞİ 2:

NESİN VAKFI ÇOCUKLARI KENDİ AYAKLARI ÜZERİNDE DURUNCAYA DEĞİN DESTEKLİYOR

Çukurova Sanat Girişimi Genel Koordinatörü Asuman Söylemez, Nesin Vakfı Eğitim Müdürü Özgün Dündar Cihangiroğlu ile Nesin Vakfı'nın eğitim çalışmaları üzerine bir söyleşi yaptı. Cihangiroğlu, Nesin Vakfı'nın çocuklarla ilgili eğitim programları konusundaki çalışmaları anlatırken Çocuklara bütüncül bir eğitim anlayışıyla yaklaştıklarını, onları kendi ayakları üzerinde duruncaya değin desteklendiklerini belirterek Vakıf'ın amacının çocukların kültürel, akademik ve psikolojik olarak potansiyellerinin en üst seviyelerine ulaşmalarını sağlamak olduğunu söyledi. Cihangiroğlu'ya sorularımız ve yanıtları şöyle:

Asuman Söylemez (AS): *Vakfınızın Çatalca'daki merkezine her çocuk başvurabilir mi? Ülkemizin her bölgesinden öğrenci kabul ediyor musunuz? Başvuru koşullarınız nelerdir?*

Özgün Dündar Cihangiroğlu (ÖDC): Büyük şehirlerden ziyade Anadolu'dan gelen başvurulara öncelik veriyoruz. Eğitim olanaklarına sınırlı erişimi olan, okumaya istekli ve başvuru sırasında 12 yaşın altında bulunan çocuklar vakfımıza başvurabiliyor. Başvuru sürecinde çocuğun yüksek yararını gözetken bir değerlendirme yapıyor; uygun koşullar oluştuğunda çocukları vakıf bünyemize kabul ediyoruz. Vakfımıza kabul için bir başarı kriteri aramıyoruz. Çocuğun ve ailenin bu sürece istekli olması ve çocuğun vakfın sunduğu eğitim ve yaşam olanaklarından faydalanabilecek durumda olması bizim için temel ölçütler. Ancak bakım gereksinimlerini karşılayabilecek koşullarımız bulunmadığı için, özel bakım gerektiren engeli olan çocukların başvurularını ne yazık ki kabul edemiyoruz.

AS: *Nesin Vakfı'nın eğitim amaçlarını kısaca anlatır mısınız?*

ÖDC: Nesin Vakfı çocuklarını kendi ayakları üzerinde duruncaya kadar destekler. Bütüncül bir eğitim anlayışıyla yaklaşır. Amacı Nesin Vakfı çocuklarının kültürel, akademik ve psikolojik olarak potansiyellerinin en üst seviyelerine ulaşmalarını sağlamaktır.

AS: *Vakfınızdaki çocukların özgürlüklerini ve haklarını nasıl tanımlarsınız?*

ÖDC: Aziz Nesin korkudan korkmak kitabında bunu çok detaylı bir şekilde açıklamış. Biz de önümüze bu metni alarak ilerliyoruz. Çocukların dile getirmeyi en çok sevdiği hak şımarma hakkı tabii ki. Açıkçası bolca da kullanıyorlar bu haklarını. Yine Aziz Nesin'in sözleriyle; "Çocuklar şımararak sevilip sevilmediklerini, sevecenlik içinde ve güvende olup olmadıklarını denerler." Nesin Vakfı şimdiye kadar bu denemelerde sınıfını geçmiştir.

Çocukların katılım hakları yine çok önemseydiğimiz bir başka özgürlük alanı. Çocuk toplantıları ve farklı sorumluluk alanları olan, çocukların da dahil olduğu küçük topluluklarla çocukların vakıf işleyişinde ve kendilerini ilgilendiren konularda söz sahibi olmalarını sağlıyoruz. Kendi hayatlarını kendileri şekillendiriyor, kendi yollarını kendileri çiziyorlar. Bu yaklaşım çocukların ileriki yaşamları için de geçerli. Bazen ailelerinin onlar için planlarıyla çocukların kendi hayatları için planları, düşünce ve istekleri çatışıyor. Burada da çocuk tarafında kalıp müdahale etmek isteyen aileleri ikna yollarını deniyoruz.

Pedagojik açıdan çocuk korumada en güvendiğimiz gerçemiz açık iletişim. Ne olursa olsun çocukların yaptıkları bir hata yada başlarına gelen hoşlanmadıkları bir konuda bize gelip konuşabilmeleri, şikayet edebilmeleri (kim zaman bizden) bizim için çok önemli. Aziz Nesin'in cezasız ve yasaksız eğitim modeli açık iletişimi güçlendiriyor. Ceza veya yasak yerine topluluk anlaşmaları uyguluyoruz. Topluluğumuzun kurallarını birlikte belirliyoruz. Aziz Nesin'den gelen bazı kurallar vakıfta yaşam kültürünün bir parçası olarak devam ediyor ama her isteyen çocuk veya genç bu konuları da tartışabiliyor.

AS: *Şu anda Çatalca'da kaç öğrenciniz var? Vakıfta yaşayan çocukların normal bir gününü kısaca anlatır mısınız? Öğrenciler hafta sonu, sömestr ya da yaz tatillerinde ne yapıyorlar?*

ÖDC: 32 öğrencimiz var. Vakıf kapasitemiz 40 öğrenci. Şu anda bu kapasitenin altındayız. Çocuklarımız vakıfta yaşıyor, çevre okullara gidiyorlar. Ailelerinin yanında kalıp okula giden çocuklardan pek farklı bir hayatları yok. Sadece biz toplu yaşadığımız için daha düzenli bir hayatımız var. Örneğin kalkış ve kahvaltı saatlerimiz belirli saatlerde, okuldan geldikten sonra ikindi öğünümüz, günde iki saat etüdümüz, özel öğretmenlerimiz ve psikoloğumuzla düzenli ders ve görüşmelerimiz, yemekten sonra spor sahasında hep beraber maç saatlerimiz var. Bunun dışında belirli süreler tablet saatimiz, haftada bir film gecemiz, belgesel saatlerimiz ve dönem dönem değişiklik gösteren etkinliklerimiz var. Bu etkinliklerin içinde sessizlik saati, sosyal sirk, problem çözme, kodlama, stop motion film atölyesi de dahil olmak üzere eğitsel atölyeler ve sanat - tasarım atölyeleri yapıyor. Hafta sonları programa kat temizliği ve iş bölümü de ekleniyor. İş bölümünde çocuklar sorumluluk almak istedikleri alanlarda vakfın genel işleyişine katkıda bulunuyor. Kimi çiftlikte çalışıyor, kimi mutfakta yemek yapıyor, kimi katlarda tamirat işlerinde katkı sunuyor, kimi çiçekliğin çiçekleriyle ilgileniyor. Aziz Nesin'in de arzu ettiği gibi üretken çocuklarımız var.

Çocuklarımızla kışın hafta sonları ve ara tatillerde İstanbul'daki etkinliklere, spor müsabakalarına, tiyatro ve sergilere, konserlere ve şehir gezilerine gidiyoruz.

Yaz tatillerinde hep birlikte iki hafta çadırlarımızla deniz kenarında kamp yapıyoruz. Daha sonra çocuklar 5-6 hafta ailelerinin yanına yaz tatiline gidiyor. Kalan zamanlarda hep birlikte ürettiğimiz, bol etkinlikli, denize ve havuza girdiğimiz bir yaz geçiriyoruz.

AS: Vakıftaki çocukların sosyal yaşam alanlardan söz edebilir misiniz? Bu alanları rahatça kullanabiliyorlar mı?

ÖDC: Vakfımızda 70.000 kitaplık bir kütüphane, seramik, cam, marangoz ve dikiş atölyeleri, spor sahası, açık yüzme havuzu ve 100 kişilik bir tiyatro salonumuz var. Çocuk parkı, meyve ağaçlarıyla kaplı bir bahçe ve pek çok çocuğumuzun düzenli çalıştıkları bir permakültür çiftliğimiz var. Bu alanlarımızın hepsi çocukların kullanımı için tasarlanmış. Bazı atölyelerin sorumlulukları çocuklara veriliyor, bazı atölyelerde gönüllülerimiz ve çalışanlarımız çocuklar için etkinlikler düzenliyor. Açık yüzme havuzu yaz tatili boyunca çocuklarla dolup taşıyor. Dört mevsim kullandığımız spor sahası, özellikle akşamları büyük küçük herkesin buluşma noktası oluyor. Nesin vakfı kurulumundan itibaren çocukların tiyatro hazırlama ve oynama alışkanlıkları var. Kimi zaman bir Aziz nesin oyununu, kimi zaman da kendi hazırladıkları oyunları sahneliyorlar. 2023 yılında sahnemizi yenilediğimizden beri profesyonel tiyatro oyunlarını vakfa davet ediyor, Çatalca halkının gösterimine sunuyoruz.

AS: Çocukların akademik yaşamlarından söz ederken genel davranış özellikleriyle Vakıf öğretmenlerini bize nasıl tanıtırsınız?

ÖDC: Vakıf öğretmenleri okuldaki sınav notlarından çok çocukların konuyu öğrenmelerine odaklıdır. Bizler kimsenin kimseye bir şey öğretemeyeceğini, kişinin kendisinin öğrenebileceğini düşünen bir takımız. Bu sebeple dersler sırasında çocuklar çok aktiftir ve keşifleri çok değerlidir. Öğrenci verilen her bilgiyi sorgulayabilmeli, kanıtını aramalıdır. Derslerde "A-ha" anları arttıkça bilginin kalıcılığı da artıyor. Vakfa çocuk alırken bir başarı kriteri aramadığımız için çocuklarımızın alt yapı eksikleri çok fazla olabiliyor. Bu sebeple ezberden her daim uzak durup konuları en temelinden alıp ilerliyoruz. Derslerimiz kimi zaman bahçede, kimi zaman orman içinde yapılıyor. Kimi zaman drama, kimi zaman da çocuklar için felsefe metodlarını kullanarak konuyu içselleştirmek üzere tartışma ortamları yaratıyoruz.

AS: Vakıfta çocuklarla kimler ilgileniyor? Ablalar ve Gönüllüler hakkında bilgi verir misiniz? Nesin Vakfı çalışanlarının, gönüllülerinin çocuklara karşı görevleri, sorumlulukları nelerdir?

ÖDC: Çocuklarla eğitim takımı ilgileniyor. Peki kimlerden oluşuyor takımımız;

Bakıcı ablalarımız, çocukların günlük yaşamlarına eşlik ediyor; rutinlerin, düzenin ve bakım süreçlerinin sağlıklı bir şekilde sürmesini üstleniyor. Haftada bir kez bir araya gelerek, bu günlük gözlemler üzerinden haftayı birlikte değerlendiriyor, çocukların ihtiyaçlarını ve gelişimlerini ele alıyoruz.

Psikoloğumuz; Çocukların psikolojik ve psikiyatrik gelişimlerini takip eder. Vakıf çocuklarıyla düzenli görüşmeler yapar.

Tam zamanlı öğretmenimiz, ilkokuldan lise sona kadar ihtiyaç duyan çocuklara İngilizce desteği veriyor. Bununla birlikte çocukların okul süreçlerini yakından takip ediyor; sınav dönemleri, devamsızlıklar ve okul–veli görüşmeleri gibi konularla ilgileniyor. Tüm bu bilgiler de ekip olarak yaptığımız çocuk bazlı değerlendirme ve takip çalışmalarına dâhil ediliyor.

Etüt saatleri ve kütüphanede yürütülen okuma grupları, **kütüphane sorumlumuz** tarafından koordine ediliyor

Yarı zamanlı branş öğretmenlerimiz kendi alanlarında çocukların derslerine katkıda bulunuyorlar. Dersler genelde hafta içi çocuklar okuldan geldikten sonra yada haftasonları yapılıyor. Kimi zaman online öğretmen desteği de alıyoruz.

Gönüllülerimiz, kendi uzmanlık alanlarında planladıkları atölye ve etkinlikleri ekiple paylaşarak, belirlenen bir plan ve rehberlik çerçevesinde çocuklarla buluşuyor. Gönüllü çalışmalarda sürekliliği önemsiyoruz; bu nedenle genellikle kısa süreli çalışmalarla başlayıp, her iki taraf için de iyi ilerleyen iş birliklerini daha uzun soluklu programlara dönüştürüyoruz.

Eğitim müdürü olarak, vakfın eğitim programlarını planlıyor ve koordine ediyorum. Çocukların akademik, sosyal ve duygusal gelişimlerini destekleyen tüm süreçlerin ekip içinde uyumlu ve çocuk yararını gözetken bir yaklaşımla yürütülmesini sağlıyor; çocuklara ve çalışanlara yönelik eğitimler veriyor, uzun soluklu problem çözme atölyeleri ile sanat, tasarım ve oyun temelli çalışmalar yürütüyorum.

AS: Vakıf çocuklarını bugüne değin kendi istek ve yetenekleri doğrultusunda hobi veya meslek edinme amaçlı hangi kurslara gönderdiniz?

ÖDC: Çocuklarımızın ilgi alanları bugüne kadar oldukça çeşitlilik gösterdi. Ben, son on beş yıla dair gözlemlerimi paylaşabilirim. Vakıfta çok sayıda piyano olduğu için, her dönem müziğe özellikle de piyanoya merak saran pek çok çocuğumuz oldu. Öte yandan dönem dönem çocukların ilgi ve hevesleri farklı konularda yoğunlaştı.

Bir dönem tiyatro neredeyse herkesin ortak tutkusu haline gelmişti. Tiyatro öğretmenlerimizin desteğiyle çalışıyor, bununla yetinmeyip kendi aralarında toplanarak tiyatro ve dans gösterileri hazırlıyorlardı. O dönemin çocukları büyüdülerinde bu kez lindy hop dansına ilgi duydular ve bir-iki yıl boyunca düzenli olarak dans ettiler.

Bir sonraki dönemde ise, çok sevgili gönüllü keman öğretmenimizin Başak Güçlüer'in katkısıyla pek çok çocuğumuz kemanla tanıştı. Kimileri bu ilgisini uzun yıllar sürdürdü, kimileri ise zamanla başka alanlara yöneldi.

Seramikle tanışmaları ise oldukça erken yaşlarda başlıyor. Yıl boyunca—özellikle bahar ve kış aylarında—seramik atölyesi neşeli, sıcak ve yaşayan bir mekân oluyor. Lise yıllarında bu ilgi biraz azalsa da, üniversiteye gittiklerinde seramiğe duydukları özlemi fark edip yeniden atölyeye dönüyorlar. Lise ve sonrasındaki yıllarda yine sevdikleri arkadaşlarına hediye hazırlamak için en popüler mekan seramik atölyesi oluyor.

Marangoz atölyesine ise bazı çocuklarımızın özel bir ilgisi var. Ancak her çocuğun el becerisi kazanmasını önemseydiğimiz için, lise ve üniversiteli gençlerle birlikte yaptığımız mobilya yenileme çalışmaları çok keyifli toplu atölyelerden biriydi.

Yine dönem dönem bale, halk dansları ve jimlastiğe merak salan çocuklarımız oldu.

Onun dışında karete, resim, judo, yüzme, pinpon, satranç, legolig, sirk gibi dallarda kursa giden çocuklarımız oldu.

Bu dönem spora ilgileri çok yoğun. Basketbol, voleybol, hentbol ve tabii ki futbola giden çocuklarımız çok.

Kitap okumayı bir hobi olarak almıyorum, o yetmiş bin kitaplık bir kütüphanesi olan bir evde bir yaşam kültürü. Günümüzün hızlı akan dünyasında dahi halen çocuklarımız severek okur ve tartışırlar.

Kariyer planlaması olarak sporcu olmak isteyen, şan dersi alan, yemek kursuna gidip gastronomi okumak isteyen çocuklarımız oldu. Permakültür çiftliğimizde düzenli çalışan bir çocuğumuz bu konuda

uzmanlaşmak istiyor. Onun dışında yine dışarıdan yabancı dil ve tiyatro kursları destekleri alıyoruz çocukların kariyer planlamalarında. Kursların dışında lise yıllarından itibaren yaptıkları stajlar da geleceklerini şekillendirmede çok etkili oluyor.

AS: Vakıf çocuklarının yaratıcılığını ortaya çıkarmada tetikleyici olanaklarınız nelerdir? Bu olanaklar hakkında bilgi verebilir misiniz? Sanatın hangi dallarına daha fazla ilgi duyuyorlar?

ÖDC: Mekân ve olanak sağlamak elbette çok önemli; ancak çocukların ilgi ve hevesini asıl besleyen şey, bir konuya gerçekten merak duyan insanların varlığı. Bilirsiniz, merak bulaşıcıdır ve bulunduğu ortamın sinerjisini değiştirir. Biz de tam olarak bu nedenle, farklı alanlarda bilgili ve meraklı yetişkinler ile gençlerle iş birliği yapıyoruz. Kimi zaman gönüllü olarak aramıza katılıyorlar, kimi zamansa birlikte çalıştığımız ekip arkadaşlarımız oluyorlar.

Örneğin ofis asistanımız, aynı zamanda çocuklarla yaratıcı drama çalışmaları yapan genç bir tiyatrocü; kütüphanecimiz üniversitede bilim tarihi dersi veren bir akademisyen. İngilizce öğretmenimiz müziğe meraklı ve sosyal sirk alanında çalışan bir psikososyal çalışmacı, Vakıf yöneticimiz ressam; coğrafya öğretmenimiz dikiş ve el işlerine ilgi duyan bir müzisyen, kaynak geliştirme sorumlumuz ise grafik tasarım ve seramikle ilgilenen bir astronom olabiliyor. Ben de eğitimin yanı sıra dansa, seramiğe ve tasarıma meraklı bir mühendisim.

Bunun dışında, kendi ilgi alanlarını paylaşmak isteyen pek çok gönüllümüz oluyor. Bu alanlar çocuklara tanıtılıyor; ilgilenenlerle küçük grup çalışmaları yapılıyor.

Bu çeşitlilik sayesinde çocuklar, bizimle kurdukları ilişkiler içinde merak ettikleri konuları konuşabilecekleri, tartışabilecekleri ve birlikte üretebilecekleri pek çok fırsat buluyorlar.

Elbette bunun tersi de mümkün. Ortamda bulunan kitaplar, piyanolar, resimler; izlenen oyunlar, dinletiler ve dans gösterileri; gidilen müzeler ve sergiler çocukların merakını körüklüyor. Ardından bizden eğitmen ya da kurs talep ediyorlar. Biz de bu talepleri karşılamak için imkân yaratmaya çalışıyoruz.

AS: Her yıl düzenli olarak yaptığınız geleneksel etkinlikleriz var mı, anlatır mısınız?

ÖDC: Her yıl düzenli olarak halka açık gerçekleştirdiğimiz dört etkinliğimiz bulunuyor. Bunlardan ilki ve aynı zamanda en geniş katılımlı, en şenlikli olanı **23 Nisan etkinliğimiz**. Geçtiğimiz yıl 500 civarında gönüllümüzün katkısıyla gerçekleşen etkinliğimize ikibinbeşyüz kişi katıldı. Bazı yıllar katılımcı sayısının beşbin kişiye kadar çıktığı da oldu.

Bir diğer etkinliğimiz **Mayıs Pikniği**. Mayıs ayının, 1 Mayıs’a denk gelmeyen ilk cumartesi günü vakıf bahçesinde sazlı sözlü bir piknik düzenliyoruz. Aziz Nesin, 1 Mayıs kutlamalarının yasak olduğu dönemlerde “Bahçemde kutlamama kimse itiraz edemez” diyerek eşini dostunu davet etmeye başlamış. Bu gelenek hâlâ devam ediyor. Herkes 1 Mayıs’ı dilediği yerde kutladıktan sonra, ertesi cumartesi günü bahçemizde bir kez daha hep birlikte buluşuyoruz.

Temmuz Pikniği ise Aziz Nesin’in ölüm yıldönümünde gerçekleştiriliyor. Onu matemle değil, sevgi ve neşeyle anıyor; yıl boyunca yapılanları hem ona hem de sevgili vakıf dostlarımıza anlattığımız bir buluşma olarak kurguluyoruz. Sazıyla sözüyle gelen dostlarımızla, keyifli bir yaz gününü birlikte paylaşıyoruz.

Bahçede yaptığımız pikniklerden farklı olarak bir de **Aziz Nesin Doğum Günü Yemeği var**. Yılın son etkinliği olan bu akşam, Nesin Vakfı’na gelir sağlamak amacıyla düzenleniyor. Dostlarımızı davet ediyor, hep birlikte güzel bir yemek yiyoruz. Farklı sanatçıların sahne aldığı bu gece, genellikle oldukça heyecanlı ve neşeli geçiyor

Bunun dışında, vakıf ailesi olarak bir araya geldiğimiz ve yıllar içinde ritüele dönüşmüş buluşmalarımız var. Şeker ve Kurban Bayramlarında, mezunlardan çalışanlara kadar tüm aile bir araya gelir. Gün, havalar güzelse bahçede yapılan bir bayram kahvaltısıyla başlar. Kahvaltıyı gençler ve çocuklar birlikte hazırlar. Ardından ön bahçede bayramlaşılır; Süleyman Bey çikolata ve şekerleri dağıtır.

Daha sonra, vakfın yapımında büyük emeği bulunan ve Aziz Nesin’in sağ kolu olan Hüseyin Usta’nın evine bayramlaşmaya gidilir. Hüseyin Usta’yı 2009 yılında kaybettik. Onun ardından, vakfa büyük emek vermiş olan oğlu Şevket Usta ve ailesini ziyaret etmeyi sürdürdük. İki yıl önce Şevket Usta’yı da

kaybettik; ancak geleneğimiz bozulmadan devam ediyor. Sevgili eşi ve çocukları, her bayram bizi ve çocuklarımızı el yapımı baklava ve ayranla karşılıyor; bayramı hep birlikte kutluyoruz. Bir de yılbaşılarımız var. Yakın dostlarımızı ve uzun yıllar emek vermiş gönüllülerimizi de davet ettiğimiz bu günlerde, süslemeler ve hazırlıklar yine çocuklarla birlikte yapılır. Çeşit çeşit hediyeler vakıf ablaları tarafından hazırlanır, gece yarısına yakın Süleyman Bey tarafından dağıtılır. Bu günler çocuklar için son derece şenlikli geçer; gerçekten bayram gibi bayramlar, şölen gibi yılbaşıları yaşanır.

AS: Mezunlarınız şu anda hangi meslek alanlarında çalışıyorlar? İstatistiksel bir çalışmanız varsa paylaşır mısınız?

ÖDC: Bu konuda elimizde kapsamlı bir istatistiksel çalışma yok. Ancak elimizdeki bilgilere baktığımızda mezunlarımızın oldukça geniş ve renkli bir yelpazeye yayıldığını rahatlıkla söyleyebilirim. Gıda mühendisi, peyzaj mimarı, tiyatrocu, laboratuvar teknisyeni ve moda desen tasarımcısı olan; psikoloji, diş protez teknolojileri, gazetecilik ve iletişim tasarımı ve yönetimi okuyan, Almanca öğretmenliği ve tarih bölümü mezunu olduktan sonra farklı alanlarda yol alan gençlerimiz var. Bunun yanında bilişim, ve gastronomi gibi alanlarda ilerleyen; fizik bölümünde akademisyen olan, matematik okuyup pilotluğa yönelen mezunlarımız da bulunuyor. Yayıncılıktan avukatlığa, mobilya tasarımından çocuk gelişimine, sanatçılıktan vakıf yöneticiliğine uzanan çok farklı kariyer hikâyeleriyle karşılaşyoruz.

AS: Vakıftan mezun öğrencileriniz ile iletişimi hangi kanallarla sürdürüyorsunuz? Onlarla zaman zaman bir araya geliyor musunuz?

ÖDC: Yukarıda da belirttiğim gibi bayramlar ve yılbaşılarında bir arada olmaya gayret ediyoruz. Diğer yandan yurt içi ve dışındaki mezunlarımız bazen hafta sonları bir iki gün, bazen senelik izinlerinde bir hafta on gün kadar vakfı ziyaret eder, bazen vakıfla çıkılan yaz kamplarına katılırlar. Mezunların (içlerinde vakıf yöneticimizin de olduğu) bir haberleşme grubu ile iletişimimiz sürüyor.

AS: Öğrencilere burs vermeye ne zaman başladınız? Söz konusu burs programınız kimleri kapsıyor, ilk-orta ve lise düzeyindeki öğrencileri mi? Bu güne kadar kaç öğrenciye burs olanağı sağlandı?

ÖDC: 2010 yılında burs vermeye başladık. Her yıl 100- 150 çocuğa burs sağlıyoruz. İlkokuldan üniversiteye kadar eğitimin her aşamadaki öğrenciyi destekliyoruz.

AS: Aziz Dede'nin Gezgin Atölyesi nasıl doğdu, amacı neydi? Amacına ulaştı mı? Hâlâ devam ediyor mu? Bu konuda okurlarımızı aydınlatır mısınız?

ÖDC: Aziz Dede'nin Gezgin Atölyesi, 6 Şubat depremlerinin ardından Hatay'da çocukların iyi olma hâline katkı sağlamak için doğdu. Büyük bir yıkımın ardından çocuklar için en zorlayıcı şeylerden birinin belirsizlik ve kontrol kaybı olduğunu biliyorduk. Bu nedenle çıkış noktamız, çocuklara öngörülebilir, güvenli ve kendilerine ait alanlar açmak oldu.

Sivil Toplum için Destek Vakfı, Türkiye Mozaik Foundation ve Bridge to Türkiye Vakfı'nın destekleriyle; çocuğa bakışı ortak, farklı disiplinlerden eğitimciler, sanatçılar ve ruh sağlığı uzmanlarıyla bir araya gelerek Aziz Dede'nin Gezgin Atölyesi'ni tasarladık. Amacımız tek seferlik etkinlikler yapmak değil, aynı çocuklarla uzun vadeli bir ilişki kurmaktı. Bu yüzden her hafta aynı gün ve aynı saatte, çocukların bildiği ve güvendiği mekânlarda buluşmayı özellikle önemsedik.

Çalışmalarımız Samandağ Karaçay'da bir meyve bahçesinde kurulan atölye alanında başladı; zamanla çevre köylere, okullara, kütüphanelere ve defne evlerine yayıldı. Sabit atölyeler, gezici atölyeler ve haftalık tematik programlarla Haziran 2023'ten Ağustos 2024'e kadar 300'ün üzerinde sanat, tasarım ve oyun temelli etkinlik gerçekleştirdik; bin altı yüzden fazla çocuk ve gençle buluştuk.

Atölyelerde resimden fotoğrafa, müzikten tiyatro sporuna, görsel hikâyeye anlatımından ekolojik ve mekânsal tasarıma uzanan çok çeşitli çalışmalar yürüttük. Tüm süreci sonuçtan çok çocuğun sürecini, ifadesini ve ilişki kurmasını merkeze alarak tasarladık. Saha çalışmalarımız tamamlandıktan sonra, sahada etkin olduğu gözlemlenen bu çalışmaları açık kaynak olarak kullanılabilecek bir **etkinlik** kitapçığında bir

araya getirdik. Bunun yanı sıra, yerelde çocuklarla çalışan eğitimciler ve gönüllüler için kolaylaştırıcı eğitimleri düzenledik ve deneyimlerin paylaşıldığı bir deneyim paylaşım sempozyumu gerçekleştirdik. Hatay'da hayat hâlâ tam anlamıyla normalleşmiş değil ve bölgede bu tür dayanışma temelli çalışmalara ihtiyaç sürüyor. Biz de bu ihtiyacı gözetenek, önümüzdeki yaz Koruncuk Vakfı'nın gençleriyle kendi gençlerimizi bir araya getirip, Hatay'daki çocuklar için yeniden atölyeler düzenlemeyi planlıyoruz. Etkinlik kitapçığımızda yer alan çalışmaları bu kez gençlerin yürütücülüğünde hayata geçireceğiz; gençler sürece başlamadan önce gerekli eğitimleri alacak ve atölyeler boyunca mentörler tarafından desteklenecek. Böylece hem çocuklar için güvenli ve iyileştirici alanlar açmayı hem de gençlerin bu alanda güçlenmesini hedefliyoruz.

AS: Matematik Köyü kurma tasarımı kime aittir? Kurucuları kimdir? Neden gereksinim duyulmuştur? Hangi tarihte nerede kurulmuştur?

ÖDC: Ali Nesin ve Sevan Nişanyan'ın girişimleriyle hayata geçti. Ali Nesin, Bilgi Üniversitesi Matematik Bölümü'nü kurduktan sonra uzun yıllar memleketin dört bir tarafında öğrencileri için yaz okulları yaptı. Bir süre sonra başka üniversitelerden de öğrenciler bu kamplara katılmak istedi ve katıldılar da. Ali Bey hep gittikleri yerlerde gürültüden, kabalıktan yakınıyordu, diledikleri gibi matematiğe dalıp gitmek istiyor, "Neden kendi yerimiz olmasın" deyip duruyordu. Bir köy fikri böyle doğdu. 2007 yılının baharında temeller atıldı, yazında da köydeki ilk kamplar işte bu arazide yetiştiremediğimiz yarım kalan binalar, derme çatma barakalar ve çadırlarda yapıldı. Şimdi yılda binlerce öğrenciyi ağırlayan kocaman bir kampüse döndü.

AS: Sanat ve Felsefe Köyleri hangi tarihte eklendi?

ÖDC: Sanat 2013 ve Felsefe Köyleri 2015 yılında kuruldular.

AS: Köyünüzdeki kamplara, etkinliklere katılım için burs olanağı var mı?

ÖDC: Tabi var. Ekonomik nedenlerden dolayı kimse geri çevrilmiyor. Köydeki kamplara katılım için gerekli olan temel kıstas istekli olmak. Yıl boyunca katılım gösteren öğrencilerin büyük kısmı bursludur.

AS: Köyünüze gönüllü kabul ediyor musunuz? Gönüllülerin kamplara katılan çocuk ve gençlere karşı görevleri, sorumlulukları nelerdir?

ÖDC: Evet gönüllüler kabul ediliyor ve onlar burada önemli bir yükü yükleniyorlar. Yıl boyunca gelen gönüllüler ihtiyaca ve döneme göre gençlerin köye uyumlarından ihtiyaçlarının giderilmesine veya köydeki işleyiş dair konulara kadar her türlü desteği veriyorlar. Hatta zeytinlerin bakımlarından köyün güzelleştirilmesine kadar.

AS: Nesin Köyleri varlığını nasıl sürdürüyor?

ÖDC: Köye sadece burslu öğrenciler gelmiyor. İyi bir eğitim almak isteyen vaktini güzel geçirmek isteyen ama ekonomik olarak masraflarını karşılayabilecek öğrencilerde bir miktar para vererek köydeki eğitime katılabiliyorlar. Ayrıca bedelsiz katılım gösteren öğrenciler için de mümkün olduğunca bir burs bulmaya çalışıyoruz. Bu haliyle köyün temel motivasyonu kar gütmek değil ama kendini de çevirmek oluyor. Bu arada Köydeki inşaatın neredeyse tamamı Nesin Vakfı'na yapılan şartlı bağışlar sayesinde oluyor.

AS: Nesin Köyündeki kamplara kuruluştan bu yana katılan öğrenci sayısı hakkında ne söyleyebilirsiniz? Kampların yıllar içindeki gelişimini bir tablo ya da grafik üzerinde gösterebilir misiniz?

ÖDC: Matematik köyüne öğrenci katılım sayıları hakkındaki detaylı bilgiyi aşağıda gönderdiğim tabloda bulabilirsiniz.

2007'den beri yazokullarımıza öğrenci ve öğretmen katılımı şöyledir:

	YAZ DÖNEMİ	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lise-öğretmen	Öğrenci	0	151	266	430	537	682	710	1008	1170	1261	1584	1556	1364	145	968	1054	1265	1465	1060
	Öğrenci hafta	0	302	532	856	1074	1336	1420	2016	2340	2522	3168	3112	2634	283	1811	2108	2320	2272	1700
	Öğretmen	0	22	19	8	5	2	1	5	2	8	0	42	45	0	0	0	0	22	68
	Öğretmen hafta	0	44	38	16	10	4	2	10	4	16	0	42	48	0	0	0	0	22	68
	Eğitmen	0	6	21	13	17	27	19	30	21	19	25	25	26	16	17	22	31	63	31
	Ders sayısı	0	12	28	20	32	36	20	25	29	21	27	23	22	24	31	30	56	49	55
	Ders hafta	0	24	48	49	48	56	64	80	96	76	86	84	79	78	88	88	120	139	92
Üniversite	Lisans öğrenci	83	87	88	120	259	214	217	207	358	295	417	361	436	0	263	291	309	371	358
	L.üstü öğrenci	16	40	38	42	68	68	62	52	76	62	80	58	64	0	35	40	46	76	79
	Öğrenci hafta	498	346	310	393	654	653	564	602	927	746	990	887	1057	0	693	723	723	815	847
	Eğitmen	13	13	29	39	55	64	52	85	71	58	68	60	66	0	35	38	61	80	67
	Ders sayısı	11	29	32	43	86	88	57	82	96	76	102	90	90	0	60	55	76	102	91
	Ders hafta	29	58	37	57	107	109	145	111	133	116	148	100	103	0	64	70	92	106	104
	Ders hafta	0	0	0	0	0	0	59	35	213	64	201	126	74	0	253	262	126	58	103
Diğer	Öğrenci	0	0	0	0	0	0	59	35	213	64	201	126	74	0	253	262	126	58	103
	Öğrenci hafta	0	0	0	0	0	0	59	35	240	83	206	189	97	0	279	290	152	84	146
	Eğitmen	0	0	0	0	0	0	13	9	33	10	53	28	9	0	18	13	16	11	8
	Ders sayısı	0	0	0	0	0	0	14	9	33	13	87	28	9	0	18	28	31	11	11
	Ders hafta	0	0	0	0	0	0	14	9	33	13	87	41	11	0	20	28	31	11	11
	Öğrenci	0	0	0	0	0	0	0	0	53	55	187	183	194	0	242	87	250	144	211
	Öğrenci hafta	0	0	0	0	0	0	0	0	76	88	269	238	293	0	242	104	277	144	211
Sanat, sinema, edebiyat programları	Eğitmen	0	0	0	0	0	0	0	0	15	12	47	79	39	0	31	20	34	35	40
	Ders sayısı	0	0	0	0	0	0	0	0	15	13	49	79	39	0	31	21	34	35	40
	Ders hafta	0	0	0	0	0	0	0	0	17	13	49	99	63	0	31	21	34	35	40
	Öğrenci	0	0	0	0	0	0	59	124	109	141	189	269	243	0	114	240	209	306	185
	Öğrenci hafta	0	0	0	0	0	0	59	124	175	225	213	289	243	0	114	240	209	306	185
	Eğitmen	0	0	0	0	0	0	13	13	31	43	51	63	45	0	28	60	35	60	33
	Ders sayısı	0	0	0	0	0	0	14	30	30	43	111	63	45	0	28	157	39	60	33
Felsefe, sosyoloji, psikoloji	Ders hafta	0	0	0	0	0	0	14	30	30	43	111	71	45	0	28	157	39	60	33
	Öğrenci	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	337	593
	Öğrenci hafta	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	337	593
	Eğitmen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	101	149
	Ders sayısı	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	101	149
	Ders hafta	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	101	149
	Ders hafta	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	101	149
Arkhe	Öğrenci	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	337	593
	Öğrenci hafta	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	337	593
	Eğitmen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	101	149
	Ders sayısı	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	101	149
	Ders hafta	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	101	149
	Ders hafta	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	101	149
	Ders hafta	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	101	149

AS: Devam eden bir projeniz olan Nesin Lisesi’ni anlatır mısınız? Şu anda hangi aşamada? Bu okulda uygulayacağınız eğitim-öğretim yöntemi, programı klasik liselerden farklı mı olacak? Bu liseyi kurmadaki amacınız nedir?

ÖDC: Dünya düzeyinde eğitim veren bir okul olacak. Üniversite hocalarının da ders verdiği ve öğrencilerin hayata dair de birçok kazanım elde edebilecekleri bir yaşam alanı tasarlanıyor. Türkiye’nin çehresini değiştirecek bir öğrenim merkezi olacak.

AS: Nesin Köyü kamplarında verilen matematik derslerinin video kayıtlarını bulabilir miyiz? Nerede bulabiliriz?

ÖDC: Köyün bir youtube kanalı var. Oradan derslere ulaşabilirsiniz.

AS: Zaman ayırıp sorularımızı yanıtladığınız için ÇSG adına çok teşekkür ederiz.

ÖDC: Ben teşekkür ederim.

Aziz Nesin'in çocukluğu, hem edebi kimliğinin, hem de çocuklara bakış açısının temelini atar. Çocukluğu yoksulluk, yoksunluk ve toplumsal sorumluluk duygularıyla şekillenmiş oldukça zorlu bir dönemdir. Yazar, kendi hayat hikâyesini ve çocukluk deneyimlerini en kapsamlı şekilde "Böyle Gelmiş Böyle Gitmez" adlı üç ciltlik anı dizisiyle "Ben de Çocuktum" adlı eserinde detaylandırmıştır. Nesin'in çocukluk dönemine dair öne çıkan temel unsurlar şunlardır:

• **Maddi İmkânsızlıklar ve Aile Yapısı:** Aziz Nesin, derin bir yoksulluk içinde büyümüştür. Bu durum "İlk Bayramlık", "Et", "Bez Çanta" ve "Havyar" gibi öykülerine yansımıştır. Babası Abdülaziz Bey oldukça dindar biriyken, annesi İkbâl Hanım çocuklarını dikiş dikerek büyütmeye çalışan fedakâr bir kadındır. Annesini küçük yaşta veremden kaybetmesi ve evlerinin yanması gibi trajik olaylar hayatında derin izler bırakmıştır.

Aziz Nesin'in hatırladığı ilk anı yangındır. Annesi onu uyandırdıktan sonra karyolanın başındaki duvarda bir kesenin içinde asılı duran Kuran'ı alıp öpüp başına koyar ve onun boynuna asar. Sonra da kız kardeşini kucağına alır. Evin her yerini kızıl alevlerin yansımaları kaplamıştır. Evin kapısı güm güm vurulmaktadır. Pencerenin camı birden yok olur. Odanın kapısı itilerek açılır ve içeri giren adamlar ellerine geçirdikleri eşyayı kapıp dışarı çıkarlar. Aziz Nesin'in annesi onları yardıma gelen insanlar zannetse de hepsi yağmacıdır. Babası Anadolu'da savaşa gittiği için yanlarında değildir. Annesi onu ve kız kardeşini dışarı çıkardıktan sonra tekrar eve girer. Elinde dikiş makinesi ve kardeşinin oturağıyla dışarı çıkar. Aziz Nesin olan biteni seyrederken bir bayram eğlencesindeymiş gibi hisseder. Hiç korku duymaz. Ertesi sabah mezarlıkta uyanır. Mezarlık, mahallede çıkan yangında kurtarılan eşyalarla ve evsiz kalan insanlarla doludur. Yanan yer Kasımpaşa'daki Yeni Çeşme'dir. Aziz Nesin yıllarca birçok kişiden o yangında evini kaybettiğini duyar.

• **Eğitim Hayatı ve Çelişkiler:** Babası Anadolu'daki milli mücadeleye katılmış olmasına rağmen padişah ve halife taraftarı, yenilikçi Mustafa Kemal Atatürk'ü düşman bellemiş, tarikatlarla gönül bağı olan çok dindar bir adamdır. Eğitimsiz olduğu için arzuladığı sınıfsal dönüşümü çalışkanlığı ve dürüstlüğüyle sağlamak ister ancak başaramaz. Annesi ise hem dindar hem de yeni rejimin çocuklara sunduğu eğitim imkânını oğlu için yararlı bulan ve bu uğurda eşine karşı çıkan bir kadındır. Evini geçindirmekte zorlanan babası, ailesini iyi yaşatmanın tek yolunu define aramakta bulurken annesi hem iki çocuğuna bakmak hem de veremle mücadele etmek zorunda kalır. Aziz Nesin ilk çocukluk yıllarını babasının tarikatçı çevresiyle yakın bağlar kurarak geçirir. Bu süreçte hem matematik, geometri, Arapça gibi dersler alır hem de hafız olur ve çocukluğunu inkâr etmeye, yetişkin bir adam gibi davranmaya başlar. Akranlarıyla yaşadığı uyum sorunu her fırsatta ona kendini ötelenmiş hissettirecek bir olayla sonuçlanır. Yaşça kendinden büyük dindar bir komşu çocuğunun öncülüğünde gecikmeli de olsa okula başlar. Ancak annesinin hastalığı nedeniyle Heybeliada'ya taşınmak zorunda kalınca okuldan ayrılır. Babasının define aramaya gittiği bir vakitte annesinin üvey babasının yardımıyla sadece babasız çocukların eğitim görebildiği Darüşşafaka'ya başlar.

"Darüşşafaka'nın giriş sınavını biz yüz çocuk kazanmıştık. Aklımda kaldığına göre okula otuz çocuk alacaklardı. Bahçede, merdiven dibinde kura çekiliyordu... Çocuklar gelip, elini torbaya sokuyor:

Boş... Boş... Boş...

Boş çekenler, boynu bükük, küskün, dargın dönüp gidiyorlardı, ağlıyorlardı.

Boş... Boş...

İlk doluyu ben çekmiştim. Şimdi düşünüyorum, acı acı düşünüyorum. Ya boş çekseydim?.. Belki okuryazar bile olamazdım, şimdi yoktum.

Bütün bir yaşam, küçük bir kâğıdın üstünde "boş" yada "dolmuş" yazılı olmasına bağlı..."

Annesinin hayal ettiği gibi bir eğitim olsa da babasının çevresine dahil olduğu yıllarda kazandığı alışkanlıklar nedeniyle hiçbir zaman akranlarıyla uyumlanamaz. Babasının define aramaktan geri dönmesi üzerine babası hayatta olan bir çocuk olarak Darüşşafaka'ya devam etmenin vicdani yüküyle baş edemediği için Darüşşafaka'yı terk eder.

• **Oyun ve Eğlenceden Mahrumiyet:** Nesin, çocukluğunda oyuncaklara sahip olamamanın, uçurtma uçuramamanın ve oyun oynayamamanın eksikliğini yaşamı boyunca hissettiğini ifade eder. “Güllü Hala, Karşı Konağın Çocukları, Sofra Örtüsünü Silkelerken, Yapma Hasan” başlıkları altında toplanan anılar, yazarın çocukluğuna ve oyuna dair hatırladıklarıdır.

"Öfff Pathyorum, boğuluyorum... Çocukluğumu hiç yaşamadım. Çember çevirmedim, zıpzip, bilya alamadım elime. Uçurtma uçurmadım. El bende, sobe, körebe, birdirbir, uzuneşek, kovalamaca oynamadım... Hiç, hiçbirşey... Çocuk olmuş tek günüm yok yaşamımda... Oysa öyle severdim ki koşup oynamayı..."

Böyle Gelmiş Böyle Gitmez I – Yol, sayfa 37

• **Yatılı Okul ve "Halk Borcu" Bilinci:** Eğitim hayatının büyük bölümü yatılı okullarda geçmiştir. Bu yıllarda kendisini doyuranın hükümet değil, kendi çocuklarını okutamazken vergisini veren yoksul halk olduğunu fark etmiştir. Bu farkındalık, onda ömür boyu sürececek bir toplumsal vefa borcu duygusu geliştirmiş ve ileride Nesin Vakfı'nı kurmasındaki en büyük motivasyon kaynağı olmuştur.

Aziz Nesin'in çocukluğu gerçek yaşamın tüm sertliğine tanıklık ederek geçmiş; yaşadığı her acı ve yokluk, onu toplumun köklerine daha sıkı bağlayan bir güce dönüşmüştür.

Aziz Nesin'in hayatı ve çocukluğu, sert kayalar arasından göğe yükselmeye çalışan bir fidanın mücadelesine benzer; her fırtına ve her zorluk, onun köklerini toprağa daha derin ve sağlam salmasını sağlamıştır.

Aziz Nesin' e göre Gerçekçi bir eğitim felsefesi nasıl olmalıdır

Aziz Nesin'e göre gerçekçi bir eğitim felsefesi, çocuğu hayattan kopuk hayallerle avutmak yerine, onu yaşamın tüm çıplaklığıyla karşılamaya hazırlayan bir süreç olmalıdır. Bu felsefenin temel taşları kaynaklarda şu şekilde detaylandırılmaktadır:

• **Yaşamın Bir Savaşım Olduğu Gerçeği:** Nesin, çocuklara hayatın sadece iyi ve güzel yanlarının anlatıldığı "toz pembe" bir dünya sunulmasına şiddetle karşı çıkar. Ona göre çocuklara "çocuktur anlamaz" diyerek yalan söylenmemeli; yaşamın zorlu bir savaşım olduğu, dünyada her zaman iyi insanların bulunmadığı ve hayatın her zaman güzel gitmeyeceği dürüstçe öğretilmelidir. Bu dürüstlük, çocuğun gelecekte büyük acılar çekmesini önlemek ve kendini korumasını sağlamak için hayati önem taşır.

• **Ezbercilikten Uzak, Sorgulayan Bir Anlayış:** Eğitim sistemi, bilgiyi sadece tüketen pasif bireyler değil; araştıran, sorgulayan, eleştiren ve irdeleyen aktif bireyler yetiştirmelidir. Nesin, mevcut sistemdeki ezberciliği eleştirerek eğitimin yaratıcılık üzerine kurulu olmasını ve öğrenilen bilginin günlük hayatta nasıl kullanılacağına öğretmesini savunur.

Ona göre; çocuklar araştırmalı, eleştirmeli, sorgulamalı hemen kabullenip köşesine kapanıp itaatkar bir tutum sergilememelidir. Gerçekçi eğitim, çocuğa çalışma, üretme, yardımlaşma ve emeğe saygı duyma değerlerini kazandırmalıdır.

• **Cezasız ve Özgür Bir Ortam:** Eğitim ortamı (özellikle Nesin Vakfı'nda uyguladığı modelde olduğu gibi) yasakların olmadığı, cezasız bir ortam olmalıdır. Nesin, çocukların kendilerini severek ve değer

vererek büyümesi gerektiğini, hatta çocukların "şımarma haklarının" bile olması gerektiğini savunur,. Ancak bu özgürlük, çocuğun toplumsal borçlarının bilincine varmasıyla dengelenmelidir.

• **Kendi Olabilme ve Öz Değerler:** Çocukların başka uluslara veya kişilere özenmeden, taklitçilikten uzak, kendi öz değerlerine sahip çıkarak "kendi olabilmeleri" eğitimin en önemli amaçlarından biridir. Aziz Nesin, çocukların tarihsel değişim doğrultusunda kendilerinden başlayarak çevrelerini, ortamlarını ve dünyayı değiştirme çabası içinde olmalarını ister. Onların özgün fikirlere sahip, geniş imgelemi olan ve büyük hayaller kuran bireyler olarak yetişmelerini arzular.

• **Yaşam Boyu ve Çok Yönlü Süreç:** Nesin'e göre eğitim sadece okulla sınırlı bir kavram değildir; doğumdan ölüme kadar evde, sokakta ve iş yaşamında devam eder. Okul ise zevkle gidilen, öğrencinin kendisini keşfettiği ve gerçek hayattan kopuk olmayan bir kurum olmalıdır. Öğretmenler ise her şeyi bilen bir otorite değil, bilgiye ulaşmada rehberlik eden ve çocuk psikolojisinden anlayan bireyler olmalıdır.

• **Yetişkinlere Eleştiri:** Nesin, büyüklerin kendi çocukluklarını ve yaptıkları hataları unutarak çocuklardan "mükemmel" olmalarını beklemelerini eleştirir. Bunun yerine çocukların vicdanı ve fikri hür bireyler olarak yetişmesini arzular.

Nesin büyüklerin çocukları anlamadığını yazılarında açıkça paylaşan bir yazardır. Hatta çocuklar için yazdığı Ben de Çocuktum kitabında çocuklara seslenişi de şöyledir:

"İnsanlar büyüdülerinde çocukluklarını unuturlar sanki hiç çocuk olmamış ve hiç hata yapmamışlardır. Anne, baba, öğretmen olduğunda ya da büyüyünce bir şeyler olan büyükler çocuk olduklarını unuttur ve çocuklarına doğru ve gerektiği gibi davranmazlar; egolarına ve hırslarına yenilirler. Halbuki aynı hataları kendileri çocukluklarında yapmış olsalar da kabullenmezler. Çocuklarının mükemmel olmasını beklerler, keşke çocukların vicdanı ve fikri hür insanlar olmasını bekleselerdi".

Özetle Aziz Nesin'in eğitim felsefesi, çocuğu geleceğin pasif bir alıcısı olarak değil, bugünün ve yarının bilinçli, cesur ve gerçekçi bir aktörü olarak yetiştirmeyi amaçlar.

Nesin'in bu gerçekçi eğitim yaklaşımı, bir fidanı cam bir fanus içinde rüzgârdan koruyarak büyütme yerine; onu fırtınanın gerçeğiyle tanıştırap, köklerini kendi toprağına en derin şekilde salmasını sağlamaya benzer.

Kaynakça:

1)Aziz Nesin'in Öykülerinde Çocuk ve Eğitim Teması. Hulusi Geçgel / Nilsu Ak

Eğitim Fakültesi Dergisi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Yayını, Sayı: 22

2)Korunmaya Muhtaç Çocuklara Yerinden Yönetim İşlevi ile Hizmet Veren Bir Hayır Kurumu: Nesin Vakfı. Ayten Yapıcı
Yüksek Lisans Tezi (Y1212.180036)

PEYGAMBERLER DE ÖLÜR*

hasan uysal**

Ertesi gün sabah 06.20'de, bir telefonla öğrendim Aziz Nesin'i yitirdiğimizi. Ne rastlantı, o gece matematikçi oğlu Ali ile Mülkiyeliler'in bahçesindeydik. Bilkent'teki öğretim görevliliğini bırakıp geçen yıl çoluk-çocuk ABD'ye göç etmiş, 1 aylık seminer için Ankara'ya henüz dönmüştü. Ayrıldıktan sonra acı haberi almış ve hemen İzmir/Çeşme'ye yola çıkmıştı. Sabah beni arayan diğer oğlu Ahmet'ti.

Teşvikiye'deki evden arıyordu;

"Babamı kaybettik. Şimdi Çeşme'de. Savcı otopsi yapmaya kalktı. Beni dinlemiyorlar. Ali yolda, aileden birisi olmadan yapmasınlar. Ne olur müdahale et! "

Ne yapabilirim? Sabahın körü, duyarlı siyasetçilerden birisi olarak tanıdığım, eski Kültür Bakam Fikri Sağlar'ı aradım evinden. Sağlar hem hastahaneyi hem de Ahmet Nesin'i arayıp gerekeni yapmış. Ali Nesin gelinceye kadar otopsi yapılmayacak!

Ne yazayım bilemiyorum, çünkü şaşkınım. Ancak asla üzüntülü değilim. Ağlamıyorum da. Hatta biraz rahatladığımı bile söyleyebilirim.

Birkaç yüzyılda bir gelebilecek filozofu, çağın peygamberini yitirdik. Toplumun yüzlerce irinli, kangrenleşmiş absesini patlatan, çoğunluğumuzun düşünüp dışarıya vuramadığı gerçekleri cesaretle korkusuzca söylemiş düşün adamı artık yok. Bunlar tamam, ama böyle bir değeri hoyratça kullandığımız, itip kaktığımız, sahipsiz bıraktığımız, yazık ettiğimiz, kadrini bilemediğimiz ve de anlayamadığımız doğru değil mi? Neler, ne iğrençlik ve çirkinlikler yaşattık Aziz Ağabeye. Yaşamını, beyinlerini ve midelerini yeterince doyurabilmeleri için harcadığı kişilerden olan zavallı bir itfaiye erinin Sivas'ta saldırısı nasıl unutulur? 1960'lı yıllarda zindanlara kapattık. 70'li yıllarda "hain", 80'li yıllarda "kışkırtıcı ve ajan" ilan etmedik mi? Hatta Stockholm'de Kürt şovenistleri Nesin'e saldırıp "Aziz Nesin, sen nesin?" sloganları ile kendisini 12 Eylül askeri rejiminin memuru ilan etmemişler miydi? Bırakın muhatabı olmayı, tırnağı olmayacak birçok manyağın, zavallının "öldürme fermanı" ile ortaya çıkmasını unutabilir misiniz? 80 yaşında, ama 800 yıl yaşamış, topluma en az 800 yıllık hizmeti geçmiş gerçek adamın, insanın, bizlerden kurtulmuş olmasından rahatlık duymaz mısınız?

...

2 Temmuz 1993. Linç edilmeye kalkılmış, alevlerin içinden çıkmış, tartaklanıp dövülmüş, mağdur olduğu halde akıl almaz suçlamalara muhatap olmuş 78 yaşındaki bir insan düşünün. 2 Temmuz kıyımının ertesi günü. 35 can yakılmış. Onlarca yaralı ve Aziz Nesin kurtulanlarla birlikte uçakla Sivas'tan Ankara'ya geldi. Herkes dehşet içinde, yılgın, bitkin, acılı. Aynı gece doğruca Mülkiyeliler Birliği'nin bahçesine gittik. İzleyen polisler az ötedeki masalara dağıldılar. Aziz Nesin, bayan arkadaşı ve sekreteri Ayben Kot , Avukat Mehmet Özşuca ve ben. Koca bahçe sessiz, öylece Aziz Abiye bakıyor. Aziz Abi her zamandan da farklı biçimde neşeli. Komik şeyler anlatıyor ve bir tek bizim masamızdan kahkahalar yükseliyor. Garipsedim, dondum kaldım. Büyük bir felaket yaşanmış, onlarca insan ölmüş ve aradan sadece 24 saat geçmiş. Aziz Nesin şoka mı girmişti? Üstelik ahlaksız basın tarafından büyük bir sorumsuzlukla, Sivas'ın RP'li ve BBP'li uyduruk bölge muhabirlerinin de gazına gelip "olayların sorumlusu, kışkırtıcısı" olarak ilan edilmişken...

Böylesine bir ortamda kahkahalar atılmasından rahatsızlık duyduğumu ve şaşırarak baktığımı hissetmişti Aziz Ağabey. "Herkesten fazla acılıyım ve yanıyorum. Ancak insanlara yaşamın sürdüğünü, bitmediğini anlatmak ve kaybetmediğimizi göstermekle yükümlüyüz. Madem yaşıyoruz, adam gibi yaşamaya, neşeli olmaya zorunluyuz. Yaşam sürüyor!"

...

Aziz Ağabeye ilişkin yüzlerce anı arasından hangisini seçsem? Herbiri, ancak birkaç asırda elde edilebilecek deneyimlerinden, bilgi birikimlerinden süzölmüş kelimeler veya davranışlar...

"Ben halkımı çok seviyorum. Bunun için halk dalkavukluğu yapmıyorum. Dalkavuklar halkın düşmanıdır. Halkımı sevdiğim için onların içine çekildikleri tuzaklar konusunda uyarıyorum. Onları aptallaştıran, sömüren, yoksullaştıran koşullara dikkat çekiyorum. Ve bu nedenle de dinle, çağdışı

ideolojilerle aptallaştırılmış insanların ve onları bu hale getirenlerin yaptıkları saldırı ve hakaretlere hiç üzülmüyorum. Üzüldüğüm bir şey varsa onların durumu..."

Üç yıl önce Aziz Ağabey'den yediğim fırça dün gibi aklımda. İHD Genel Sekreter Yardımcısıydım. Derneğe gelir elde etmek için Ankara Maltepe'de ucuz bir düğün salonu tutmuş, pek de zengin olmayan, saz ağırlıklı bir eğlence tertiplemiştik. Aziz Ağabey de geceye davetliydi. Gecenin sonu Aziz Nesin'in, ideali olan günlük gazetenin bürosu olarak alınan, sonradan misafirhane gibi kullandığı, özellikle okuttuğu öğrencilerin yurduna dönüşen evinde noktalandı.

"Beni bir daha böyle şeylere çağırmayın! Buz gibi salon, dondum. Üstelik saatlerce saz dinletiyorsunuz işkence olarak. 100 yıl önce bestelenmiş bir şeyi, ne sazı, ne sözü, ne müziği hiç değiştirmeden, üzerine bir şey katmadan, olduğu gibi çalıyor adam. Siz de böyle şeylerle eğleniyorsanız, vallahi bravo!"

Aslında hiçbirimiz hoşlanmıyorduk. Ama bunu biz değil Aziz Nesin söyleyebiliyordu. Çünkü o halk dalkavuğu değildi!

"Adam köylü, acılı, sıkıntılı, aç. Ağa eziyor, jandarma eziyor, devlet eziyor. O da bağıyor, feryat figan ediyor. Müziği bilmez, cahil! Müzisyen bunu alır, besteler, düzenler ve uygular. O zaman müzik olur. Hayır, bizde böyle olmuyor. Köylünün o böğürtüsünü, üç telli sazla aynen alıp bize söylüyor."

Aziz Ağabeyi en çok sinirlendiren konuların başında köylülerin ayaklarına giymek için ördükleri yün çorapların, kilimlerin duvara asılması ile "Halk gibi yaşamak" adı altında yerlerde oturulmasıydı. Birkaç kez başına bu durum gelmiş ve her seferinde bunu yapanlara parlamıştı. O yumuşak, o inanılmaz mütevazî insanın nasıl değişip, aniden ortalığı kasıp kavurduğuna çok tanık olmuştum.

Aziz Ağabeyi "AZİZ" yapan en önemli özelliği hiçbir konuda şoven olmamasıydı. Gençleri ve çocukları ne kadar seviyorsa öz çocuklarını da o kadar severdi. Ne daha az, ne daha fazla... Ve Türkleri de, Kürtleri de, Tatarları da, Fransızları ve Almanları da... Hükümetlerin ise hiç birisini sevmemişti.

Son yıllarda en çok istismar edilen İslamiyete bakışı konusuna da, çok yakınında olma şansına erişmiş birisi olarak değinmek isterim. Aziz Nesin' in ağzından inançlı insanlara ilişkin en ufak olumsuz, saygısız bir söz duymadığıma yemin ederim. Ama dini, İslamiyeti "halkı ahmaklaştırmak, kaderciliğe razı edip, bundan çıkar sağlamak isteyenlere" kısaca fundamentalizme düşmandı. 4 yıl önce Bornova Şenliğinde inançlı insanlar aleyhine konuşan bir yazara, "Yoksulların elinde bir tek inanç kalmış. Yerine bir şey koymadan onu da elinden alırsan ne yapar sonra?" diye karşı çıktığını çok iyi anımsıyorum. Müthiş din ve Kur'an bilgisine sahip Aziz Nesin'in Bursa'da bir süre çocuklara Kur'an hocalığı yaptığını bilmem bilir misiniz? Din adına kendisine karşı çıkan birçok ahmağa İslamiyeti öğretecek durumdaydı. Ama;

"Ahmaklarla tartışma, aradaki farkı anlamayabilirler" sözünü de iyi biliyordu. Belki de bu engin bilgisi nedeniyle "İnançsızdı". Yasak olmamasına karşın "dinsiz" olduğunu açıkça söyleyebilen ender aydınlardandı. Kendi adına şöhret, para, çıkar gibi derdi olmayan bu çağımızın peygamberi, elde ettiği paralarla okuttuğu yoksul çocuklar yüzünden inanılmaz tutumlu olmuş ve bu nedenle adı "pintiye" çıkmıştı. Oysa Aziz Ağabey sadece, evet sadece kendisine "cimriydi."

...

Kitapları hemen her lisana çevrilerek, öyküleri dilden dile dolaşan Aziz Nesin'in bence en güzel anılarından birisi:

Eski SSCB'den de sürekli ödüller kazanıyor. Çağırıyorlar gidiyor, "Devlet Ödülü" olduğu için ödül ruble olarak ödeniyor. SSCB yasalarına göre ruble yurtdışına çıkartılmıyor. O da mecburen Moskova Devlet Bankasında hesap açıp yatırıyor. Sonunda isyan etmiş, "Ne aptal sistem bu? Hem ödül parayı veriyorlar, sonra da dışarı çıkaramazsın diyorlar. Zaten çıkarsan da bir boka yaramaz."

Mihmandarı akıl veriyor. "Ruble ile bir şeyler alın kendinize, onları götürün yanınızda." Aziz abi çıkıyor çarşıya. İşe yarar bir şey bulamıyor. Sonunda Vakıfta okuttuğu çocuklar için bir şeyler alıyor bu paralarla. Aldıkları arasında "oturak" da var. Malları yükleyip dönüyor İstanbul'a. İki gün sonra Türkiye isimli gazetede bir haber;

"Aziz Nesin oturağını bile Rusya'dan getiriyor!"

Aziz Abi ile ilgili yazmaya doyamıyorum. Paylaştığım o kadar çok şey var ki. Bu büyük şans nedeniyle için için sevindiğimi inkâr etmiyorum. Ama bu kadar uzun yazı hangi gazeteye sığar?

Ama son olarak Aziz Nesin'in en önemli üç isteğini, vasiyetini anlatmalıyım:

Bakanlar Kurulunca, DYP'li Bakanlar tarafından reddedilen Çatalca'daki Aziz Nesin Vakfı'nın bahçesine gömülme isteğinin onun önemli arzularından olduğunu söylemeliyim.

Bir türlü gerçekleşmeyen günlük gazete çıkarma arzusunun da Nesin'in vasiyeti olduğunu bilmeliyiz. İthalatçı-ihracatçı, kapkaççı-karaborsacı, mafyacı- holdingci , bankacı- karaborsacı, yalakalık yapıp hükümetten kredi kapanların eline geçen "kirlenmiş gazetelerin" yerine, ülkedeki tüm demokratları kucaklayan, gerçek bir gazete çıkarma arzusunu, tüm gayretlerine karşın gerçekleştirememesinin sıkıntısı ile gitti Nesin.

Aziz Nesin'i acıya düşüren bir başka şey ise, kendi kurduğu ve kapatılma noktasına geldiğini gördüğü BİLAR idi. Gelecek hafta bu konuda karar vermek için "Bilar Dostları" toplantıya çağırılmıştı. Oysa Aziz Nesin, BİLAR'ı geliştirip ilerde çağdaş-demokratik-özerk bir üniversiteye dönüştürme arzusundaydı. Hatta bu üniversite olayının onun en önemli isteği olduğunu vurgulamalıyım.

Her neyse, hakkında ansiklopediler yazılabilecek bir çağdaş peygamberin ardından sözü çok uzattım.

Dimdik, lekelenmeden, taş gibi sağlam inancı, ilkeleri, bin yıllık yaşam deneyimi, birikimiyle bizlere " birkaç numara büyük gelen" bir ermişi yitirdik işte. Şimdi seyredin bakalım; Ölü seviciliği çok seviyoruz ya. Aziz Nesin'in ünlü "yüzde 60'ın" içinde görmediği, ancak arkasından -kıskançlık, çekememezlik vb. nedenlerle- inanılmaz dedikodular üreten, çamur atan insanların şimdi neler yazacaklarını, nasıl ağıtlar düzeceklerini çok iyi biliyorum. (Yüzde 60'lıklar içine girenler, DGM Savcısı Nusret Demiral ile din tacirleri tabii ki önemli değil.) Aynı şeyi Uğur Mumcu'nun katlinden sonra yaşamamış mıydık? Ne yapalım biz böyleydik. Ve böyle gelmiş böyle gidecekti...

*tersköşe-1 Gri Yazılar, Öteki Yayınları, 1996/Ankara

**Yazarımız bu yazısında ad ve soyadının ilk harflerini küçük harfle yazdığından, anısına saygıyla bu şekilde yazmayı uygun bulduk.

AZİZ NESİN'İN YAŞAM ÖYKÜSÜ

Asıl adı Mehmet Nusret olan yazar, Hanife Hanım ile bahçıvanbaşı, iâşe memuru gibi görevlerde bulunan İmam Abdülaziz Efendi'nin oğlu olarak İstanbul Heybeliada'da doğdu. 5-6 yaşlarında iken babası tarafından tanıştırıldığı Ali Galip Efendi'den okuma yazma ve Arapça öğrenen Nesin, henüz 8 yaşında iken hafız oldu. Annesi Hanife Hanım'ın, oğlunu hükûmet okullarından birinde okutma isteğine karşı çıkan baba Abdülaziz Efendi tarafından Mahalle Mektebi'ne yazdırılan (Nesin 2018: 36-38) Nesin, 1925 yılında Süleymaniye Kanuni Sultan Süleyman İptidai Mektebi'nde (sonrasında İstanbul 7. İlkokul olan) başladığı ilköğrenimini Darüşşafaka Lisesi'nin ilk bölümünde devam ettirdi. Darüşşafaka'nın 5. sınıfında devamsızlıktan okuldan atılan Nesin, İzmit'teki Akçakoca İlkokulu'nda sınava girerek diplomasını aldı. Vefa Ortaokulu, Davutpaşa Ortaokulu ve Çengelköy Askeri Ortaokulu'ndan sonra 1935'te Kuleli Askeri Lisesi'ni, 1937'de Harp Okulu'nu bitirdi. Ankara'daki Harp Okulu'ndan subay olarak çıkınca kıta hizmetlerinde bulundu. İstanbul Maçka'daki Askeri Fen Tatbikat Okulu'nda öğrenim görürken bir yandan da Güzel Sanatlar Akademisi Doğu Süsleme Sanatları Bölümü'nün derslerini izledi. Teğmen rütbesiyle 1939'da Askeri Fen Okulu'nu bitirdi (Özkırımlı 2004: 981; Yalçın 2010:

751). *Millet* ve *Yedigün* dergilerinde öykü ve şiirleri yayımlanan Nesin, aynı yıl ilk eşi Vedia Hanım'la evlendi. 1940'ta ilk çocuğu, kızı Oya, 1942 yılında ikinci çocuğu Ateş doğdu. Aziz Nesin, Kırklareli, Erzurum, Erzincan ve Kars'ta görev yaptı. 1942'de Ankara Harp Okulu'nda açılan ilk tank kursuna katıldıktan sonra Safranbolu, Zonguldak ve İstanbul'da askerî görevlerde bulundu. İkinci Dünya Savaşı'nın en yoğun olduğu yıllarda erlere izin vermek yasak olmasına rağmen çocuğu olan bir ere izin vermesi sonucu "görevini kötüye kullanmak" suçlamasıyla 4 ay 10 gün hapse mahkûm edildi ve 1944'te ordudan çıkarıldı (Nesin 2018: 70).

Askerliğin yanı sıra edebî eserler de veren Nesin'in 1942-43 yıllarında yazar olarak yer aldığı ve yöneticilik yaptığı *Yedigün* dergisinde şiirleri, 1 Ocak 1944'ten itibaren de *Millet* dergisinde öyküleri yayımlandı. Askerlikle ilişkisi kesildikten sonra 1945'te İstanbul Nuruosmaniye'de bir bakkal dükkânı işletti, ardından *Karagöz* gazetesi ve *Yedigün* dergisinde redaktörlük ve yazarlık yaptı. Profesyonel olarak yazarlığa başladığı bu yıllarda *Tan* gazetesinde yayımlanan köşe yazılarıyla adını duyurdu. *Tan* gazetesi yıktırılınca işinden olan Nesin'i Sedat Simavi de çekindiği için *Yedigün*'den çıkardı. *Cumartesi* adlı haftalık bir magazin dergisini 8 sayı çıkardı. 1946 yılında siyâsî hayata atılan Nesin, yakın dostu Esat Adil Müstecaplı'nın kurduğu Türkiye Sosyalist Partisi'nde iki ay üye olarak yer aldı. Aynı yıl *Gerçek*, *Yeni Dünya* ve *Ses* gazete ve dergilerinde yazıları yayımlanan Nesin, Sabahattin Ali, Rıfat Ilgaz ve karikatürist Mim Uykusuz'la birlikte haftalık *Markopaşa* adlı mizah gazetesini çıkardı. Sık sık kapatılan gazete (Cantek 2015) 1950 yılına kadar *Malumpaşa*, *Geveze*, *Merhumpaşa* ve *Ali Baba* gibi çeşitli adlarla yayımlanmaya devam ederken yazar ve yöneticileri de pek çok kez soruşturma geçirdi ve yargılandı. Amerikan emperyalizmi ve Türkiye'de uygulanmaya başlanan Truman Doktrini'ne karşı yazdığı bir kitapçığından dolayı sıkıyönetim tarafından tutuklandı ve askerî mahkemede yargılanarak "yayın yoluyla millî menfaatlere aykırı eylemde bulunmak" suçundan on ay hapis cezasına ve dört buçuk ay sürgüne çarptırıldı. Sürgün cezasını Bursa'da çeken Nesin, büyük geçim sıkıntısı yaşadığı bu yılda ilk eşi Vedia Hanım'dan da ayrıldı. Aynı yıl yayımlanan *Aziznâme* adlı taşlama kitabı nedeniyle İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde dava açıldı; dört ay tutuklu olarak süren yargılama sonunda aklandı (Nesin 2018: 73-91). *Baştan* adlı haftalık siyâsî bir gazete de yayımlamaya başlayan Aziz Nesin, 1949'da Sabahattin Ali'nin öldürülmesinin ardından *Markopaşa* yerine *Hür Markopaşa*, *Yedi-Sekiz Paşa*, *Bizim Paşa* ve *Öküz Mehmet Paşa* gazetelerini çıkardı. 1949'da Aziz Nesin tarafından yazılan bir yazıda İngiltere Prensisi Elizabeth, İran Şahı Rıza Pehlevi ve Mısır Kralı Faruk kendilerine hakaret edildiğini öne sürerek Dışişleri Bakanlığı'na başvurdular ve bunun üzerine açılan dava sonucunda Nesin, 7 ay hapse mahkûm edildi. 1950'de Fransızcadan çevirdiği iddia edilen G. Politzer'in *Felsefe Dersleri* adlı kitabının ön sözü nedeniyle Ceza Kanunu'nun 124. Maddesi uyarınca 16 ay hapis, 16 ay güvenlik gözetimi altında bulundurulma cezasına çarptırıldı; cezasını Sultanahmet, Üsküdar ve Nevşehir cezaevlerinde çekti. 1951'de tahliyesinin ardından arkadaşı Sabahattin Erdem ile Levent'te Oluş Kitabevi'ni açtı. Bir taraftan de aynı semtteki evlere gazete dağıtımını yapan Nesin, 1953 yılında da bir ortakla birlikte Beyoğlu'nda

Paradi Fotoğraf Stüdyosu'nu kurdu. 1954 yılında dönemin önemli mizah gazetelerinden biri olan *Akbaba*'da takma adlarla yazmaya başlayan Aziz Nesin, bir yıl sonra Kemal Tahir ile birlikte Düşün Yayınevi'ni kurdu. O yıllara kadar yazdığı şiirlerini *On Dakika* adlı şiir kitabında bir araya getirip yayımlayan Nesin, bu şiirlerinde Yahya Kemal, Faruk Nafiz, Nâzım Hikmet etkisinde kaldığı için kitabını dağıtımına vermeden yaktı. İstanbul'da gayrimüslimlerin ev ve dükkânlarının yağmalandığı 6-7 Eylül olaylarında birçok solcu aydınla birlikte Aziz Nesin de tutuklandı. Harbiye Askeri Cezaevi'nde altı ay tutuklu kaldıktan sonra sorgusu bile yapılmadan serbest bırakıldı. 1956 yılında öykücü Meral Çelen'le evlenen yazarın aynı yıl oğlu Ali, bir yıl sonra da dördüncü çocuğu Ahmet Nesin doğdu. Aziz Nesin, *Ulus*, *Yeni Gazete*, *Akşam*, *Tanin*, *Öncü*, *Yeni Tanin* ve *Ustura* adlı haftalık gülmece ekini hazırladığı *Günaydın* gazetelerinde köşe yazarlığı yaptı. 1961'de *Tanin* gazetesindeki köşe yazıları nedeniyle tutuklanan yazar, Balmumcu Cezaevi'nde 3 ay tutuklu kaldıktan sonra aklandı. Bir yıl sonra Kemal Tahir ile birlikte kurduğu Düşün Yayınevi anlaşılamayan bir nedenle yandı. 1967 yılında ayrıldığı eşi Meral Çelen'le iki yıl sonra barışarak yeniden evlendi. 1972 yılında kimsesiz ve yoksul çocukları okutmak için Nesin Vakfı'nı kurdu. 1974'te TYS Genel Başkanı seçilen Nesin, 1989'a dek bu görevine devam etti. 1993'te kurucularından olduğu *Aydınlık* gazetesinde yazmaya başladı. Sivas'ta 1993 Temmuz'unda 34 aydının yakıldığı ve Sivas Toplulukyımı adıyla anılagelen olayda Madımak Oteli'nden sağ kurtulanlar arasında idi. Semih Balcıoğlu, bu olayla ilgili hem ölümle burun buruna gelip hem suçlanmanın Nesin'i çok yıprattığını, yazarı birdenbire yaşlandırdığını belirtmiştir (Balcıoğlu 2001: 228). 1995 yılında 5 Temmuz'u 6 Temmuz'a bağlayan gece saat 00.30'da imza günü için gittiği Çeşme'de kalp yetmezliğinden öldü. İsteği üzerine Nesin Vakfı bahçesine gömüldü (Yalçın 2010: 751; Nesin 2018: 73-125).

Aziz Nesin'in çeşitli alanlarda aldığı ödüller:

1956'da İtalya Bordighera'da düzenlenen Uluslararası Mizah Yarışması'nda "Kazan Töreni" adlı öyküsüyle birincilik ödülü (Altın Palmiye),
1957'de İtalya Bordighera'da düzenlenen Uluslararası Mizah Yarışması'nda "Fil Hamdi" adlı öyküsüyle birincilik ödülü,
1959'da fıkra dalında İstanbul Gazeteciler Cemiyeti Birincilik Ödülü,
1966 Bulgaristan Uluslararası Mizah Hikâyeleri Yarışması'nda "Vatani Vazife" adlı öyküsüyle birincilik ödülü (Altın Kirpi),
1968'de *Üç Karagöz Oyunu* ile 6. Karacan Armağanı Birincilik Ödülü,
1969'da "İnsanlar Uyanıyor" ile Krokodil Uluslararası Mizah Hikâyeleri Yarışması Birincilik Ödülü,
1970'te "Çiçü" ile TDK Tiyatro Ödülü,
1974'te "Pırlatan Bal" ile Arkin Çocuk Edebiyatı Ödülü İkincilik Ödülü,
1974'te Asya-Afrika Yazarlar Birliği Lotus Ödülü,
1976'da Bulgaristan'ın Gabrovo kentinde düzenlenen Uluslararası Mizah Kitabı Yarışması Hitar Petar Ödülü,
1978'de *Yaşar Ne Yaşar Ne Yaşamaz* ile Madaralı Roman Ödülü,
TÜYAP tarafından düzenlenen anket sonucu 1985-86 Halkın Seçtiği Yılın Yazarı Ödülü,
1990'da TÜYAP Kitap Fuarı Onur Yazarı, Tolstoy Altın Ödülü ve Viyana Tiyatro Ödülü,
1991'de Rüştü Koray Armağanı,
1992'de Edebiyatçılar Derneği Onur Ödülü ve Altın Madalyası,
1993'te Dionysos Şiir Ödülü ve Carl-von-Ossietzky Madalyası,
1994'te ABD Gazetecileri Koruma Komitesi Uluslararası Basın Özgürlüğü Ödülü (New York), Hiroşima Vakfı Ödülü
1995'te İsveç'te Editha Morris Vakfı Dünya Barışına Katkı Ödülü , Orhan Apaydın Demokrasi ve Barış Ödülü

Yazar, dedesinin adı olan Aziz Nesin takma adını ilk kez 1 Ocak 1944'te *Millet* dergisinde yayımlanan "Arkadaş Hatırı" adlı öyküsünde kullanmıştır. Askerdeyken de *Yedigün* dergisine Vedia Nesin imzası ile şiirler göndermiştir. Nesin, çeşitli gerekçelerle pek çok yazısını, eserlerini takma adlarla yayımlamak zorunda kalmıştır.

İlk öyküsü "Bir Salkım Üzüm"ü 1941 yılında *Yedigün* dergisinde yayımlayan yazarın ilk öyküleri duygusal nitelikte olup konuları yazarın yaşamından izler taşımaktadır.

1946 yılında *Markopaşa* gazetesiyle gülmece öyküleri yazmaya başlayan Nesin, bu alanda dünya çapında ün yapmış olup eserleri çeşitli dillere çevrilmiştir. Bu türle birlikte Nesin'in dili sadeleşmiş, yazar halkın kolaylıkla anlayabileceği dilde yazmaya başlamıştır. Mizah hikâyelerinin konularını çok geniş bir çevreden alan Aziz Nesin, bizdeki çok eski ve köklü mizah geleneğini yenileştirip sürdürmüş ve bu eski geleneğin küçük hikâye alanındaki mizah anlayışını çok geliştirmiştir. Tahir Alangu, Nesin'in 1918-1935 yılları arasını kaplayan Batı etkisindeki salon mizahının kurduğu modayı yıktığını, çeşitli anlatım ve biçim denemelerine başvurarak da mizah hikâyesi geleneğinin hem mirasçısı hem de başarılı bir yenileyicisi olduğunu belirtmiştir (Alangu'dan aktaran Nesin 1973: 373-374).

Kuvvetli bir gözlem gücüne sahip olan Nesin, toplumsal düzenin çarpıklığının, kurumların işleyişindeki aksaklıkların günlük yaşama yansımalarını ve gülünç yanlarını anlatmasının yanı sıra insanları belirli alışkanlıkları, düşünüş ve davranış biçimleri çevresinde tipleştirmiştir. Hayatın içinden işine yarayan malzemeyi seçip almaktaki, halk masallarını ve hikâyelerini kullanmaktaki başarısı yazarın çok yazmasını, verimli bir yazar olarak tanınmasını kolaylaştırmıştır.

Aziz Nesin'in, yazı yaşamına başladığı yıllarda yazdığı edebî türlerden biri de şiirdir. İlk şiirlerini *On Dakika* adlı bir kitapta toplamasına rağmen bu şiirlerinde Yahya Kemal, Faruk Nafiz ve Nâzım Hikmet etkisinde kaldığını fark ederek kitapları dağıtıma vermeden yakmıştır. Şiir yazmaktan vazgeçmeyen Nesin, 1984 yılında kendi özgünlüğünü, üslubunu bulduğunu hissettiği zaman şiirlerini *Sondan Başa* adlı kitapta toplamıştır.

İnsanları güldürmek için yazmadığını belirten Aziz Nesin, "Biz gözü yaşlı insanlarız; sevinir ağlarız, üzülür ağlarız, kahrolur ağlarız. Mizahımız da bundan ötürü gözyaşlarından süzölmüş birkaç damla kahkahadır." (Nesin 2018: 46) şeklinde tanımlamış ancak yazdıklarını okuyanların gülmeleri karşısında da gülmece kavramı üzerine düşünmüş, kendi gülmece anlayışını da "bana göre, insanı güldüren her türlü olay, eylem, devini, edim gülmedir. İlle de yazı olarak ortaya çıkması gerekmez. Çizgi olarak, mim olarak, insan hareketleriyle, devinileriyle çıkabilir. Yaşamın her alanındaki devini, eylem, edim olabilir. Ancak bunun sağlıklı olması gerekir. Sağlıklı olarak bizi güldürüyorsa bir şey, bu gülmedir." (Pazarkaya 2015: 23) şeklinde ifade etmiştir.

Modern Türk mizahını dünyaya tanıtan hikâye, roman ve oyun yazarı Aziz Nesin, kendisiyle yapılan bir röportajda Türk edebiyatının sorunlarına değinmiş, yeni yetişecek yazarlara olanak sağlanmamasını, gazetecilikle edebiyatın birbirinden tamamen ayrılıp gazeteciliğin ayrı bir meslek hâline gelmesini başlıca sorun olarak belirtmiştir. Kendi kuşağının yetişmesinde gazeteciliğin önemli bir yeri olduğunu düşünen yazar, yeni yetişen nesil için bu ayrımın olmasını büyük bir kayıp olarak görmüştür. Türk edebiyatının en büyük zorluklarından birinin de kamuyla ilişki kurmak olduğuna değinen yazar, değiştirilmesi istenen insanlar ile Türk edebiyatı arasındaki sosyal uzaklık nedeniyle sağlam bir köprü kurulamadığını düşünmüştür (Altınkaynak 2018: 86-88).

Hayatı boyunca hep yararı ön planda tutan Nesin, edebiyatın da bir yarar sağlaması gerektiğine inanmış ve çeşitli türlerdeki eserlerini hep bu eksende oluşturmuştur. Okurlarına mesaj vermek isteyen yazar, tiyatro yazarlığında da aynı amaç doğrultusunda birey ve toplum olarak yaşamayı hak etmenin gerekliliğini, bireylerin yaşamlarına ve toplumlarına sahip çıkmayı ele almıştır. Yazar, benzetmeci yaklaşımla yazdığı ve soyutlamaya yöneldiği kimi oyunlarında seyirciyi bireyin iç hesaplaşmasıyla karşı karşıya bırakırken benzetmeci ya da göstermeci yaklaşımı kullandığı çoğu oyunlarında ise bireyin yaşantısı ve yazgısı içinde yaşadığı toplumun duyarlık ve bilinç düzeyiyle ilişkilendirmiştir. 1960'ların sonuna doğru tiyatrodan açık biçimi ve göstermeci biçimi denemeye başlayan yazar, geleneksel tiyatromuzdan da yararlanmıştır. 1970'lerde ise yeniden kapalı biçime ve benzetmeci biçime yönelmiştir (Yüksel: 34-37).

Tiyatro, şiir, hikâye ve roman gibi pek çok edebî türde eser veren Nesin, daha çok mizah türündeki eserleriyle tanınmış, Türk mizahını şekillendiren, sevdiren ve dünyaya tanıtan önemli bir isim olarak Türk edebiyatında yer almıştır.

Öyküleri

- 1946: *Parti Kurmak ve Parti Vurmak*
- 1953: *Geriye Kalan*
- 1955: *İt Kuyruğu*
- 1955: *Yedek Parça*
- 1956: *Fil Hamdi*
- 1956: *Damda Deli Var*
- 1957: *Koltuk*
- 1957: *Kazan Töreni*
- 1957: *Deliler Boşandı*
- 1957: *Mahallenin Kismeti*
- 1957: *Ölmüş Eşek*
- 1957: *Hangi Parti Kazanacak?*
- 1957: *Toros Canavarı*
- 1958: *Bay Düdük*
- 1958: *Memleketin Birinde*
- 1958: *Havadan Sudan*
- 1958: *Nazik Alet*
- 1958: *Gıdıgıdı*
- 1959: *Aferin*
- 1959: *Kördöğüşü*
- 1959: *Mahmut ile Nigar*
- 1960: *Hoptirinam*
- 1960: *Gözüne Gözlük*
- 1960: *Ah Biz Eşekler*
- 1961: *Yüz Liraya Bir Deli*
- 1961: *Bir Koltuk Nasıl Devrilir*
- 1962: *Biz Adam Olmayız*
- 1964: *Yeşil Renkli Namus Gazı*
- 1965: *Sosyalizm Geliyor Savulun*
- 1965: *İhtilali Nasıl Yaptık*
- 1965: *Rıfat Bey Neden Kaşınıyor*
- 1968: *Vatan Sağolsun*
- 1972: *İnsanlar Uyanıyor*
- 1973: *Hayvan Deyip De Geçme*
- 1976: *Seyyahatname (Duyduk Duymadık Demeyin)*
- 1978: *Büyük Grev*
- 1984: *Yetmiş Yaşım Merhaba*
- 1984: *Kalpazanlık Bile Yapılamıyor*
- 1987: *Maçınli Kız için Ev*
- 1988: *Nah Kalkınırız*
- 1990: *Rüyalarım Ziyan Olmasın*
- 1991: *Aşkım Dinimdir*
- 1997: *Gözünüz Aydın Efendim*
- 2005: *Herkesin İşi Gücü Var*

Romanları

- 1955: Kadın Olan Erkeğin Hatıraları
- 1957: Gol Kralı
- 1957: Erkek Sabahat
- 1959: Saçkıran
- 1961: Zübük
- 1967: Şimdiki Çocuklar Harika
- 1974: Tatlı Betüş
- 1976: Surnâme
- 1977: Yaşar Ne Yaşar Ne Yaşamaz
- 1978: Tek Yol

Anıları

- 1957: Bir Sürgünün Hatıraları
- 1966: Böyle Gelmiş Böyle Gitmez I - Yol
- 1967: Poliste
- 1976: Böyle Gelmiş Böyle Gitmez II - Yokuşun Başı
- 1984: Benim Delilerim
- 1987: Salkım Salkım Asılacak Adamlar
- 1996: Böyle Gelmiş Böyle Gitmez II - Yokuş Yukarı
- 1998: Bir Vicdan Davası
- 2006: Birlikte Yaşadıklarım Birlikte Öldüklerim
- 2009: Mum Hala I
- 2010: Mum Hala II
- 2010: Unutulmayan Rüyalara

Mektupları

- 1994: Canım Oğlum Canım Babacığım - 1
- 1994: Canım Oğlum Canım Babacığım - 2
- 1994: Aziz Nesin – Ali Nesin Mektuplaşmaları III, Mektuplar
- 1995: Aziz Nesin – Ali Nesin Mektuplaşmaları IV, Mektuplar
- 1995: Aziz Nesin – Tahsin Saraç Mektuplaşmaları, Mektuplar
- 1998: Aziz Nesin – Meral Çelen Mektuplaşmaları, Mektuplar

Çocuk Kitapları

- 1949: Okullar İçin Kısa Oyunlar
- 1971: Uysana Tosunum
- 1975: Bu Yurdu Bize Verenler
- 1976: Pırlatan Bal
- 1976: Borçlu Olduklarımız
- 1977: Aziz Dede'den Masallar
- 1979: Ben de Çocuktum
- 1981: Nasrettin Hoca Gültleri
- 1982: Anıtı Dikilen Sinek
- 2009: Çocuklara En Güzel Masallar
- 2009: Hayvanlar Takımı
- 2010: Arkadaşım Badem Ağacı
- 2012: Çocuklara En Güzel Öyküler

Çizgi-roman

- 1956: Bilmem Ne Adası

- 1956: Berber Nonoş
- 1954: Baba Mirası
- 1955: Deniz Aslanı
- 1960: Bayan Aynur ile Bay Buyur

Yazıları

- 1990: Sora Sora Cennet Bulunur
- 1986: Soruşturmada
- 1982: Suçlanan ve Aklanan Yazılar
- 1985: Ah Biz Ödlek Aydınlar
- 1988: Korkudan Korkmak
- 1989: Bulgaristan'da Türkler Türkiye'de Kürtler
- 1997: Türkiye Şarkısı Nazım
- 1995: Çuvala Doldurulmuş Kediler
- 2011: Sanat Yazıları
- 2012: Sporcu Milletiz Vesselam
- 2014: Okuma Güncesi

Gezi notları

- 1977: Dünya Kazan Ben Kepçe
- 2013: Yurt Gezileri

Oyunları

- 1950: *Biraz Gelir misiniz*
- 1959: *Bir Şey Yap Met*
- 1963: *Toros Canavarı*
- 1968: *Düdükçülerle Fırçacıların Savaşı*
- 1969: *Üç Karagöz Oyunu*
- 1970: *Çiçu*
- 1970: *Tut Elimden Rovni*
- 1970: *Hadi Öldürsene Canikom*
- 1976: *Pırtlatan Bal*
- 1992: *Başarımı Karılarıma Borçluyum*
- 1992: *Bir Zamanlar Memleketin Birinde*
- 1992: *Yaşar Ne Yaşar Ne Yaşamaz*
- 1992: *Hakkımı Ver Hakkı*
- 1992: *Zat-ı Devletleri İbiş Hazretleri*

Şiirleri

- 1986: Seviye On Ölüme Beş kala
- 1970: Azizname
- xxxx: On Dakika
- 1984: Sondan Başa
- 1988: Kendini Yakalamak
- 1990: Hoşçakalın
- 1995: Sivas Acısı

Köşe yazıları

- 1994: Bir Tutam Aydınlık
- 1959: Az Gittik Uz Gitmek

- 1958: Nutuk Makinesi
- 1971: Merhaba

Söyleşileri

- 1988: İnsanlar Konuşa Konuşa
- 1993: Onursal Doktor Olamamanın Büyük Onuru
- 1994: Bir Dokun Bir Dinle

...

Kaynakça

Altınkaynak, Hikmet (2018). "Aziz Nesin Bizim Kuşağımız Kolay Yetiştirdi". Edebiyatımızdan Portreler. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları. s. 85-88.

Balcıoğlu, Semih (2001). "Aziz Nesin". Önce Çizdim Sonra Yazdım. İstanbul: YKY. s. 224-228.

Cantek, Levent (2015). Markopaşa Bir Miza Muhalefet Efsanesi. İstanbul: İletişim Yayınları.

Nesin, Ali (2018). Gömüyü Arayan Adam -Fotoğraflarla Aziz Nesin'in Yaşamöyküsü-. İstanbul: Nesin Yayınevi.

Nesin, Aziz (1973). Cumhuriyet Döneminde Türk Mizahı. İstanbul: Akbaba Yayınları.

Özkırımlı, Atilla (2004). "Nesin, Aziz". Türk Edebiyatı Tarihi II. İstanbul: İnkılâp Kitabevi. s. 981-982.

Pazarkaya, Yüksel (2015). Aziz Nesin Konuşuyor. İstanbul: Nesin Yayıncılık

Yalçın, Murat (Ed.) (2010). "Nesin, Aziz". Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi. C. II. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları. s. 751-754.

Yüksel, Ayşegül (Tarihsiz). "Aziz Nesin Tiyatrosunda Birey ve Toplum". Çağdaş Türk Tiyatrosundan On Yazar. İstanbul: Mitos Boyut Yayınları. s. 34-43.

Yazar:Dr.Aydan Ener Su

Yayın Tarihi: 09.11.2019

Güncelleme Tarihi: 28.10.2020

YANGINLARDAN YANGINLARA AZİZ NESİN

Yaşar Öztürk

“Bu Yurdu Bize verenler”e, “Borçlu Olduklarımız”a sevgisini, saygısını, inancını, “borcunu”, bağlılığını bir an bile unutmayan ahde vefalı bir aydıncı, Aziz Nesin. Dişi, tırnağı, kalemiyle ile kuyu kazarak karanlıktan aydınlığa çıkış için çabaladı: “*Bende borçluluk duygusu yaşamımın ana çizgisi olarak hep sürüyor. Anama babama borcum, öğretmenlere borcum, arkadaşlarıma, okullarıma, halkıma, yurduma, tarihe ve dünyaya borcum... Hiçbir zaman ödenmeyecek, ödenmesi olanaksız olan bu borçlarım -tıpkı ölüm düşüncesi gibi- hiç aklımdan çıkmamak üzere bende hep sürerek yaşıyor. Bu borcun nasıl bir borç olduğunu nasıl anlatabilirim ki?*”

Bütün yoksulluk, yoksunluk, engelleme, dışlamalara göğüs gererek “Bir kişiye yapılan haksızlığının bütün insanlığa bütün dünyaya yapıldığını” düşünen, “alemin delisi” denilmesine aldırmayan Aziz Nesin, “Gözlerimi, kulaklarımı, ağzımı kapatırım”, “Bana ne!”, “benim ne çıkarım var?” “ben mi kurtaracağım memleketi?” demedi, yazdı. Yazmakla yetinmedi anlattı: “*Anlatırken, unuttuklarım ayrı, sizlerden hiçbir eksikliği, yanlışımı, yanılmı, ayıbımı saklamadım. Yaşadığım olaylardan da öğrendiniz ki, çocukluğum birçok aşağılık duygusu altında ezilmiştir. Yalnız çocukluğum değil, delikanlılığım da öyledir. Herkesin bildiği bir gerçeği tekrarlayayım: Aşağılık duygusu kişiyi ya yıkar yada aşağılık duygusu kişiye itici bir güç olur, onu olumlu çabalara götürür. Ben yıllar var ki, aşağılık duygusunun etkisiyle kendimi denetleyebildiğimi sanıyorum. Bu sanımda aldanmış da olabilirim, ama buna inanıyorum ya... Öyle olmasaydı, anılarımı, hiç gizli kapaklı bırakmadan bütün çıplaklığıyla yazamazdım. Anlattığım olaylar beni toplumuma borçlu, sorumlu, yükümlü yapmıştır.*”

Yaşadıkları onu savurdu. Dümeni ve yelkenleri iyi kullandı, Aziz Nesin: “*Buyüzden toplumcu olmuşumdur. Benim toplumculuğum, vazgeçilmez bir borç ödeme çabasıdır; anneme olan borcum, Galip Amcama olan borcum, Rıfkı Beye olan borcum, bütün yardımını gördüklerime olan borcum. Maddi ve manevi varlığımın bütün hücreleriyle topluma borçluyum. Beni, yaşamım toplumcu yapmıştır. Sınıf değiştirerek, kendi paçamı kurtarıp rahata kavuşmak elimde değil. Bir atasözümüz var: “Her koyun kendi bacağından asılır”. Evet doğru, her koyun kendi bacağından asılır ama, koyun olduğu için... İnsanlar koyun değil ki... Hiçbir insan yalnız kendi bacağından asılmaz; her asılanla biraz da biz asılırız, her açla açız, her tutukluyla tutukluyuz. Mutluluk, başkaları mutsuzken, yalnızlıkla olmaz, toplulukla olur. Aç insanlar olduğunu bilirken, lokmalarını rahatlıkla boğazından geçmiyor; soğukta titreyenler varken, odamdaki sobamda ısınamıyorum. Bu, İsa’ca bir duygu ve duygusallık değil. Bu bilinçli, akılcı bir duygu ve davranıştır. Yemeğimi rahat yemek istiyorum, rahat ısınmak, rahat uyumak istiyorum; bu benim hakkım değil mi? İşte ben bu hakkı istiyorum. Bu hakkı insanların, çoğunluğun elinden alan mutlu azınlığın sonuna dek, yaşadığım sürece hep karşıındayım, karşıında olacağım. Ben sınıfımın yazarıyım, böyle olmak zorundayım, başka türlü olamam, elimden gelmez... Benim sınıfım, emekçilerdir, Yurdumda sürüp giden bozuk düzenin kökten, değişmesi gerektiğine inanıyorum. Bu bozuk düzende çıkarı olanlarla bir de kandırılmışlar “Böyle gelmiş böyle gider” demektedirler. Hayır, böyle gitmeyecek, böyle gidemez, böyle götürmeyeceğiz. Çocuklarımız benim yaşadığım çocukluğu yaşamassınlar. Acı gerçeği anlayarak, bilincine vararak haykırmalıyız: “Böyle gelmiş ama böyle gitmeyecek!” Tüm davranışlarımızı da ona göre belirlemeliyiz.”*

Onu anlatmaya, yazmaya iten neydi? Şöyle anlatıyor Aziz Nesin: “*Sık sık sorarlar: “Nasıl bu kadar yazabiliyorsun? Derler ki, kimi sanatçıların esin perileri varmış da, bu periler onların ruhuna sanatı üflermiş. Esin perisi denilince gözüme önüne altı balık, üstü kız olan denizkızı gibi bir havakızı geliyor; altı kuş, üstü sırma saçlı bir dünya güzeli. Yarı kuş, yarı kızdan bu esin perisi, omzuna tünediği sanatçının kulağına fısıldar da fısıldar şeyler fısıldıyor. Deyin ki kopya veriyor. Esin perim yok ama, benim de esin cinim, esin cadım, esin devanım var. Benimkilerin yarı kuş, yarı kız değil, olsa olsa onda biri insan da geri yanı canavar. Omzuma tünememiş, sırtıma binmiş, ben altta iki büklüm, kan ter içinde, yorgun bitik... Hem benim esin cinim, esin cadım bitane değil, sürü sürü... İki inse, üçü biniyor sırtıma. Periler eşsiz güzellikte; cadılar, cinler eşsiz çirkinlikte. Periler okşar; cinler çarpar, çimdikler, ısırır. Esin perisi omzuna tünediği sanatçının ruhuna üflüyor ne üflüyorsa, kulağına fısıldıyor, onu esinliyor. Benim sırtıma binmiş, üstüme çullanmış olan esin cadıları, esin cinleri, esin canavarları durmadan*

buyuruyor, zorluyor, azarlıyor: “Yaz! Hadi yazsana! Durma yaz! Ne duruyorsun? Uyumaya hakkın var mı senin... Uyan! Oturma öyle... Kalk çabuk... Hasta da olamazsın... Şişşt, kalk bakalım... Yaz!” Benim esin cinlerim, cadılarım, canavarlarım: Kira isteyenlerim, para isteyenlerim, alacaklılarım, bitürlü bitip tükenmeyen gereksinimler... Yazmam da ne yaparım? Bu yeryüzünde, bir sanatçıyı altı delinmiş bir ayakkabı kadar esinleyebilen, çalışmaya zorlayan başka hiçbir şey olamaz. Elimde olsaydı, İnsan Hakları Evrensel Bildirisine şöyle bir madde ekletirdim: “Hasta olabilmek, her insanın en vazgeçilmez, elinden alınmaz tabii ve toplumsal hakkıdır; her insan hasta olabilir.” Hasta olunca sırtüstü uzanıp yatabilen mutlu kişilere hep imrenmişimdir. Yarım yüzyıla dayanan yaşamımda, bir günlük olsun hasta olabilmek hakkımı kullanamadım; esin cadılarım, esin canavarlarım bırakmıyor. Gece rüyamda, gündüz hülyamda, yani bütün dünyamda onlar. “Yaz!” Yazıyorum. “Daha yaz!” Daha yazıyorum. Sabah ıslaklığındaki yemyeşil çayırlara bakarım da özlemle, içimden çayırın üstüne uzanivermek gelir boylu boyunca. Çıplak ayakla yürüyüversem, elli yılın yorgunluğu ayaklarımdan yeryüzünün derisi altına akıverecek sanki... Bigün nasıl olsa tüm dinleneceğim, ama ne yazık, o zaman da dinlenmekte olduğumu bilemeyeceğim... Birisi bana, “Nasıl bu kadar çok yazabiliyorsun?” diye sorunca, doğrusu ya, dışa vurulmamış bir kızgınlık duyuyorum. **“Keyfimizden mi yazıyoruz sanki... Zora gelmişiz, darda kalmışız işte...”** Yaşadığı sürece “sorumlu”, “borçlu”, “çalışkan”, “işini yapan” bir yazar. İşte onun ağzından bir örnek: “Bir genelev, içindeki sekiz sermaye kadınla birlikte kiraya verilmek üzere açık artırmaya çıkmıştı. Korkunç bir olay! Yirminci yüzyılın ikinci yarısında, uygar sanılan bir ülkede, hem de içindeki sekiz kadınla birlikte tıpkı hayvan ya da makine gibi, hem de mahkeme kararıyla ve mahkemenin aracılığıyla kiraya verilmek üzere açık artırmaya çıkarılıyordu(...) Biz olayı gazete ve dergilerde yazdık ve bu yüzden adliyeyi aşağıladığımız için mahkemeye verildik. Ayrıntılara girmek istemiyorum, anlatmak istediğim yargıcın davranışı. Avukatımız Çetin Özek’ti. Duruşmaya girerken Çetin Özek şöyle demişti: “Bu yargıç çok serttir, bu yüzden biz de olabildiğince yumuşak ve incelikli olalım. Askerlerin ve polislerin sertliklerini az çok anlıyorum da, kimi hekim ve hâkimlerin sertliklerini hiç anlamış değilim. Gerçekten de yargıç bana şu sorusuyla sertliğini gösterdi: “Siz genelevdeki kadınların avukatı mısınız?” Yanıtım elbet yumuşak oldu: “Elbette avukatıyım. Salt onların değil, bütün insanların avukatıyım ve salt ben değil, bütün aydınlar, yazarlar halkımızın avukatıyız, sizler de...”

Kiminin başına talih kuşu konar kiminin de başında yırtıcı kuşlar dolaşır. Yıllar geçse de unutamadığı durumlardan biri de araba atlarıdır: “O zavallı araba atlarının çilesinde, kendi yaşamımla benzerlikler görüyorum. Sanki kırkbir yıl önce, o yokuştan çıkmaya çabalayan araba atlarına bakıp, bugünkü yaşamımı seyrediyormuşum. Zaman zaman taşımakta olduğum sorumluluk yükünün dayanılmaz ağırlığı altında ezildiğimi acıyla duyunca, hep o yokuştan yüklü arabaları kamçı altında düşe kalka çıkarmaya çabalayan zavallı atları hatırlarım(...) Çift yada tek atlı araba, atların çekemeyeceği kadar ağır yükte doludur: Üst üste tepeleme yığılı çuvalar, sandıklar, keresteler... O dik yokuş, çok bozuk kaldırım taşlarıyla döşeliydi; şimdikinden daha dikti. Hiçbir at arabasının bu yokuşu, durmadan doğruca çıkabildiğini görmedim(...) Bu yokuşta ayak kemikleri kırılmış atlarının yanına çöküp ağlayan çok arabacı gördüm; kamçısı taşların üstünde, ayak kemikleri, bilek kemikleri kırılmış, gözleri kocaman kocaman olmuş sessizce bakan atlarına sarılmış ağlayan, deli deli ağlayan, umarsız kalmış arabacılar(...) Dayanılmaz yaşam yükünün, sorum yüklerimin ağırlığı altında bunalınca ezilince, işte hep o sekiz yaşında beni ağlatan zavallı atların yokuşu tırmanışları gelir gözümün önüne, ağır yüklü arabaları çekmeye çabalamaları... Ben kendimi, kırkbir yıl sonraki kendimi seyredemişim. **Bilirim ki, kamçı altında da olsa, tökezlenip yuvarlanılsa da, bu yokuş çıkılacak, bu yük taşınacak, başka hiçbir umar yok... Önemli olan, yükün altında bile mutlu olabilmenin, yararlı olabilmenin, yaşamın tadını çıkarabilmenin yollarını arayıp bulmak... Çıkacağız bu yokuşu, çıkacağız, çünkü sorumlularımız oranında özgür olabiliyoruz; kacıs, kurtuluş değildir.”**

Hiç de kolay olmadı Aziz Nesin’in “Yokuş Yukarı” yolculuğu: “Bizden önceki kuşaktan hemen bütün yazarlara bakınız, hepsi de Cumhuriyetin kuruluşunda da, ondan sonra da önemli yerler almışlar, değerlendirilmişlerdir. Onlar, devlet otoritesinden otoritelenmişler, ünlenmişlerdir. Atatürk’ün sofrasında, yakınında bulunmuşlardır(...) Atatürk’ün ve onun yoluyla iktidarın yanına, odasına, sofrasına girmek,

okul kitaplarına, okuma kitaplarına girmek demektir. Ünlenmek demektir, devlet büyükleriyle gazetelerde sık sık resimlerinin çıkması demektir. Onların ünü, açıkça söylemeliyiz ki, kendi gerçek değerlerinden çok, bulaşmış oldukları iktidarın otoritesinden gelmiştir. Değerlerini topluma benimsetmek, sanat güçlerini, kişiliklerini kamuya onaylatmak için, ayrı bir çabaları, savaşları olmamıştır; hiç değilse bizim gibi olmamıştır. Biz iktidara karşı, iktidarın karşısında, kişiliğimizi zorla, söke söke kazandık. Bunu, ne bizden önceki kuşak için bir yergi, ne de kendi kuşağımızın sanatçıları için bir övgü olarak söylüyorum; bir gerçek, bir olgu olduğu için bu soruna değiniyorum.”

Durmadan kendine “NESİN?” diye soran “AZİZ” şöyle diyor: “İktidarlar halkçı, halktan yana oldukça, bütün ilerici sanatçılar da iktidarla bir oranda birlik olurlar. Cumhuriyetin kuruluşunda, ulusal kurtuluş savaşını kazanmış iktidar halkçı görünüşteydi. Onun için de sanatçıların, edebiyatçıların desteğini kazanmıştı. Ama sonradan, iktidar halkçılıktan uzaklaştıkça, daha ileriye gideceğine, terse gittikçe, iktidar nimetleriyle beslenmeye alışmış bu eski edebiyatçıları, sanatçıları tutumlarını değiştirmek gereğini duymadılar. Oysa kuşakdaşlarımız olan olumlu, değerli, ilerici, toplumcu bütün yazarlar iktidarın karşısındadır; bu durum, sanatçının eksikliği değil, iktidarın halktan uzaklaşmasından, dahası halkı kandırarak halka karşı olmasındandır. Oysa benim kuşağımızın yazarları, ölmeden okul kitaplarına, okuma kitaplarına giremezler. Hele benim gibilerinin, sağlıklarında, iktidar elinde bulunan tiyatro, radyo, televizyon gibi kurumlara eserleriyle girmeleri çok zordur; öldükten sonra bile adlarının, bu türlü iktidarlar zamanında, okul kitaplarına girmesi olanaksızdır. Onların kitapları devletçe bastırılır. Bizim kitaplarımız devletçe toplatılır, yasaklanır. Onların bastırdıkları kitaplar, devlet bütçesinden verilen paralarla kitaplıklara dağıtılır. Bizim kitaplarımızın kitaplıklara girmesi buyrukla yasaklanır. Onlar, devlet büyüklerinin yanında dış gezilere çıkarlar. Bizense, orospulara, kaçakçılara, hırsızlara bile verilen pasaport çok görülür. Bunlar yakınma değil, bunlar gerçek. Böyle de olması gerekir, normaldir. Bu, bizim suçumuz değil; halktan ayrılmış, kopmuş iktidarlar böyle yaparlar(...) Bizden önceki kuşaktan olan bütün şairleri, yazarları, hikayecileri, romancıları bir bir düşününüz. Bunların hepsi de büyükelçilikler, zengin şirketlerin, devlet kurumlarının, resmi yerlerin yönetim kurullarında üyelikler, milletvekillikleri yapmışlar ve biçoğu da örtülü ödenek bulaşığından beslenmişlerdir. Niçin? Türk politikasına, Türk ekonomisine çok mu değer kazandırdıklarından? Hayır, kalemlerine bağış olarak...”

Zamansız aramızdan ayrılan Atatürk’ü anlamayan, anlatmayan ve anlatamayanlara dahası kendilerine kalkan yapanlara tepki gösteren Aziz Nesin: “Onlar ağızlarını açtılar mı Atatürk’le, İnönü’yle söze başlarlar; “Atatürk bir gün demişti ki...” Bizim anılarımızın okurlar için gerçekten önemi yoktur. Yaşamımız, geçim sıkıntıları içinde, cezaevlerinde, sürgünlerde, mahkemelerde, adliye koridorlarında, sorgularda, kovuşturmalarda, polis kafasıyla boğuşmakla geçti. Bunun anlatılacak, okurları ilgilendirecek nesi var? Bizim yaşamımız, herhangi bir yaşam... Ama biz bu zor yaşamdan ancak şeref duyarız. Acaba, iktidarlar da yaptıklarından şeref duyacaklar mı? Bir gözlem, bilirsiniz, bütün ülkeler kendi sanatlarını, sanatçılarını, sınır dışına çıkarmaya, böylece dünya uygarlık haritasında yerlerini almaya, sanat varlıklarını yabancılara göstermeye çalışırlar. Ya bizde? Bizde iktidarlar, şarkıcı kadınları, opera sanatçıları, dansçıları, piyanistleri, kemancıları, yabancı yazarların piyeslerini oynayan tiyatrocuları, ressamı ve benzerlerini, sanat göstermeliği olarak, dışarı çıkarır. Böylece uygar dünyaya demek isterler ki, “Bakın, biz de sizin gibi uygar bir ulusuz”(…) o sanatçıların iktidarı eleştirdiği, yerdiği, iktidara karşı olup olmadığı anlaşılamaz. Oysa **edebiyat, bir anlatım, bir deyiş sanatıdır**. Atatürk zamanında edebiyatımızı yabancılara tanıtmaya çabası vardı. Örneğin 1935’te, o zamanki İçişleri Bakanlığı Basın Yayın Genel Müdürlüğü, zamanın ünlü edebiyatçılarından eserlerini Fransızcaya çevirtmiş(...) bir kitapta toplayarak, bu kitabı bütün yabancı elçiliklere dağıtmıştır(...) Düşününüz ki, o zaman Refik Halid, Yüzellilik olarak yurt dışında sürgündü. Düşününüz ki, Nazım Hikmet bir komünist şair olarak iktidara karşıydı. Ne var ki, kendisine güvenen bir iktidar vardı ve bu güvenli iktidar, hazırlattığı antolojide Nazım Hikmet’e en geniş yeri ayırmaktan çekinmiyordu. Türk edebiyatını dünyaya tanıtmak için o zaman daha birçok yabancı dilde kitaplar yayımlanmıştı. Bugün olanlarsa tam tersinedir. Ama akıllıca davranmayanlar “dünya küçüldü” sözünün anlamını bitürlü kavrayamıyorlar.” “NESİN?” sorusunu insanın kendi kendine sorması uyarıcıdır. Rüyadan, dalgınlıktan, sarhoşluktan, umutsuzluktan çekip alır. “NESİN?” sorusu dışarıdan sorulduğunda çoğunlukla aşağılayıcı ve tepede

sallanan bir sopa gibidir. Geçmişinden utanmayan ve utanmamayı öğreten, öğütleyen bir savaşıdır, Aziz Nesin: “Çocuklarımla çocuklarımla yaşatları olanlar bilsinler ki, pek çoğunun anababası, benimkine çok benzer serüvenlerin ürünüdür. Ne var ki, pek çokları geçmiş günlerin acılarından, yoksulluklarından utanırlar, bunları bir eksiklik, bir ayıp gibi çocuklarından saklarlar. Bir sınıf arkadaşım vardır, şimdi, milyonerdir. Annesi Eyüp'te çamaşırcılık ederek, babası dar gelirli çalışmasıyla onu yetiştirdi. Ama o şimdi, milyoner olduktan sonra, geçmişinden duyduğu utançla, aşağılık duygusuyla, çok zengin bir aile çocuğu, dedesinin de bir Osmanlı paşası olduğu yalanını söylüyor çocuklarına. Biçok anababalar, benim anılarımda, kendi anılarını bulacaklardır. Benim yaşatlarımla, anababaları arasında yüzyıl, iki yüzyıl vardır. Sanırım, babamla benim aramda enaz üç yüzyıllık bir zaman boşluğu vardı. **Biz bir kopuşun çocuklarıyız(...) Biz nereden gelmiştik?**”

Aziz Nesin'e güç veren geçmişidir. Geçmişinden korkmayan, geleceğinden de korkmaz. Geçmişle, geçmişle açık yüreklilikle yüzleşen Aziz Nesin: “Böyle gelmiş, böyle gidecek değil, böyle gelmiş ama böyle gitmeyecek, gidemez(...) **“Böyle gelmiş böyle gider” demekten çıkarı olan bütün sömürücüler, bütün çıkarıcılar, bütün aldatıcılar ve aldatılanlar şunu iyi bilsinler ki: Böyle gelmiş ama böyle gitmeyecek! Çocuklarımız, bütün bu çektiklerimizi çekmeyecekler. Biz yoğun bir bataklık çamuru içinde sürünerek kendimizi kurtarıp şimdi olduğumuz bu yere geldik.** Aynı yoldan geçip kendilerine iyi bir yaşama düzeni kurmuş olanlardan kimisi şöyle der: “İnsanın kendisinde yetenek olduktan, çalıştıktan sonra başarmamak olanaksızdır.” Yalandır bu sözler. Geçip kurtulduğumuz o yoğun bataklığa gömülüp boğulanlar ne oldu? Bizim kurtuluşumuz bir iyi tesadüftür. Bu acılar çekilmeyecek bigün. İnsanlar eşit fırsatlarla yarışa girecekler. **Bugün olduğu gibi, ayakları bağlanmış olanla, antreman yapmış olanları birlikte yarışa sokup “İşte özgürlük var, koşun bakalım, kim kimi geçecek!..” denilemeyecek.** Çok kişi çocukluğunu mutlu geçirmiştir. Ben şimdi çocukluğumu anıdıkça anılarımdan mutluluk duysam bile, **gerçekte mutlu bir çocukluk yaşamadım. Hatta çocukluğumu bile yaşayabildim sayılmaz(...)** Çocukluğumu hiç yaşamadım. Çember çevirmedim, zıpzip, bilya alamadım elime. Uçurtma uçurmadım. El bende, sobe, körebe, birdirbir, uzuneşek, kovalamaca oynamadım... Hiç , hiçbişey... Çocuk olmuş tek günüm yok yaşamımda... Oysa öyle severdim ki koşup oynamayı...”

Bir yangından öteki yangına uzanan ömürdü onun payına düşürülen. Yangınlarla savaştı, Aziz Nesin'in bütün yaşamı. Aziz Nesin daha doğmadan yangın vardı hem ülkede hem de ailede: “Daha küçükken babam Kurtuluş Savaşından yanıklar içinde evimize döndüğünden, belki de ben o yaşında savaş denilince hemen yangın anıyordum(...)Bigün çalınan sokak kapısını ben açmışım. Karşımda , saçları , kaşları, kirpikleri yanıp kavrulmuş, bitik bir adam duruyordu. Korktum, "Anne!" diye bağırdım. Kapıdaki adam, "Oğlum... Beni tanımadın mı?" diye sarılıp beni kucağına aldı. Babam, düşmanın çekilirken bir mescide doldurup benzin dökerek yaktığı insanlar arasından kaçıp canını kurtarmış. Eve geldiği gün yatağa düştü babam, aylarca yattı kendini bilmeden. Annem eskisinden daha çok asker çamaşırı dikerek, daha çok oya işleyip dantel örerek babama da baktı. Babam çok zayıflamıştı. Kerevetin önüne, yere serilmiş yataktan kalkamıyordu. Kendi kendine bitakım otlardan ilaç yapıyordu. Zaman zaman nöbet gelir, ateşler içinde yanarak titrerdi. Anneme, “Üstümü ört Hanım!” diye bağıırırdı. En kızdığı zamanlarda bile anneme yine, "Hanım!" derdi. Annemin, babamın yüzüne, ona ne dediğini, babama nasıl seslendiğini anıyamıyorum. Hiçbişey dememişti, hiç duymamıştım. Ama, başka kadınlarla konuşurken babamdan, "Bizim Efendi" yada "Efendi" diye söz ederdi. Çok yakın saydığı kadınlarla konuşurken babamdan "Bizimki" diye söz ettiği de olurdu.”

Anne ve babasının evlenmesini şöyle anlatıyor, Aziz Nesin: “Şebinkarahisar'ın Gölve karyesinden Topalosmanoğulları'ndan Abdülaziz'le, Vona'nın Annaç Köyünden Hanife, takma adıyla İkbal, Heğbeliada'da evleniyorlar. Yıl 1913 [Annesini besleme olarak büyüten] Salim Beyle Süreyya Hanım, anneme çeyiz olarak [ileride ona kefen parası olacak olan] bir dikiş makinesi, bir konsol, iki de fernus (fanuslu lamba), [içi el vermediği halde kocasına vermek zorunda kaldığı] bir beşbirlik veriyorlar. (Annemin Yeniçeşme yangınından kurtarabildiği tek şey, işte bu çeyizi olan dikiş makinesidir.) İlk çocukları ölüyor. Sonra **ben doğmuşum. Yıl 1915, Çanakkale Savaşının en kızgın, en civcivli zamanı.** Onun için Salim Bey, benim adımla Nusret koyuyor. Nusret, "yardım, Tanrı yardımı, başarı, üstünlük" anlamına geliyor.[ilginç bir rastlantı Çanakkale Savaşı'ndaki efsane gemini andı da Nusrat/Nusret]

Tanrı yardım etsin de Çanakkale Savaşını kazanalım diye, böyle bir dilekle adımları Nusret koyuyorlar. Mehmet de dedemin adı. Ben Mehmet Nusret... Doğumumdan bir ay sonra, Salim Beyin üçüncü oğlu Abdülkadir dünyaya geliyor. Annemin ödevleri bitmiş değildir daha, benimle birlikte Abdülkadir'i de emziriyor. Böylece Abdülkadir'le sütkardeşi oluyoruz. Sonraları ne oluyor, bilmiyorum. İlk bildiğim, ilk ansıdığım, Yeniçeşme yangını(...) **Dünyaya gözümü yangınla açtım. İlk anım, kapkaranlık gökyüzünü kaplamış o kıpkızıl alevlerdir.** Ondan öncesini hiç ansımıyorum. Ama o ilk anı da, bütün ayrıntılarıyla belleğime çakılıp kaldı. Annem uyandırdı. Başucunda, duvarda asılı, içinde Kuran bulunan sim işlemeli mavi atlas keseyi aldı, öpüp başına koydu. Sonra o keseyi boynuma geçirdi. Kız kardeşimi de salıncaktan kaptı. Perdesi açık pencereden, kıvılcımlar saçan, yalınlar püsküren, ateş kusan, kıpkızıl bir gökyüzü görünüyordu. Tavanda, döşemede, duvarlarda, kırmızı ışıklar oynuyor, büyüyüp küçülerek, uzayıp kısalarak... Aynaya baktım: Yanan gökyüzü aynanın içine dolmuş... Sokak kapısı güm güm vuruluyor. Dışarda anlamsız bir uğultu, bağırıp çağırmlar... Arasına bir çocuk ağlaması yada bir kadın çığlığı, uğultuyu yırtıyor. Kıvılcımların, ateşten iri böcekler gibi pencere camına çarptığını görüyordum, çıtır çıtır sesler, yangın sesi... Sonra pencerenin camı yok oluverdi, ya eridi, ya kırıldı. Yüzüme bir harlı sıcaklık vurdu. Odanın kapısı itilerek açıldı birden. Bitakım adamlar doldu içeri... Ellerine geçirdiklerini alıp alıp gidiyorlar. Annem, bu adamları yangından eşyamızı kurtarmaya çalışan iyilikseverler sanıyormuş. Bir kucağında ben, bir kucağında kız kardeşim, annem bizi merdivenden indirdi, açık duran sokak kapısının dışına çıkardı, eşige bıraktı, yeniden evin içine seğirtti. Sokaktaki adamlar evin içine doluşurlar, içerdekiler de yağmaladıklarıyla dışarı çıkarlarken, üstümüze başımıza basıyorlardı. Annem kucağında dikiş makinesi, öbür elinde oturma geldi. Onsekiz yaşındaki annemin o yangından kurtarabildiği, iki çocuğuyla Kuran, dikiş makinesi, bir de oturaktı. Dikiş makinesi, annemin elemeğiyle satın almış olduğu çeyiziydi. Kardeşimin oturmağı da şaşkınlıkla yangından kurtarmış.”

Yangını söndürmeye, kendilerini ve eşyaları kurtarmaya geldiklerini sandığı adamlar bebek Aziz Nesin'in evlerini yağmalarken yıllar sonra Sivas Yangını'nda adamlar yangını söndürmeye, can kurtarmaya değil yangını körüklemeye, can almaya koşuyordu. Yangının ardından ailece geceyi geçirdikleri yer mezarlıktı: “Bütün bu olanlar, beni hiç korkutmadı(...) Ertesi sabah uyandıgımda mezarlıktaydık. Geceyi orada açıkta geçirmişiz. Mezarlık, yangından kurtarılmış yoksul eveşyalarıyla, şaşırmış insanlarla, ağlaşan çocuklarla doluydu. Kardeşim, mezarlıktaki iki selvi ağacı arasına ipleri gerilmiş bir salıncakta yatıyordu(...) Yıllarca konuşuldu, kiracı olarak oturduğumuz evlerde: "Yeniçeşme'de bizim de bir evimiz vardı."

Mezarlık kimileri için ürkütücü, korkulan ve öldüklerinde götürülecekleri yerdir. Bu arada Aziz Nesin'in mezarı bile yok. Oğlu Ali Nesin dışında nerede yattığını kimse bilmiyor. Mezar yerinin bile işe yaramasını isteyen Aziz Nesin çocukların üzerinde top oynayacağı bir alan bıraktı. Mezar, mezarlık korkulacak bir şey değildi Aziz Nesin için: “Üç yaşındaki kız kardeşim hastalandı, ayakları tutmuyordu. Hastalığın, besinsizlikten, bakımsızlıktan ileri gelen kemik hastalığı "raşitizm" olduğunu çok sonraları kendi kendime çıkardım. Doktor nerde, ilaç nerde? Yalnız adını işittiğimiz doktor bize, ulaşmamız, sesini duymamız olanağı bulunmayan bir lüks yaratık gibi gelirdi. Ölen çocuklar için “Allah verdi, Allah aldı” denilirdi. Doktordan, ilaçtan çok önce iyi besin, bol yiyecek olsa kardeşim iyi olurdu. Para ödenmeden yapılabilecek bütün kocakarı ilaçları denendi. Sonra anneme salık verdiler: “Akşam ezanı okunacağı sırada, çocuğu mezarlığa götürüp, bir mezar taşının dibine bırakacaksın... Hiç arkana dönüp bakmadan, bir damla da gözyaşı dökmeyen, dönüp evine geleceksin. Sizin arkanızdan gelen bir başkası çocuğu ordan alıp eve getirecek.” Annem kardeşime anlatmıştı; iyi olması, eskisi gibi yürüyebilmesi, koşup oynayabilmesi için böyle yapılacağından, mezarlığa bırakılınca ağlamaması gerekirdi. Kardeşim, bir akıllı, güzel kızdı. Annem her akşam kardeşimi kucağına alır, beni elimden tutar, Kasımpaşa'yla Beyoğlu arasındaki Çürüklük Mezarlığına giderdik. Mezarlığın sık selvileri akşamın gölgesini daha da koyulaştırır, bu koyu loşlukta mezar taşları irileşirdi. Ezan sesleri minarelerden mezarlığa yayılırken annem kucağındaki kardeşimi bir mezar taşının dibine bırakıverir, elimden tutar, dönüp geriye bakmadan hızlı hızlı yürürdü. Bu böylece aylarca sürdü, kışa kadar... Bikez bile ne annem dönüp arkasına baktı, ne mezar taşı dibine bırakılan üç yaşındaki kız kardeşim ağladı, sesini çıkardı... Annemin peçesi altında yüzünü göremezdim, yolda ağlamamak için kimbilir neler çekiyordu. Eve gelince, kapanır minderin

üstüne boşanarak ağıldı, birisi arkadan kardeşimi getirene dek... Neden hasta çocuğun, son iyi olma umarı olarak mezarlığa bırakıldığını sonraları çok düşündüm. Çocuğu doyuracak gücü bile olmayan, doktorsuz, ilaçsız yoksullar, Tanrılarına yakarıyorlar: “Tanrım!.. İşte yavrumu sana bıraktım, yavrumun hastalığını toprağa göm, onu bana dirimli, sağlıklı geri ver!..”

Mezarlık kız kardeşini ardından annesi de aldı Aziz Nesin’in elinden: “Annem öleceğine yakın, babama vasiyet edecek: “Mezarımın başucuna incir, ayakucuma da dut ağacı dakin. Kuşlar gelip gelip yesinler(...) Annemin ençok sevdiği yemiş dutla incirdi. Babama bikaç kez söylerken duymuştum:

“Mezarımın başucuna dut, ayakucuna incir dik!” Bisüre suskunluk olurdu odamızda. Sonra annem çok olağan bişey söylüyormuş gibi, “Kuşlar, hele o geveze serçeler dutu, inciri çok severler. Yiyip yiyip üstümde ötüşsünler...” derdi.” Babam İstanbul’dan biyerden bir dut, bir de incir fidanı getirmişti. Babamla birlikte annemin Heğbeliada mezarlığındaki mezarına gitmiştik. Ben fidanları taşımıştım, babam da kazmayla küreği(...) Babam bağlı iki kurşun kalemle yazdığım bu yazıları taşa kazımak için yanında çekiç, çelik kalem gibi gereçler getirmişti. Benim, kurşun kalemle dış çizgilerini çizdiğim yazıyı mermer taşa çelik kalemle oymaya başladı. Bu iş günlerce sürdü. Sonuç başarılı olmadı elbet, ama yine de bize göreydi. İyiydi, biz beğenmiştik. **Anneme bir mezar taşı yapılmalıydı. Ucuza yaşamak zorunda olduğumuzdan, mezar duvarını, mezar taşını biz ancak bu kadar yapabilirdik.**” Bir yağlı kara gibi belleğime bulaşmış, yıllardır ondan arınamadığım bir utancım var. Başucuna dut, ayakucuna incir fidanı dikmişti. Mezarlık bekçisinden aldığımız tenekeyle su taşıyıp fidanları sulamıştık. Babam sık sık mezarlığa gider, annemin mezarına diktiği o iki fidanı sulardı. Birlikte gittiğimiz de olurdu. Babam bu iki fidanı sulaması için mezarlık bekçisine para verirdi. Fidanlar yine de tutmadı. Babam ikinci kez getirdiği fidanları dikti. Onlar da o kış dondu. Annemin mezarına üç beş kez dikmişti dutla incir fidanını. Bu işlerde de çok ustaydı babam. Ama nedense tutmadı fidanlar. Bir insan ölüp toprağa karışacak, elbet üstündeki ağaçların dallarında ötüşen kuşları duymayacak. Önemli olan bir ölünün kuş seslerini duyup duymaması değil. Biz yaşarken, daha sağlığımızda, mezarımızın üstünde ötüşecek kuşları tasarlayıp, sevineceğiz ya... Güzel olan işte bu. Ben de o son durakta, üstümdeki dut, incir dallarında kuşlar ötüşsün isterim. Elbet duymayacağım, bilmeyeceğim, haberim olmayacak. Ama o zamanki güzelliği, civıltıyı şimdi tasarlayıp sevinebiliyorum; kendimden sonrasını şimdiden yaşayabiliyorum.”

Ölüm değildi ayrılıktı sorun. Bir de insanı ölüme götüren koşullar. Aziz Nesin anlatıyor: “Yoksullar yaşamları boyunca yalnız bikez kolaylık görürler, o da öldükten sonra ; cenazeleri hemen kalkar, çabucak(...) Babam bigün eve elma getirmiş. Bana: “Dön arkanı!” dedi. Yüzümü duvara çevirdim. Önüme bir elma düştü, bir daha... Babam: “Bak... Bu elmaları sana Allah gönderdi, dua et!” dedi. Elma gönderen Allah, kardeşimi iyi etmedi, öldü kardeşim. Evin taşlığından babamın kucağında küçücük bir tabut çıkarken, ben bunu bir oyun sanıp, Zehra’nım Teyzenin oda kapısı eşiğinde durmuş gülüyordum. Bu bir oyun olacaktı; kardeşimi bu küçük tahta kutu içinde mezarlığa bırakacaklar, orda iyi olup, koşa koşa dönüp gelecekti eve... “Çocuğu içeri alın!” dediler. Beni odaya soktular. Annem, ağlayarak yanıma geldi, beni öptü. “Kardeşin öldü, gülünmez!” dedi. Kötü bişey yaptığımı anlayıp utandım... **Neden, nasıl mizahçı olduğumu sorarlar hep... Bilmem. Ama sanırım, beni mizahçı yapan kendi yaşamım olacak. Gözyaşları içinden geçip geldim buraya...**”

“Coğrafya kaderindir” deniliyordu Aziz Nesin ise coğrafyası olacak kaderini inşa etti: “Uygarlık nedir? Uygarlık önce site’yle başlar, biyere yerleşik insanlar yaratır uygarlığı. Bizler göçebe... Eskiden Orta Asya’dan göç etmişiz; yüzyıllarca üç kıta üstünde göçümüz sürmüş, gepgeniş göç alanımız varmış. Sonra, sonra sıkışıp kalmışız bir daracık yere... O daracık yere de yerleşememiştik, yine göçebeyiz. Türk halkı kendi yurdunda hala göçebedir. Uygarlık, göçebelikle birlikte yürümez(...) Benim çocukluğum ve gençliğim, İstanbul’un içinde mahalleden mahalleye, semtten semte, sokaktan sokağa göçlerle geçti. Durmadan göçen Türk insanı, durmaya, yerleşmeye, oturmaya öylesine özlem duyar ki “oturmak” fiiline, başka dillerde olmayan çok zengin değişik anlamlar vermiştir. Türk insanı yıllar yılı bitürlü oturamadı. “Oturmak”, Kentlileşmek “burjuvalaşmak” demektir. Türkler içinde pek azı, son yirmi-otuz yıldan bu yana yeni yeni yerleşmeye, yani kentlileşmeye başladı.”

Yüz yıl önce çağdaş dünyada yerini alamaya hazırlanan bir ortamın içinde büyüyordu Aziz Nesin: “1925-1926-1927... Türk toplumunun dönüşüm, değişim dönemidir. Eski değer yargıları yıkılmış, ama bunların

yerine yeni değer yargıları konulamamış, yerleştirilememiştir. Toplumun ayakları yere basmıyor... Ayağını basacak sağlamca biyer arayan, ama cıvık, bir sıvı içinde dağılan, çözülen bir toplum. Bu dağılıp, daha çok ailede görülüyor. Aile bağları, eski sıkılığını yitirmiş, iyice gevşemiş; hele üst tabakada... Kadın, tabii üst tabakanın kadını, kendini erkekle eşit görüyor. Gerçekten, eşitliğin koşullarını, niteliğini kazanamamış, ama ona öyle denilmiş, o da kendini eşit sayıyor. İster yobaz deyin, ister tutucu yada gerici, bütün onların hepsinin, "ahlak elden gidiyor!" demeleri tüm boş değildir. Avrupalılaşacağız!" sözü almış yürümüş... Bu bir ciladır. Çok traji-komik bir durum(...) O günün gazetelerini, dergilerini açınız. Hepsinde çarliston yarışmaları... Basın, Avrupalılaşmayı destekliyor(...) Rekor rekor üstüne... Handiyse çarlistonda Avrupa'yı geçtik geçeceğiz(...) varyeteden sonra çarliston müsabakası da var(...) Caz da var, caz..."

Bir tarafta caz öte tarafta uygarlık güneşinin giremediği üşüten bir aymaz. Savrulunca insan, bir yerden başka bir yere iz kalmıyordu geride. Aziz Nesin şöyle dile getiriyor: "Altı ay, bir yıl, en çok iki yıl bir evde oturur, ardan İstanbul'un başka bir yerindeki bir eve taşınırdık. Annem, eşyalar evden taşındıktan sonra, çıktığımız evin döşeme tahtalarını arapsabunlarıyla siler, her yanı süpürür, pencereleri camları oğarak temizlerdi. Hela taşını tuzruhuyla arıttırdı. Çıktığımız bir evin sobadan islenmiş bir odasının duvarını badanaladığını bile anımsarım. Çıktığımız evleri, pırıl pırıl, tertemiz bırakmak için canı çıkardı zavallı annemin. Hem de hastaydı. Babam buyüzden çok kızardı anneme. Annem de şöyle derdi: "Yeni taşınacaklar, bizim için, ne pis, ne pasaklı insanlarmış demesinler..." Oysa bizden sonra o eve taşınacak olanları tanımazdık. Onları hiç görmeyecektik. Belki de çıktığımız ev aylarca boş kalacaktı." Olsun, derdi annem, bizi tanımasalar da arkamızdan kötü söz söylemesinler."

Göçebelik ve yoksulluktan dolayı iz kalmıyordu geriye: "Bir insan, yaşadığı evin duvarlarında, döşemelerinde, merdiven basamaklarında çocukluk anılarını saklayacak. Konuklarına örneğin, "Bakınız" diyecek, "altı yaşımdayken tırabzandan fırt diye kayardım da, bir seferinde nasıl olduysa düşmüşüm merdivenden, başım işte şu son basamaktaki topuza çarpmıştı. Şu kapı var ya, diyecek, dedemin çakısıyla çentmişim, bakın hala duruyor. Kuyu bileziğinden aşağı sarkmışım da, azkalsın sarnıca düşecektim." **İnsan, anılarının toplamı. Toplum da öyle... Nerede bizim anılarımız, biz yoksul çocuklarımızın?..** Araba tıngır mıngır gidiyor, o tıngırtıların arasında bozuk, eğri büğrü kaldırım taşlarına anılarım dökülüyor. Yoksul İstanbul mahallelerinin bakımsız sokaklarına çocukluğum parça pürçük dağılmış dökülmüş, paramparça... Her sokakta, benden kırık dökük parçalar, dağılmışım bu İstanbul kentine gün gün... Yeni eve taşınıyoruz. Her taşınma, evde bir kavga, bir tedirginliktir. Eyvah, çatalın biri düşmüş... Yere batsın senin çatalın... Gördün mü gaz dökülmüş şişeden..."

İçinde büyüdüğü evlere gelince Aziz Nesin şöyle anlatıyor: "Evimizde karyolamız yoktu. Yere serilen döşeklerde yatardık. Sabahleyin, yatak yorgan toplanır, yüklüğe konurdu. (Yüklüğü olmayan başka bir tek odaya taşınınca, yataklarımız dürülüp, odanın bir köşesine üst üste yığılır, üstüne bir örtü örtülürdü.) Sünnetim için komşudan bir geceliğine eğreti bir karyola alındı. Başka bir komşu da eğreti yatak takımı verdi(...) Annem, başıma, üstünde "Maşallah" işli bir de sünnet başlığı koydu; onu da birisinden eğreti almış olacak(...) [Evlerine gittikleri] Amcam, öz amcam evimize gitmemizi söylüyor. Çıkıyoruz evden. Aradaki anı bağları kopuk kopuk... Bebek tramvay durağında tramvay bekliyoruz. Ben bir battaniyeye sarılmışım, **annemin kucağındayım. Kar taneleri düşüyor yüzüme, aradabir de annemin gözyaşları(...)** Evimize, yani o tek odamıza döneriz. Yere sofra bezini yaymak, üstüne sofra tahtasını, onun üstüne de siniyi koymak benim görevim. Sinimiz bakır değildi, mavi emaye... Kenarlarında da renkli çiçekler vardı... Sevdığım, beğendiğim, belki de birazcık övündüğüm tek eşyamız bu mavi emaye siniydi.

Komşularımızın böyle güzel sinisi bile yoktu. Sofraya, bağdaş kurup otururuz. Yere serili sofra örtüsü dizimizin üstüne alınacak ki, kırıntılar yere dökülmesin. Böylece sofra bezi, peçete işlevi de görür. Annem sininin ortasına yemek dolu bakır sahanı koyar. Hepimiz, ortadaki o sahandan, aynı tabaktan yeriz, ama komşularımız gibi ellerimizi daldırmayız tabağın içine. Annem evimize kaşığı, çatalı sokmuştur. Oysa komşularımız, parmaklarını çatal yerine kullanırlardı. Çok zaman yemeğimiz bir türdür, etsizdir, ençok da kuru fasulyedir. Fasulyeden hiç bıkmayız. Yanında salata, cacık olabilir kimileyin. Sofradan kalkılırken, "Yarabbi çok şükür!" denilecek; yoksa insan ne denli çok yese doyduğunu anlamaz. Ama iki kuru lokma da yense, sonunda, "Yarabbi çok şükür!" dedin mi, karnın öyle doymuş ki..."

Başını sokacak kira da olsa bir ev, karnı doyurmasa da aş var ama güvenli rahat bir uyku yok. Babası sesleniyor Aziz Nesin'e: "Yapışkanotu topladın mı? diye soruyor. "Topladım baba..." Annem, "Yatağın etrafına yapışkanotlarını serdim" diyor. Yapışkanotu, dediğimiz, sokaklarda, duvar diplerinde, daha çok gölgeliklerde yetişen bir ottur, yapraklarının alt yanı yapışkan ve pürtüklüdür. Gündüzden bu otları toplamak benim işim. Annem, yer yatağımızın dört biyanına bu otları serer. Gece bize saldırmak için üstümüze akın akın gelen tahtakuruları, döşeme tahtalarından, duvardaki yuvalarından yatağa geçerken bu otlara yapışıp kalırlar. Sabahleyin kalkınca bakarım ki, yapışkanotlarının üstü, altı, pıtrak gibi tahtakurusu dolmuş. Her yaprağın üstünde iki-üç tahtakurusu kıpırdanıp duruyor. Ölmezler, ayaklarından yapışkanotuna ökselenmiş kıvrır kıvrır kıpırdaşırlar(...) Ama tahtakuruları çok kurnazdırlar, öncü kuvvetlerinin yapışkanotuna tutulduğunu anlayan arkadan gelen tahtakurusu sürüsü döner geriye, duvardan tırmanır, tavana çıkar. Tam yataklarımızın üstüne gelince, tavandan bırakır kendini; pıt, pıt... Tahtakuruları üstümüze düşer... Yapışkanotu engelinin aralıklarından sıyrılıp üstümüze saldıran tahtakurusu komandoları da var. Yatmaktayız(...) Uyuyakalırım. Lambanın yanmasıyla uyanırım. Babamla annem, tahtakurularının ısırmalarından canları yanıp uyanmışlar, lambayı yakmışlar. Benim üstümden, yorganımdan, yastığımın altından tahtakuruları yakalayıp(...) "Vah vah... Oğlumun kanını emmişler..." diyor babam. Annem, "Ne de şişmişler!.." diyor. Kanımı emerek tombullaşmış tahtakuruları, davlumbazlarını sağa sola sallayarak kaçmaya çalışıyorlar. Karnı doymuşlar zor kaçabiliyor; açlar, zayıflar daha hızlı(...) Lambanın fitilini yükseltip alçaltan basit mekanizmaya "makina" deriz. Bu, çok önemli... Bizim makina olarak bildiğimiz tek şey, işte budur. O zamanki Türkiye'nin büyük kentlerine girmiş olan teknik araç, işte bu petrol lambası makinesidir(...) Yarı uykudayım... "Vah benim oğulcuğumu ısırmışlar(...) Makineyi hiç sevmem, sevemem. Geri kalmış toplumun ne demek olduğunu iyice kavrayamıyoruz. Geri kalmış toplumun insanı, sonradan kafasıyla, nice ilerici olsa, yine de makineyi sevmez. Çünkü endüstrileşmemiş bir toplumun çocukları olan bizler daha doğduğumuz gündenberi oyuncaklarla, yaşamın gereçleri olarak makineyle içli dışlı olmamışız, yoğrulmamışız. Hayvanları çok severim. Tavuklarım gittikçe çoğalacak. Bikaç yıl sonra Heğbeliada'ya taşındığımız zaman taze yumurta satıp para kazanacağız. Dahası var; tavukların paralarıyla koyun alacağız. Koyunlar çoğalacak. Ben lise öğrencisiyken tatil aylarında koyunlarımıza çobanlık edeceğim. Sonra üreyen bu koyunları satıp babam parasıyla bir ev bile alacak..."

"Yılmak" sözcüğü yoktu sözlüğünde. Kafasına göre değil duruma göre hareket ediyordu, Aziz Nesin: "Amaaaaa, hiç inanmadığım bir şey olsa da bir daha doğsam, yeniden gelsem bu yeryüzüne, seçeceğim başka yol yok; yine böyle, yine böyle çalışmanın mutlu yorgunluğu içinde tükenip gitmek isterim. Çok değişik türde, değişik biçimde yazıyor, değişik konular işliyorsam, bunun nedeni, sanırım, toplumumuzun değişik katlarından, değişik çevrelerinden karışık insanlarla düşüp kalkmış olmamdır. İşte şimdiye dek yaptığım işlerden bikaçı: Ayak satıcılığı, çobanlık, askerlik, muhasebecilik, ressamlık, gazete satıcılığı, kitapçı dükkanı işletmek, özel öğretmenlik, fotoğrafçılık, yazarlık, gazetecilik, bakkallık, mapusanecilik - bu da bir meslektir, hem de zor mesleklerdendir-, işsizlik -bu mesleklerin en zorudur-, kundura boyacılığı, berber dükkanı işletmek, daha da başka işler."

Merhametliydi, ince düşünceliydi Aziz Nesin yüzünü gözünü kan içinde bırakan komşularının horozunu cezalandıracaklardı, yalvardı "kesmeyin" diye. Ağladığını görünce kesmediler horozu. Daha sonra yine yaralandı kendi eliyle. Bir daha bahçeye çıkmadı. "Başın yarılınca nasıl aklın başına geldi" diyorlardı. Oysa başının yarılmasından değil, benim yüzümden horozu kesecekler korkusuyla bahçeye çıkamıyordum." Komşularının oğlu annesinden para alıp eve renkli gazete getirdi: "Renkli dediği, gazetenin adı kırmızıyla basılmış, bir de ilk sayfada kırmızı siyahlı bir çizgi resim var. Cumhuriyet'in ilanı günüydü."

Çocukluğunda yaşadıkları, öğrendikleri rehber oldu gelecekteki yaşamında. Şöyle özetliyor Aziz Nesin: "Çocukluğumuzda geçmiş çok önemsiz öyle olaylar vardır ki, bitürlü belleğimizden izi silinmez, nedense o küçük olayı unutamayız. Kapkara bir kedimiz vardı. Genellikle kara kedilere Arap adı verilir. Biz de o kediye Arap derdik. Zekiy'anım Teyze sofada salatalık soyuyordu. O sırada kedi, sofanın penceresinden çinko kaplı taraçaya geçti. Ben, "Arap, Arap, Arap!.." diye seslenerek kediyi çağırmaya başladım.

Zekiy'anım Teyze, yere bağdaş kurmuş, bir elinde bıçak, bir elinde salatalık, öylece kıpırsız durdu, bana baktı. "Evladım" dedi, "ben buradayken kediye Arap diye seslenmek ayıptır. Hadi ben yabancı değilim, senin teyzenim. Ama bir başka Arap kadının yanında kediye Arap diye seslenirsin de sonra kadın alınır." Sonra hemen dönüp yine salatalığı soymaya başladı. Öyle utandım, öyle utandım ki... Evet, bu çok önemsiz bir olay; ama çok önemsiz olayların yaşamımızda büyük etkileri oluyor. Birisiyle konuşurken pot kırmamaya, hele yeni tanıştığım insanları sözlerimle incitmemeye çok dikkat ederim. Aşağılık duygusu olduğunu ya da alinganlığını bildiğim insanlarla konuşurken, hemen aklıma Zekiy'anım Teyzenin sözleri gelir, konuşmamda daha dikkatli olurum. Çok zaman da, yeni tanıştığım birisiyle konuşurken, durup dururken o sahneyi yeniden yaşarım; Sanki Zekiy'anım Teyze salatalık soyuyor. Ben kediye "Arap!" diye sesleniyorum. Zekiy'anım Teyze, "Bir Arap kadının yanında, kedi Arap diye çağrılmaz yavrum..." diyor. Çok zaman yeni tanıştığım bir kimseyle konuşurken zihnimden geçen o sahneyi yeniden yaşarım, yüzüme bir ateş basar. Artık ağzımdan çıkacak her sözcüğü tartarak söylerim. Bu tedirginliktir ama insanı kendi denetimi altında tetik tutar. Hepimizde aynı şey olur. Çocukluğumuzun boyutları ölçüsüzce büyüktür. Uçsuz bucaksız sandığımız bir alan, büyüdükten sonra bir de bakarız ki avuç içi kadar. Bana da o bayır minare boyu yüksekliğinde gelirdi. Delikanlılığında bikaç kez gidip baktım oralara; bayır denilecek diklikte bile değildi. Daha sonraları yine gittim oralara, çocukluğumu aramak için... Hiçbişey kalmamış çocukluğumdan. Şimdi oraları hep apartman..."

"Komşusu açken tok yatanlardan" değildi Aziz Nesin: "Zekeriya, ilkokulu bitirmiş, okumasını çok seven, ama ağabeylerinin okula göndermeyip kahvede çalıştırdıkları çok iyi bir çocuktu. Okumaya çok düşkündü. Bigün nasıl olsa bir yolunu bulup okula gideceğini söylerdi. Biçok kitapları vardı, bir çocuk ansiklopedisi vardı. Kitaplarını, okumam için kahveye getirirdi. O ansiklopedi ciltlerini kahvede bikaç kez baştan sona okudum. Bu ansiklopedide en çok sevdiğim, Güliiver'in gezisiydi. Güliiver'in devler ülkesindeki gezisinden çok, cüceler ülkesindeki gezilerini, serüvenlerini seviyordum. Ne oldu kimbilir Zekeriya... Zekeriya gibi okumak isteyip de okuyamayan daha niceleri var. Güliiver'i, ansiklopedisinden okuyup tanıdığım Zekeriya hatırıma geldikçe, onun okuyamamasından nedense kendimi sorumlu tutar, okumuşluğumdan utanırım."

Darüşşafaka'ya alındığında da aynı düşünceydi: "Boş çekenler, boynu bükük, küskün, dargın dönüp gidiyorlardı, ağlıyorlardı. Boş!.. Boş!.. İlk doluyu ben çekmiştim. Şimdi düşünüyorum, acı acı düşünüyorum! Ya boş çekseydim?.. Belki okuryazar bile olamazdım, şimdi. yoktum. Bütün bir yaşam, küçük bir kağıdın üstünde "boş" ya da "dolu" yazılı olmasına bağlı...Boş çeken çocuklar ne oldular, neredeler? Ah zavallı yaşantılarımız, nasıl boşuna, nasıl isteklerimize aykırı geçti, nasıl!.. Binlerce, yüzbinlerce yavru, iyi dileklerine aykırı, yurtlarına yeterince yararlı kişi olamamışlarsa, suç, bu düzensiz topluma egemen olan tesadüflerin elinde yoğurulmalarındadır. Tesadüflerin elinde iyi, tesadüflerin elinde az iyi, kötü, çok kötü oluruz. Ancak toplum düzene kavuştukça, insanlar, tesadüflerin elinde oyuncak olmaktan kurtulurlar. Evet, boş çekenler, bugün de boş çekip boynu bükük ağlayanlar... Hep, hep, hep anlan düşünüyorum, düşünmeliyiz. **Bizim kaleminizin yönünü, hayatımız çizmiştir; ondan böyle acı, keskin, buruk, gözyaşlı; hatta gülmecemiz bile...**"

Koşa koşa annesine haber verdi Aziz Nesin o üzülse de annesi sevinsin istedi: "Annem, "Ama niçin öyle durgunsun?" dedi. Gülümsedim. Annem mutluydu, çok mutluydu... Artık oğlu, parasız yatılı okulda okuyacak, adam olacaktı. Çamlıklara doğru yürüdüm, sık çamların ortasına daldım. Kendi kendine kalınacak, yalnız ağlanacak en iyi yer burasıdır. Artık benim için okul yoktu. Fatih Camisinin hela oyuğunda unuttuğum zarfla herşey bitmiş oluyordu, bütün umutlar yıkılmıştı. Ama bunu anneme söyleyemezdim. Kimbilir o oyuktan zarfı kim almış, nereye atmıştı. Peki, ne olacaktı, ne yapacaktım? Ne olursa olsun... Düşünemedim hiçbirşey... Ertesi gün, herşeyi, hepsini unuttum. Zarfı hela kovuğunda unuttuğumu bile unutmuştum. Kendi yalanıma kendim de inanmıştım. Darüşşafaka'ya girmiştım, okul açılınca gidecektim. Bana öyle geliyordu. Belki öyle de gelmiyordu. Kendimi gidişin oluruna kapıp koyvermişim. Annemin mutluluğuyla ben de mi mutluydum? Çocukluğumun en güzel günlerini yaşamaya başladım. Arkadaşlar, oyun, deniz... Darüşşafaka'da okuyacağım diye annem de beni el bebek gül bebek tutuyordu. Şurdan mı Gitsem, Yoksa Burdan mı? Yaşamları az-çok benimkine benzeyen, dahası benim yaşamımdan daha da çileli yaşayıp da, sonra başarılarla ulaşmış kişiler vardır; bunlardan kimileri

başarılarından öylesine övünürler ki, bulundukları üstün yeri kendi yeteneklerinin, kendi çabalarının, çalışmalarının bir sonucu, kendilerinin bir zaferi sayarlar. Ah, ne budalalık!.. O budalalara göre aşağı tabakadan, ezilmiş, yoksul her çocuğun da, "eğer yeteneği varsa", "mesela işte kendileri gibi" çalışarak, kazanarak, toplumda kendilerine üstün biyer sağlamaları kendi ellerindedir. Bu düşüncelerine karşı çıkacak olursanız, hemen, "Mesela ben..." diye başlarlar ve ne zorluklara göğüs gererek bugünkü ünlerine, servetlerine, refahlarına kavuştuklarını anlatırlar. Sözlerini şöyle bağlarlar: "Efendim, insanın kendisinde olmalı, kendisinde... Ben zengin çocuğu muydum mesela? Değildim. Ama..." Bu ne oldum delisi mağrur budalalar kendileriyle aynı koşullarda olup da birlikte yola çıktıklarından kaç çocuğun kötü tesadüfler yüzünden serseri, yoz, hırsız, homoseksüel, perişan olduğunu hiç ansımazlar ve kendilerinin hangi iyi tesadüflerle başarıya ulaştıklarını hiç düşünmezler. Yolda giderken sağa dönecekken sola dönmek, ayağımız bir taşa çarptığı için gideceğimiz yere on saniye gecikmek, bir martıya bakarken birisine çarpmak, biyerde çişimizin gelmesi, bu hiç değeri yokmuş sanılan küçücük olaylar, bütün bir yaşamımızın gidişini değiştirebiliyor, oluşumumuzu, geleceğimizi başkalaştırabiliyor. Tesadüflerin de bellisiz bir etkisi var. Bir toplum nice düzensiz, nice bozuk düzensiz, insan yaşamında tesadüfler de o denli etkili oluyorlar. Bu düzensiz toplumumuz içinde zor koşullardan çıkıp toplumda önemli biyer almış olanlar, başarılarını salt kendi çabaları sanmasınlar. Bu tesadüfler insanı mistik düşüncelere, kaderciliğe de sürüklememelidir. Şu anlatacağım tesadüf, benim yaşamımı biçimlendirmiştir. O gün helaya gitmek gereksinmesi duymayabilirdim. Yada Darüşşafaka'dan çıkmadan helaya gidebilirdim. Zarfı helada unutmayabilirdim. Ama oldu bunlar... Ve ben artık okuyamayacak, okula gidemeyecektim."

O üzüntü içindeyken derdini anlatacak kimsesi yokken karanlık günışığına bıraktı: "Komşumuz, Neriman Teyzenin kocası, Heğbeliada İtfaiyesinde er olan adam beni çağırdı: "Senin Darüşşafaka'ya giriş evrakın nerde?" dedi. Hiç umursamadan, "Mektepte..." dedim. "Helada unutmuşsun..." dedi, "Fatih Camisinin helasında..." Sonra zarfı bana verdi. Bakınız nasıl olmuş. Ben heladan çıktıktan sonra, benim arkamdan Fatih İtfaiyesinden bir er aynı helaya girmiş. Adam palaskasını çıkarıp, o oyuğa koyacak olmuş. Bir de bakmış ki, oyukta bir zarf. Heladan çıkarken zarfı almış. Fatih itfaiye binasına gidince zarfı açıp içindekileri okumuş. Bir çocuğun, Darüşşafaka'ya giriş sınavı ve kurayı kazandığını okuduğu kağıtlardan anlamış(...) Benim zarfı unutuşumun üstünden on gün geçmiş. O itfaiyeci, nöbetçi olduğu bir gece, Heğbeliada İtfaiyesine telefon etmiş. Komşumuz Neriman Hanımın kocası da, o gece Heğbeliada İtfaiyesinde nöbetçiymiş. "Tanıyorum, bizim komşumuzdur" demiş. Heğbeliada'dan İstanbul'a posta olarak giden bir itfaiyeci, benim zarfı Fatih İtfaiyesinden alıp getirmiş. Nasıl birbirine bağlı tesadüfler zinciri... Ben işte bu tesadüfle Darüşşafaka'ya girebildim, yoksa okuyabilmem olanaksızdı. Çünkü benimle ilgilenecek, zarfı yitirdiğimi okula anlatacak kimsem de yoktu.[Okulda] O gece benim karyolada ilk yatışımdı. Evimizde karyola yoktu. Yer yatağından karyolaya geçmiştim, öbür çocuklar gibi ben de yatağımı düzelttim."

Bol bol fotoğraf, video çekerek iyilik, yardım yapan ya da yapacaklarını insanın gözüne sokarcasına gösterenlere karşıydı, Aziz Nesin: "Zengin iyilikseverin, Darüşşafakalı babasız öğrencilere elma kapıştırtarak onları seyrete keyiflenmesi, sonraları beni daha da çok düşündürdü." İyilikten, yardımdan yararlananların da düşünmesini istedi, Aziz Nesin: "Darüşşafaka'da yetim çocuklara iyi bakılır, iyi davranılırdı, bizlere çok iyilikler yapılırdı. Ne var ki, parasız okutulduğumuz, yedirilip içirildiğimiz, giydirilip kuşatıldığımız, korunup saklandığımız bizlere pek belli edilir, duyurulurdu. Yapılan iyilikler başımıza kakılırdı, başımıza vurulurdu, demek istemiyorum. Hayır böyle değil, ama bize her ne verilse, verilen bu şeylerin değerini bilmemiz, ona layık olmaya çalışmamız, üzerine basılarak anlatılırdı. Sözle anlatılmazsa, davranışlarla duyurulurdu. Her öğretmen, her eğitmen bunu yapardı. Küçük, büyük, yapılan her iyiliğin karşısında gönül borcu duymamızı ister gibiydiler. Benden birkaç sınıf sonrakilerden, ünlü bir hekim olan bir Darüşşafakalı bu konuyu aramızda konuşurken, "Ben, hala o zamanki kompleksi bugün bile duymaktayım," dedi. Eski Darüşşafakalılarla bugünküler arasında en büyük ayrım işte budur. Biz, bize yapılan iyilikler altında çokça ezildik. Bugünkü Darüşşafakalılara böyle bir ezginlik hiç duyurulmuyor. İyilik yapmak, zor iştir."

Babası ortada olmadığı için alındığı okuldan kendi vicdanının sesine uyarak ayrıldı, Aziz Nesin: “Ben Darüşşafaka'ya babasız olarak girdim. Ama iki yıl sonra babam çıkıp geldi. Babama kavuşmanın sevinci, babasız arkadaşlarımın ekmeğini yemenin acısına karıştı. Onbir yaşımın küçük omuzlarına çöken bu ağırlığa dayanamadım. Hiçkimseciklere bugüne değin bişey söylemeden Darüşşafaka'dan kaçtım. Şimdi bunu itiraf edip biraz rahatlıyorum. Onun için, benim Darüşşafakaya borcum, sizinkilerden çoktur. Ben yarım Darüşşafakalıyım, bu da benim büyük eksikliğimdir. Bu itiraftan sonra, bir hıçkırık boğazımı tıkadı. Ben gittim, benim yerime, mikrofonun başına on bir yaşındaki 917 numaralı Darüşşafakalı Nusret geldi. Dudaklarım büzüldü, ağlamaya başladım. Biliyorum, mikrofon başında ağlamak, hele o gün iyi olmadı ama ne yapayım, kendimi tutamadım. Beni bağışlasınlar. Ne de olsa biz, Darüşşafakalı Şükrü Beyin öğrencileriyiz. Rahmetli öyle dokunaklı konuşurdu ki, her on dersinden sekizinde bizi, yurt duygularıyla içlendirerek ağlatırdı. **Biz, gözü yaşlı insanlarız; sevinir ağlarız, üzülür ağlarız, kahrolur ağlarız. Mizahımız da bundan ötürü, gözyaşlarından süzölmüş bikaç damla kahkahadır.** Ahmet Rasim'lerin yetiştiği o sıralarda **biz böyle yetiştik; siz gülerek yetişin çocuklar!**(...) Para vereceklerin adları, önce tebeşirle karatahtaya, sonra da ordan deftere yazıldı. Hepimiz izinden dönünce söz verdiğimiz paraları vereceğiz. Sonra da gazeteler yazacak: “Darüşşafaka mektebi beşinci sınıf talebelerinin Torbalı zelzele felaketzedelerine yardımı...” Ben o hafta izinli çıktıktan sonra, bir daha Darüşşafaka'ya dönmedim. Param yoktu. Coşkuya kapılıp, ben de şunca veririm dediğim parayı veremeyecektim. Yıllar sonra bu olaydan esinlenerek “Çocukları Ağlatmayın” adlı hikayemi yazacaktım..”

Darüşşafaka'ya yazılmasına neden olan babasını peşinden sürükleyen bir define tutkusuydu: “Babam sık sık geziye çıkardı. Onun için gezi demek, gittiği yerin, bulunduğu yerin bizim için bilinmemesi demekti. Aylarca kaybolurdu... Bu kayboluşları, sorumsuzluğundan değil, tersine, sorum yükünün ağırlığını çokça duymasından. Define bulmak için gezilere çıkıyordu. Yerin altında gömü bulacak, birden zengin olacak, bizi de refaha kavuşturacaktı. Çalışmadan, namuslu olarak para kazanmanın tek yolu, definecilikti. Babamda, ruh hastalığı kertesine varan bu definecilik merakı son günlerine dek sürmüştü(...) Babamın, ölümüne dek, yıllarca süren defineciliğinde, eline geçen tek şey, bu bize gönderdiği mektup kağıdındaki eski para izleriydi. O paraların bile tekine sahip olamamıştı. Kendi anlattığına göre, ya arkadaşları paraları alıp kaçmışlar ya da daha önceden yerini öğrendikleri gömüyü başkaları alıp savuşmuşlardı. Babam, definecilikten zengin olan eski arkadaşlarını sayardı boyuna. Bana kalırsa bütün bunların hepsi de, kendini iyice inandırdığı bir hayaldi. Babamın arkadaşları üzerindeki gözlemlerime göre, defineciliğin bir şiirli, bir büyü, bir tatlı hayalcilik yanı vardır. Sanırım babamı define arkasında koşturan da, defineye sahip olmaktan çok, kendisinin bile farkına varamadığı bu tatlı düş, bu şiirli çekicilikti.”

Çocukluk, gençlik yıllarında akran zorbalığından çok çekti ve bunu her fırsatta dile getirdi Aziz Nesin: “Oldum olasıya kavgacı insan değilimdir, hiç değilse kavgayı ben çıkarmam. Ama üstüme bulaşan kavgadan da geri durmam... Oysa beni çok kişi kavgacı bilir. Yazarlığımda da kavgacı olmadım. Çok çetin kalem kavgalarına, şiddetli tartışmalara çok girdim, ama o kavgaların hiçbirini ben çıkarmadım. İlk saldırı benden gelmedi.”

Yokluk, yoksulluk tepesine çökmüştü toplumun: Altta kalan Aziz Nesin gibilerin: “Beni üzen başka bişey de, dudaklarımda boyuna yaraların çıkmasıydı. Bu yaralar bir başladı mı, ordan oraya sıçrar, büyüdü. Bunlara “uçuk” deniliyordu(...) Tedirginliğimin başlıca nedeni, bize derslerde yaraların pislikten, yıkanmamaktan ileri geldiğini söylemeleriydi. Oysa ben hiç de pis değildim. Temizlikten de öte, titiz bir çocuktum, yaralar yüzünden büsbütün titiz oluyordum. Bu yaraların pislikten, yıkanmamaktan değil, vitaminsizlikten, iyi besin almamaktan ileri geldiğini öğrenmem için aradan çok yıllar geçecekti. **O zaman bütün dünya vitamin denilen şeyi daha bilmiyordu, adı bile yoktu ortada**(...) Mendilleri tertemiz duran insanlara bayılırdım. Annem her hafta bana sekiz on tane tertemiz, ütülü mendil verirdi ama yine de yetişmezdi. Bana bu mendil denilen şey, başlı başına bir pislik aracı olarak gelirdi. İçine sümkürülen bezi katlayıp cebine sokup saklamak, ne pis şey!.. Ben büyüyünce... Ah bir büyüssem, ben bilirim neler yapacağımı. Büyüyünce elbet zengin olacağım, zengin olunca da bidolu mendilim olacak. Bikez kullandığım mendili, bir daha kullanmayacağım, hemen çöp tenekesine atacağım. Kullan kullan at!

Büyüyünce öyle zengin olacağım, öyle zengin olacağım ki, bir kullandığım mendili bir daha kullanmayacağım.”

İşgali, yok olmayı alt eden Türkiye’nin bir sorunu da yalanla yaşamaya itilen çocuklarıydı: “Kurtuluş Savaşı sonunun yoksulluk içindeki Türkiye’sinin çocukları. Bizi o zamanki büyüklerimiz, çalışarak, tutumlu olarak milyoner olabiliriz, diye kandırıyorlardı. Söyledikleri yalandı, ne var ki kendi yalanlarına kendileri de inanmışlardı. Yani önce kendilerini aldatmışlar, sonra da bizi aldatıyorlardı. Bize Amerika’da sıfırdan milyoner olanların serüvenlerini anlatarak, onları örnek gösteriyorlardı. Biz de onları örnek alırsak, onlar gibi, sıfırdan başlayıp milyoner olabilirdik. Bunun için de: Din yolunda olmak, gerekiyordu. Bu yalanlara, bu aldatmacalara hala yurdumda inandırılmışlar çoktur.”

Gerçekler bambaşkaydı. “İdare et”, “katık et” sözleri havada uçuşuyordu. Aziz Nesin şöyle özetliyor: “Geceleri evlerimizi aydınlatan petrol lambasının büyüğünün adı gaz lambası, küçüğünün adı bile "idare lambası"ydı. İdare etmek, azla yetinmek anlamına gelirdi. Çok gaz "petrol" harcanmasın diye ışığın bile azıyla yetinir, yarı karanlıkta otururduk. Bu idare lambası sözü, o dönemin bütün yoksulluğunu simgeler. Çocukların annelerinden en çok duyduğu sözlerden biri, "Katık et"ti. "Ekmeğini zeytine katık et!" Şimdilerde bu "Katık et!" sözü söylenmez oldu, unutuldu. Katık etmek, bir zeytin tanesiyle bir koca dilim ekmeği, bir gıdım peynirle iki dilim ekmeği, elli gram tahinhelvasıyla yarım kilo ekmeği yiyip karnını doyurmak demektir. Çünkü ekmeği yiyeceklerin en ucuzu... Elbise idare edilir. Yeni elbiseyi baba, iki yıl giyer. Sonra bu elbise tersyüz edilir. Tersyüz edilince ceketin soldaki mendil cebi sağa geçer. Baba iki yıl da elbisenin tersyüz edilmişini giyer. Sonra bu elbise bozulur, evin büyük oğluna göre yapılır. Biriki yıl da oğlanlar giyer. Sonra yamalanır. Yama tutmaz olunca, kumaşları uzun uzun kesilir, bu parçalardan renk renk kilim dokunur. Elbisenin serüveni bitmez, sonunda tahta bezi denilen yer silinen temizlik bezi olur.”

Dünya bir yana annesi bir yanaydı Aziz Nesin için: “Annem, Ordu ilinin eskiden Vona denilen Perşembe ilçesinin Annaç köyünden(...) Büyükbabam Mehmet "muvazzaf" askerliğine gittikten iki ay sonra annem doğmuş(...) Dört yıl büyükbabamdan ne haber, ne mektup gelmiş. Dört yıl sonra kendisi gelmiş köyüne... Gelmiş ki, üçbuçuk yaşında bir kızı var, Hanife adında... Hanife'sini ilk görüyor. Ama çok zaman kalamıyor köyde, bisüre sonra büyükbabamı, ihtiyat askeri olarak alıp götürüyorlar. İhtiyat askerlikten köyüne dönüşünde Hanife beşbuçuk yaşındadır. Annemin annesi ikinci çocuğuna gebe kalınca, işe güce koşamaz, dağa, davara bakamaz, odun kesemez, mısır tarlasını çapalayamaz, pazara gidemez oluyor. Pazara gitmek ne demek bilir misiniz? (1959'da oralara gittiğimde öğrendim) Annaç köyünün kadınları dağdan odun kesip yüklenecekler sırtlarına, dağ dağ, bayır bayır, tepe tepe, dere dere, o engebeleri aşır, kese yoldan Ordu'ya varacaklar, Ordu pazarında sırtlarında getirdikleri odunları satıp, çul çaput, gaz, tuz alıp dönecekler köye yine o yollardan... Gittikleri yol ne kadar? (Perşembe-Ordu arasını, biz 1959'da otobüsle üç saatte gitmiştik...) Anneannemin bir çocuğu altı yaşında bir çocuğu memede... Buyüzden dağdan odun kesip Ordu pazarına satmaya götüremiyor. Büyükbabam yoksul mu yoksul; dört yıl "muvazzaf", iki yıl da "ihtiyat" askerlikten sonra tüm yoksul düşmüş. **Kadın dediğin nedir ki, tarla gibi, çapa gibi, nacak gibi, yük hayvanı gibi bir üretim aracı; onlardan bir üstünlüğü işi kendiliğinden görmesi.** Büyükbabamın atı arabası, danası davarı, sığırı sığırtmacı yok ki... Buyüzden iki çocuklu anneannemin üstüne bir daha evleniyor, evlenmek zorunda kalıyor. Yeni gelin Güllü yaman çıkıyor ki yaman... Güçlü, zorlu, becerikli bir gelin. İşleri çekip çeviriyor. İşleri çekip çevirince de sözü geçer oluyor. İki kuma arasında (Aynı erkeğin iki karısına yada birincinin üstüne gelen ikinci eşe kuma denir) ister istemez, çatışmalar, çekişmeler başlıyor. Büyükbabam hangisinden yana olsun? İki çocuklu güzel karısından yana mı, yoksa işleri çekip çeviren, heryana koşan, evin yönetimini eline alan becerikli karısından yana mı? Yoksulluk da iyiden iyiye batırıyor köyü... Eli tutan erkekler hep askerde. Köye kıran girmiş. Kuru mısır ekmeğini değil, mısır koçanını bulana ne mutlu... Evde sözü geçen üvey ana Güllü altı yaşındaki Hanifeciği eziyor da eziyor... Mısır püskülü saçlı altı yaşındaki yalınayak kız, koş o yana, koş bu yana, koş ineğin ardından, koş fındıklığa... Ama yaranamıyor yine . Hele üvey annenin de bir oğlu olunca , Hanife eve fazla geliyor artık... Açlık, yokluk, yoksulluk biyandan , ezilme biyandan... Köylüler Hanife'ye acıyorlar. Annaç köyünün yaşlılarından biri Ordu'ya gitmiş. Ordu'daki Liman Reisi deniz binbaşısının bir evlatlık kız aradığını öğrenmiş. Şu güzel Hanifeciği kurtarmalı. Köye dönünce

büyükbabama anlatıyor. Büyükbabam Hanife'yi takıyor ardına, yürü ha yürü... Mısır püskülü saçlı Hanife'nin ayakları çıplak. Yalınayak kız , babasının ardından dağ, tepe, bayır, çayır yürüyor. Varıyorlar Ordu'ya. Liman Reisi deniz binbaşısı Salim Beye gösteriyorlar Hanife'yi. Salim Bey de, karısı da bayılıyorlar güzel Hanife'ye. Kadın iyi yürekli, duygulu, gencecik bir İstanbul hanımefendisi; Süreyya Hanım. Hanife'den az küçük Edip adında bir oğulları var; Hanife'den bir yaş küçük olmalı, belki iki yaş... Büyükbabam dönüyor köye, dönüyor ki, yanında Hanife yok... Anneannem ağlıyor da ağlıyor... Hanife'siz kalmış ağlıyor... Kuma baskısı çekilir gibi değil artık... Hanifesinin nereye götürüldüğünü , kime verildiğini bildiği yok... Artık dayanamaz oluyor. Bir sabah, kuşluk vakti, alıyor memedeki çocuğunu kucağına, köyden çıkıyor, düşüyor yollara... Taa uzakta bir köy var. (Şimdi Perşembe'de Amerikalıların radar istasyonu kurdukları yerin hemen yanındaki köy.) Gidiyor o köye, o köyde bir akrabası var. Memedeki çocuğuyla orada barınıyor. Bir daha kocasını hiç göremeyecektir. Memedeki çocuğu ölüyor bakımsızlıktan. Anneannem o köyde bir daha evleniyor. Evlenip boşanmanın, yasayla, devletle bir ilişkisi yok; köy imamı nikah kıyar, koca da boşayıverir. Anneannemin birçok çocukları olacaktır ikinci kocasından. Hanife'nin acısı, gittikçe büyükbabamın içine işlemeye başlıyor. Ne diye verdi, nasıl verdi ellere güzel Hanife'yi... Bunca boğazın doyduğu yerde o da doyardı; hiç değilse yarı aç, yarı tok yaşar giderdi... Hanife'nin özlemine dayanamaz oluyor. 1959'da Annaç köyüne gidişimde annemin üvey annesini görmüştüm, seksenini aşkın, beli bükük bir kadın... Şöyle anlattı bana: "Ben anneni evlatlık verilsin istemedim ki... Varıp çocuğu alalım dedim babasına... O da burda olur bizimle, dedim. Anası bıraktı gittiyse gitsin, dedim. Çocuğu alıp gelelim, dedim. Gittik Ordu'ya, ananı almaya... Gittik ama, anan gelmedi bizimle... Dönüp kaçtı gene o eve, girdi saklandı..."

Ne annesi çocukluğunu yaşadı ne de Aziz Nesin: "Hiç çocuk arkadaşım yok, hiç oynucağım yok, oyunum yok. Hep büyüklerin arasındayım. Demek içten içe çocukluğumu özlüyormuşum ki, o olay geldi başıma. Yemek yedikten, sofrta tahtası kaldırıldıktan sonra, yerdeki sofrta bezini silkelemek benim görevimdi. Sabah kahvaltımızı yapmıştık. Annem sofrayı kaldırdı. Ben de sofrta örtüsünü toplayıp merdivenden indim, sokak kapısını açtım. Sofrta örtüsünü sokağa silkeleyip yukarı çıkacağım, ama örtüyü silkeleyemedim. Kapı eşiğinde kalakaldım. Sokakta, yaşıtım çocuklar oynuyorlardı. Öbek öbek olmuşlar, bağrışarak çağrışarak oynuyorlar. Bizim mahallenin çocukları ama, hiçbirini tanımıyorum; kendi başıma kapı dışarı çıktığım, bırakıldığım yok ki... İpnotize işte bu olacak, kendimden geçmiş, kapı eşiğinde, elimde sofrta bezi, öylece durup bakıyordum onlara... Dalıp gitmişim... Kimbilir ne kadar zaman öylece kalmışım. Sonra kendimi o çocukların arasında buldum. Sanki beni görünmeyen bir el, o çocukların arasına çekti. Sofrta bezini eşiğe nasıl bıraktığımı, nasıl yürüyüp o çocukların aralarına katıldığımı, nasıl onlarla tanışıp arkadaş olduğumu hiç bilmiyorum. **Bütün küçük çocukluk dönemimin en mutlu, sanırım, tek mutlu günü, işte o gündür.** Benden başka hepsinin pantolonu, pabucu var; aralarında tek entarili, takunyali oğlan benim. Sofrta bezini, evi, annemi, babamı, herşeyi birden unutmuştum. Sanki dünyaya o anda, birdenbire gelivermişim." Oyuna dalan Aziz Nesin'i bütün gün arayıp durdu annesi, babası.

Eskiler "Allah kimseyi açlıkla ıslah etmesin" derler. Yoksulluk, yokluk ve açlık içinde büyüyen Aziz Nesin: "Tenceremize et girmezdi. Etli yemek yada et yemeği olağanüstü şölendi evimizde. Oysa doktorlar annemin bol bol et yemesini salık vermişlerdi. Türlü hastalıklar çektikten, birkaç hastanede yattıktan sonra annemin verem olduğu kesinlikle anlaşılmıştı. Kuvvetli besinle beslenmesi gerekiyordu. Annemin, derisinin altında mum alevi yanarmış gibi içinden aydınlık tozpembe yanakları gittikçe daha yalazlı pembeleşiyor, siyah gözleri daha koyulaşıp parlaklaşıyordu. Komşu kadınların sözde benden gizlemeye çalıştıkları fiskoslarından sezinliyor, anlıyordum: İnce hastalık (verem) ilerledikçe, hastanın yüzü pençe pençe allaşır, gözleri parlaklaşmış. Oysa daha önceki hastalıklarında zayıfladıkça yüzü solgunlaşırdı. Neresiydi bilemiyorum, bize biyerden parasız et veriliyordu. Belki "Veremle Mücadele Cemiyeti"ydi, belki Sağlık Müdürlüğü yada Belediye Babam o yerden yazılı, mühürlü bir kağıt almıştı. O kağıdı Çemberlitaş'ta (Şimdi yıkılmıştır oraları) bir kasaba götürürdük, kasap da para almadan bize haftada yarım kilo et verirdi. Aradabir kasaba babamla gittiğimiz olurdu. Kasap sorardı: "Nasıl olsun?" Babam çok zaman, "Külbastı..." derdi. Şimdilerde "külbastı" sözü de unutulur gibi. Haftada yarım kilo et, annemi iyileştirecek ilaçtı bizim için. Bu eti, daha doğrusu bu ilacı, yalnız başına yemenin annem için

büyük bir işkence olduğunu çok iyi biliyorum. Öyle bir işkence ki, o yarım kilo eti yemekle kazanacağı herneyse, ondan daha çoğunu kaybediyordu. Anlatılanı dinlemek başka şey, onu yaşamak yine başka Çocuklarıma iyi beslensinler diye zorla et yedirmeye kalktıkça, hep o günlerimi ansırım. **Etin pişeceği zamanlar evde bulunmamaya çalışırdım. Gerçekten et yemeye istekli değildim. Ama bensez boğazından geçmeyen annem, etin birazını bana ayırır, ille de yedirmeye çalışırdı da ondan(...)** Babam, sıkıntı, hele geçim sıkıntısı çekilmesinin açığa vurulmasına çok kızar, sinirlenir, bundan haysiyeti kırılır. Kuru ekmek, suya batırılıp yenilecek, ama, "Sıkıntı çekiyoruz," denilmeyecek. Yalnız denilmemekle bitmiyor, buna inanılacak da. "Çok şükür bol bulamaç yiyip içip yaşıyoruz," denilecek. ("Bol bulamaç" babamın sık sık kullandığı bir deyimdi.) Bu biçim bol bulamaç yaşanırken, başkalarına da yardım edilecek üstelik.. Çocuklara gelince: "Biz kardeşimle lambanın ışığında, evin karşısındaki duvara vuran gölgelerimize bakıp oynuyoruz. Duvardaki gölgemiz kocaman kocaman, dev gibi... Oynuyorum, sıçıyorum, atlıyorum. Duvardaki dev gölge de oynuyor, sıçıyor, atlıyor. Güliyoruz, güliyoruz. Duvarla aramızdaki mangaldan uskumru dumanları tüttükçe, dumanların gölgesi de karşı duvarda deviniyor, dev gölgelerimiz de titreşiyor karşı duvarda... Kardeşimle ortaklaşa eğlencemiz, akşam karanlığında, lamba ışığında duvara yansımış bu gölge oyunlarımızdı. Nasıl da eğleniyorduk kendimizi unutup... **Çocuklar, içinde yaşarlarken, çekilen geçim sıkıntısının ne olduğunu bilemiyorlar. O günlerin çekilen geçim darlığını, çok sonraları düşündükçe anlayabiliyorum.** Annemin hastalığı biyandan, babamın işsizliği biyandan, parasızlık biyandan... Bütün bunlara ek olarak, babamın buyruğuyla, geçim sıkıntımızı belli etmememiz biyandan..."

Bayram bile acı dolu günlerdi Aziz Nesin için: "Çünkü bayramlık olan herşey, ancak bayram sabahı giyilebilir. O akşam babam eve çok geç gelecektir. Oysa başka zamanlar, akşam ezanı okunurken evdedir. O akşam neden geç geldiğini, büyüdüğçe sonraları anlayacağım. Çocuğuna, karısına bayramlık alamamanın utancıdır bunun nedeni. Bu utanç, erkeklik öfkesine dönüşecek ve eve gelince hiç yoktan anneme kızacaktır. Annem beni, odamızın ortasında, leğende yıkıyor. Bayram gecesi çocuklar ille de yıkanacak. Beni yatağıma yatırıyor, öpüyor. Bana bayramlık çorap almıştır, uzun konçlu, fitilli siyah çorap... Yeni çorabımı yastığımın altına koyuyorum. Böyledir: Bütün çocuklar yıkandıktan sonra, bayramlıklarını yataklarına alır, öyle yatarlar. Bayramlığımın olmamasına annemin gönlü razı değildir. Onun için, beni yatırdıktan sonra, idare lambasının kör ışığında, dikiş makinesinde, bana babamın eskilerinden bişeyler dikecektir, hem de sabaha dek yetiyecek. Babam eve geldiğinde uyuyordum. Babamın bağırmasından uyandım. Çok hiddetli koca olan babam, anneme dikişi bırakıp yatması için bağırıyor. Annem cevap vermeden ağlıyor. Ben, yatağın içinde, uyanmış olduğumu belli etmemeye çalışıyorum(...) Sabahın loş mavi ışıkları, penceremizin kafes deliklerinden koyulaşıp esmerleşerek odamızı aydınlatıyor. Çaydanlıktan bardaklarımıza çay dolduran annemin yüzüne bakıyorum: Uykusuzluktan, sarımsı pembe yüzü solmuş, ağlamaktan gözkapakları şişmiş, gözleri kızarmış. Az sonra bayramlaşmaya gelen komşu kadınlara güler yüzü, tatlı dilli olacaktır. Bardaktaki çaya ekmeğimi banıyorum. Sıcak çayda yumuşayıp süngerleşen bayat ekmeğimi yiyorum. Bu kahvaltı sofrasında çay ve bayat ekmekten başka pek seyrek olarak, zeytin de bulunur(...) Biçok bayram sabahları aşağı yukarı hep böyle geçmiştir: Sabaha dek, eskilerden bana bayramlık diken bir anne... Hırçın, ama dünyanın en iyi yürekli bir babası... Ağlamaktan gözkapakları şişmiş, ama hiçkirnseye, hiçbir yakınması olmayan bir anne... Bayramda her eve bayram şekeri alınır. O yıllarda, bizim evimizde bayram şekeri de pek olmazdı. Ama bir kutu bayram şekeri getiren konuklarımız olurdu. Konuğun getirdiği şeker, bizim için değil, daha sonra gelecek konuklarımızın önüne çıkarmak içindi(...) Bana, bayram parası almak, para almak için el öpmek kesinlikle yasaklanmıştı. Yalnız evimize gelenlerin ellerini öperdim. Ama onların verdikleri paraları da almazdım. Ben, uzanan elden parayı almayınca, avucunda para tutan adam bozum olur, almam için üstelerdi. Onların bozum oluşundan ötürü, suçluymuşum gibi, utanırdım. Kimisi parayı zorla cebime koymaya kalkışınca, o daha parayı koymadan, ben ordan uzaklaşırdım. Böyle durumlarda adamın bozum oluşunu önlemek için babam, "Al, al!.. Amcan yabancı değil..." derdi. Alırdım, ama babama da kızardım. **Yoksulluk kimi insanı açgözlü, kimi insanı da tokgözlü yapıyor...**"

Anne babasının birbirlerine olan sevgisi, saygısı kadar çatışmaları (annesinin yediği iki dayak) Aziz Nesin'in yüreğinde yer etti: "Yeryüzünde söylenmiş en güzel kıskançlık şiiri, Türk halk şiirindeki şu iki

dizedir: “Yüzünde göz izi var, Sana kim baktı yârim?..” Halk şairinin bu iki dizesi, tam bir gerçekçilikle, Türk erkeğinin karakterini dile getiriyor. Annemin [Ordu’da payına düşen mal mülk için gereken vekaletle vurulacak] vesikalık fotoğraf çektirmesi, evimizde açığa vurulamayan büyük bir sorun, annemle babam arasında bir çatışma yarattı. Bu sessiz bir çatışmaydı. Hangi konuda olursa olsun, evimizde oldum bittim sesli kavgalar, bağırma çağrılar olmazdı. Çok hiddetli adam olan babamın bağırması hiçbir zaman çığlık olmamıştır. Annemse, o hiç bağırılmazdı; en çoğu, belli etmeden küserdi sessizce... Ama bu belirsiz küskünlüğü bile uzun sürmezdi. Koca "Efendi" idi. Kadın, efendisine surat edemezdi. Surat asmak bile yalnız efendinin hakkıydı. Vesikalık altı resim çekildi. Sokak fotoğrafçısında çekilmiş bu altı resim gözümün önünde: Yüzden başa atılmış peçeyle, siyah çarşafın küçük üçgeni arasında kalmış , annemin alnıyla çenesi bile iyice seçilemeyen, dumanlı, puslu , silik yüzü... Resimlerle vekaletname gönderildi Orduya. Annem hiçbir zaman, bu vekaletnameye bir cevap alamayacaktır. Bu miras işi bir zaman evimizde konuşulacak, sonra unutulacak. Ne o tarla satılacak, ne de anneme bir daha köyünden fındık, fasulye gelecek...Yanar dururum: Annem, bikez sinemaya gitmedi, sinema nedir, nasıldır görmedi; günahı, saçmaydı çünkü sinema. Bikez, tiyatroya gitmedi, tiyatro nasıldır görmedi, bilmedi, çünkü günahı. Yaşadığı çağın teknik olanaklarından yararlanabildiği, yalnızca işte bu altı vesikalık fotoğraftı. Benim için hazineler değerindeki o silik fotoğraflardan bitekini olsun elime geçirmek, annemin yüzünün 6X9 'luk bir hayalini görebilmek için 1959'da Ordu'ya gittim. Perşembe ilçesini, Annaç köyünü dolaştım, ama kimselerde bulamadım o vesikalık fotoğrafları...”

Aziz Nesin’in okul çağı gelince evde görüş ayrılığı baş gösterdi: “Annemle babamın en büyük çatışması benim yüzümden oldu. O günlerde hükümetin resmi okulları daha yeni yeni yayılıyor; "Mekteb-i İptidaiye" yada "İptidai Mektebi", bugünkü ilkokullar. Annem, “Ben oğlumu hükümet mektebine vereceğim...” diyordu. Babam, hükümetten olan, hükümetten gelen herşeye karşı. O beni hafız yapacak, derviş, hoca yapacak, sarıklı hoca... Zorba babamın hiçbir dediğinden çıkamayan annemin, dayak tehlikesini bile göze alarak, ilk direnişi bu konuda oldu. “Çocuğu softa mı yapacaksın?” Böyle diyen annem, beş vakit namazını kılar, bigün bile orucunu kaçırmazdı. [Aile dostu] Galip Amcam da annemden yanaydı, ilkokula gitmeliydim. Annem günlerce, “Oğlum, hükümet mektebine gidip büyük adam olacak!” diye boşu boşuna ağlayıp durdu. Herzamanki gibi, sonunda babamın dediği oldu.”

Kur'an kursu bitiminde yoksulluk yine karşısına dikildi Aziz Nesin’in: “Annem, bir tepsi börek yaptı. Hoca'nıma götürdü; ben de fesimi geri aldım. Annem, bir tepsi baklava götüremediği için çok üzülmüştü; bu üzüntünün ne demek olduğunu, şimdi kendi çocuklarıma anlatamam ki...” Oğlunun mutluluğu için kuş gibi çırpınıp durdu annesi: “Annem hiç sinemaya gitmedi, tiyatroya gitmedi, bunların ne olduğunu bilmeden öldü. Ama benim sinemaya gitmemi isterdi, hem de babama karşı çıkarak. Babam, sinemaya çok kızardı(...) hafta tatili günü o zamanlar cumaydı. Öğleden önce sinemalar daha ucuz olur. Annem beni güzelce giydirir, gömleğimin yakasına boyunbağı takar. (İlk kırıvat takışımdır) Eliyle boyunbağını güzelce düğümler... Hala duyarım ellerinin kokusunu, sıcaklığını, yumuşaklığını, kadifemsi kadifemsi çeneme değişimini... Harçlık verir. Öper. “Geç kalma e mi?” der. Arkamdan bir daha seslenir: “Mendilini aldın mı yanına?..” “Aldım anne...” Üstümün başımın, ayakkabılarımdan kirlenmemesine özenerek çalılımlı giderim. Şehzadebaşı'nda alıştığım bir sinema var, tam sebilin karşısındaydı, sonradan kıraathane oldu, hep o sinemaya giderim. Sinema biletimi alırım. Biraz daha param artar. Artan paramla da fındık, leblebi gibi şeyler alırım. Annem böyle söylemiştir. Cuma günleri, giyinip kuşanıp sinemaya gitmekten pek böbürlenirdim. Çünkü benim yaşıtı bütün çocuklar okula gidiyorlardı. Bu okul çocukları cuma günleri tatil yaparlardı, sinemaya giderler, gezerler, eğlenirlerdi. Ben de cuma günleri sinemaya gidince kendimi okul çocuklarından biri sanırdım, öğrenci olmuşum sayardım kendimi de ondan böbürlenirdim. En büyük isteğim okula gitmek, öğrenci olmaktı. Babam muhalif olduğu, hükümeti sevmediği için, din düşmanı saydığı "Cumhuriyet Hükümeti Mektebi"ne beni göndermek istemiyordu. Benim de öğrenci olmak isteyişim, annemin öyle istemesinden ileri geliyordu , bişey bildiğimden değil... Sinemada çocuklar dolu, bağırırlar, çağırırlar, dövüşürler, sövüşürler. Korkardım onlardan, sessizce biyanda otururdum kendi kendime. Hiçbiriyle konuşmazdım. Çünkü annem sıkı sıkı tembih ederdi: “Sakın kimseyle konuşma, hele büyüklerle sakın, aman sakın...” Annemin neden böyle söylediğini çok daha sonraları anlayabileceğim...”

Boğazından, canından artırdığını oğluna yedirmeye çalışan annesi Aziz Nesin'i masallarla ruhunu da besledi: *"Annem sık sık hastanelere, doktorlara gittiği için evde yalnız kalıyordum. Sokağa çıkıp oynamam da yasaktı. Yalnız kaldığım zamanlar, odamızın karşısındaki odada oturan, bozacılık, şıracılık eden adamın karısı Emin'anım Teyze çağırırdı odasına, bana masallar anlatırdı. Bu Rumelili, ince uzun kadının her seferinde bana başka başka masallar anlatmasına şaşar kalırdım. Ne çok masal biliyordu. Anlattıkları içinde bir "Topal Leylek" masalı vardı, ben en çok o masalı severdim. "N'olur Emin'anım Teyze, yine Topal Leyleği anlatsana." (...) Annemin anlattığı masallardan birinde, kalabalıklar içinde yapayalnız bir kız vardı. Onu bir zindana kapamışlardı. Zindanı aydınlatsın diye yaktığı mumun erimiş artıklarını toplamış , bunlardan heykel gibi bir kadın başı yapmıştı. Bu kadın heykeline, mumdan yapıldığı için Mum Hala adını vermişti. Mum Halanın başına bağlı ipin ucu kızın elindeydi. Yalnız kız, Mum Hala ile konuşurdu. Herşeyi ona sorardı. Kız ipi öne doğru çekerse Mum Hala başını öne eğip "evet", arkaya doğru çekerse başını kaldırıp "hayır" demiş olurdu. Yalnız kız, kendi yalnızlığını balmumundan yaptığı heykelde somutlaştırıp, Mum Hala aracılığıyla , kendi kendisiyle konuşmuş oluyordu . (Bu masal motifinin eski Yunandan aktarma olduğunu çok sonra öğrenecektim.) Annemin Mum Halası, bu masalı dinlediğim günlerden aşağı yukarı elli yıl sonra günlüklerimi, denemelerimi derlediğim kitabımın adı olacaktır."*

Okul sorunu çözüldü Aziz Nesin'in: *"Fevzi Ağabey bana, ikidebir, "Sen neden mektebe (okula) gitmiyorsun?" diye soruyor. "Babam göndermiyor ki..." "Hamdi'nin mektebi buraya yakın... Sen de git. Ben de o mektepten mezun oldum." "Nasıl gideyim?" "Ben sana öğretirim, yol gösteririm. Hem sen çok şeyler biliyorsun. Bir istida (dilekçe) yazalım, imtihan edilmeni iste , gir imtihana... Şahadetname (diploma) bile alırsın. İptidai mektebini (ilkokulu) bitirenler senin kadar bilmiyorlar ki..." Buna en çok sevinen annem, Fevzi'ye, "İmtihana sokarlar mı?" diye soruyor. "Sokarlar teyze..." "İptidai mektebi şahadetnamesi verirler mi?" "Verirler teyze... Sonra, şahadetnameyi alınca, benim gittiğim Davutpaşa mektebine yazdırırız." Annem de , ben de öyle seviniyoruz ki... "Şimdi tatil, mektepler açılsın, kayıtlar başlasın, ben bir istida yazarım." Kanuni Sultan Süleyman İptidai Mektebi, Süleymaniye Camisinin arkasında, Tahtakale'ye inen yokuşun başında. Her fırsat buldukça, gizli gizli gidiyorum oraya. Uzaktan okulun pencerelerine bakıyorum, bahçesinde dönüp dolanıp duruyorum. Bigün bu okulun kapısından girebilecek miyim? [Sınav edilince] On yaşındayım. Yaşıma göre üçüncü sınıfa girmem gerekli. Beni üçüncü sınıfa alıyorlar. Öyle mutluyum, öyle mutluyum ki... Artık ben de okul çocuğuyum, artık ben de öğrenciyim. Bigün Haseki Yokuşundan çıkarken annem koluma girip, "Doktor ol e mi oğlum, doktor ol da beni iyi et..." demişti. Okuyacağım, doktor olacağım, annemi iyi edeceğim... Süleymaniye Camisi'nin avlusuna giriyorum, koca avlu... Caminin dış basamaklarına oturup ağlıyorum, ağlıyorum sevincimden..."*

Annesi için okudu Aziz Nesin yoksulluğun acısını katik ederek: *"Mahalle mektebi uzak... Kış , soğuk, kar... Paltom yok... Üşüyorum, ellerim donuyor. Annem haki renkli kalın bezden bir çanta dikti bana. Kitabımı, defterimi çantama koyuyorum. Soğukta elim üşüdüğünden çantayı tutamazdım, kolumun altına sıkıştırdım; soğuktan korunmak için elimi de çantanın altına alırdım. Okul dönüşü eve gelince ellerim sızım sızım sızlar... Bir akşam, eve geldim 21 yine, annem, "Çantan nerde?" dedi. Eğilip kolumun altına baktım, çanta yok... Yolda, soğuktan elim uyuşmuş, parmaklarım duyarlılığını yitirmiş, çantanın düştüğünden haberim bile olmamış. Dönüp baktım, aradım geçtiğim yolları; çanta yok.(...) **Çoğumuz kendi suçumuzmuş gibi yoksulluğumuzdan utanırız . Ben de yıllarca yoksulluk ayıbımdan utandım, taa yazar olana dek... Çoğunluğun yoksul olduğu ülkede, yoksulluğun değil varsıllığın daha utanılacağı olduğunu yazarlığa başlayınca anladım.**"*

Sadece giyim kuşam ya da okul araç gereçleri değildi yüzüne yoksulluğu vuran. "Mahalle mektebinin kapısı önünde satıcılar, yemişçiler vardı. Çocuklar onlardan yemiş alırlardı. Bana evden hiç harçlık verilmediği için, ben o satıcılardan bişey alamazdım. Yokluk, insanı açgözlü de yapar, tokgözlü de, insanına göre... Beni tokgözlü yapmıştı. Ağızlarını şapırdata şapırdata, macundan renklenmiş dillerini çıkarıp dudaklarını yalayarak horozşekeri, elmaşekeri, macun, fındık, fıstık, çekirdek yiyecek çocuklara hiçbigün imrenmedim. Ama yalnız kozhelvasında gözüm vardı. Hiç yememiştım, çok canım çekiyordu. O kadar canım çekiyordu ki, peştamallı, külahlı kozhelvacının camekanına bile bakmadan, yanından başımı

öteye çevirip geçerdim. Bigün bir arkadaşım, kozhelvasından ısırıp geri kalanını bana verdi. Umursamazca, “İstemem!” dedim. Annem öğretmişti; para istemek ayıp, sokaktan geçen satıcıdan bişey alınmasını istemek terbiyesizlik, arkadaşının yediğine imrenip ondan istemek, annemle birlikte sokakta giderken bişey istemek, hele tutturmak, çok çok ayıp... Bunlardan hiçbirini yapmadım. Her sabahki gibi erkenden kalkmıştım. Annemle babam daha uyanmamışlardı. Babamın yeleği sedirin üstüne atılmış, sarkıyor ucu. Elimi yelek ceplerinden birine sokup, paraları karıştırdım. İçlerinden bitane kağıt yüz paralık aldım. Sonra da bez çantamı alıp çıktım yola... Kozhelvacı orda. Kocaman bir kozhelvası aldım. Tam ısıracakken, itişen iki çocuk üstüme yıkıldı. Elimdeki kozhelvası su birikintisine düştü. Kozhelvasını çıkardım su birikintisinden, ne yapacağım diye bakıp duruyordum. Bana daha önce kozhelvasından bir parçasını vermek isteyen çocuk geldi. “Bize yok mu?” dedi. “Suya düştü...” dedim. “Olsuuun...” dedi. Verdim kozhelvasını, bigüzel yedi. Eve dönüşümde, babamın cebinden gizlice para aldığımı unutmuşum bile... Babam çok yumuşak bir sesle, “Oğlum, paranla ne aldın bugün bakayım?” dedi. “Ne parası?” dedim. Der demez de, aklım başıma geldi; yelek cebinden aldığım yüz parayı ansıdım. Başımı eğdim, hiç sesimi çıkarmadım. Çünkü konuşsam ağlayacaktım. Annem, “Üsteleme çocuğa, belki kozhelvası almıştır...” dedi. Ben yeleğin cebinden parayı alırken, annemle babam yorganın altından beni gözetlerlermiş. Sonra annem ardıma düşmüş, mektebe dek gelmiş arkamdan, kozhelvacıdan, kozhelvası aldığımı görmüş...

Annem de babam da, bir suçumu yakalarlarsa hiç yüzlemezler, çok önemsiz bişeymiş gibi söyler geçerlerdi. Ne de iyi yaparlarmış! Etkisi daha büyük oluyor.”

İstanbul’a. Gelen teyzesi vardı Aziz Nesin’in: “*Havva Teyzem, yıllar sonra beni çok düşündürdü. İnsanın yurduunu sevmesi, yurduunun güzel, iyi olmasından değil. Yurt dediğin, kızgın çöl olsa da sevilir. Yurt, yurt olduğu için, orada herşey kendimizden olduğu için sevilir. Oysa yaşanacak yer değildi Havva Teyzemin köyü, çok yıllar sonra gidip gördüm. Havva Teyzem orada çobanlık yapacaktı, yük taşıyacaktı; ama İstanbul’dan çok seviyordu yoksul köyünü. "Kınalı Kız", özlediği yoksul köyünün simgesiydi. Annem onu, kardeşi gibi değil de, kızı gibi seviyordu. Oysa ben Havva Teyzemde sıcak, insancıl duygular bulamıyordum. Beni yeğeni olarak bigün bile sevdiğini hatırlamıyorum. O "Kınalı Kız"ını seviyor, rüyalarında bile Kınalı Kız'ı sayıklıyordu. Sonunda annem, Ordu’ya gidecek hemşerilerin yanına katıp Havva Teyzemi köyüne gönderdi. 1959’da o köye gidince öğrendim; Havva Teyzem, İstanbul’a geldiğinin ertesi yılı, gencecikken ölmüş. O köylere, o köylerin çalışmasına dayanmak zor. Havva Teyzem, dal gibi incecik, sarı bir kızdı. Annem ondan bir daha hiç haber alamamıştı.*”

Gün geçtikçe eriyordu annesi. Heğbeliada Sanatoryumunda annesini ilk görmeye gittiğinde çok üzüldü, Aziz Nesin: “*Annemi o gün ilk kez yenik gördüm, yaşama, hastalığa, dünyaya yenilmiş. Yalnızca gözlerinde kalmış olan gülümseyiş bile donuktu, üzünçlüydü. Bana uzak duruyordu. Aylar var ki, dokunmuyor bana, beni sevip okşamıyordu. Babamla konuşurken de bakışları bendeydi. Gözleri gittikçe buğulanıyordu. Bana sarılmak istediği, ama bunu yapamamanın acısını çektiğini sezinliyordum. Ne şaşılacak şeydir, ben yine o çocuksu bencilliğimle, o an hiçbir üzüntü duymamaktaydım. O anları, sonradan düşündükçe nasıl üzülmüştüm. Umursamaz bir davranışım vardı hasta annemin karşısında. Bu nasıl bir duygudur, anlatamam şimdi... Galiba ölümün acı korkunçluğunu kavrayamıyordum. Oysa annemin hastalıktan kurtulamayacağını da anlar gibiydim. Ama ölümün ne olduğunu bütün gerçeğiyle anlayamıyordum herhalde... Annem ölecekti, ama yine de her zaman olacaktı yanımda böyle hasta hasta; öyle geliyordu bana... Ondan sonraki ziyaretlerimde annemin gittikçe umutsuzlaştığını görüyordum. Yaşama savaşında yeniliyordu(...) Kömür dumanının vereme iyi geldiği, onun için verem hastanesinin buraya yapıldığını söylerlerdi. Bu söylentiye ziyaret saati gelinceye dek hastane kapısında bekleyen ziyaretçilerden bikaç kez duymuştum. Yoksul insanlar başka türlü düşünemiyorlardı: Kömür dumanı, isi veremli ciğerlere iyi geliyordu ki, hükümet de hastaneyi gar yolu üstüne yapmıştı. Yoksa koskoca hükümet deli değildi ya veremlileri kömür kurumu yağmurunun altında yatırsın. Annem bu hastaneye yattıktan sonra küçülmüş küçülmüş, ufacık kalmıştı. Yatakta yatarken bunu pek anlayamıyordum. Ama bikez yataktan kalkıp da bizi geçirmek için koridora çıkınca, annemin nice ufalmış olduğunu görüp pek şaşmıştım.*”

Mum gibi eriyordu annesi. Aziz Nesin de çaresizce izliyordu olan biteni: “*Annem Heğbeliada Sanatoryumundan çıkmış, eve gelmişti. Artık hiç çıkamıyordu yataktan. Halsizdi, iştahsızdı. Hiçbir iş göremiyordu, evin içinde bile gezip dolaşamıyordu. Bütün iş, ev işlerinin bütün ağırlığı, bir hasta annenin bakımı, kız kardeşimin küçük omuzları üstüne binmişti. Böyle bir çileli özverili kardeş, gerçek yaşamda değil, belki romantik romanlarda idealize edilmiş tip olarak görülebilir. Hasta annemi yer yatağında yatıramazdık. Karyolamız da yoktu. Yün döşeklerimizden biri, boş şeker sandıklarından bir yükselti üstüne konulup, oraya bir hasta yatağı yapıldı. Kumral gür saçları yastığın beyazlığı üstüne yayılır. Yüzü, çok solgun sarıdır. Eski güzelliği yalnız gözlerinde kalmıştır, gözleri hala parlak, iri ve alevli bir siyah... Rengini yitiren dudakları kavruk kavruk... Herzaman ateşi yüksek. Aradabir yüzüne çiy vurmuş gibi terler. Alnında saç dipleri nemlenir. Herzaman tertemiz olan elleri bir başka türlü hasta beyazlığı almıştır, parmakları kehribarlaşmış sanki... Eskiden yanakları, teninin içinden bir ışık yanar gibiydi; şimdi o ışık sönmüş... Annemle gittikçe yabancılaşıyoruz. Beni hemen hiç yanına almıyor, odaya bile sokmak istemiyor. Beni geceleri, odaya bitişik taşlıkta, kerevet üstündeki yatakta yatırıyorlar. Odasına girersem, bana uzaktan bakıyor, bakışlarını dikip öyle bakıyor, sonra başını duvardan yana çeviriyor... Büyük bir titizlikle, yemek kaplarını, çatalını, kaşığı ayırtmıştır; bunları kendisinden başkası kullanamayacak... Annemin bu durumunu umursamazlık içindeyim, anlaşılmasa yada çok iyi anlaşılması gereken bir çocukluk benimkisi. Yalnız, annemi öpüp sevmek istiyorum, göğsüne sokulmak istiyorum aradabir. Ama annem böyle davranışlarımdan kaçınıyor.*

“Umursamaz değildi, ama yokluktan, açığa vurmak istemediği yoksulluğumuzdan, umarsızlıktan, sanki hiçbir şeyi umursamamış gibi davranırdı” dediği babasını bu dar günde daha iyi tanıdı ve anladı Aziz Nesin: “*Babam perişan, çok, çok perişan... Onun annemi sevdiği denli, ancak onbinde, yüzbinde bir koca eşini sevebilir. Babamın davranışlarından, anneme eskiden çektiirdiklerinin çok derin üzüntüsünü duyduğunu, anlıyorum. Ama o, yine annemi çok sevdiği için böyle yapmıştı, ona karşı hırçın, sert davranmıştı. Annem havyar yemeliymiş. Geçim sıkıntısı içindeki babam, anneme havyar almalıymış. Havyar, annemi kurtaracakmış; öyle diyorlar, mumlu balık yumurtasıyla havyar. Babamın bol parası yok, yok ama, annemin iyi olması için inci, platin, elmas gerekse, ne yapıp edecek, onları bile bulup getirecek, hem de çuval çuval... Babamla birlikte, Eminönü'ndeki pazarlardaki dükkanları, Karaköy'deki mezecileri dolaşıyoruz. Babam, havyarı, balık yumurtasını ucuza almak için çok sıkı pazarlık ediyor. Babamın bu pazarlıkları beni çok sıkar, sinirlendirirdi. Ama bu kez yaptığı pazarlıktan hiç ama hiç sıkılmıyordum. Çekişe çekişe pazarlık ederken babamı o denli haklı buluyordum ki... Havyar, çok, çok, çok pahalıydı. Oysa biz bunu, besin diye değil, annemin iyi olabilmesi için ilaç diye alıyorduk. Bunca pahalı bişeyin, zengin evlerindeki sofralarda yiyecek olmasına pek şaşıyordum. Bizim ilacımızı, zenginler yiyecek olarak yiyorlardı; yada tersine, onların yiyeceğini bizim hastalarımız ilaç diye alıyorlardı. Bir kızgınlık içindeydim, ilk kez babamı pazarlık etmesinde haklı buluyordum(...)*

Çaresizliği güçlü kılan derin yoksulluktu, namuslu olmanın sonucu olan yoksulluktu. Bu adaletsizliği anlamaya çalışıyordu Aziz Nesin: “*Bizim eve bol havyar girecek annemin kurtulması için. Ama annem hemen hemen hiçbir şey yiyemiyordu artık, pek zorlukla süt içebiliyordu. Bensiz boğazından geçmediği için, bana da havyar yedirmeye çalışıyordu. Havyarı hiç sevmemiştim, tatsız bişey... Nasıl olup da zenginlerin bol havyar yediklerine şaşıyordum. Kuru fasulye dururken hiç havyar da yenir miymiş... (Hala kuru fasulyeyi çok severim, kırmızı biberli, bol salçalı, üstü zar gibi hafif kabuk bağlamış, buğusu tüten kuru fasulye...) Oysa annem, kendisine çok kalsın diye, havyarı yemediğimi sanıyordu. Biyandan okuldan kaçmış olmamın, bunu evden gizlemeye çalışmamın ezikliği, biyandan annemin hastalığının üzüntüsü içindeydim. Ölüm kavramını gereğince kavrayamıyordum ama, annemin o düşkün durumuna çok üzülüyordum. Böyle bir üzgün günümde, verem mikroplarına karşı korkunç bir savaş açtım. Yalnızdım. Çamların arasında hem yürüyor, hem de dalgamı geçiyordum. Düşünüyordum ki, ben büyüyeceğim, büyüyeceğim... Kuruyorum boyuna. Yeryüzündeki bütün verem mikroplarının hepsini yok edemem. Çünkü bu mikroplar ancak mikroskopla görülebilecek denli küçük. Onun için, yeryüzündeki bütün o küçümencik küçümencik verem mikropları birleşmeli, yan yana gelmeli, kocaman, kocaman bir dev olmalı, bir verem devi... Ben o zaman o devle çarpışırım. Yenerim o verem devini, öldürürüm; yeryüzünden veremi yok ederim. İnsanlar verem olmaktan büsbütün kurtulurlar, annem de kurtulur.”*

Yoksulluk, yoksunluk bıçağını bileyleyen, güçlü kılan yalnızlık Aziz Nesin'e yoldaş oldu: Şöyle anlatıyor Aziz Nesin: "[Arkadaşım] anlatırken gözlerim doldu. Vara o hekim kadını tanımış olaydım. Ne mutlu o hanımefendiye ki, yoksul çocukluğundan utanmıyor ve onu gizlemiyor. Kimbilir, belki de yoksul geçmişiyse benim gibi övünüyordur(...) Güçlü olmak, dik-diri durmak zorundasın! (...) Almayacaksın, karşılığını hiç ummadan hep vereceksin! (...) Çoğunun güçsüzlük sandığı yalnızlık, yalnızlığınca kalabalıklaşmasını öğrenmiş insanlar için en büyük güçtür. Boşuna, yalnızlık Allaha özgü, denilmemiş... Yalnızlık güçlülük olmasaydı, insanlar göksel dinin tek Tanrısını, yalnız başına değil, kalabalık bir aile babası olarak tasarlarlardı." İşte bu nedenle, bana yalnızlığı sevdiren, yalnızlığımın değerini öğreten erkeklere de, kadınlara da teşekkür ederim."

Zor günlerden biriydi: "Hastane kapıcısı bizi içeri bırakmıyordu. "Daha ziyaret başlamadı, ziyaret saati gelmedi!" diyordu. Oysa her ziyaret günü bu saatte gelirdim, beni içeri bırakırlardı. Önce hiç kuşkuyla düşmeden kapıda bekliyordum. Epiy bisüre bekledik, ama beklememiz çok uzun sürdü. Bu arada kapıcı başka ziyaretçileri içeri bırakıyordu. İçeri girenleri de görünce gözlerim doldu. Anlamıştım. Annem ölmüştü de onun için beni içeri bırakmıyorlardı. Nebiye'ye ağladığımı göstermemeye çalışıyordum. "Bizi içeri bırakmayacaklar..." dedim. "Neden?" "Ben anladım, annem ölmüş de ondan(...) Neden sonra kapıcı, "Tamam, ziyaret başladı!" dedi. Girdik kapıdan. Mermer merdiven basamaklarını büyük bir korkuyla çıktım. Ürkerek annemin yattığı koğuşa girdim. Annem yatağında gülümsemeye çalışıyordu, ama yatakta doğrulamıyordu. Başının altına yastık koyan bir hastabakıcının yardımıyla biraz doğrulabildi(...) Annemi Emraz-ı İntaniye Hastanesinden çıkardılar. Bu hastanelerde altı aydan uzun kalamıyordu hastalar. Sırada başka hastalar bekliyordu çünkü. Annem bir kemik külçesi halindeydi. Bisüre sonra annem birden canlandı, iyileşti, odanın içinde, iki-üç adım da olsa, gezinmeye bile başladı. Yanaklarına yine pembelik gelmişti. Babam sevinç içindeydi. İyi oluyordu artık annem... Annem bir sabah, gece gördüğü rüyasını anlatıyordu babama(...) Annem rüyasında bir kara koça binmiş, koçun üstünde uçmuştu... Rüyasını anlatırken sesi kulağımda, oysa yüzünü şimdi açık seçik belirleyemiyorum. Annem rüyasını ağır ağır, tatlı, yumuşak hiç önemsemeden anlatıyordu; oysa çok önemsiyormuş da belli etmiyormuş bize. Sonradan babam başkalarına anlatırken duydum. Annem, babama rüyasını anlattıktan sonra, biz odadan dışarı çıkınca demiş ki: "Artık tamam... Bitti artık... Rüyamdaki kara koç bir işaretti... Öleceğim ben... Öleceğim günü de biliyorum; önümüzdeki değil, öbür çarşambaya(...) Annemin sözlerini babam başkalarına anlatırken duymuş, dışarı çıkmıştım. Evimizin yanında küçücük bir Rum evi vardı. Pencere dışından Rum evinin, içini görüyordum, önünden geçerken... Duvarı bir Meryem Ana kabartması, bir haç vardı; önünde bir mum yanardı hep... Babam yıkılmıştı, birden çökmüş, sanki bin yaş birden yaşlanmıştı."

Anadolu insanın çoğu gibi annesi de ölüm gününe de hazırlandı: "Müslüman cenazesinin bütün gideri, ölenin kendi el emeğinden kazandığı parayla yapılacak. Kefen bezini önceden hazırlayacak Müslüman. Cesedinin yıkanması için gereken sabunu, lifi de önceden biyana koyacak. Annem de öyle yapmış. Kefen bezi, sabun, lif, pamuk, hepsi sandığındaymış. Babam söylüyor bunları. Annem, bişey daha söylüyor babama ki, annemin bu sözleri babamı tüm yıktı. Diyor ki annem: "Cenazemin kendi paramla kaldırılmasını istiyorum. Benim el emeğimle alınmış bu evde yalnız bir dikiş makinesi var. O dikiş makinesini sana satıyorum. Onun parasıyla benim cenazemi kaldırt... Babamın üzüntüsünün sonu yoktur. Babamın herşeyi, nesi varsa, hepsi annemin... Dahası, babamın hayalleri bile annemindir. Öyleyken o neden böyle yapıyor? Annem ne yapsın? Ona göre Müslümanlık böyledir. Tek malı olan dikiş makinesini babama satmış olacak, parasıyla da cenazesi kaldırılacak. Bu dikiş makinesini anneme evlenirken, evlatlık olarak evlerinde bulunduğu Salim Beyle eşi Süreyya Hanım, çeyiz olarak vermişlerdir, yani annemin elinin emeğinin, alnının terinin, göz nurunun hakkıdır. Ben, üç yaşındayken Yeniçeşme yangınında evimiz yanarken annem, iki çocuğunu, kadife kese içindeki Kuran'ı, kardeşimin oturağını, bir de işte bu dikiş makinesini kurtarabilmiştir yangından. Babam yine de üzüliyor annemin sözlerine. Ama annemin yaptığı, karıkoca arasında bir pazarlık, bir alışveriş değildir ki... Babam, derin üzüntüsünü dışa vuramıyor."

Ölüm kapıda annesini Aziz Nesin'in elinden alıyordu. Çaresizliğin doruklarındaydı Aziz Nesin: "Oturuyorduk. Daha sabahtı. Annem öksürdü. Her zaman kesik kesik öksürürdü. Ama bu kez öksürüğü hiç

dinmiyordu. Öksürürken birden ağzından kan boşandı, bir kan, bir kan... Konuşamıyor, ama babama, eliyle beni dışarı çıkarmalarını işaret ediyor. Kendini o halde görmemi, korkmamı, üzülmemi istemiyor. İçerde konuşulanları duyabilmek için kulağımı kapıya, anahtar deliğine dayadım. Bütün ayrıntılarıyla annemin bir sözü kulağımda. Annem, babama diyor ki: “Oğlum yatılı okulda okuyor ya, onun için gözlerim açık ölmüyorum.” Oysa ben okuldan kaçmıştım, bir daha da okula dönme olanağım yoktu. O denli çok zaman geçmişti ki, dönsem bile artık beni okula bir daha almazlardı. Benim okul kaçkını olduğumu ne annem, ne babam biliyordu. Annemi ölüm döşeğinde kandırmıştım; bu bana çok ağır geldi. Okuyabilmek, okula gidebilmek için çırpınmamın tek ve baş nedeni, işte kapı arkasından duyduğum, annemin bu son sözleridir. Kendimi anneme borçlu, sorumlu, yükümlü buluyordum. Ne yapıp edip okumalıydım. Annem o sözleri söylemeseydi, ben de o söylerken duymasaydım, bir daha hiç okula gidemezdim, okuyamazdım. Bu sözler bende bir kamçı vuruşu etkisi yaptı. Aylarca, yıllarca annemin sözleri kulağımda çınladı: “Oğlum yatılı okulda okuyor ya, onun için gözlerim açık ölmüyorum.” Annem çağırmış olacak beni yanına. Yine komşu kadınlar gelmişti. Ama onlar da dışarda taşlıkta duruyorlardı. Annemin yanında yalnız babam vardı. Benimle kim uğraşacak? Odadan çıkmıyorum. Kardeşim bir tas getiriyor. Tas kanla doluyor. Kardeşim küçük leğeni getiriyor. Beni dışarı çıkarıyorlar. Üzümler kararmış... Önünden geçtiğim küçük Rum evinin perdesi açık penceresinden duvardaki Meryem Ana önünde yanan kandile bakıyorum. Dönüp dolaşıyorum çamların arasında kendi yalnızlığımla; beni bütün yaşamımda hiç yalnız, hiç tek başıma bırakmayacak olan en iyi dostum yalnızlığımla; bana kendi kendime yetmeyi öğreten yalnızlığımla; bana direnmenin, dayanmanın dersini veren yalnızlığımla; beni bibaşımayken de kalabalık eden yalnızlığımla, her bırakılmışlığım, her yıkılmışlığım elimden tutan yalnızlığımla... Ne şaşılacak şey, ağlamıyorum da, bir damla yaş yok gözümde, kaskatı, üstelik de rahatım... Dönüp geliyorum bir zaman sonra eve. Evde bir kalabalık, birçok kadınlar. Beni odaya, annemin yanına sokmuyorlar. Öğlen oluyor. Komşu kadınlar çekilip gidiyorlar evlerine. Babamla kardeşim kalıyor annemin yanında. Ben de annemin yanına gitmek istiyorum ama, bitürlü giremiyorum nedense içeri(...) Odaya girdim. Oda kapısından girince, sağda çardak yanındaki duvarda iki pencere, solda taraçaya açılan pencere. Kapının bitişiğindeki duvar dibindeki sedir üstündeki yatakta annem yatıyor hiç kıpırdamadan... Baş, taraça yanında, yani asma çardağına doğru dönük yüzü. Ama bu pencerenin patiska perdesi inik. İkinciye doğru odanın içi Eylül gölgesiyle loş. Annemin yüzü rahat. Gözleriyle bana gülümsüyor. Babam başında. Bir suskunluk içinde duruyor sessiz... Zaman geçiyor, sanki on yıl, yüz yıl geçiyor. Annem şeyler söylemek istiyor, ama konuşamıyor gittikçe, heceleri büyüyüp ağzına sığamaz oluyor. İstemi elinden uçup gitmekte, diline egemen olamıyor. Bişey, bişey daha söylemek istiyor. Babam Kuran okuyor. Artık hiç konuşamıyor annem. Gözlerini de çeviremiyor, döndüremiyor, bakışları donuk... Gözleri tavana çakılı kalıyor. Solumak için zorluk çekiyor. Beni yine dışarı çıkarıyorlar. Bu, annemi son görüşümdür. Ama sesi hep kulağımda: “Gözlerim açık ölmeyeceğim...” Kendimi suçlu buluyorum. Akşam oluyor. Evimize giren çıkan çok... Hava kararıyor. Annem daha ölmemiştir. Bana, Neriman Hanım Teyzenin evine gitmemi, geceyi orada geçirmeni söylüyorlar.”

Bıçak sırtındaydı Aziz Nesin: “Ölüm güzel değildir elbet... Ama siz ölümü, güzel, genç bir veremli annenin yüzünde gördünüz mü hiç?(...) Veremli, yavaş yavaş, alışa alışa hergün biraz daha ölür, günün birinde ürkmeden, korkmadan bir geziye çıkarcasına aramızdan uçup gider. Annem yirmialtınsındaydı, hastaydı... Ne balıkların oynadığı denizlerden esen ozonlu rüzgar, ne üzüm tanelerinin içinde yanan güneş, ne çam gölgelerinin dinlendiği mis kokulu kırmızı topraklar, ne de benim sevgim onu dünyaya bağlayabildi(...) Beni annemin odasına soktular. Güzel yüzü daha da güzelleşmişti. Ancak anneler bu denli güzel olabilir(...) Beni görünce, belli etmemeye çalıştığı, yaşamak aşkı dolu biriki damla yaş süzülüyor gözlerinden. Pencereden baktım. Eteği dantelli patiska perdenin arasından salkımları gördüm. Güneş, üzümlerden şıpır şıpır damlıyor. Akşama doğru annemin bakışları uzaklara, çok uzaklara, ötelere gitti. Bizden ayrı, uzak, başka biyerlerdeydi(...) Annem, kara koçu rüyasında gördükten sonra, babama, öleceğini söylediği gün ölmüştü. Sucu Hafız, eşeğinin iki yanındaki tahta kasaya yüklü dört tenekeyle iki kez su getirdi evimize. Annemi yıkıyorlardı(...) Tahta tabut geldi. Annemi tabutun içinde çıkardılar evden. Heğbeliada mezarlığına götürdü birkaç kişi. Ben de onların arkasındaydım. Annem, annem!.. Onun yokluğunun acısı, gittikçe arttı bende. Beni, yatılı okulda okuyorum diye güvenli ellere bıraktığını

sanarak, gözleri açık gitmemiş olan annemi kandırmış olmamak için, okuyacaktım; ne yapıp edip okuyacaktım... **Bütün varlığında, kişiliğinde, olumlu neyim varsa hepsinde annem vardır.**”

Annesinin ölümüne bir de yaşadığı bir şaşkınlığın anısı yapıştı: “Küçük evimizin mutfağındaki ocakta kazan kaynıyordu. Ölü yıkayıcı kadın hazırlığını yapmıştı. Hafız eşeğiyle üç kez su getirmişti. Bizim eve ilk ve son eşekle su gelişi o gündü. Babam Hafız'a vermem için üç eşek yükü suyun parası otuz kuruşu bana vermişti. Ama ben parayı Hafız'a vermemiştim. Niçin? O acılı günde, o gürültüde kimse benden su parası sormaz diye mi düşünmüştüm? Hafız utanır da parayı istemez mi demiştim? Yoksa elime otuz kuruş geçmişken, çoktandır canımın çektiği bişey mi alıp yemiştım? Bilmiyorum. Her neden olursa olsun, parayı Hafız'a vermemiştim. Hafız bir hafta beklemiş. Sonra parayı babamdan istemiş. Babam hiçbir şaşkınlık göstermemiş. "Paranı oğluma vermiştim" yada "Oğlumla göndermiştim" gibilerden bişey söylememiş. Hafız'ın parasını vermiş. Babam, o kızgın adam, bir akşam evde bana en tatlı sesiyle, "Oğlum, Hafız'ın parasını vermemiş miydin?" dedi. Hafız parayı almış da unutmuş olabilirdi. Babam onun için bana soruyordu. Babama göre ben, dünyanın en güvenilir insanıydım. Sesimi çıkarmadım. Babam da sesini çıkarmadı. Bu utanç, yıllar geçtikçe bir yağlı kara gibi heryanıma sıvaşır, benliğimi kaplar. En olmadık bir zamanda birden anımsayıp o utancı yeniden yaşarım.”

“Annemin Anısına/ Bütün anneler annelerin en güzeli/ Sen en güzellerin güzeli/ Onüçünde evlendin/ Onbeşinde beni doğurdun/ Yirmialtı yaşındaydın/ Yaşamadan öldün/ Sevgi taşan bu yüreği sana borçluyum/ Bir resmin bile yok bende/ Fotoğraf çekirmek günahı/ Ne sinema seyrettin ne tiyatro/ Elektrik havagazı su soba/ Ve karyola bile yoktu evinde/ Denize giremedin/ Okuma yazma bilmedin/ Güzel gözlerin/ Kara peçenin arkasından baktı dünyaya/ Yirmialtı yaşındayken/ Yaşamadan öldün/ Anneler artık yaşamadan ölmeyecek/ Böyle gelmiş, Ama böyle gitmeyecek”

Annesinin kucağından babasının ocağına düştü Aziz Nesin. Ocağı çökmekten kurtaran annesinin yerini alan kız kardeşi idi. Babasını, kız kardeşini daha iyi fark etti, Aziz Nesin: “Babamı, ancak annemin ölümünden sonra anlamaya, daha iyi anlamaya başladım. Onun annemi sevmesi, yaşamda pek görülmeyen, Leyla-Mecnun, Romeo Jülyet aşkıydı. Annemin ölümünden sonra kırkaltı yıl, yalnız annem için, yalnız onun anılarıyla yaşadı; her gece geceyarılarına, kimileyin sabahlara dek annemin ruhuna Kuran okuyarak, hep hep onu düşünerek, bigün ölüp ona kavuşacağına kesinlikle inanarak, yalnız bu umutla yaşadı.”

Annesinin yürek yakan ölümünden sonra bir yangın daha yaşadılar. Evleri yanmaktan son anda kurtuldu: “Yangın sırasında babamın evden çıkmayışı ağızdan ağıza yayıldı. Okuduğu dua yüzünden evimizin yanmadığı söylentisi herkesin ağzındaydı. Böylece babamın etkisi de artmış oldu. Babama “Rüzgar döndü de ondan evimiz yanmadı...” derdim. Babam: “Doğru, derdi, ama oğlum rüzgarı kim döndürdü, neden döndürdü?”

Babasını dizlerine şöyle taşıdı: “Babam/ Dünyaların en iyi babası benim babamdır/ Düşmandır düşüncelerimiz/ Dosttur ellerimiz/ Dünyada tek elini öptüğüm/ Babamdır/ Kırkını geçtin adam olmadın der Başım önümde dinlerim/ Önünde tek baş eğdiğim babamdır/ Sabahlara dek Kuran okur/ Anamın ruhuna/ İnanır ona kavuşacağına/ Bana gavur der/ Diş bilemeden/ Dünyada tek bağışladığı ben/ Tek bağışladığım odur/ Başım derde girdikçe bakar çocuklarıma/ Bitürlü ölemiyorum der senin yüzünden/ Çocuklar ortada kalacak/ Ölemez kahrımdan benim/ Yaşamak zorunda benim yüzümden/ Gözlerindeki ateş bakışlarında söner/ Tuttuğun altın olsun der/ Çocukluğumu tek anlayan odur/ Dünyaların en iyi babası benim babamdır..”

Babası için duygu düşüncelerini kağıda döktü: “Bütün bu yoksullukların bana nasıl bir güç, direnç, dayanıklılık kazandırmakta olduğunu elbette o zamanlar bilemiyordum. Yaşam artık benim için bir kıyıcı savaş ve amansız bir yarıştı. Bu yarışı ben açmamış, ben istememişim; benim dışımda ama beni de sarıp içine alan bir savaş vardı. Ben de bu savaşta yenilmemek için yarışı kazanmak tutkusu içindeydim. İki elimdeki o iki su dolu güğümle katıldığım bu yarışta, içecekleri bir bardak suyu bile annelerinden, hizmetçilerinden isteyen bu bakımlı ve iyi eğitilmiş çocukları geçmeliydim. Yoksulluğumuzun, arkadaşlarım olan zengin çocuklarına göre, bana nasıl büyük bir üstünlük kazandırdığını anlayabilmem için su dolu güğümleri taşıdığım günlerin üstünden otuz uzun yılın geçmesi gerekiyordu. Ancak otuz yıl

sonra, utançlı sandığım o günkü durumumun bana dayanma, direnme gücü kazandırdığını anlamış, yazarı olduğum Akşam Gazetesinde, "Baba sana teşekkür ederim" başlıklı bir fıkra yazmıştım: Baba! Bana öyle geliyor ki, ben seni bütün oğulların babalarını sevdiklerinden daha çok seviyorum. Benimkisi başka türlü bir sevgi. Sen, bir kodaman, bir ileri gelen, bir büyük adam olmamakla, beni ne büyük felaketlerden kurtardın. Onun için sana teşekkür ederim. Ya bir de zengin olsaydın! Senin adın söylenmeden benim adım olmazdı. Baba, sana teşekkür ederim!"

Babasını örnek aldı Aziz Nesin: "Babama göre iyi insanın iki niteliği olmalıydı ; biri acıması, biri de eli açıklığı... Babam bencilleri hiç sevmezdi. Ağabeyini, ağabeyi olduğu için sever, sayar, ama onu hiç beğenmezdi. Çünkü ağabeyini acımasız, bencil, sorumsuz bulurdu. Hep babam onu arardı. Bikez de amcamın babamı aradığı olmamıştır(...) Amcamla babam, karakter bakımından birbirlerinin tam karşıtıydılar. Babam sorumluları bütün ağırlığıyla duyan, acıyan, yardıma koşan, ekil bir insandı... Amcamsa !.. Hani iyi kötü, hangi koşul altında olursa olsun, kral gibi yaşayan, dünyaya kral gelmiş adamlar vardır, işte amcam kral keyfi süren o tür adamlardan. Yaşamasını, giyinmesini, alay etmesini seven, üzülmesini, surat asmasını, düşünmesini bilmeyen bir adamdı. Evinde olsun, işinde olsun, dışarda olsun, herkes onun krallığını kabul etmeliydi, ederdi de... Bu kral davranışı, yapmacıklı değildi, kendiliğindendi; buyüzden de ister istemez çevresinde benimsenirdi. Amcam tütün deposunda gece bekçisiydi ama, onun gece bekçiliği yaptığını sanmıyorum. Çünkü sabahleyin evine dönünce, gündüzleri de pek uyumazdı."

Babasına körü körüne bir bağlılık değildi onun sevgisi. Babası ve kimi arkadaşları Padişah ve Halife'ye duydukları bağlılıktan dolayı Mustafa Kemal'e kızgındır: "Hafız sık sık bize gelir, savaş anılarını anlatırdı. Birinci Dünya Savaşında, önce Doğu Cephesinde, sonra da çölde savaşmış. Gazze, Kanal, Kutülammare, Sina gibi, savaştığı yerlerin adlarını ilk onun ağzından duyuyordum. Babam kendisi gibi bağınaz, hem de Mustafa Kemal düşmanı olduğu için Hafız'ı severdi. O zamanlar Atatürk'e -soyadları alınmadığından- Mustafa Kemal Paşa, daha çok da Gazi denilirdi. Babam da, Hafız da, bikez bile Gazi yada Mustafa Kemal sözünü ağızlarına almamışlardı. Mustafa Kemal'den söz etmek gerekirse ona ya "kör" yada "Selanik dönmesi" gibi sözler söylerlerdi. Bütün bağınazlar, gericiler arasında Mustafa Kemal, "Kör" yada "Dönme" diye anılırdı. Mustafa Kemal biraz şehla bakışlı olduğundan, gözünün birinin cam olduğunu söyler, buyüzden ona Kör derlerdi. Selanikli olması yüzünden de Yahudi dönmesi sayılırdı. Çoluğunu çocuğunu yüzüstü bırakıp Kurtuluş Savaşına gönüllü katılmış olan babamın Gazi'ye neden düşman olduğunu o zamanlar anlayamazdım. Bunun nedenini sonraları düşünerek buldum. Mustafa Kemal Ulusal Kurtuluş Savaşı başlamadan önce halka bildirisinde, "Makam-ı hilafeti düşman işgalinden tahlis" amacı güttüğünü söylemişti. Babam gibi pekçokları da hilafeti, halifeyi kurtarmak için savaşa katılmışlardı. Savaştan sonra, kurtarmak istedikleri hilafet tümüyle ülkeden kovulunca, aldatıldıkları kanısına varmışlardı."

Çevredekiler yiğidi öldürmeye çalışırken, hayatını değiştiren aile dostları Galip Amcası yiğide hakkını veriyordu. Aziz Nesin şöyle düşünüyordu: "Atatürk'e değgin düşüncemi kısaca açıklayayım: Atatürk'e çok büyük saygım var. Onun tarihimizdeki büyük değerini yadsımaya kalkmak, ya kandırılmışlık ya bilgisizlik yada hainliktir. Kemalist değilim, Atatürkçü de değilim. Ama bugünkü Türkiye ortam ve koşullarında, Atatürkçülüğün bile bir ilerililik aşaması olduğuna inanıyorum. Atatürk düşmanlığı yapmak için yazımın bütününden koparılmış parçalarından yararlanmaya kalkacak denli alçakanların bulunması, elli yıl önceki gericiliğin, yobazlığın, bağınazlığın bugün de, hem de örgütlü olarak sürdüğünü göstermektedir."

Baba dostu Galip Amca Aziz Nesin'in hayat ışığıydı: "Bana bu yeryüzünde görünen ilk haksızlık, hocam Ali Galip'in durumu oldu. Onu, Şeyh Efendiyle ölçüştürürdüm. Şeyh Efendi, Galip Amcamın yanında ne kadar bilgisiz kalırdı. Yalnız Şeyh Efendi değil, imamlar, hocalar, o büyük memurlar, derviş subaylar, başka tekkelerin şeyhleri de onun yanında ne kadar bilgisizdiler. Hepsi de onun için "Derya gibi adam!.. Derin adam! Umman!.." derlerdi. Ama öbürleri rahat bir yaşam sürerlerken Derviş Ali Galip yarı aç yarı tok sürünür, topuğu yırtık çoraptan, tabanı delik ayakkabıdan kurtulamaz, temizliğe çok düşkün olduğu halde yıkanamaz, arasıra bitlendiği bile olurdu. Gençliğinde yedek subaylık (ihtiyat zabıtlığı) yapmıştı, öğretmenlik yapmıştı, birara polislik yapmış, istifa etmişti: Ama şimdi bitürlü iş bulamıyordu. Ne olursa

olsun bir iş bulmak, geçinmek için çırpınıyordu. Biçok kimselerden öğretmen (muallim) yapılacağı va'di alıyor, ama bitürlü bunların sonu çıkmıyordu . Tanıdıklarına birçok mektup, ilgili yerlere dilekçeler yazardı. Bütün özlemi, Gerede'deki yaşlı anasını yanına alıp ona bakabilmek, evlenip bir yuva kurabilmektir. Bu düşün durumunu annesinin görmesini istemediği için yıllardır annesini görememişti. Bir çayevi köşesinde oturur, elinde ya Fransızca, ya Arapça yada Farsça bir kitap, durmadan nargilesini tokurdatarak okur, aklına gelince de , kaldığımız yerden bana ders verirdi. Birazcık boşalıp rahatlamak için olacak, çayevindeki hiç olmayacak, sözlerini anlayamayacak adamlara eski Yunan felsefesinden, tasavvuftan anlatırdı. Dinleyenler anlamaz, ama anlamadıkları sözlere hayran kalırlar, bu da Galip Amcamın hoşuna giderdi. Dünyada karşılaştığım ilk haksızlık [annesine bakamaz duruma düşürülen] Galip Amcamın durumu...”

Oysa Galip Amcası çok farklı düşünüyordu: “Erenler, diyor, bize bak da örnek al. Bak, biz nasıl yiyoruz. Bu kaşıkların sapı uzun yapılmış ki, herkes salt kendini değil, birbirini beslesin diye Ben kaşığı çorbaya daldırır, karşımdakinin ağzına veririm. Karşımdaki de kaşığını çorbaya daldırır, benim ağzıma verir. Karnumun doyması, benim karşımdakinin doyurmama bağlıdır. Ben başkasını ne kadar doyurursam, o da beni o kadar doyurur. Senin gibi, hep bana derse insan, sonunda aç kalır erenler...”Böyle bir Bektaşî fıkrası belki de yok, Galip Amcam uydurmuştur bunu, ama ben çok etkisinde kalmışımdır. Hiç unutmadım. Bencil, çıkarıcı kişileri gördükçe, hep bu Bektaşî fıkrasını hatırlarım. O benciller, o çıkarcılar ki, nice tıknırlarsa tıknınsınlar sonunda biyanları aç, biyanları doymamış olarak kalkacaklardır.”

Batıl inançları, dindar ve dinci farkını Galip Amcasında anladı Aziz Nesin. “Biz, bugün olduğumuz yere, işte buralardan geldik. Salt beni böyle sanmayınız, bugün Türkiye'yi yönetenlerden de pekçoğu bu türlü yada buna benzer yollardan, yerlerden geçip bugünlerine gelmişlerdir. Her oluş, toplumsal birikimlerin ürünüdür. Bizim toplumsal birikimlerimizse, bu gerici geleneklerin yığındır. Terse yönelmiş bu gerici birikimlerle bu toplum bugünkünden daha başka nasıl olabilirdi? Türkiye, ulusal kurtuluş silkinışinden bisüre sonra geriliğe gidiyor, gericiliğe kayıyorsa, bunun nedeni, gerici geleneğinin köklü ve zengin birikimi oluşundandır. [İnanç sömürüsü yapmak yerine öğretmenliği yeğleyen]Galip Amcamın köy öğretmenliğinden aylığı onbeş onaltı lira bişeydi, kesinlikle yirmi liradan azdı. En büyük üzüntüsü, "Valide, valide..." diye sözünü ettiği Gerede'nin bir köyündeki annesinden uzak kalışı, annesini yanına getiremeyişi, ona para gönderemeyişiydi. Düzgünce elbisesi, hediye alacak parası da olmadığı için yıllar yılı yaşlı annesini görmeye de gidemiyordu.” Aziz Nesin'in elinden annesini ölüm almıştı, Galip Amcasının ise adaletsizlik, eşitsizlik, yoksulluk...

Annesinin ölümünden sonra annesine olan okuma borcunu ödemek için çok çabaladı Aziz Nesin. Okumak, yazmak, ekmek, kağıt kutsaldı: “Bikez şunu söyleyeyim, çocukluğumda, okuryazar olsun olmasın, kentli olsun, köylü olsun, Türk insanı yerde gördüğü iki şeyi hemen kaldırır, bir duvar üstüne, bir tahta kaplama arasına, bir ağaç kovuğuna, yerden yüksek biyere koyardı. Bunlardan biri ekmek, öbürü basılı kağıttı. Bu ikisine ayakla basılmazdı. Ekmek "nimet"ti, basılı kağıt da kutsaldı. Dahası, ekmeği yerden kaldıranlar, önce öpüp başına koyduktan sonra, üstüne basılamayacak yüksek biyere koyardı. Basılı kağıtta kötü bişeyin yazılı olabileceği bile düşünüleliyordu. Basılı kağıttaki harfler içinde özellikle "elif" harfi en kutsalıydı harflerin. Çünkü Allah kelimesinin simgesi idi. Benim kağıda saygı duyuyum, şimdilerde unutulmuş olan bu güzel geleneğimize bağlı oluşumdan ileri gelmiyor(...) [Birinde] eseri cedit kağıdı, şimdi de dosya kağıdı denilen bir kağıdı gelişigüzel ortadan yırtıp ikiye ayırmıştım. Yaşlı dilekçeci, “Öyle olmaz, Nusret Efendi oğlum, öyle olmaz! Kağıt öyle kesilmez!” dedi. O gün bana söylediği sözler içinde sık sık birkaç kez tekrarladığı, "Kağıda saygı duymalı!", "Kağıda saygısı olmayan münevver (aydın) olamaz!" diye verdiği öğütler kırkbeş yıldanberi kulağımdan silinmedi. Bu öğütlerden sonra da, uygulamalı öğretim gibi bir dosya kağıdını ucu ucuna gönyesine getirip ikiye katladı. Katlama yerinden iki turnağını birkaç kez gezdirdi. Kağıdı o katlama çizgisinden bir de ters çevirerek yine iki turnağı arasında birkaç kez daha çekti. "Ellerin temiz olacak ki, kağıt lekelenmesin!" diyordu. Sonra kağıdı, o katlama çizgisinin ucundan yırtarak ikiye ayırdı. Kesilen yer hiç pürütsüz, dümdüzdü. "Kitaba gelince..." Raftan, sayfaları açılmamış bir kitap arayıp buldu. Kitap açkısıyla, kitabın sayfalarını özenle açtı. "İşte böyle... Kağıda saygı duyulacak!" dedi.”

Okula başladı ama ayaklarına dolanan yine yoksulluk zinciriydi, Aziz Nesin'in: "Lisenin ikinci sınıfına geçinceye dek okul çantam da olmamıştır. Vefa Ortokuluna giderken okul çantam olmamasından da utanıyordum. Çünkü kitap, defter gibi şeylerden başka, öğleyin okulda yiyeceğim yemeği de, gazeteye sarılı kaba bir paket olarak elimde taşımak zorundaydım. Şimdilerde zengin çocukları bile okula çantayla gitmek istemiyorlar. Biriki dağınık defteri kitabı ellerinde taşımaktan hoşlanıyorlar(...) Öğretmenlerimiz, büyüklerimiz bize sık sık, "Eski giymek ayıp değil, kirli giymek ayıp; yamalı giymek ayıp değil, yırtık giymek ayıp!" derlerdi. Bir bu söz, bir de annelerimizin yemeklerde, bu sözden daha sık söyledikleri, "Katık et ! Katık et ! " sözleri, o zamanki Türkiye'nin ekonomik durumunu ortaya koyan slogan gibiydi. Üstüm başım yırtık pırtık değildi, kirli değildi, hatta çoraplarımdan başka hiçbir şeyim yamalı bile değildi. Ama giydiğim her şey eskiydi. Ayakkabılarım ya üç ya dört kez pençelenmişti. Hatta bikez babam, daha ucuza gelsin diye, kösele satın almış, ayakkabılarımızı kendi pençelemişti. O zaman yeni duyulan "gizli pençe" dedikleri bellisiz pençeli ayakkabı giymek, yeni ayakkabı giymekten bile çok özendiğim şeydi. Benim ayakkabımdaki üst üste pençeler kabaydı, kalındı. Daha da dayanıklı olsun diye, pençenin üstüne de kabara çivileri, ökçesine de demir nalça çakılırdı."

Kendini ve çevresindeki gözetleyen ve durumdan bir takım sonuçlara varmaya çalışıyordu Aziz Nesin: "Vapurda, tramvayda, yolda, iyi giyimli öğrencilerin ve yaşlıtlarımın giysilerine bakar, "Bunlar böyle güzel giysiler giymeyi hak etmişler mi? Ne hakları var da böyle güzel giyinebiliyorlar?" diye içimden geçirirdim. Bu "hak", "hak etmek" kavramı bende gelişerek sürmüştür. Bişeyin hak edilip edilmediği sorusunu, başkalarından daha çok kendime sormuşumdur. Buna öylesine alışmışım ki, bugün bile, sahip olduğum küçük şeyler için de, "Ben bunu hak ettim mi?" diye kendi kendime sorarım. Çünkü insan, hak etmediği şeyin gerçek sahibi olamaz kanısındayım(...) Kendimi bildim bileli, iliklerime dek işleyen zenginle yoksulun ayrımını derinlemesine bir acıyla duyuyordum. Girgin olmayışımın, yıllarca içime kapanık yaşayışımın nedeni, belki de o çekingen, acılı çocukluk günlerimdir."

Köprüaltı çocuklarıyla acıları ve açlığı yaşadı Aziz Nesin: "Tanburacı Hanın karanlık, rutubetli odasında yaşayan Başçı İbrahim aracılığıyla başlayan bu yeni yaşantımda Tahtakale çevresiyle tanışmış oluyordum. Hani "Hayat Üniversitesi" deyimiyle, yaşamın zorlu deneyimlerinden geçildiği, olgunlaşıldığı anlatılmak istenir; işte o Hayat Üniversitesi deyiminden her ne anlaşıyorsa, ben onüç yaşımdayken, Tanburacı Hanın bulunduğu Tahtakale ortamında, onların hepsini yaşamış, görmüş, Hayat Üniversitesinin bütün eğitiminden geçmiştim. Orda çok zengin, çok renkli deneyimler kazanıyordum. Ama öyle bir kazanç ki, tıpkı ip üstündeki bir cambaz gibi dengede durabilmeliydim, dengem bozulursa serserilik bataklığına düşüp gömülecektim(...) Köprüaltı çocukları deyimi, gerçekten köprü altında, denizin dibindeki bu dubaların içinde yaşayan bu çocuklar için söylenilmiştir. Köprüaltı Çocuklan adıyla acıklı, ağlamalı roman yazıldı. O roman çok satıldı. Yazar ve yayıncısı çok para kazandı, yine Köprüaltı Çocuklan adıyla acıklı, ağlamalı bir film yapıldı. O filmin yapımcısı da çok para kazandı(...) Hiçbir iktidar yersiz, yurtsuz, kimsesiz çocukların buralara düşmelerini önleyemedi, çocukların bu duruma gelmelerini de önleyemedi. Ama çok önemli başka bişey yapıldı. O zavallı çocukların kış soğuşunda içine girip bir oranda barındıkları o dubaların giriş deliklerini kapadılar. O çocuklar, o çocuklar gibi olanlar bugün de var, sayıları daha da çok. Ama kırkbeş yıl öncenin köprüaltı çocukları gibi girecek bir duba bile bulamıyorlar."

Unutamadığı iyiliklerden birini şöyle anlatıyor Aziz Nesin: "Bize yapılan iyilikleri hiçbir zaman, hiçbir biçimde, ne yaparsak yapalım, bize o iyilikleri yapanlara ödeyemeyiz. Ama daha başkalarına iyilikler ederek, bize yapılanları ödemeye çalışabiliriz. Unutamıyorum: Sütlükahve rengi keten takım elbise, açık kahverengi ayakkabı... Sonra da bunları bana alan Mehmet Efendinin iyiliğini."

Tek başınaydı Aziz Nesin: "Evimiz okula oldukça uzaktı. Okula gidip gelirken geniş yangın yerlerinden geçmek zorundaydım. Günlerce süren eski İstanbul yangınları, İstanbul'un tahta evli mahallelerini yakıp kül ettiği için, Beyazıt'tan sonra Topkapı'ya dek yangın yerleri, evlerin bulunduğu yerlerden daha genişti. Yangın yerlerinde kalabilmiş olan, yanmış konakların tuğla duvarlı, kubbeli hamam, mutfak gibi yerleriydi. Bu yıkıntılarda, oyuklarda, duvar aralarında, serseriler, esrarcılar, kumarcılar, çok düşkün orospular barınırdı. Buyüzden o büyük yangın yerleri, çocuklar için oldukça korkulan yerlerdi."

Aziz Nesin'i fırtınalardan, altüst oluşlardan koruyan ve kollayan ailesi, çevresi ve doğru tercihleriydi: "Yaşamın çirkef denilebilecek yerlerinde çok ağır koşullar altında yaşadım. Neden akıntıya kapılmadım, neden serseri olmadım? Beni kurtaran neydi? Salt lehime işleyen tesadüfler miydi beni kurtaran? Tesadüflerin beni birçok kötülükten koruduğunu kabul ederim, ama bunun dışında başka nedenler de olmalıdır(...) Kişinin kendi kendini çözümlemesi, yansız olarak kendini yorumlaması olanaksızlık diyebileceğimiz oranda zordur. Hepimiz kendimize yontarız. Ama yine de, o yaşımda da, daha sonraları da, bataklıklardan kurtuluşumu anlamaya çalışıyorum. Akıntıya kapılmadım, serseriliğe hiçbir eğilim duymadım. Sanırım, bunun yaşamımda üç önemli nedeni vardır. Birincisi babam zaman zaman anneme karşı hoyratça davranırdı ama, annemi çok severdi. Annem de sevdiğini bilirdi. Birbirini çok seven annemle babam, bana çok sevecen davranırlardı. Beni pekçok kötülükten koruyan, ana-babamdan çocukluğumda gördüğüm sevecenliktir. İkincisi annemin ölürken söylediği son sözdür. Yatılı okulda olduğum için gözleri açık ölmeyeceğini söylemiş olmasını hiçbir zaman unutamiyordum. Ne olursa olsun, hangi pis çukura düşsem, annemin son sözlerini içimde duyar, kendimi o çukurdan kurtarmaya çalışırdım. Kendimi, annemi aldatmış sayıyor, bu utançtan kurtulmaya uğraşıyordum. Üçüncüsü de babamın bana olan sonsuz güveni, suçlarımı anlamazdan gelip bağışlamasıydı. Böyle sonsuz bir güven karşısında insan ister istemez biyerde kendinden utanıyor, gerçekten güvenilir kişi olmaya çalışıyor(...) Bugün düşünüyorum da, kendimi korkunç kötü koşullardan kurtarabildimse, bunda elbet tesadüflerin lehime işleyişi rol oynamıştır, ama daha çok annemin, babamın bana davranışları etken olmuştur diyorum."

Düşen, yaralanan, hastalanan, okuldan, evden kaçan... yanlış yapan Aziz Nesin döndüğünde onu karşılayan ailesinin kızgınlığı, cezası, rüşvet ödülü değil sevgiydi. "Oğulcuğum!" Babamın sesiydi. Uyandım. Babam bütün sevecenliğiyle bana bakıyordu. Babamdan erken kalkmak olasılığı var mı hiç! O çoktan kalkmış, sabah ezanı okunurken namazını kılmıştır. Babam salt bana gösterdiği her zamanki hoşgörüsüyle neden burda yattığımı, niçin eve gelmediğimi soruyor. Onun doğal konuşma havasına girip sanki evden kaçan ben değilmişim gibi, sanki hiçbir suçum yokmuş gibi rahatlıkla konuşuyorum. Geç döndüğümü, o saatte uyandırıp tedirgin etmek istemediğimi söylüyorum. "Burda üşümüştündür oğlum.." "Hayır, üşümedim." "Karnın açtır oğlum..." "Hayır, tokum." Kahvaltı ediyoruz. Neden sonra babam geziden yeni dönmüş, bir tanıdığına sorar gibi, neler yaptığımı soruyor bunca zamandır. Bir yalan daha söylüyorum, hem de önceden hiç düşünmediğim, hemen orda birden ağzıma geliveren bir yalan: İzmir'e gitmişim, yatılı bir sanat okulu giriş sınavını kazanmışım. Okullar açılınca o yatılı okula gidecekmişim. Uydurduğum yalanı gittikçe geliştiriyorum. Bikaç gün sonra da kendi yalanıma gerçekmiş gibi nerdeyse inanacak havaya giriyorum. Hiç gitmediğim, görmediğim İzmir nerden aklıma gelmişti birden? Yalan, yalan, yalan... Yalan söylediğim için çok tedirginim, bungenim. Herşeyi dosdoğru söylemek istiyorum. Ama insanın, hele bir çocuğun doğru söyleyebilmesi için, doğruların söylenebileceği biyerde olması gerekir. Ben işte o yeri arıyorum, bütün bu yalanlarımla yapmak istediğim tek şey var : Artık yalan söylemeyeceğim, yalan söylemek gereğini duymayacağım sağlıklı biyere gelmek."

Yıllar sonra kendisini babasıyla kıyaslayan Azizi Nesin: "Baba olarak özeleştirimi yapmak, babalığımdaki eksikliği söylemek istiyorum. Ben çocuklarım için, babamın bana olduğu denli iyi bir baba olamadım. Hem maddi, hem manevi olanaklarım babamınkinden çok üstünken, yine de babamın bana gösterdiği anlayışı, hoşgörüyü çocuklarıma gösteremedim. O babam ki, benden başka hiçkimseye hoşgörülü olamamıştı. Babamın beni zeki olduğum, çalışkan olduğum, iyi olduğum gibi bir niteliğimden ötürü değil, her ne olursam olayım, hiçbir karşılığı olmadan salt çocuğu olduğum için sevdiğini anlıyordum. Katkısız bir baba sevgisiydi işte bu... Sözde İzmir'e gitmiş, sözde orda yarışma sınavını kazanıp yatılı okula girmiş olmam yalanına bir de gerekçe uydurmam gerekiyordu: Naci Bey beni bir okula yazdıracağım diye avutup oyalyordu. Zaman geçirmekteydi. Ben de kendi yolumu kendim çizmek zorunda kalmıştım."

Yol ayrımıdaydı Aziz Nesin: "Aşağılık duygusunun insanı yükseltmekte, itici, fırlatıcı, yükseltici etkisi olduğunu çok gördüm. Bunu kendimden de biliyorum. Ama aşağılık duygularını yenemeyen, kendi kendilerine yenilenler için, bunun tam tersi de oluyor(...) Bu yollardan geçip gelen benim gibi birisi için, önüne açılan iki yol vardır: Ya sınıf değiştirecek, ya bir üst sınıfa geçecek, üst sınıfın nimetleri, rahatı

içinde kendinden memnun olacak, uyuşacak; yada çektiği acıları, kendisinden sonrakilerin çekmemesi için savaşıacak, toplumcu olacak. Benim toplumcu, solcu oluşumun nedeni işte budur; toplumculuğum, yaşamımın bir sonucudur. İnaniyorum ki, Türk halkı ancak ve ancak toplumculukla kalkınır. İnaniyorum ki, ancak toplumculukla çocuklarımız, bizim çektiklerimizi, bizim acılarımızı çekmez.”

Askeri okula giren subay olarak çalışmaya başlayan Aziz Nesin okuldaki ortamı, sümen altı ettikleri, halı altına süpürdükleri acı gerçekleri yazdı. İğneyi de çuvaldızı da batırdı. “İyi bir yere giremezse müzik, resim, beden eğitimi öğretmenleri olsun” anlayışının acısını Aziz Nesin de çekti: “Resim öğretmenimiz resimden nefret ettiren bir öğretmendi. Hiç değilse, en sevicecek ders olan resmi sevdirmezdi(...)

Yaramazlık eden öğrencilerin kulak memelerini, baş ve işaret parmaklarının tırnakları arasında sıkıştırarak ezerdi. Çocuklar bunun arı sokmuş gibi acı verdiğini söylerlerdi. Öğrenciliğimiz döneminde resimle müzik, öğrencilerce küçümsenen, öğretmenleri alaya alınan, gereksiz dersler sayıldığından, sanırım resim öğretmenimiz verdiği dersi bize önemsetmek için sert davranmak zorunda kalıyordu(...) Bütün derslere önem verip hepsine çok çalıştığım halde müzik dersini bitürlü önemseyemiyordum. Müziğin yararına da, gereğine de inanmıyordum. Yalnız benim değil, sınıfta hepimizin kanısı bu yöndeydi. Bu yüzden benim kuşağım da, bizden önceki kuşak gibi, toplu şarkı, marş söylemesini bilmez. Hatta bunu vurgulayan bir de olay anlatılır. İster doğru, ister uydurma olsun, anlatılan bu olay bir gerçeği ortaya koyuyor. Dahaca İstiklal Marşının bestelenmesinden önce, katıldığımız bir uluslararası spor karşılaşmasında sporcuların bir toplantısında her ulusun sporcuları kendi ulusal marşlarını söylemişler. Sıra bizim sporculara gelince, topluca hiçbir şarkı, hiçbir marş söylemesini bilmediklerinden, söylemeseler de ayıp olacağından, nasıl olsa yabancılar Türkçeden anlamaz diye, aralarında karar verip, marş diye hep bir ağızdan, "Hamsi de koydum ta ta tavaya / Uçtu da gitti ha ha havaya..." şarkısını söylemişler. Sözde çok da beğenilmiş. Müzik derslerinde ben de arkadaşlarıma uyup gürültü patırtı ediyordum(...) Alaycılık, genellikle başarısız insanın kişiliğini savunması için, başarısızlığını gizlediği bir örtüdür. Özellikle delikanlılık öncesi yaşlardaki çocukların aşırı alaycı, aşırı beğenmez olmalarının nedeni, başarısızlıklarını saklayarak kişiliklerini savunma çabalarıdır. Tembel öğrencilerin daha çok alaycı, yaramaz olmalarının nedeni budur.”

Yıllar sonra müzik öğretmenin ne kadar değerli olduğunu gördü Aziz Nesin: “Konser başlıyor. İlk dinlediğim konser bu. Çalgıları yönetenin bizim müzik öğretmenimiz Hulusi Bey olduğunu görünce pek şaşıtm. Hem de smokin giymişti. Smokinli adamı da ilk görüyordum filmlerin dışında. Birdenbire Hulusi Bey gözümde dünyanın en büyük adamı oluverdi. Elindeki şef değneğiyle sahnedeki on onbeş çalgıyı değil de, sanki dünyayı yönetiyormuş gibiydi benim için. Nasıl oluyordu da, böyle bir adam, bizim gibi bacaksızlara müzik dersi vermeye geliyor, biz de onunla alay etmeye yelteniyorduk... O konserde son olarak uzaktan gördüğüm Hulusi Beyi bir daha hiç görmedim. O sıralar dahaca soyadı yasası da çıkmadığından Öktem soyadım almamıştı. Çok sonraları bu öğretmenimin Hulusi Öktem olduğunu ve Hulusi Öktem'in de kimliğini ve kişiliğini öğrenebilecektim. Müzik ansiklopedilerinde Hulusi Öktem'e geniş yer verilmiştir. Türkiye'de ilk koronun kurucusu, İstanbul Şehir Bandosunun kurucusu, daha 1914'de 40 kişilik Milli Osmanlı Bandosunun kurucusu, Belediye Konservatuarı yatılı bölümü yönetmeni... Ve Hulusi Öktem beş yabancı dili çok iyi biliyor. Müzik konusunda kitapları var. Şimdi, eskisinden daha çok düşünmekteyim: Bu çapta bir adam, taa Davutpaşa'daki ortaokulun altıncı sınıfındaki haylaz oğlanlara ne diye boşu boşuna müzik öğretmeye çalışır?”

Çok değerli öğretmenleri vardı hem bilgi hem de görgü bakımından Azizi Nesin'in: “Yaşlılık, gününü beğenmeyip geçmişi özlemekse, ben, öğretmenler konusunda yaşlanmış olduğumu rahatlıkla kabul edebilirim. Evet, öğrencilik dönemimin öğretmenleri, genellikle, gerçekten ülkücü kişilerdi. Bugüne oranlarsak, o dönemde ülkücü öğretmenler büyük çoğunlukta idi. Bunun da nedeni, başta öğretmenler, kazanılan Kurtuluş Savaşımızın coşkusu ve yeni kurulan Cumhuriyetin ülkücü duyguları içinde olmalarıydı. İşte bu nedenle 1928 yılında, 36 yaşındaki Hulusi Öktem, kendisiyle alay etmeye yeltenen oniki onüç yaşlarındaki haylaz oğlanlara, müzik öğretmek değil, müziği sevdirmek, tattırmak için çırpınıp duruyordu. Bana onun müzik derslerinin hiçbir yararı olmadı. Ama Hulusi Beyin beni konsere çağırmasıyla önce Darülbeydi yapısını tanıdım, ondan sonra da Darülbeydi'deki oyunların sürekli

seyircisi oldum. Bu ilgi beni yavaş yavaş oyun yazarlığına yöneltti. Bu bakımdan Hulusi Öktem'in bende çok saygın anısı vardır.”

Her şeyin kendine özgü bir önemi olduğunu anlamaya başlayan Aziz Nesin için eski anılar kadar eski eşyalar, dünler, düşler de önemliydi: “Onca eski püskünün, onca kırık dökük eşyanın, tıklım tıklım şunun bunun içinde iyimserlikle, cıvı cıvı sevgiyle, sıcak bir sevecenlikle yaşıyorlardı. Onlardan taşan sevgi o hangar gibi evdeki bütün eski püsküleri, bütün kırık dökükleri güzelleştiriyordu(...) Bir küçük kapısı olurdu kitaplığımın. Işık alması için de bir küçücük penceresi olsun, yeterdi. Tavanı yüksek yapılacaktı ve tavana dek kitapla dolduracaktım. Tasarımı babama söyledim. Olur, dedi. Hiçbir tasarıma, isteğime, olmaz demezdi ki... Yıllarca bu tasarımı kurdum, geliştirdim. Yalnız dört duvarının yıkıntısı kalmış su deposu üstüne kurulmuş küçük kitaplığı, o kitaplığın geniş saçaklı çatısını düşledim durdum.”

Annesi için, toplum için okudu ve çalıştı Aziz Nesin: “Ben bir savaşa girmiştım. Bitek umarım vardı, o da çalışmak... Çalışmak, bu yaşam savaşındaki tek silahımdı. Yoksa çok iyi seziyordum ki, ancak çalışıp kazandığım başarıyla sırtına bindiğim, mahmuzlayıp kamçılایarak koşturduğum, elimde tuttuğum dizginlerle yönettiğim bu acımasız yaşam, ilk sürçmemde, ilk başarısızlığımda silkinip beni sırtından atacak, çapaçul kalabalığın ayakları altında çiğnenip ezilerek yitecektim. İşte bu nedenle hep birinci oldum. Beni birinci yapmadıkları zaman da birinciydim. İsteyerek birinci olmadım, birinci olmak zorundaydım. Her dersten ille de tam numara almak tutkusu, bilinçli olmasa da, sezgisel olarak, olanaklılarla bana eşit fırsat vermeyenlerden hınç almak isteğimden geliyordu. Her tam numara, intikamımı belgeleyen damgaydı(...) Yoksul koşullarda zorluklarla okuyup yetişebilmiş olanların hepsinde bu öfke vardır sanırım. Ama çoğunun bu öfkesi, sınıf değiştirip de üst sınıfa aktarınca burjuva mutluluğunun ılıkliğında eriyip yiter. "Her koyun kendi bacağından asılır", "gemisini kurtaran kaptan" diyenler bunlardır. Kimisinin de öfkesi bireysel olarak yaşam boyu sürüp gider, bunlar da olumsuz kişilerdir. Kimilerinde de bu öfke bireysellikten toplumsal bilince dönüşebilir.”

Okuma tutkusu arttı. Toplumsal yaşam açısından ne kadar önemli olduğunu bizzat yaşadığı Yazı Devrimi onun içindeki okuma ateşini körükledi, yazmaya sürükledi: “Hüseyin Rahmi'nin pekçok romanını o tatilde okumuştum. İlk okuduğum romanı Şipsevdî'ydi. Eski Türkçenin insanı çok gülünçlü yanıltmaları vardır. Eski Türkçe yazmasını, okumasını çok iyi bildiğim halde "Şipsevdî"yi "şeb-i sudi" diye okumuştum. Çünkü ikisi de aynı biçimde yazılır. Çok yıllar sonra, Latin harfli Türkçeyle basılınca bu romanın Şipsevdî olduğunu öğrenebilmişim. (Hüseyin Rahmi'nin romanlarını eski Türkçe basımlarından okuyordum.) Eski Türkçede buna benzer başka yanıltmaları da olmuştur. Cumhuriyet Gazetesinde Abidin Daver'in fıkralarının genel başlığı "Hem nalına hem mihına"ydı. Yeni harflerle bu başlık yazılınca dek ben bu "hem nalına hem mihına"yı Arapça bir söz sanıp "hem na'lene hem meyhane" diye okurdum(...) Derslerim dışında da çok kitap okurdum. Ama seçerek okumuyordum. Seçme olanağı yoktu. Elime geçen her kitabı okuyordum. Bu kitaplardan biri, nefis terbiyesinden, iradeyi pekiştirme alıştırmalarından söz ediyordu. İrademi güçlendirmeye çok küçük yaşımdan beri çaba gösterirdim. Bu kitabın etkisinde kaldım. Kitapta nefis terbiyesi için verilen öğütler arasında, bir de konuşmama alıştırması vardı. Kendime karşı konuşma grevi yapacaktım. Böylece irademi güçlendirmiş olacaktım. Bunu denedim. Hafta tatili günü dışında, iki hafta süresince arkadaşlarımla tek kelime konuşmadım, üstelik bunu arkadaşlarıma da belli etmedim. Konuşmadığımı arkadaşlarıma belli etmemek, konuşmamaktan çok daha zordu.

Salt bunun zorluğunu anlamak için, bizimkine benzer arkadaşlar çevresinde hiçkimseyle konuşmamayı bigün bile denemek yeter. Onbeş gün sonra, kendime uyguladığım konuşma grevinden vazgeçtim. Çünkü az daha sürdürsem, arkadaşlarım bendeki anormalliği anlayacaklar, o zaman da irademi terbiye edeyim, nefsimi terbiye edeyim derken, alay edilen enayiler arasına girecektim. Bir de bunlardan oldun mu, bidaha ne yapsan kurtuluş yoktur, derin bataklığa saplanılmış gibi..”

Hayattan öğrendiklerini okulda pekiştirdi, Aziz Nesin: “Daha okula girdiğimiz ilk günden beri bize öğretilmiş bişey vardı: "Şikayet kancıklıktır, karlılıktır!" Öyle bir hava içindeydik ki, haklı bile olursa yine de şikayet edilmezdi haksız olan. Muhtırlık namussuzluktu. Gammazlık alçaklıktı. Fitlemek en aşağılık işti. Evet subaylar böyle derlerdi ama, yine de içimizden kimi öğrencileri casus olarak, muhtırlık olarak kullanırlardı hani rüşvet alan babanın o çocuklarına, "Sakin rüşvet almayın, ahlaksızlıktır!" diye öğüt

verdiği gibi... Ayrıca böyle davranmak, şikayet etmemek, gımmazlık, muhbirlik etmemek, fitlememek benim karakterime de uygun düşüyordu. Kendi hakkını kendin koruyacaksın. Ben bunun çıkar yolunu, haksızlığa uğramamakta buldum. Öyle davranmalıydım ki, şikayeti gerektirecek bir haksızlığa uğramayayım... İşte buyüzden derslikte gürültü eden ve susturamadığım arkadaşlarımı gidip de yüzbaşıya şikayet edemezdim. Onları susturmak görevimse, bunu kendim yapmak zorundayım.”

Birbirinden değerli öğretmenleri vardı. Onları unutmadı ve yazarak onların emeklerini boşa çıkarmadı: “Çok içlendiğim zamanlar oluyordu. Bu içliliğin, bu aşırı duygusallığımın belli bir nedeni de yoktu. Hatta nedenini bilemediğim bu aşırı duygusallık ve içliliğimi, arkadaşlarıma bir üstünlüğüm olduğunu bile sanıyordum. Biriki hafta süren bu içime kapanık dönemlerimde kendimce şiirler yazardım. Bir kış gecesi, çok fırtınalı bir gece, arkadaşlarım koğuşa gittikten sonra derslikte kalıp pencereden şimşeklerin çakışını seyrederek, fırtınanın uğultusunu dinleyerek şiir yazdığımı anımsıyorum.”

Okul döneminden belleğinde yer eden şiir anıları vardı: “Süreyya Beyin karatahtaya yazıp da bize defterlerimize yazdırttığı ikiliklerden biri, hiç belleğimden çıkmamıştır: “Ey azizan kış geçer, geçmez azab-ı imtinan Bir eteksiz kürk için takbil-i dcimenden geçin!” Şu demektir: “Ey dostlar! Kış geçer ama, başa kakmanın acısı geçmez, buyüzden bir eteksiz kürk için etek öpmekten vazgeçin!” Teyfik Fikret bunu Nef’I için ne güzel, ama ne acı anlatmıştır: “Öyle bir nehr-i muazzam gibi cuş etmişsin,/ Fakat eyvaah, çorak yerde akıp gitmişsin!/ Sana bir başka zemin, başka zaman lazımdı;/ Sana bir dlem-i ldhut-nişan lazımdı.”

El etek öpmeyen o kadar özverili öğretmenleri vardı ki Aziz Nesin de o ruhu soludu. Yaşamı pahasına topluma, insana, öksüz ve yetimlere hizmet için koşuya katıldı: “Kurtuluş Savaşı sonrası bambaşka bir dönemdi. Alabildiğine yoksulduk, ama sonsuzcasına umutluyduk. Mustafa Kemal “Muasır medeniyete yetişeceğiz!” dediği zaman, biz bu söze inanıyorduk. Şimdi aynı sözü söyleyen politikacılara gülünüyor, gülenler haklıdır. Çünkü emperyalistin kucağında çağdaş uygarlık düzeyinde olunamayacağını gençlerimizin çoğu biliyor artık. Ne mutlu benim ezilmiş, yıpranmış, tüketilmiş, yazık edilmiş kuşağıma ki, hiç olmazsa çocukluğumuzda, Kurtuluş Savaşı sonrasının o coşkulu, o ülkücü dönemini yaşadık. Benim kuşağımın tek mutluluğu, kırk kırkbeş yıl gerilerde kalmış olan o dönemi yaşamış olmaktır. Gelecek için hiç tükenmeden artan umudumuz da, yine o mutlu dönemi yaşamış olmamızdan geliyor. Hiçbir rezil politika, içimizden bu umudu yok edemeyecek! Bütünüyle kendilerini, varlıklarını yurdun yücelmesine adanmış öğretmenlerimizden aldığımız odla yalazlanıyorduk. Özverili (fedakar) olmayı, halkımızın yararına olan inancımıza kendimizi adamayı, o coşkulu, o ülkücü öğretmenlerimizden öğrenmiştik. Çok değil, Davut Şükrü gerçeğini yaşadıkdan on onbeş yıl sonra başımızı kapitalizmin kayalarına çarpacaklardı. Yurdumuzun nasıl emperyalizmin kucağına itildiğini gördük, yaşadık. Her karşı koyuşumuzda daha çok ezildik.”

O ruhu anlayamayan ve solumayanlar da vardı: “Bu durumda kuşakdaşlarımdan kimileri ihanet gidişine ayak uydurdu, kimileri de tükenip bitti. 1946 yılında Amerikan emperyalizmine karşı gelmek ve Truman Doktrini denilen yardım örtüsü altındaki sömürü pençesinin Türkiye’ye uzanmasını önlemek amacıyla yazdığım “Nereye Gidiyoruz?” adlı broşürden ötürü tutuklu olarak Sıkıyönetim Mahkemesinde yargılanırken, mahkemenin başkanı olan general, yüzdeyüz kesinlikle vatan hainliğime inanmış olarak, hangi yabancı kaynaktan para alıp da bu broşürü yazıp yayımladığımı sorunca donup kalmıştım. Kesseler kanım akmaz dedikleri durum işte budur. O tutukluluk günlerimde kapalı tutulduğum hücremde sık sık Hocam Davut Şükrü’yü düşünmüşümdür. Evet evet, emperyalizmin ister parayla tutulmuş, ister donuk kafaları yüzünden gönüllü uşaklarına da insan deniliyorsa, benim öğretmenlerim, herkesten biri olarak kahramanlıklarını bize sezdirmeden aramızda yaşayan birer destan kahramanlarıydı(...) Davut Şükrü o söylence kahramanı öğretmenlerimden yalnızca biridir, bir simgedir o. Öğretmenlerimin hepsi de özverili kişilerdi..”

Öğretmeni Davut Şükrü’yü, Mustafa Kemal’in öğretmenlik istediğinin nedenini şöyle anlatıyor, Aziz Nesin: “Şarapnelin ne olduğunu bilir misiniz? Şarapnel öyle bir top mermisidir ki, topun namlusundan çıktıktan sonra havada bikez daha patlar ve içindeki misket denilen yuvarlak çelik parçaları hızla saçılır. Bir şarapnelin patlamasıyla, yüz tüfeğin bir anda patlamasının etkisi sağlanmış olur. Kurtuluş Savaşımızda Davut Şükrü Beyin vücuduna şarapnel misketleri dolmuştu. Ameliyatla bu misketlerden

kimisi çıkarılabilmiş, ama çoğu gövdesi içinde kalmıştı, bunlar çıkarılamıyordu. Gövde içinde kalan bu misketler, canlıymış gibi yürüyor, dolanıyor, oynuyordu. Yer değiştiren misketler kalbe girebilir, kalbe giden damarı tıkayabilirdi. Davut Şükrü Bey ölümü ta içinde canlı olarak besleyip yaşıtıyordu. İstihkam yüzbaşısıydı. Uzunca boyluydu. Sarışın, koyu mavi gözlüydü. İstihkam rengi olan yakasındaki mavi renk, gözlerinde yansımış gibiydi. Dişleri dikkati çekecek aklıktaydı. Yanakları al, yüzü pırıl pırıldı. Şık değildi, ama çok derli toplu, düzgün giyinirdi. Hiç gülmeden gülmesini bilen bir adamdı. Kendinden hiç söz etmeden, kendisini anlatabilen bir adamdı. Dört yıl boyunca öğretmenim oldu. Onun bikez bile dişlerini göstererek güldüğü olmadı. Ama yüzü sert, suratı asık da değildi. Buyüzden onun için hiç gülmeden gülebilen adamdı diyorum. Öğrencilerini pekçok sevdiğini biliyorduk, ama bikez bile bu sevgisini ne sözcükle, ne davranışla belirtmemişti. Bu nasıl bir yetenektir ki, onun hiç belirtmediği, dışa vurmadığı duygularını bize yine de iletebiliyordu... Gövdesinde dolaşan misketler derisine doğru yaklaşıp da damarı tıkayıp orda kalınca, tıkanık damarın bulunduğu yerinde yaralar çıkardı. Misketin zorlayarak derisinde açtığı yaraları gazlıbezlerle sarardı. Misket bir zaman sonra tıkanığı yerden yolunu açıp geçince Davut Şükrü Beyin yarası da iyileşir, ama bu kez başka biyerinde, başka bir misket yara patlatırdı. Kolunda, bacağında, belinde, göğsünde açılan misket yaraları... Ölüm çiçek açardı teninde. Sargı bezini en çok boynunda sarılı olarak görürdük; ensesinde, boynunda misketlerin zorlamasıyla yaralar açılırdı. Ne zaman Davut Şükrü Beyi boynu sarılı olarak görsem, içimde bir ezik acı duyardım. Bikez bile bize yaralarından, nasıl yaralandığından, kendinden söz etmedi, hiç yakınmadı. Kurtuluş Savaşımızda teğmen olmalıydı. Savaşta ağır yaralarla çıktıktan sonra mahul emekli olabilirdi. Çünkü bu yaralarıyla, damarlarında, kanında taşıdığı misketlerle artık onu savaşçılıktan ayırmışlardı, geri hizmet subayı olmuştu. Ama o, gücünce yurda daha da yararlı olmak istiyordu. Kanını akıtarak kendisinin de payı olan savaş yengisini, o büyük utkuyu, kimileri gibi siyasal tutkulara dönüştürmemiş, ün için yatırım diye kullanmamış, para pul derdine düşmemişti. Bir öğretmen olmuştu. Buyüzden savaş alanından yaralı yaralı eğitim alanına koşmuştu. Kurtuluş Savaşımızın kahramanlarında genellikle sonradan öğretmen olma isteği yer almıştır. Mustafa Kemal'in de öğretmen olma isteğinde olduğunu göreceğiz."

Bellek, anıların konservesidir; orda anılar hiç yaşlanıp bozulmadan oldukları gibi dururlar.

İnsan, iradesiyle duygularını, acılarını yenebilirmiş.

Gerçek düşman tanınmayınca, araçları, aracıları, renkleri, simgeleri düşman sandık. Oysa balığın düşmanı, yem takılı olta iğnesi değil, oltayı tutan balıktır.

"İnsan çok kez başkalarından geldiğini sandığı sıkıntıları kendisi yaratmaktadır. Başkası boğazımızı sıkıyor sanırken, gerçekte kendi boğazımızı kendimiz sıkıyoruzdur yada boğazımızı sıkmaları için uğraşıyoruzdur. Başkalarından geldiğini sandığımız belaları, kendimiz başımıza sarmaktayızdır."

Sonra sonra, altı çocuğu olanların yol vergisinden kurtulduklarını öğrenmişim. Gazetelerin yazdığına göre, köylü yol vergisinden (angaryasından) kurtulmak için boyuna çocuk yapıyordu. Çocuğun bakım gideri yol parasından az tutuyordu. Bir uyanışın başlangıcındaydım. İlk kez, beni yatılı okulda okutanın, karnımı doyuranın, beni giyindirip kuşatanın hükümet değil, halk olduğunu düşündüm. Yalnız bizleri değil hükümeti de, yoksul köylüsünü candarma dayacağı zoruyla angaryaya sokan hükümeti de besleyen, yaşatanın yine bu halk olduğunu düşündüm. Öyleyse ben kime borçluydum? Hükümete değil! Borcum halkımaydı. Yediğim her lokmayı, bunu bana sağlayan halkıma ödemek zorundaydım.

Cumhuriyetin ilk dönemi tarihimizi, bu dönemin toplumsal yapısını, sosyolojisini inceleyecek olanların, 19 Ocak 1925 tarihli "Yol Mükellefiyeti Kanunu"nu kesinlikle bilmeleri gerektiği kanısındayım.

Cumhuriyetin kuruluşundan iki yıl sonra yapılan ve "Köylü Efendimizdir!" denilen bir dönemde yürürlükte olan bu yol yükümlülüğü yasası, halka yasa yoluyla yapılan haksızlıktır. Haksızlığın en ağırı da, yasalar çiğnenerek yapılanı değil, yasalara göre, yasalara uyularak yapılanıdır; hem haksızlık, hem de yasal olanıdır. Bu yasal yükümlülüğün angarya olduğunu, angaryanın da insanlık dışı ve yasak olduğunu, bu yasanın yapıldığından yirmi yıl sonra, İkinci Dünya Savaşı sonrasında, Türk hükümetinin de imzaladığı İnsan Hakları Evrensel Bildirisiyle öğrenecektik.

Yol Yükümlülüğü Yasasını bilmiyordum. Ama yılda 6 lira olan yol vergisini ödeyemediği için yoksul köylüme candarma zoru altında köyünden iki üç gün uzaklıktaki yerlerde yol yaptırıldığını gazetelerden okuyup öğrenmişim. Bu haksızlık, bende bir saplantı düşünceydi. Ben okulda rahatta ve güvendedim,

yeni giysilerim, ayakkabım, kitaplarım, herşeyim vardı. Karnım doyuyordu. Kışın sıcağıydım. Ama bütün bunlar bana ve arkadaşlarıma, 6 lira yol vergisini ödeyemedikleri için dövülerek, zorlanarak yol yapımında çalıştırılan yoksul insanların alın teriyle, emeğiyle sağlanıyordu. Onların yiyemediklerini bana yediriyorlardı. O zamana dek hep kutsadığım, saygı duyduğum hükümetin yaptığı bu haksızlığı sezmekten çok tedirgindim. Tatil sona erdiğinde, hem işte bu tedirgin düşüncelerin sonucu olarak, halkıma olan borcumu ödemek kararıyla Kuleli Askeri Lisesine gelmiş, dokuzuncu sınıfta öğrenime başlamıştım. Hergün bu borcun, nasıl ödenemez bir borç olduğunu anlıyordum. Lise öğrencisiydim ve artık çok başka bir insandım.

Her an ölecekmiş gibi “borcunu ödemeye” uğraşan Aziz Nesin ölümüne hazırlıklıydı Aziz Nesin: “Ta gençliğimden beri ölümü beynimin içinde taşıdığım bir kıymık gibi duyumsadım ve hiç aklımdan çıkarmadım. Böyle olmayı herkese ve özellikle bütün iyi insanlara salık veririm. Çünkü sürekli ölümü akıldan çıkarmamak, hiçbirşeyden, Allahtan bile korkmadan, cehennem korkusu ve boş cennet umudu taşımadan, durmadan iyilik yapmanın, iyi, doğru, güzel ve namuslu insan olmanın bence tek yoludur. Allahtan bile olsa bir karşılık bekleyerek insanlara iyilik yapmak, bence daha baştan Allahla pazarlığa girmek ve bir koyup beş almayı istemek demektir. Yine bence insan, karşılıksız, hiçbirşey umup beklemeden, salt insan olduğu için ve yaşarken kendisi de memnun ve mutlu olsun diye, ceza korkusu ve ödül beklentisi olmadan, iyi, doğru, güzel ve namuslu olmaya çalışmalıdır. Bunun da yolu, bence, nasıl olsa öleceğinin bilincinde olmak ve hiç de karamsarlığa kapılmadan ölümü düşünmektir(...) Ölmeye hiç de niyetim yok. Ama ölüm, ta gençliğimden beri beynime saplanmış bir kıymık gibi bana kendisini anımsatmaktadır. Böyle olmasından da memnunum. Çünkü bu, bana bir ayak önce işlerimi yetiştirmek çabası ve iyi olma ve iyilik yapma ve dünyaya olan borçlarımı ödemeye çalışma duygusu veriyor. Ölüm ki, dönüşü olmayan bir göç yolculuğudur. Aşkânlığım gereği, bu yolculuğa çıkmak üzereyken, geride bırakacaklarımı derleyip toparlayıp düzenlemek istiyorum. Benden sonra herşeyimi yerli yerinde ve düzenli bulmalarını diliyorum. Eh, yolculuğa hazırlanıyorum işte, hem de güle eğlene.” Şiirle: “Ölüme değil/ Sonsuzluğa gidiyorum/ Orda dinleneceğim gönümce/ Yaşarken hiç mi hiç dinlenemediğim”

Askerliği seviyordu Aziz Nesin: “Bana askerliği sevdiren nedenlerden biri ve en önemlisi budur: İnsan yetiştirmek ! Kimileyin bu mutluluğun acı sonlan da olurdu. Bir eri yetiştirmişsiniz. Okuryazar bile değilken okuma yazmayı öğretmiş, onbaşı yapmış, çavuş kursuna gönderip çavuş yapmışsınız. Terhis olunca onur duyarak uğurlamışsınız. Bikaç yıl sonra onu bir rastlantıyla köyünde, kasabasında görürsünüz. Terhis olduğu zamanki insan gitmiş, yerine yeni askerliğe başladığı o hamhalat, o karanlık insan gelmiştir. Ortamı değişince o da ortamına göre değişmiş, yaşadığı ortamı değiştirememiştir.” “Çoktandır İstanbul’da bayram yerleri kalmadı. Çocukların bayram günlerindeki İstanbul’a özgü eğlenceleri de otuz kırk yıl gerilerde kalmış tarih oldu(...) Yahya Kemal’in “Bin atlı akınlarda çocuklar gibi şendik” dediği havada biz de şendik.” Gençliğinde de altüst oluşlar eksilmedi. Askerlikten çok zor bir yaşama geçti Aziz Nesin: “İnsanın başına gelen ve gelebilecek olan hiçbirşeyin, insan yaşamının hiçbir değişiminin felaket olmadığını çocuklarımıza öğretmeliyiz. Okuldan [subaylıktan] çıkarılmak da felaket değildir. Yaşamın gerçek felaketlerini, toplumun düzensizliği yüzünden biz kendimiz, kendimize hazırlamaktayız.”

Silah tutan eli kalem tuttu.Yazar olarak yolculuğunu sürdüren, Aziz Nesin: “Cağaloğlu yokuşundan inip çıkarken kitapçı vitrinlerinin önünde uzun uzun durup kitaplara bakardım. Kitapların yazarlarının adlarını okurdum. “Bigün benim de bunların arasında kitabım olacak mı?” diyordu. “Gülmece bir savunma silahıdır” anlayışıyla dünya mizahının önde gelen yazarlarından biri oldu.”

Çağımızın Nasrettin Hocası, Bektaşî’siydi Aziz Nesin, gülen değil güldürerek düşündürdü: “Okurlarıma o bikaç dakika içinde, niçin konuşma yaparken yada kitap imzalarken gülmediğimi açıklamam çok zor olduğu için, “Durup dururken nasıl güleyim?”, “Gülecek bişey yok ki ! ” gibi oracıkta uydurduğum bahaneler söylerim. Zamanım varsa Bernard Shaw, Anton Çehov, Charlie Chaplin gibi örnekler vererek, dünyadaki hiçbir gülmececinin gülmediğini açıklamaya çalışırım. Gülmece yazarı olduğuma göre, yakından tanımayan okurlarım, beni hep gülen ve çevresindekileri güldüren, kakhahalara boğan biri sanırlar. Oysa hiç de böyle değildir. Okurlarımın bu uyarıları üzerine düşünürüm; ben gerçekten asık suratlı biri miyim? Evet, ne yazık ki genellikle öyleyim, asık suratlı

değilsem bile, ondört yaşındanberi subaylarımızın, üstlerimizin, komutanlarımızın bize öğrettiği gibi, yüziim daha çok gölgelidir. Elbet kendi üzerime bu gözlemim, hiç gülümsemyorum, gülmüyorum, kahkahalar atmıyorum anlamına gelmez; hatta gülmekten gözlerimden yaş geldiği, kasıklarımı tutarak kahkahalar attığım da olur(...) Türk toplumu güler yüzlü bir toplum mudur? Güler yüzlü bir toplum olduğumuzu söyleyenler çoktur. Ben güler yüzlü bir toplum olduğumuza inanmıyorum. Bu denli asker millet olunca güler yüzlü olmanın olanağı da yoktur. **Türkler güler yüzlü değillerdir ama, gülmece duyarlığı olan insanlardır. İşçisiyle, köylüsüyle, aydınıyla, her tabakadan insanıyla güler yüzlü olmayan Türklerin gülmece duyarlığı çok gelişmiştir. Alay etmesini, dalga geçmesini, tiye almasını çok iyi bilirler. Ve bu özellikleri bana göre, güler yüzlü olmamalarından, yüzlerinin gülmemesinden ileri gelmektedir. Çünkü gülmece yaratmaktan başka bir savunma silahları çok zaman olmamıştır.** Kimbilir, belki de benim yüzü gülmeyen, asık suratlı bir gülmece yazarı olmam da bundan ileri gelmektedir.

Aziz Nesin çok duyarlı bir aydıındı. Yola düşen kayayı, taşı, ağacı görmemezlikten gelen, seyreden, birilerinin kaldırmasını bekleyen, kıyısından köşesinden geçen bir aydın değildi. Gücü yettiğince yol açamaya çalışırdı: “Her sabah Yağkapanı iskelesine giderdi. Orası çok kalabalık biyerdi. Soğan, patates depolarından birine her akşam bıraktığı sandığını alır, bir mavna iskelesinin gerisindeki işyerine yerleşirdi. Sonra gider, fırından bıçok ekmek alır gelirdi. Sandığının üstünde bir koca ekmek bıçağı dururdu. Kadın, yalnız ekmek satardı burada. Bir somun ekmeğı dörde böler, bölüm bölüm satardı. Akşam karanlığı basarken sandığını yine depoya bırakır, evine dönerdi. Bu ekmekçi kadın, sabahtan akşama hergün bu işi yaparak, iki kızını okutuyor, yetiştiriyordu. Güzel, genç ekmekçi kadın, Çanakkale şehidi bir yüzbaşının karısıydı. Ben sonradan, bu şehit karılarının , kızlarının içinde , ekmek derdiyle söylenmesi güç, çok daha zor, bizim için çok utanılası durumlara düşmüş olanlarını gördüm. Ne zaman şehitlerimiz için, büyük paralar harcanıp anıtlar yapılmaya kalkılsa, hep o ekmekçi kadınla, o kadının bin zorlukla okutmaya çalıştığı iki güzel kızı gözümün önüne gelir. Niçin şehitler adına yoksul, kimsesiz çocukları yetiştirmek için yatılı okullar yapmayız da, parayı taş, toprağı, betona döküp anıt dikeriz?” Annesinin, babasının “alan el değil veren el” olma düşüncesi duygusu ona da geçti: Yazar olunca Nusret yerine babasının adını Aziz’i kullandı. Huyunu da kaptı: “Babamın, kendisi geçim sıkıntısı çektiğı halde niçin ona buna borç verdiğini çok düşünmüşümdür. Verdiği borca karşılık faiz almıyordu ki bir çıkarı olsun... Babamdaki bu huy, gerçekten incelenmeye değer bir psikolojik davranıştır. Şimdi daha iyi anlıyorum ki, çocukken beğenmediğim babamın bu huyu bana da geçmiş. Yaşamında hiçkimseden, en sıkıntılı zamanlarında bile bir kuruş borç almamış olan babamın ona buna borç vermesindeki nedenler arasında, iyilikseverliğinden, yardım etme isteğinden başka, sanırım, kendisini başkalarından üstün görmek duygusu da vardı. Kendisinden daha çok para kazanan insanlara bile borç vererek kendi göziinde bu üstünlüğünü sağlıyordu. Sonra babamın, o sonsuz hiddetli, kızgın, coşkun adamın ölçüsüz bir acıma duygusu vardı. Başkalarının, hele kadınların geçim sıkıntılarını dinlerken gözleri buğulanırdı. Her isteyene borç verişinde bu ölçüsüz acıma duygusunun da etkisi çoktur(...) Yani bana öyle geliyor ki, babam pekçok kişiye borç vererek, toplumun ona çizdiği yazğıyı yenmeye çalışlıyordu.”

Gazi Mustafa Kemal Atatürk tüm servetini ulusuna bıraktı. Matematikten yoksun kalmasın diye Geometri kitabı yazdı. Aziz Nesin kurduğu Nesin Vakfı ile derin yoksulluk, çaresizlik, yalnızlık içindeki çocukların kendisi gibi ateşler içinde yaşamamaları için servetini sundu. Oğlu Ali Nesin de Dünya’da bütün Doğı’nun ya da Güney’in acısının nedeni olan karanlığı sona erdirmek için Matematik meşalesini yeniden tutuşturdu. Bu yıl Çukurova Ödülü Aziz Nesin, Ali Nesin, Nesin Vakfı ve Matematik Köyü’ne gitti.

EĞİTİM KONUSUNDA VASIYETİMDİR -1*

Bu yazıyı 1972 yılında, noter senedinin düzenlenmesi, mahkeme tescil kararının alınması ve Resmi Gazete'de ilanının yayınlanmasıyla birlikte Nesin Vakfı'nı yasal olarak kurduğum zaman yazmalıydım. Olmadı. 1974 yılında Nesin Vakfı'nın yapılarını kurmaya başladığını zaman da yazabilirdim. Yazamadım. Hiç değilse Nesin Vakfı'na ilk çocuğu aldığım 1980 yılında olsun yazmam gerekirdi. Yapamadım.

Onbeş yıldan beri bitürlü yazamadığım yazıdır bu.

Nesin Vakfı'nda kimsesiz yada yoksul çocuklar barınacak, korunacak, devlet okullarında okutulup yetiştirilecek... Evet ama, amacım salt bu mu? Hiç kuşkusuz, bu amaç bile önemsiz sayılamaz. Ama bence eksik sayılır. Kimsesiz yada yoksul bir çocuğu koruyup büyütüp okutup, devlet okullarından ve üniversitelerinden ellerine birer diploma tutuşturarak yaşama salmak önemli bir iş olmakla birlikte, benim Nesin Vakfı'nı kurmaktaki amacım ve burda yapmak istediğim salt bu değildir. Nesin Vakfı'nın çocukları devletin okullarında okuduklarına göre, öğrenimlerini bu okullardan alıyorlar, ama eğitimlerini Nesin Vakfı'ndan alacaklardır ve bu eğitimin başka eğitim yöntemlerinden önemli ayrımları vardır. (Ayrıca, Türkiye'de eğitim yöntemi yada yöntemleri olup olmadığı tartışılacak bir konudur.) Nesin Vakfı'ndaki çocuklarımın, kendi soyumdan gelen çocuklarımdan bence hiçbir ayırdı olmadığı için onlara Vakıf çocuklarım diyorum. Vakıf çocuklarıma nasıl bir eğitim vermek, onların nasıl insanlar olmasını istiyorum? Sanırım, sanırım değil, kesinlikle inanıyorum ki, bunu çok kişi merak ediyor. Biliyorum, bu meraklıların çoğu iyi niyetli, iyi düşünüli değil. Kendilerine pek aykırı, hatta karşıt gelen bir ideoloji doğrultusunda, Nesin Vakfı'ndaki çocukları eğiteceğimi sananlar pekçok. Önce, Vakıf yapılarının bulunduğu Çatalca'dakilerin pekçoğu böyle sanıyor; bunu onların davranışlarından, tutumlarından anlıyorum. Bunlardan başka, kurulduğu onbeş yıldanberi, görev olarak, teftiş amacıyla yada merak güdüsüyle olsun bir kez bile bir görevlisini müfettişini, memurunu Nesin Vakfı'na göndermemiş, Nesin Vakfı'nda ne alınıp satıldığıyla hiç ilgilenmemiş olan, ama buna karşılık sürekli sert yazılarıyla Vakf'a harcadığım paralardan "katılma payı" adı altında yüzdebeş para (yani haraç) isteyen ve bu paraları ödeyemediğimde beni mahkemelere veren Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün de böyle sandığı, davranışlarından açıkça belli. Nesin Vakfı'nın amacına benzer amaçla kurulmuş başka eğitim vakıflarını yönetmekte olanların da böyle sandıklarından kuşku yok; çünkü kendileri de korudukları çocukların ve gençlerin kendi çıkarları doğrultusunda yetişmelerine çalıştıklarına göre, beni de kendileri gibi sanmaları doğal. TV de kimi devlet yetkilisinin vakıflardan konuşurken ve vakıf kurumunu överken "Ama hainane maksatlarla kurulmuş olan Vakıflar olduğunu da biliyoruz." gibilerden sözleri de gösteriyor ki, onlar da Nesin Vakfı'nın amacının, en hafif anlatımla, solcu yetiştirmek olduğunu sanıyorlar. (Elbet, hainane maksatlı vakıflar, holdinglerin, dinsel derneklerin yada kuvvetlerin kurduğu vakıflar olamaz. Olsa olsa, Aziz Nesin'in bütün malını mülkünü, bütün varını yoğunu, bütün canını yaşamını adayarak kurduğu ve öteki bütün vakıflar gibi bağışlarla, yardımlarla değil, salt Aziz Nesin'in emeğiyle yaşayan Nesin Vakfı olabilir.)

"Vakıf yoluyla Türkiye'de sosyalizm kurulamaz!" diye beni eleştiren, solcuların akılsızları da beni öyle sanıyorlar. Dahası, benim vergi kaçırmak için bu vakfı kurduğumu yayarak, iç çirkinliklerini boşaltıp rahatlamaya çalışan sözde solcular da başka türlü düşünmüyorlar. Vakıf adı altında ondan bundan para toplayarak bu paralardan yararlanacağımı ve hiçbir zaman vakfı tamamlayıp vakfa çocuk almayacağım dedikodusunu yapanların da sanısı bu. (Buyüzden başından beri Nesin Vakfı'na yardım kampanyası açmadım. Hiçkimseden bağış istemiyorum. Okurlarımın kendiliklerinden verdikleri bağışları da elbet reddetmiyorum. Bu bağışlar yılda bir milyon lirayı bulmaz. Oysa benim kazancımdan Nesin Vakfı'na harcanan yılda 40-50 milyon lira arasındadır.) Kurduğum vakfın sosyalist ülkelerden para aktarmanın bir aracı olduğunu fiskosla yayanların da düşüncesi başka değil.

Bu yazıyı, bütün bu saçmalıklara karşı kendimi savunmak için yazmıyorum. Sıkıyönetim askeri mahkemelerinin en ağır suçlamaları karşısında bile bugüne dek kendimi savunmadım. Adına

savunma denilen söz ve yazılarım, gerçekte, savunma değil, haksızlıklara karşı saldırdır.

Kendimi savunmadım, çünkü savunulacak bişey yapmadım.

Yalanları, dedikoduları, iftiraları biyana bırakarak, Nesin Vakfı'nda ne yapmak istediğimi anlatmalıyım. Nesin Vakfı çocuklarının nasıl eğitilerek, onlara nasıl bir insan biçimi verilmesini istediğimi yazılı olarak saptamak istiyorum. Ben yaşarken ve Nesin Vakfı'nı kendim yönetirken, Vakıf çocuklarımın nasıl eğitilmesini istediğimi yazılı olarak saptamasam da olabilirdi. Ama ben bigün, hem de çok uzak olmayan bigün olmayacağım. Ölümümünden sonra, Nesin Vakfı'nın, koruduğu çocukların salt maddi gereksinmelerini karşılayan ve onları okullarda okutan bir kurum olarak kalmasını istemiyorum. Bunu yapmasının ötesinde, vakıf çocuklarımın ne yönde bilinçlendirilmesini istediğimi, hangi yöntemle, hangi ilkelere dayanarak ve ne amaçla eğitileceklerinin bilinmesi için bunları yazılı olarak saptamak istiyorum. Böylece bu yazı Nesin Vakfı üzerine vasiyetnamem olacak demektir.

Bu yazıyı yazmaya başlarken nasıl bir biçimde yazmam gerektiğini çok düşündüm. Evet, bir vasiyetname, ama aynı zamanda da bir yönetmelik olacak. Bu türlü yönetmelik, vasiyetname ya da benzeri yazılar madde madde yazılır, kuru, ağır, aşırı ciddi (yani gereğinden çok) ve kesin yargılı olur. Bütün yönetmelikler gibi "Şöyle olacaktır.", "Böyle yapılmalıdır.", "Bu yolda davranılması gerekir." gibilerden kesin yargılar içeren maddelerden mi oluşsun, yoksa o maddelerin nedenlerini, gerekçelerini, bende nasıl ve hangi ilişkiyle oluştuklarını tıpkı öykü anlatır gibi mi anlatayım? İkinci biçimi yeğledim. Vakıf çocuklarımın nasıl yetiştirilmelerini, eğitilmelerini istediğimi madde madde sırala-sam da, bu maddeleri öyküleştirerek yazacağım.

1- Vakıf çocuklarımın üretmen olmalarını istiyorum:

İnsanlarımızın tüketmen değil, üretmen olarak yetiştirilmele-ri gerektiği salt bu küçücük Nesin Vakfı'nın değil, bütün Türkiye'nin sorunudur. Ama ne yapayım ki, benim gücüm ancak Nesin Vakfı'na yetiyor.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bugüne dek, nerden nereye geldiğini (getirildiğini) en açık biçimde anlatan belge İlkokul Müfredat Programlarıdır. Değişen bütün bu müfredat programları karşılaştırılarak incelenirse, Türkiye'nin altmış yıldan ve özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan ve 1950 den sonra nasıl geriye doğru bir eğri çizmekte olduğu görülür. Bu inceleme ve araştırmayı yapmak eğitimbilimcilerin görevidir: Bu acı gerçeklerin en acısı da, değişen müfredat programlarında açıkça görüleceği üzere, Türk insanının üreticilikten tüketiciliğe geçirilmeye çalışılması ve dış (yabancı) etkilerle tüketmen yetiştirilmek üzere insanımızın eğitilmesidir. Türk insanının üretmen olmadan tüketmen olarak eğitilerek yetiştirilmesi, Türkiye'nin dışa bağımlılığını gösterir ve bu dıştaki parlak cilalı görünüşe karşın özde geriye doğru gidişin başlangıcıdır.

Şimdilik sayıları yirmibeş olan (ilerde seksen olacak) vakıf çocuklarımın üretmen olarak yetiştirmeleri için eğitilmelerine çalışıyorum. Üretmek deyince anladığımız çok geneldir: tarımsal, hayvansal;endüstriyel, el zanaatıyla ve doğal kaynaklardan elde edilen bütün maddi ürünleri üretmek, hizmet üretmek, düşün üretmek, sanat yapıtı üretmek; özetleyin üretilebilecek herşeyi üretmek.

Üretimin, insanın yeteneğine, bilgisine ve çalışmasına göre üç aşaması vardır: Yapıcılık, kuruculuk, yaratıcılık ... Yaratıcılık, doğuştan genetik yetenekleri, üstün zekayı gerektirebilir. Ama normal sayılan, sakatlar ve uyumsuzlar da özel eğitilerek, her insan yapıcı ve kurucu olarak üretmen yetiştirilebilir.

1) Vakıf çocuklarımın, yeteneklerine göre yapıcı, kurucu ve yaratıcı üretmenler olacak biçimde eğitilmelerini istiyorum.

Okuldaki öğretimle Nesin Vakfı'ndaki eğitimin çeliştiği bir gerçektir. Çünkü okullarda dersler yineleterek ve ezberleterek öğretilir. Ezberletme yoluyla öğretim, üreticiliğe ve hele yaratıcılığa engeldir. Ezberletme yoluyla bilgilerin öğretildiği

çocukların ve gençlerin üretici ve yaratıcı olarak yetiştirilmesi olanaksızdır. Ezberletilerek öğretilmiş insanlar, öğrendikleri bilgileri yinelerler, o bilgilerin öykünücüsü (taklitçisi) olurlar ama yeni bilgiler üretemezler ve yaratıcı olamazlar; öğrendikleri bilginin bekçisi olurlar ama sahibi olamazlar. Edinilen bilginin sahibi olabilmek için, o bilgiyi kullanabilmek gerekir. Nesin Vakfı'nda eğitim, yaptırarak, uygulatarak, düşündürerek bilgi vermeye yönelik olduğundan, doğal olarak, okul öğretimiyle Nesin Vakfı eğitimi arasında kaçınılmaz bir çelişki vardır. Bu çelişkinin, çocuğun kişiliğinin gittikçe oluşmasıyla giderilebileceğini sanıyorum. Gelişmiş bir kişilikte, ezberletilerek öğretilmiş bilginin üreticiliği bütünleyeceği bile düşünülebilir.

2) Vakıf çocuklarımın dünyaya, insanlara, olaylara eleştirel gözle bakmalarını istiyorum.

Vakıf çocuklarımla, haftanın bir, kimileyin de iki günü toplanır, konuşuruz. Toplantılarımızda onlara sıklıkla yineleyerek söylediğim şudur:

"Benim söylediklerimi, büyük diye tanıdığınız başkalarının sözlerini de ille benimsemek zorunda değilsiniz. Sözlerimin yanlış bulduğunuz, herhangi nedenle benimseyemediğiniz yerleri varsa yada tümüne karşısınız açıkca söyleyin, tartışalım. Salt benim değil, hiçkimsenin sözünü olduğu gibi benimsemek zorunda değilsiniz. Kim olursa olsun, ne kerte büyük sayılırsa sayılsın, herkesin sözünü, davranışını, tutumunu, yazısını, gerekli bulduğunuzda eleştirmelisiniz. Salt insanları değil, gelenekleri, tabuları, yasaları, görenekleri, verilmiş yargıları, herşeyi eleştirmelisiniz. Eleştirmek, her zaman haklı olduğunuz anlamına gelmez. Ama birşeyi, eleştirdikten sonra benimserseniz, neyi, niçin kabul etmiş olduğunuzu bilirsiniz. Eleştirinin amacı eleştiri değil, doğruyu bulmaktır. Eleştiri olsun diye eleştirmek, yani her zaman, her yerde, her ne olursa olsun ille de eleştirmek alışkanlığı, bilgiçlik taslama biçimine gelebilir. Bunu önlemek için de, özeleştiri ve özdenetim gereklidir."

Vakıf çocuklarıma, eleştirmeden benimsedikleri birşeyin (dü-şüncenin, yargının vb.) gerçek sahibi olamayacaklarını anlatmaya çalışıyorum.

3) Vakıf çocuklarımın cezasız yetişmelerini istiyorum.

Nesin Vakfı'nda ceza yoktur. Nesin Vakfı çocukları hiçbir durumda cezalandırılmazlar. Örneğin, sınıfta kaldı yada çok kötü bir davranışta bulundu diye çocuk vakıftan atılmaz. Nasıl kendi soyumuzdan gelen çocukları, kötü çok kötü şeyler yaptı diye evimizden atamazsak, Vakıf çocukları da, her ne yaparlarsa yapsınlar, Vakıftan atılmayacaklardır. Örneğin sınıfta kalan yada bütünlemeye kalan Vakıf çocukları hiçbir biçimde cezalandırmadığım gibi, onları avutuyorum. Üzülmemelerini söylüyorum.

Başarısızlıklarının, gelecek başarıları için onları hızlandırması gerektiğini anlatıyorum. Bu yöntemin, cezalandırmaktan çok daha etkili olduğunu, başansız için çocuğa itici güç verdiğini deneyimlerimde gördüm.

Ceza vererek çocuğu eğitme yönteminin yanlışlığını kendi yaşam deneyimlerimizden de biliriz. Biliyoruz ki insan, en değişken varlıktır. Diyelim 10-13 yaş arası çok hırçın, tembel, atak saldırgan olan bir çocuğun, onbeş yaşından sonra değişerek, çalışkan, uslu, başarılı olduğu çok görülmüştür. Belki biz de böylelerinden biriyiz. Hangi alanda olursa olsun bütün başarılı insanların yaşamlarında başarısızlık ve başarı zikzakları görülmektedir.

Çocuğun okulda hiç başarı kazanmaması da olasıdır. Böyle çocuklar, yaşamın kılğısal işlerinde başarılı olabilirler.

Nesin Vakfı'ndan çocuklar atılmaz; çocuklara ceza olarak bilinen hiçbir işlem yapılmaz.

Çocuklar döğülmez.

Altı yıldan beri Nesin Vakfı'nda çocuklar var. Bu cezalandırmama ilkesini hep uygulayabildim mi? Hayır. Suçumu söylemeliyim: Kendi ilkemi bozarak altı yılda iki kez çocukları döğdüm.

Bunu yaptığım için de hem utanıyorum, hem kendimi suçluyorum, hem de dayak attığım çocuklardan daha çok maddi ve manevi acı çektiğimi biliyorum. (Dayak attıktan sonra, türlü yürek, tansiyon, ve dinginleştirici ilaçlar alarak zor kendime gelebildim.) Bana sakın "Çocuklar dayığı hakketmişler miydi?" diye sormayın. Her ne olursa olsun hiçbir zaman çocuk (elbet büyükler de) dayığı hakketmiş olmazlar. Bundan sonra bu suçu hiç işlemeyeceğim. Benden

sonra da Vakıf çocuklarımın hiçbir biçimde cezalandırılmalarını istemiyorum. Çocuklarımın onurlarını kırmamak için onları neden döğdüğümü açıklamayacağım, ama niçin döğmek zorunda kaldığımı anlatmalıyım. Çocuk hiçbir zaman suçlu olamayacağı için cezalandınamaz. Çocuk suç işlese de suçlu değildir; çünkü onun suç işlemesinin nedeni, önceden iyi eğitilmemiş olmasıdır. Öyleyse suçlu olan çocuk değil, çocuğu eğitmek görevi olup da eğitmemiş olanlardır. Çocuğu eğitmesi gereken insanın, suç işledi diye çocuğu cezalandırmak amacıyla döğmesi, çocuğun kişiliğinde asıl suçlu olan kendisini döğmesi demektir. Çocuğu eğitmek için döğmek, önceden çocuğu eğitmemiş olmanın cezasını çocuğa yüklemek oluyor. Bilindiği üzere, çocuğun eğitimi doğduğu, hatta ana rahmine düştüğü andan başlıyor. Vakıf çocuklarım Nesin Vakfı'na çok küçük yaşlarda gelmiş olsalardı, elbet onları eğitecektik ve suç sayılan şeyleri yapmayacaklardı. Ama döğdüğüm çocuklar Vakf'a ondört-onbeş yaşlarında, kişilikleri oluşmuş olarak gelmişlerdi. Ben altı yılda iki kez bu çocukları döğerken, gerçekte onların geçmişteki yanlış eğitimlerinin ya da eğitimsizliklerinin cezalarını bu çocuklara yüklemiş oluyordum; bir anlama dayak yoluyla bir eğitim ameliyatı yapmak zorunda kalmıştım. Bütün bu gerekçeler, çocuklara dayak atmakta haklı olduğumu kanıtlamaz elbette.

Nesin Vakfı'nda ceza olmadığı gibi, maddi ödül de yoktur. Çocuk hangi başarıyı gösterirse göstere, karşılığında maddi ödül alamaz. Çünkü, her başarı onun görevidir. Bunun karşılığında beni ve arkadaşlarını sevindirmiş, mutlu etmiş olur; kendisini kutlarım. Başarı kazananlara maddi ödül verilirse, türlü nedenlerle başarı kazanamayanlar ödül alamayacağı için, dolaylı olarak cezalandırılmış olurlar. Bu ödül, çocuklar arasında kıskançlık, sevgisizlik, haset yaratır. Her çocuk üstün başarı gösteremez ve buyüzden maddi ödülünden yoksun kalması haksızlık olur. Başarı karşılığında verilen maddi ödülün bir kötülüğü de, ödülün özendiricilik niteliği yüzünden, çocukların salt ödül kazanmak için yarışa alıştınmaları ve her başarılarından sonra, ödül bekleme gibi bir kötü alışkanlık edinmeleridir. Ayrıca, başarı kazanan çocuğa ödül olarak verilen şeye, başarı kazanamayan çocukların da gereksinimleri vardır.

Yaşam, doğal olarak bir yarışma, hatta bir savaşımdır ve bunu değiştirmek de bizim elimizde değildir. Bu yüzden ödülün, yaşam savaşında insanda kazanma tutkusu ve özendiricilik yarattığı yatsınamaz. Vakıf çocuklarımın da, değişik yarışmalara katılıp ödülleri kazanmalarını isterim. Örneğin, Vakıf çocuklarımın okullarından takdirname ve teşekkür belgeleri almaları beni sevindiriyor. Genel olarak ödüle karşı değilim. Ancak, bu ödül kazanmanın kendi aralarında, kendi evlerinde, yani Vakıfta olmasını uygun bulmuyorum. Onların babaları, dedeleri olarak, içlerinden başarılı olanları ödüllendirip, başarısızları ödülünden yoksun bırakmak istemiyorum.

Bununla birlikte Nesin Vakfı çocukları bol bol armağan alırlar. Armağan, herhangi bir şeyin karşılığı olarak verilmez. Armağan vermek için, yılbaşı, bayram, ders yılı sonu, ders yılı başlaması, lise bitirme, yaşgünleri gibi pekçok vesileler vardır ve bulunur. Armağanı bütün Vakıf çocuklarım alırlar ve hepsinin armağanları ayrı ayrıdır.

Her yıl Nesin Vakfı'nda çalışmak üzere Alman pedagoglar gelir. Bu yıl gelen pedagog Bayan Erica Ollerdisen-Belsen, Vakıftan ayrılacağı gün, Vakıf çocuklarıyla birlikte bir toplantı yaptık. Bayan Erica'ya, eğitim yöntemlerimizde gördüğü yanlışlarımızı söylemesini ve bizi eleştirmesini rica ettim. Bayan Erica iki eleştiri getirdi. Bunlardan biri, çocukların çalışmaları için izlençe (program) yapmadığımız, bu yüzden hangi çocuğun hangi işi yapacağını ve kimin sorumlu olduğunun bilinmemesiydi. Oysa biz çocuklar için, günlük ve haftalık izlenceler yapıyorduk. Ancak çocuklardan kimisi, izlencelerdeki görevlerini yapmıyorlar ya da yapamıyorlar ve bundan dolayı cezalandırılmadıkları için de, Bayan Erica izlencelerin yapılmadığını sanıyordu. Burda bizim yanlışımız, ceza vermediğimize göre, çocuklardan izlencedeki görevlerini yapmayanlara sorum duygusunu yeterince verememiş olmamızdı.

İkinci eleştirisi şuydu Bayan Erica'nın. Çocuklardan kimisimallarına, eşyalarına sahip olmuyor, mallarının değerini bilmiyorlardı. Örneğin oldukça yeni ayakkabısının ökçesine basarak bahçede dolaşan bir çocuk, ayakkabılarını geceleri, her teki ayrı bir yerde olmak üzere dışarda, yağmurda bırakıyordu. Ben bahçede bulduğum böyle bir çift ayakkabının sahibinin kim olduğunu bile

araştırmamıştım. Örneğin ayakkabısını kötü kullananı erken eskiten çocuklara da yeni ayakkabı alıyordum. Oysa bunlara yeni ayakkabı almayarak, mailarına sahip olmalarını öğretmemiz gerekirdi.

Pedagog Bayan Erica'nın dediğini yapamazdık. Çünkü bu Nesin Vakfı'nda uygulamaya çalıştığımız eğitim ilkesine aykırı olurdu. Örneğin ayakkabısını kötü kullanıp erken eskitti diye yeni ayakkabı almamak, çocuğu dolaylı olarak cezalandırmak ve arkadaşlarının yanında aşağılamak olurdu. Salt o çocuğu arkadaşlarının yanında utandırmamak için, bahçede bırakılmış ve ökçelerine basılmış ayakkabının sahibini araştırmamıştım.

Bizim eğitim yöntemimize göre, kötü kullandığı için ayakkabısını erken eskitene yeni ayakkabı almamak yerine, o çocuğa ayakkabısını nasıl kullanması gerektiğini, bizim aylık harcamalarımızı, gelir ve giderlerimizi, çektiğimiz sıkıntıları anlatıp öğretmemiz gerekiyordu. Biz bu görevlerimizi tam olarak yerine getirememiştik ki, çocuk da Vakf'a gelmeden önceki eski alışkanlığıyla ayakkabılarının ökçelerine basarak ayakkabılarını giymiş, her teki bir yanda bahçeye atıp bırakmıştı.

12 Eylül 1980 den sonra, anarşinin sorumluları ve suçluları olarak 17-20 yaş arasındaki çocuklarımızı asan bir ülkede, cezasız eğitimin yararını anlatmanın zorluğunu, hatta olanaksızlığını biliyorum. Ancak şuncasını söylemeliyim ki: Asıl suçluların çocuklar olmayıp, onları yanlış eğitmiş ve onlara yanlış örnek olmuş bulunan büyükler olduğu gerçeğinden kalkarak, bugüne dek çocuklarımız cezasız eğitilmiş olsalardı, 1980 den önceleri çocukları ve gençleri suça iteleyen, kışkırtan, özendiren ve onların suç işlemelerini önlemek görevleriyken bu görevlerini yerine tam getirmeyen sorumlular, görevliler, yetkililer, politikacılar yurt içinde ve dışında dolaşırlar ve hala Türkiye'nin politikasını yönlendirmeye çalışırlarken, 17-20 yaş arası çocuklar ve gençler suçlu diye asılmazlardı. Vakıfçocuklarının, benden sonra da cezasız yetiştirilmelerini diliyorum.

4-Nesin Vakfı'nda yasak yoktur.

Nesin Vakfı'nda çocuklara hiçbirşey yasak değildir. Çünkü, yasaklama, bir eğitim yöntemi olamaz. Yasaklama, ancak yasağın sürdüğü, o yasak baskısını yapanın varolduğu sürece geçerlidir. Yasağı koyan gücün bulunmadığı yada zayıftadığı zamanlarda yasak kalmaz. Eğitimde önemli olan, yasak koymadan, yasak konulacak şeyi çocuğun eğitilerek kendiliğinden yapması yada yapmamasıdır. Çocuk, neyin, nasıl, ne zaman yapılıp yapılmayacağına kendiliğinden karar verebilecek biçimde eğitilmelidir.

Konulan yasak, kime, kimin ölçütlerine, değer yargılarına göre Yasaktır? Yasaklan kimler, kimlerin çıkarları için koymuştur? Kimi koşullarda yasaklara uymak olumsuzluk, yasakları çiğnemek de olumluluk olabilir. Çocuk, yasak konusunda da eleştiri getirerek bunları düşünebilmelidir.

Uygulamadaki örneklerimizle Nesin Vakfı'ndaki yasaksızlığı nasıl sağladığımızı anlatmaya çalışayım.

Nesin Vakfı'nın ortaokul ve lise öğrencisi olan kız ve erkek çocukları, dersleri çok olup da (örneğin sınav günleri gecesinde) geceleri geç saatlere dek çalışmak zorunda kaldıkları zaman, mutfığa girip kendilerine çay yapıyorlar. Aşçı, mutfığı dağıttıkları gerekçesiyle çocukların gece mutfığa girmelerini yasaklamamızı istedi. Yasağı gerekli görmedik. Bu kez de, mutfaktaki tüpgaz ocağını yanık bırakıp, çaydanlığı da yanan ocak üstünde unutup yatıyorlardı. Kendilerine böyle yapmalarının tehlikeleri ve zararları birçok kez anlatıldıysa da bu unutkanlıkları sürdü. İyi bir insan olan Vakıf yönetmeni önlem olmak üzere, çocukların girmemesi için geceleri mutfağın kapısını kilitlemeye başladı, yani mutfığa giriş yasağı koydu. Öğrendiğim zaman, bu yasağı kaldırttım. Çünkü mutfığa girişi kapıyı kilitteyerek yasaklamakla çocukların ocağı açık ve çaydanlığı da ocak üstünde bırakmalarını önliyorduk ama, işi bittikten sonra ocağın söndürülmesi ve çaydanlığın yanan ocak üstünde

unututmaması gerektiği konusunda çocukları eğitmiş olmuyorduk. Bizim Nesin Vakfı'nda koyduğumuz bu yasağın kalktığı zamanlar yada böyle bir yasağın olmadığı yerlerde , çocuklar o yanlışı yine yapacaklardı. Vakıf çocuklarıma mutfığa girmelerinin kesinlikle yasak olmadığını, ama mutfığın dağıtılmasından aşçının haklı olarak sinirlendiğini, buyüzden mutfığın darmadağın edilmemesini, ocağın açık bırakılmasının zararlarını ve tehlikelerini yineleye yineleye anlattık. Onlar da, Vakf'a gelen yeni çocuklara anlatıyorlar. Şimdi bu iş yasaksız olarak yürümektedir. Çocuklardan kimisi , geceleri kilere girip portakal, mandalina gibi yemişleri yiyor, orda var sanılan yemişler ertesi gün buluna-mıyordu. Sorulduğunda, kimin yediğini de söylemiyorlardı. Vakıf yönetmeni başedemeyince kilerin kapısını kilitlemek zorunda kalmıştı. Kilitte yasak koymanın bir umar olmadığını, kapı kilitlenince girip yemişleri alamasalar bile kilitsiz olan başka bir yerden başka şeyler alabileceklerini, önemli olan başka bir yerden başka şeyler alabileceklerini, önemli olan çocuklara, kapı açıkken bile kilere girerek ordan gizlice yemiş alıp yemelerinin Vakıf'ın öteki çocuklarının haklarını yemek olduğunun anlatılmasının, öğretilmesinin gerektiğini önce yönetmenimize anlattım. Şimdi kilerin kapısı açıktır. Kilerin bir anahtarı da çocuklardadır. Kilerimizden hiçbirşeyimiz de eksilmemektedir. Günün birinde kilerimizden herhangi birşeyimiz eksilirse, biz kesinlikle biliriz ki, kilerden o şeyi çocuklarımızdan başka birisi almıştır. Nesin Vakfı'nın bahçesindeki ağaçlarda yemişler olunca, hep birden toplanır ve birlikte yenilir yada soğuk hava deposunda saklanarak sonradan yine birlikte yenilir. Teker teker çocukların ağaçlardan yemiş koparmalarının, öteki Vakıf çocuklarının hakla-rını yemek olduğunu anlattım. Ağaçlardaki yemişler hepimizindir. Ancak yere düşmüş olanlar yenilebilir. Bunu küçük Vakıf çocuklarım bile, büyük çocuklardan öğrendi.

15 Ağustos 87 Cumartesi günü çalışma odamın penceresinden bakıyordum. Dörtbuçuk yaşındaki Hakkı'nın koşarak ağaçların arasına daldığını gördüm. Ne yapacak diye merakla izledim. Ağaçların arasından çıktı. Elindeki elmayı tulumhada yıkayıp yemeye başladı. Pencereyi açıp niçin ağaçtan elma kopardığını sordum. Hakkı'dan önce, onun az ötesindeki Elvan (onbiryasında) sorumu yanıtladı:

—Ağaçtan koparmadı, yerden aldı, ben gördüm.

Dörtbuçuk yaşındaki Hakkı bile, kendi yasağını kendi koyarak Nesin Vakfı'nın yasaksızlık ilkesine uyabiliyor. Büyüyünce Hakkı, kimi yasakların saçmalığını anlayacaktır elbet. Türkiye, belki de dünyanın yasakları en çok olan ülkesidir: "İnşaata girmek yasaktır!", "Burda cığara içmek yasaktır!", "Yere tükürmek yasaktır!", "Çöp ve izmarit atmak yasaktır!", "Buraya işemek yasaktır!" (Yani, burdan başka yere işenebilir.) "Çimenlere basmak yasaktır!", "Çiçekleri koparmak yasaktır!", "Pencereden sarkmak yasaktır!", "Köpek var, girmek yasaktır!" Yasaktır, yasaktır, yasaktır... Yapılmaz, edilmez demezler. Yapılmaması rica olunur, demezler. Lütfen yapmayın, demezler. Türkiye dünyada en çok yasakların bulunduğu ülkedir, ama aynı zamanda dünyada ençok yasakların çiğnendiği ülkedir de...

Ne denli çok yasak konulursa, o denli de çok yasak çiğnenecek demektir.

Nesin Vakfı'nda hiçbir yasağın konulmamasını ve uygulanmamasını diliyorum, ben varken de, yokken de...

Nesin Vakfı'ndaki çocuklarıma uyguladığım ve benden sonra da uygulanmasını istediğim eğitim yöntemlerinden bikaçını yazabildim. Yazmam gereken daha başka eğitim ilkelerimizi de yine bir öykü havasında yazacağım. Kendi soyumdan dört çocuğum ve altı torunum var. Burda sıraladığım eğitim yöntemlerini ve ilkelerini, soyumdan gelen çocuklarıma uygulayabildim mi? Hayır, uygulayamadım. Çünkü o zaman bunları bilmiyordum ki, daha öğrenmemiştim ki... Vakıf çocuklarını, soyumdan gelen çocuklarımdan çok daha iyi eğitmeye çalıştığım kesindir. Neden böyle oldu? Çünkü, insan babalık zenaatını öğrenmiş olduğu zaman artık baba olma gücünü yitiriyor; baba olma gücü varken de babalık zenaatını bilmiyor.

Nesin Vakfı, 19 Ağustos 1987

EĞİTİM KONUSUNDA VASIYETİMDİR - 2

5)Çocukların şımarma hakları olmalıdır.

Eğitim konusunda buraya dek yazdıklarımdan kimisi, değişik biçimlerde de olsa, belki başka eğitim dizgelerinde bulunabilir. Ama bir eğitim yöntemi olarak çocukların şımarma haklarının tanınmasının daha önce yazılmış ve uygulanmış olduğunu sanmıyorum. Bildiğimce bütün eğitim yöntemleri, çocukları şımartmak üzerinedir. Şımarmanın, çocuğun önemli gereksinmelerinden olduğu kanısındayım. Yemek, içmek nasıl çocuğun dirimsel (biyolojik) gereksinmeleriye, şıarmak da çocuğun ruhsal gereksinmesidir. Salt çocuklar üzerindeki deneyimlerime değil, genel yaşam deneyimlerime ve tanıdığı olduğum çocuklara ilişkin olaylara dayanarak, belli bir çocukluk döneminde şımarmamış çocukların bu eksikliklerini yaşamları boyunca bir aşağılık duygusu olarak değişik doyumsuzluk belirtileriyle sürdürdüklerini söyleyebilirim. Şıarmalarının gerektiği dönemde şımarmamış çocuklar, büyüdüklerinde bu yaşanmamışlıklarını bir doyumsuzluk olarak sürdürüyorlar. Eşlerine, birbirlerine, arkadaşlarına, çocuksu ve yapmacıklı davranan ortayaşlı, hatta yaşlı kadın ve erkekler, çocukluklarında yaşayamadıkları şımarıklıklarının doyumsuzluğu içindedirler. Çocukluklarında şımarmamış insanlar, bu eksikliği yaşamları boyunca özlemle duyacak, olgun yaşlarında doyumsuzlukla anormallikler göstereceklerdir. Anababalar, eğitmen ve öğretmenler çoğunlukla hatta genellikle çocukların şıarmalarının zararlı olduğunu sanırlar. Oysa çocuğa şıarma hakkını tanımak onu şımarık yapmak değildir. Çocuk için vazgeçilmez bir gereksinme olan besin de ona gereğinden çok verilirse zararlı olur. Çocuğu, şıarma çağındayken gereksindiği oranda ve gerektiği kerte de şıartmak gerekir. Gereksindiğinden çok ve belli bir döneminden sonra şıartmak elbette çocuğu şımarık yapar. Şımarık çocuklar, sanıldığının tersine, ya hiç şıartılmamış ya da gereğinden çok ve şıartılmakta geç kalınmış çocuklardır. Bu söylediklerimin bilimsel bilgiler olduğunu söyleyemem, ama bunlar yaşamdan edindiğim deneysel ve kılgısal (pratik) bilgilerdir. Gözlemlerim bana, zamanında gereğince ve yeterince şıartılmamış çocukların şu değişik davranışlarda bulunduklarını gösterdi: Çok şırnaşık, çok yılışkan oluyorlar. Devletin yuva ve yurtlarına (özellikle yedi yaşına dek çocukların korunduğu yuvalarda) ziyarete gitmiş olanlar, ordaki çocukların ne kerte aşırı sokulgan olduklarını, bağıra çağıra ziyaretçilerin eline eteğine nasıl sarıldıklarını üzüntüyle görmüşlerdir. Bunlar, anababalanna yada onların yerini alan birine (eğitmen yada öğretmen) şımara-mamış çocuklardır. Anababasına yada onların yerini alan yakınına şımarabilmiş çocuklar, yabancılara daha ağırbaşlı, ciddi davranırlar ve onur kazanırlar. Belli dönemlerinde yeterince şımarmamış çocukların başka bir ruhsal belirtisi de, yukarda söylediğimin tam tersine, biraz büyüdüklerinde yabanıl, insan kaçkını, içine kapanık olmalarıdır. Bunları, Nesin Vakfı'na on yaşından, onbeş yaşından sonra gelmiş çocuklarda gözlemlemekteyim. O yaşta artık şıartılma dönemlerini çoktan atlatmış bulunuyorlar. Bu çocuklarımı başka yöntemlerle, örneğin söyleşilerimizle, tartışmalarımızla, kent yaşamına sokarak, yakın tanıdığım aileler yanına yaz tatilinde iki hafta konuk göndererek, Vakfa sıkça gelen yazar, sanatçı ve bilimci dostlarımla ilişkiye sokarak, her hafta İstanbul'da tiyatrolara ve Atatürk Kültür Merkezi'ndeki konserlere göndererek, kent gezmeleri yaptırarak, yazın plajlara gönderterek toplumsallaştırmaya ve yaşamadıkları şımarıklıklarının eksikliğini ve özlemini eğiterek gidermeye çalışıyorsam da hepsinde tam başarılı olduğumu söyleyemem; herşeyden önce buna yeterince zamanımı ayıramıyorum. Yeterince ve gereğince şıartılmamış çocuklar büyüdüklerinde, saldırgan, kırıcı, yıkıcı, sevgisiz ve kıyıcı oluyorlar. Örnekler: Kadıköy-Karaköy, Boğaziçi ve Adalar vapurlarının, sinemaların, otobüslerin koltuk ve kanape kaplamalarını çakıyla yada tıraşbıçağıyla kesen, parçalayanlar (ki bunların çoğu çocuk ve gençtir, öğrencidir) caddelerdeki çöp kutularının içindekileri geceleri tutuşturanlar, boş yapıların camlarını taş atarak kıranlar, genel telefon kulübelerinin kapılarını camlarını kırıp telefon

aygıtlarını bozanlar, bana göre çocukluklarının belli döneminde yeterince şımartmamış olduklarından saldırganlaşmışlardır.

Nesin Vakfı'na 1981 yılında ilk çocukları almaya başladığımda Vakf'ın yapıları dahaca tamamlanmamış ve örgütlenme tam olmamıştı. Buyüzden aldığım ikisi kız yedi çocuğu, şimdi yönetmenevi olarak kullanılan beş odalı yapıya yerleştirmiştım. Kendim de çekme katlı tek odalı bir küçük işçi evinde kalıyordum. 10-14 yaş arası o yedi çocuk, kaldıkları yapıyı beş ay içinde oturulamaz duruma soktular. Bütün pencere camlarını, kapı camlarını, dolap kapaklarını, gardropların kapak ve gözlerini, rafları kırıp parçaladılar ve demir pencere çerçevelerini söktüler. Elbet, evin içinde kullanılabilir eşya da kalmamıştı ; ne tabak, ne bardak. .. Ocakları da parçaladılar. Damda oynayıp kiremitleri kırdılar. O güzelim ev, vandalların, barbarların istilasına uğramış gibiydi. Rafların birinde duran yeni aldığım kahve değirmenini öyle kırıp, eğip büküp parçalamışlardı ki, görünce şaşmamak elde değil. O kahve değirmeninden arta kalan maden külçesini, o korkunç yıkımın bir anısı olarak, Nesin Vakfı'nın büyük yapısında mermer salondaki vitrinlerden birine koydum. Bu olayları anlatmak için, çocuk saldırganlığının bir simgesi olan o parçalanmış kahve değirmenini, Nesin Vakfı'nın ziyaretçilerine gösterdiğim zaman, hepsi de 10-14 yaş arasındaki çocukların bir kahve değirmenini nasıl o duruma sokabildiğine şaşıyorlar. Ben o sırada, Nesin Vakfı'nda çocuk yetiştireceğim konusunda iyice umutsuzluğa kapılmak üzereydim. Önceden düşünüyordum ki, çok kötü ve ağır koşullarda ve yoksulluk içinde yaşamış olan bu çocuklar, geldikleri bu yeni yerde, sıcak evde, hertürlü gereksinimleri yerine getirilmiş olduğu ve iyi yemekler de yedikleri ve okula gönderildikleri için mutlu ve rahat olacaklar ve kendilerine verilenlere sahip çıkacaklar. Böyle bir sonuçla karşılaşacağını hiç düşünememiştım. Neden böyle düşünüyordum? Çünkü, o yaştaki kendi çocukluğumla onları karşılaştınyor ve en büyük yanışı yapıyordum. Oysa bu saldırgan çocuklar, daha küçük yaşlarındayken şımartılmamış olmalarının hıncını, bilmeden, ayırımsamadan, camları, tahtaları, demirleri , eşyaları, kahve değirmenini, kiremitleri kırarak, parçalayarak çıkarmak istemişlerdir.

Ne yazık ki bu çocuklar, artık şımartılma yaşını da geçmişlerdi. Yeni büyük yapı yapılıncı çocukları oraya aldım. Ben de onlarla aynı yapıda kalıyordum, birlikte yemek yiyorduk. Sık sık konuşuyorduk. Şımartılmadılar ama, zamanla sevdiklerini anladılar ve güven duymaya başladılar. O yedi çocuğun dördü yine Vakıfta, başarılı ve çok iyi öğrencilerdir. Kendilerini beğeniyor ve seviyorum. (Öbür üç çocuğu ben çıkarmadım, ailesi alıp götürdü.)

Çocuk şımararak bibakıma içgüdüsel olarak büyüklerini şu yönlerden sınamaktadır:

- Sevilip sevilmediğini öğrenmek.
- Sevecenlik içinde olup olmadığını denemek.
- Güvende olup olmadığını anlamak.

Şımarık çocuğa, sevilme, sevecenlik ve güven duygusu verir.

Türkiye, çocukların en az şımartıldığı ülkelerden biridir. Şımarık ve sırnaşık çocukların çok olması da bu yüzdendir. Şımartılmayan çocuk duyduğu gereksinimle ille de şımartılmak istediği için şımarık ve sınaşık olur; tıpkı kötü ve az yemek verilen çocukların açgözlü olmaları gibi. Anababaların, eğitmen ve öğretmenlerin, belli yaşlarda şımartmanın çocuğun gereksinmesi olduğunu bilmemeleri biyana, sıkıntılı ekonomik durumlarından, bunalımlarından ötürü, çocuklarını şımartmaya ne olanakları, ne zamanları, ne de sinirsel dayancaları vardır.

Hastalıklara tanı koymak ve hastaların sağaltılmalarında yada tıp ameliyatları için hayvanların denek olarak kullanılması gibi, insanın hayvana en yakın aşaması olan çocukların kimi ruhsal yapı ve davranışlarını anlamak için de davranışlarını gözlemleyerek hayvanlardan yararlanamaz mıyız?

Evcilleştirilmiş memeli hayvanları gözlemlersek, hepsinin şımartmaya gereksindiklerini görürüz. Örneğin bir köpeğin yemeğini suyunu versek, bütün dirimsel gereksinimlerini karşılasak, hayvanın bunlarla yetinmeyip, koşup oynayarak, atlayıp zıplayarak sahibine kendisini sevdirmek, yani şımartmak istediğini

biliriz. Saldırgan istenilen bekçi köpekleriye, bir yere bağlanarak ilgisiz, ilişkisiz ve yalnız bırakılır. Köpek ne kerte yalnız ve ilgisiz kalmışsa o kerte de saldırgan olur. İple bağlanmış, zincire vurulmuş köpek, sahibinden başka herkese karşı saldırgandır. Buna karşılık sokak köpekleri , karınlarını doyurmaya çalıştıkları için, saldırgan değillerdir ama sınıştırlar, herkese sokulurlar; çünkü insanlarla hep ilişki içindedirler. Özgür bırakılmış bakımlı ve tok ev köpekleriye, ne sınıştık ne de saldırgandırlar. Çocukluk, insanın dahaca toplumsallaşmadığı, yani insanlaşmadığı, ama yavaş yavaş toplumsallaşmaya başladığı, bu yüzden hayvana en yakın olduğu dönemidir. Çocuk da, yedirilip içirilip, soğuktan korunup bütün dirimsel gereksinimleri yerine getirilmekle yetinmez, sevildiğini, sevecenlik içinde ve güvende olduğunu şımararak anlamak ister.

(Nesin Vakfı'nın küçük çocukları, yeterince şımartılacaklardır. Şımarma dönemini geçirdikten sonra Nesin Vakfı'na gelen çocuklarda da, yaşamadıkları şımarıklık dönemlerini giderecek, kapayacak biçimde sevgi, sevecenlik ve güven verilmeye çalışılacaktır.)

Nesin Vakfı'nda, şımarıklığını yaşayamamış çocuklara ilişkin pekçok ilginç olaylara tanık oluyorum. Bunların eğitim için gereç olarak yazılması gerektiği kanısındayım. Örneğin bunlardan biri, Nesin Vakfı'na bu yıl aldığımız onbir yaşında bir oğlan çocuğunun gösterdiği davranışlardır. Bu çocuk, okulda olmayıp da Vakıfta bulunduğu zamanlar, herhangi bir bahaneyle kapımı çalıp bana gelmekte ve benden şey istemektedir.

- Aziz dede, kalemim yok...

- İki gün önce vermiştim.

Ya yitirmiş, ya tükenmiştir.

Kalemi veririm, gider. On dakika, yarım saat sonra yine kapımı vurup odama girer. Ya silgisi yoktur, ya mendilini bulamamıştır, ya başka bir çocuktan yakını, ya çorabının kirlendiği bahanesiyle yeni çorap ister. Üstelik bu sıklıkla başvuruları sabahın en erken saatinden en geç saatlerine dek sürer. Çalışma odasının kapısını kilitlediğim zamanlar da, eliyle kapıya vurup beni çağırır. Bu isteklerini Vakıf Yönetmeninden istemesini, bana her başvurusunda söylemişken o yine bana gelir. Neden? Bu çocuk, şımarıklığını yaşayamamıştır. Yaşayamadığı şımarıklığının doyumsuzluğu içindedir. İlgi, sevgi, sevecenlik ve güven istiyor. Şımartılma yaşını da çoktan aştığı için , aradığı o sevgi, sevecenlik ve güveni hiç bulamamış ya bulduğuyla yetinmeyecek , hep ilgi, sevgi, güven doyumsuzluğu olarak yaşayacaktır. Bana yaptığını öğretmenine , büyüdüğünde çalıştığı yerdeki üstüne , daha sonra da eşine, arkadaşlarına yapacaktır. Çevremize bakınca böyle insanların ne çok olduğunu görürüz. Bu çocuğun şımarma eksikliğini giderme yollarını elbet arayacağız.)

6 - Nesin Vakfı Çocukları Toplumsal Borçlarının Ne Olduğunu Öğrenmelidirler .

Toplumsal borçluluk duygusu bende daha ilkökul öğrenciliğimde, Darüşşafaka'dayken başlamıştır. Sanırım bunda Darüşşafaka'daki öğretmenlerimden bikaçının da etkisi olmuştur. Hep parasız yatılı okullarda okudum. O okullarda okurken , beni kimin okuttuğunu, kimlerin verdiği paralarla, Türkiye yaşam ortalamasının çok üstünde yiyip içip giyindiğimi, öğrenim gördüğümü, yaşadığımı düşünürdüm. Önceleri, okuduğum asker okulundaki eğitimin etkisiyle olacak, bana bütün bunları devletin verdiğine inanmıştım. Beni devlet besliyor, okutuyor, yetiştiriyordu ; öyleyse ben devlete borçluydum. Çok sonraları, soyut bir kavram olan devletin, hükümet gibi, Meclis gibi, başkanlık gibi kurumlardaki insanlarda somutlaştığını anladım. Devlet diye somut şey yoktu; devleti devlet kurumlarındaki kişiler simgeliyordu. Benimse bu kişilere hiçbir borcum olamazdı ; çünkü onların verdiği parayla okumuyordum. Onlar para vermiyor , tersine, onlar da benim gibi para alıyordu. Asıl parayı verenin, beni okutup yetiştirenin halk olduğunu, kendisi ve çocukları okuyamayıp beni okuttuğunu anladığım zaman liseyi bitirmiştım. (Çok geç geliştiğimi söylemeliyim.)

Ötedenberi yönetmenler, özellikle iktidarda bulunanlar Türkiye'de bolluk olduğu, Türkiye'nin besin bakımından kendikendine yettiği gibi, gerçeğe uygun olmayan (ki buna yalan denir) sözler söylerler. Onlara göre çarşılar, pazarlarda, dükkanlarda herşey bol bol vardır: süt, tereyağ, et, yumurta, sebze, yemiş... Evet, bunlar çarşılar, pazarlarda, dükkanlarda bol bol vardır ama,

sofralarda bol bol değil, az az bile yoktur. Örneğin her Türk, mevsiminde bir şeftali yese (iki değil) hiçkimseye gereksindiğince şeftali kalmaz. Türkiye'de. Büyük çoğunluk, milyonlarca insan şeftali yiyemediği için, küçük azınlık, yüzbinlerce insan bol bol şeftali yiyeabilmektedir. Herşey böyledir. Bu düşünce beni, büyük çoğunluk okullara gidemediği, okuyamadığı için, benim okuma olanağı bulduğum düşüncesine götürdü. Ben başkalarının, milyon-larca insanın, yemek, giyinmek, korunmak, eğitilmek, öğrenmek haklarından yoksunluğu karşısında, üstelik onların ödediği vergilerle okumuş, yemiş, giyinmiş, öğrenim görmüştüm. Yani ben o insanlara borçluydum ve o insanlar yokluk yoksulluk ve yoksunluk içinde ölüp gitmişlerdi ama, yine o durumda milyonlarca insanımız vardı. Bu toplumsal borçluluk duygusu beni hiç bırakmadı. Yaşamını boyunca o borçluluk duygusu gittikçe arttı. Bu, ödenemez, ödenmesi olanaksız bir borçtu. Çünkü, bana verilenler benim yaşamımı kurtarmış ve yaşamamı sağlamıştı. İnsan birisine yada birilerine yaşamını borçluysa, bu borç, ne aynen, ne en yüksek faiziyle, ne kat kat çoğuyla ödenebilir bir borç değildir. Ama insan, hiçbir zaman ödeyemeyeceği bu borcunu, ölünceye dek ödemeye çalışmak zorundadır. Nesin Vakfı'nı kurmanın baş nedeni, işte bu hep duyduğum toplumsal borcumu ödemeye çalışma çabasıdır. Salt Nesin Vakfı' nı kurmuş olmam değil, hiçbir politik ve yönetsel tutkum yokken, hatta bu tür işleri hiç sevmiyorken, zaman zaman büyük tehlikeleri de göze alarak politikanın ve toplumsal eylemlerin içine girmem, bunların girişimcisi yada katılımcısı ve yandaşı olmamın nedeni de, işte bu ödenemeyecek toplumsal borcumun ağırlığını yaşlandıkça daha da artarak duymakta oluşumdur. Bugün maddi ve manevi her neyim varsa, bunların hepsi olan bütün varlığımı, bunların hiçbirine sahip olamayanların ödedikleri vergilerle kazanmış olduğuma inanıyorum. Başkalarının elde edemedikleri haklarını, ben bir raslantıyla elde etmiş oldum. Onların yenilmiş haklarını geri vermem olanaksız, ama ödeyemesem de, sahip olduklarımı onlara vererek ödemeye çalışma olanağım var. Benim dünya görüşümü biçimleyen itici güç, Nesin Vakfı'nı kuruluşunun başlıca nedeni,bütün yaşam çizgimi belirleyen devim (dinamik) kaynağı, işte bu kendimi borçlu duymamdır. Nesin Vakfı'nda yetişen ve yetiyecek çocuklarımla eğitim yöntemlerini saptarken, kendimden bu denli çok söz etmem uygunsuz bulunabilir.Bu, beni de tedirgin ediyor. Ama amacım, kendimden söz etmek değil, duyduğum bu toplumsal borçluluk duygusunun Vakıf çocuklarıma da iletilmesini sağlamaktır.

Büyüklerin, kendi çocukluklarını olumlu örnek diye çocuklara göstermelerinin, "Ben senin yaşıdayken ... " diye başlayıp öğütler vermelerinin nice yanlış olduğu tartışılması gereksiz bir doğru. Benim de, Vakıf çocuklarıma kendi çocukluk duygularımı örnek göstermem yanlış görülebilir. Ama onların Türkiye'nin genelinde olduğu gibi (belki de dünyanın) bencil, çıkarıcı, salt kendilerini düşünen, kurnaz, hep alıcı insanlar olarak yetişmelerine gönlüm razı olmuyor. Bunu başarabilecek miyim? Altı yıllık deneyimlerime bakarak, pek de umutlu olduğumu söyleyemem. Vakıf çocuklarımla geldikleri ortamın, çevrenin ve içinde bulundukları Vakıf dışı koşulların etkisiyle kapıldıkları bencillikten, çıkarıcılıktan, kolaycılıktan, kurnazlıktan, alıcılıktan kolay kurtaramıyorum. Elbet kolay değil, ama ondabir oranında olsun başarsam, kendimi mutlu sayacağım. Nesin Vakfı çocuklarımla, yaşamlarını kazanıncaya dek Vakıf ta kalırlar. Kendileri gitmezler yada aileleri (velileri) istemezse Vakıftan çıkarılmazlar. Yeteneklerine ve çalışmalarına göre eğitim görürler, liseyi bitirdikten sonra üniversiteye girebilirler, üniversiteyi bitirdikten sonra doktora yapma olanağı kendilerine verilir. Çok başarılı olanlar yurt dışına da gönderilecektir. Bütün bunların karşılığında Nesin Vakfı'na hiçbir borçları ve yükümlülükleri yoktur. Nesin Vakfı'na borçları yoktur demek, borçlu değiller demek değildir. Onlar da bir toplumsal borç altında olduklarını duymalı ve bu ödenemez borçlarını olabildiğince ödemeye çalışmalıdırlar.

Nesin Vakfı çocuklarına bu toplumsal borçların ne olduğu salt sözle değil, yaşatılarak öğretilmelidir. Çocukların bu olguyu yaşamaları, Nesin Vakfı'nın hertürlü yönetimine (parasal, yönetsel, kültürel vb.) katılmalarıyla olabilir. Bu yönetime katılma, Vakıftaki ortaokul, lise ve yüksek okul temsilcileriyle Nesin Vakfı Yönetmeni ve sağlığımdaya benden oluşan bir kurulca olur. Bu kurulun adı İç Yönetim Kurulu'dur. Ayrıca, tüzüğüne göre Nesin Vakfı'nın bir Yönetim Kurulu vardır.

Şimdiye dek 4-22 yaş arası Vakıf çocuklarımla böyle bir İç Yönetim Kurulu oluşturamadıksa da, haftada iki kez yaptığımız toplantılarımızda iç sorunlarımızı aramızda konuşup tartışmak-tayız. Nesin Vakfı'nın kalabalık bir aile olarak yönetilmesini istiyorum. Bu kalabalık ailenin bireyleri Nesin Vakfı'nın bütün gelirini ve gelir kaynaklarını, giderlerini, borcunu, paraların nereye ve nasıl harcandığını bilmektedirler. Öyle sanıyorum ki, Vakıf çocuklarıma toplumsal borçluluklarını duyurmanın en iyi yolu onları Vakf'ın iç yönetimine katarak, kendilerine harcanan paraların ne zorluklarla kazanıldığının gösterilmesidir.

Nesin Vakfı çocuklarım, toplumsal borçluluklarını duyma yolunda yaşam deneyimleri kazanmak için, her yaşta Nesin Vakfı'nın yönetimine katılacaklardır.

Nesin Vakfı
13 Ekim 1987

EĞİTİM KONUSUNDA VASIYETİMDİR -3

7- Nesin Vakfı çocuklarımın kendilerini sevmelerini, kendilerini severek ve kendilerine değer vererek yetiştirmelerini istiyorum.

Gözlemlerime dayanarak, Türk insanının genele yakın bir çoğunlukla birbirlerini sevmedikleri kanısındayım. Birbirimizi sevmememizin nedeni, kendimizi sevmemiş olmamızdır. İnsanın kendisini bile sevmeyince başkalarını sevmesi elbette olanaksızdır. Toplumsal koşullarımız, daha doğumumuzdan başlayarak bizi kendimizi sevdirmemeye alıştıırır. Evimizde, ailemizde, çevremizde, okulumuzda, askerliğimizde, işimizde hep küçümsenerek, aşağılanarak kendimizi ve dolayısıyla da başkalarını sevmemeyi doğal sayarız. Aşağılanmaya tepki olarak aşağılarız, küçümsenmemize tepki olarak küçümseriz ve böylece, kendimizi sevmediğimiz için başkalarını da sevmeyiz.

Nesin Vakfı'ndaki çocuklarımın hele on yaşını geçmiş olanların eğitiminde çektiğim en büyük zorluk, onlara kendilerini sevdirmek konusunda çıkıyor. Yaşı büyüdükçe çocukları kendilerini sevdirmeye alıştırmak büsbütün zorlaşıyor. (Burda sözkonusu edilen hayvansı, içgüdüsel sevgi değildir. Çocuğun duyduğu ve çocuğa duyulan içgüdüsel sevgi, insansal ve toplumsal sevgiye dönüştürülmedikçe çocuk için daha da zararlı bir bencillik oluyor.)

Kendilerini ve başkalarını sevmeyi öğrenmemiş bu çocuklar, kendilerini sevmediklerinin bilincinde de değiller. Örneğin, yemeğin iyi yanını ve çoğunu - yiyemeyip bıraksalar ve atılsa bile — kendilerine almayı, Vakf'ın başka bir çocuğuna gerekli olan bişeyin gereksiz olsa bile ille de kendilerine de verilmesini, herkese dağıtılan bişeyden kendilerine en çoğunun ve en iyisinin verilmesini istemelerini, bu içgüdüsel bencilliklerini kendilerini sevmek sanıyorlar.

Kendimizi sevmek, kendimizi en güzel, en yakışıklı olduğu-muz için sevmek demek olan "narcissime" değildir. Doğal ve insancıl olarak insanın kendisini sevmesi, en güzel, en yakışıklı, en güçlü, en akıllı olduğu yada öyle olduğunu sandığı için değil, kendisini salt kendisi olduğu için sevmesi demektir; tıpkı annemizi dünyanın en güzel, en iyi, en akıllı kadını olduğu için değil, bizim annemiz olduğu için sevmemiz gibi ve tıpkı yurdumuzu, dünyanın en güzel, en iyi, en bakımlı yeri olduğu için değil, ama salt bizim ülkemiz olduğu için sevmemiz gerektiği gibi... Böyle bir sevgiyle kendini seven, başkalarını da doğal olarak sever; Böyle bir sevgi salt ruhsal varlığımızı değil, fizik olarak da kendimizi, bedenimizi sevmemiz demektir. İnsanın kendini sevip okşaması, kendine teşekkürdür. Nitekim acı, ağrı, sızı duyduğumuz zamanlar, o organımızı ayırımsamadan ovmamız, okşamamız bilinçsiz bir sevgi gösterisidir. "İster güzel, ister çirkin olsunlar, isterse sakat olsunlar, beni taşıdıkları, bana hizmet ettikleri için hacaklarıma ve ayaklarıma teşekkür ederim".

"Gözlerime güzel oldukları için değil, bana dünyayı gösterip tanıttıktan için teşekkür ederim." Ancak kendisini seven, kendisine değer verir ve kendisine değer veren başkalarına da değer verir. (Ülkemizde hiçbir zaman gündemden çıkmamış olan işkencenin 12 Eylül 1980 den sonra en aşırılıklara varmış olması, neden Türk insanının işkenceden kurtulamamış olduğu üzerinde düşünülecek bir olaydır. Bir işkencecinin kendini sevmesi ve kendine değer vermesi olanaksızdır. Onların kendilerini sevmeleri narsistçe, hayvansı, içgüdüsel, bencilce bir kendini sevmedir. Tıpkı kemiği kapan köpeğin, ağzından kapmasınlar diye, az önce oynadığı öteki köpeklerle hırlaması gibi bencilce bir kendini sevmedir.)

Çocuk şunu öğrenmelidir: Ben "bir şey"im, ama herhangi "bir şey" olmadığım gibi ben "her şey" de değilim.

Kendini sevmeyen, salt başkalarını sevmemekle de kalmıyor, hayvanları, bitkileri, çiçekleri, bütün canlıları ve bütün doğayı da sevmiyor. Ötedenberi bildiğim bu gerçeği, Nesin Vakfı'ndaki işçiler ve çocuklar üzerindeki deneyimlerimden sonra daha iyi öğrendim. Nesin Vakfı'nda çektiğim sıkıntılardan biri de, sevgisiz yetişmiş ve sevmek öğretilmemiş, on yaşından sonra Vakfa gelmiş çocuklarıma kendilerini, başkalarını ve doğayı sevdirmek için harcadığım çabaların pek de verimli olmamasıdır. (Her çocuğa ayrı yuvalarda tavşanlar, ayrı kümeslerde cins tavuklar, güvercinler, muhabbet kuşları, hatta papağan verdim. Bu hayvanların bakım sorumlunu onlara bıraktım. Daha

büyük çocuklara, Romanya'dan büyük parayla özel olarak getirttiğim Nutriya adlı kemirgen kürk hayvanlarının bakımını bıraktım. Kendi adlarına yemiş ağacı fidanları diktim. Ayrı saksılardaki çiçeklerin bakım sorumluluğunu onlara bıraktım.) Yazık ki, başarılı olduğumu söyleyemem. Bunun suçunu elbet salt çocuklara yüklemiyorum. Bu gözlemlerimle, sevgisiz yetişmiş ve sevmeyen çocuklara sevmesini öğretmenin ne zor olduğunu anlatmaya çalışıyorum. Şu başansızlığımı da açıkça söylemeliyim. Büyüyen çocuklar, hayvanların bakımını yapıyorlar, ama bunu sevgiyle değil, görev olarak yapıyorlar. Sevgisiz yapılan görevse angaryadır. Bütün bunlara karşın, çocuklarımdan kendilerini ve başkalarını sevmeleri, kendilerine ve başkalarına değer vermeleri için, olanaklarımız oranında - ki pek azdır - elimden geleni yapıyorum. Örneğin kendilerine gelen mektupları atmamalarını söylüyorum. Bunları saklamaları için dosyalar veriyorum. Eski defterlerini, yazılarını resimlerini birer andaç olarak saklamalarını öğütüyorum. Çünkü bunlar, insanın kendine değer vermesinin başlangıcı ve küçük belirtileridir. Çocukluk andaçlarını saklayarak kendisini seven ve kendisine değer vererek yetişen insan, yıkıcı, savaşçı, kavgacı, işkenceci olamaz ve kendini sevdiği ve kendine değer verdiği için de, başkalarını da sever ve onlara değer verir.

Nesin Vakfı çocuklarının, kendilerini başkalarından üstün ve başkalarını kendilerinden aşağı görmeden, burnu büyüklük etmeden, ama sahte alçak gönüllülüklere de düşmeden kendilerini severek başkalarını da sevmelerini, kendilerine değer vererek başkalarına değer vermelerini istiyorum.

8- Nesin Vakfı çocuklarımdan kendi aşağılık duygularını tanıyarak onu yenmelerini ve kendi aşağılık duygularından itici güç olarak yararlanmalarını istiyorum.

Aşağılık duygusu olmayan insan bulunabileceğini sanmıyorum. Hiç aşağılık duygusu olmadığını savlayan kimi insanlarda pek çok ve değişik aşağılık duyguları olduğunu gözlemledim. Ne var ki insan kendi aşağılık duygusunu ayımsayamıyor, ama birbirimizin aşağılık duygularını anlıyoruz; tıpkı kendi yüzümüzü görmeyip de birbirimizin yüzlerini gördüğümüz gibi. Yatılı okullarda yapılan bir şaka vardır. Uyuyan iki çocuğun yüzlerini renk renk boyar arkadaşları. Bu iki çocuk uyanınca, kendi yüzlerini görmeyip birbirlerinin boyalı yüzlerine bakarak alay ederler. Aşağılık duygusu da, insanın kendisinde görmeyip başkalarında gördüğü şeydir ve o denli belirgindir ki, herkes neden kendi aşağılık duygusunu ayımsamıyor diye birbirine şaşar.

Aşağılık duygusunu doğuran kaynaklar gibi, aşağılık duygusunun belirtileri de sonsuzdur. Yoksulluk, aşırı zenginlik, uzun yada kısa boyluluk, kekemelik, gevezelik, suskunluk, köylülük, taşralılık, aile durumu, fiziksel eksiklik ve aksaklıklar, cinsel uyumsuzluk vb gibi kaynakları görüyoruz. Aşağılık duygusunun yönlendirilerek ondan olumlu bir itki gücü olarak yararlanılabileceği kanısındayım.

İnsanın bunu başarabilmesi için,

- Önce kendi aşağılık duygusu (yada duygularını) tanımak gibi zor bir işi başarması,
- Aşağılık duygusunun nedenini saptaması,
- Nedenini bildiği aşağılık duygusundan kurtulmak için ondan bir itki gücü olarak yenmesi ve ondan yararlanması gerekir.

Vakıf çocuklarımla haftalık toplantılarımızda en çok konuşup tartıştığımız bir konu da aşağılık duygusudur. Bunu, somut örneklemeler üstünde konuşmaktayız. Örneğin üç yıldanberi Nesin Vakfı'nın çocuğu olan bir delikanlının, neden en göze batan, en acı renkli ve değişik renklerde (kırmızı sarı, mavi, kavuniçi vb.) giyinerek, elinden gelse tavuskuşuna benzemek istediğini, bunu şıklık sandığını, ille de okul arkadaşlarından ayrı bir giyim ve davranışta olmak istediğini, bunun nasıl bir aşağılık duygusu olduğunu anlatmaya çalışıyorum.

Altı yıldanberi Nesin Vakfı'nda bulunan bir çocuğumun aşağılık duygusu da, hiçbir şeyi beğenmemek biçiminde beliriyor. Örneğin, kızlara ve oğlanlara ayrı olmak üzere yaşlarına göre dokuz bisiklet aldık. Bu bisikletlerin Vakf'a getirildiği gün, bu çocuğum büyük boy bisiklete şöyle bir bakıp, sağlam ve iyi olmadığını, çabuk bozulacağını, hemen kırılacağını, daha bunlara benzer birçok şeyler söyledi. Bu sözleri, tartışmamızın açılması için iyi bir dayanaktı.

- Bisiklete binmesini biliyor musun? dedim.
- Bilmiyordu. Bilmediğini biliyordum.

- Yaşamın boyunca hiç hisiklete bindin mi?

- Hayır.

Binmediğini de biliyordum.

-Senin hiç bisikletin oldu mu?

- Hayır.

- Öyleyse bu bisikletin iyi olmadığını, çabuk kırılacağını nasıl anladın?

Sustu. Gece toplantısında bu konu üzerinde konuştuk. Alınan bisiklet, yerli bisikletlerin en iyisi ve en pahalısıydı.

Çocuklarımdaki aşağılık duygularının kaynağı genellikle çok yoksul çevrelerden gelmeleridir.

İçlerinde bu aşağılık duygusunu aşamamış olanlar, Nesin Vakfı çocuğu olduğunu bile gizlemeye çalışıyorlar. Onlara, Nesin Vakfı çocuğu olmanın onur vermesi gerektiğini, hiç kimseyi sömürmeden kazanılmış parayla ve hiçkimseye borçlu olmadan yaşadıklarını, sahip oldukları maddi ve manevi olanaklara, çevrelerindeki arkadaşlarının sahip olmadığını anlatmaya çalışıyorum. Bu konuşmalarımızın büyük etkisi olduğunu, zamanla değişmelerinden anlıyorum.

Çocuklarımıza toplantılarımızda şu gülütü birkaç kez anlattım:

"Bir kadın, kullanılmış eşya satılan pazarda, altın çerçeveli yağlı boya bir eski paşa resmi görür. Resimdeki Osmanlı paşasının göğsü nişanlarla doludur. Bu resmi satın almak isterse de, parası beş yüz lira eksik çıktığından alamaz. Ertesi gün, satın almak için gittiğinde resmin satılmış olduğunu görür, üzülür.

O gün bir arkadaşının evine konuk gittiğinde bir de bakar ki, satın alamadığı yağlı boya resim duvarda asılı. Evsahibine,

- Bu kimin resmi? diye sorar.

Evsahibi hanım da, konuklarının önünde kasıla kasıla,

-Büyükdedemin resmidir efendim... der. O zaman kadın,

- Çok yazık, der, dün çantamda beş yüz liram daha olsaydı, bu resimdeki paşa hazretleri benim büyükdedem olacaktı. "

Kendi yaşamımdan da örnekler vererek çocuklarıma ilkin, kendi aşağılık duygularının ne olduğunu saptamalarını, yani en zor işi yapmalarını, sonra da kendi aşağılık duygularını olumlu ve yararlı bir yöne yönlendirerek ondan bir itki gücü olarak yararlanmalarını salık veriyorum.

Bana kalırsa her insan geçmişindeki ezilmişliğinden, çektiği acılardan, yoksulluk ve yoksunluklardan, uğradığı baskılardan, eline fırsat ve olanak geçtiğinde intikam almak ister. Örneğin çok yoksulluk çekenlerin, doyumsuzcasına çok zengin olmaya çalışmaları, geçmişlerinden intikam almaya çalışmalarından başka bişey değildir. Ben de çocuklarıma, saptayacakları kendi aşağılık duygularının da itkisiyle, geçmişlerindeki acılardan ezilmişliklerinden, yoksulluklarından intikam almalarını öğretmek istiyorum; ne var ki bu intikam, en olumlu, topluma en yararlı biçimde, iyilikler yapılarak da alınabilir. Bunu öğretmeye çalışıyorum. Örneğin, yetiştikleri bu Nesin Vakfı da, geçmiş yaşamdan bir intikam alış biçimidir. Düşmanlık, kötülük ederek değil, yardım ederek, iyilik yaparak intikam almak... Bu, intikamın en güzel ve en doyumlu biçimidir.

9- Nesin Vakfı çocuklarının uygar insanlar olarak yetişmelerini istiyorum.

Uygarlık, ancak pekçok nitelikleriyle tanımlanabilecek bir kavramdır. Ben uygarlığın niteliklerinden özellikle şu ikisi üzerinde duruyorum:

.Tedirgin olabilmek: Çirkin, kaba, bayağı, kötü, yanlış olan herşeyin insanın beş duygusunu, sağbeğenisini (zevkini), sağduyusunu tedirgin etmesi, o insanın uygarlığını gösterir. (Pis koku, kulak tırmalayan sesler, uyumsuz renkler, gürültü iğrençlikler, kabalıklar, her türlü bayağılık, düzeysiz konuşmalar ve kaba davranışlar, kirli görünüm, yalan, demagoji vb.)

Vakıf çocuklarıma hem kendi davranışlarından hem ortamımızdaki olaylardan örnekler göstererek niçin uygar olmaları gerektiğini anlatmaya çalışıyorum. Uygarlık, titizliği ve tetikte olmayı gerektirir ve aşırı tedirginlik de bu ileri endüstri ve bilgisayar çağında büyük kent yaşamının ruh hastalıkları biçimine de girebilir. Bu, herşeyden tedirgin olmak kertesine varabilir.

.Uygarlığın bir niteliği de , uygar insanın uzakgörüşlü olması, geleceği önceden yaşamasıdır. Burnunun ucunu bile görmeyen, günügününe yaşayan , yarınları ve uzak yarınları yaşamış gibi tasarlayıp düşünemeyen insan uygar olamaz. Bir insan, ne kerte uzağı (hatta ölümünden sonraki uzağı bile) tasarlayarak, düşünerek yaşarsa, o denli uygar kişidir.

Vakıf çocuklarıma günlük yaşamlarından da eleştiriler getirerek tedirgin ve uzakgörüşlü olmalarını öğretmeye çalışıyorum.

10- Değişmek ve değiştirmek: İnsanın elinde olmadan (istençdışı) herşey ve o herşeyle birlikte ençok da insan değişiyor. Burada anlatmak istediğim bu türlü doğal ve kendiliğinden bir değişim değildir. İstençli, bilinçli bir değişimden söz ediyorum. Çocuklarıma sürekli olarak, kendilerini ve sonra çevrelerini, ortamlarını, giderek başkalarını ve hatta dünyayı (dünyalarını) değiştirme isteği duymaları ve buna göre yetişmelerini istiyorum. Bu değişimin yönü, tarihsel gelişim doğrultusunda olmalıdır. Tarihsel gelişimin tersine bir değişim, değişim değil dönekliktir ve günümüzde ülkemizde dönekliğin değişim olarak gösterilmesi çok geçerli olmuştur. Çıkarları yada korkulan yüzünden döneklik edenler, rahatça değişimin doğal bir gelişme olduğunu söyleyebilmektedirler. Değişimin tarihsel gelişim doğrultusunda olup olmadığının belirleyicisi de bilimdir.

Nesin Vakfı çocuklarıma, tarihsel gelişim doğrultusunda, kendilerinden başlayarak çevrelerini, ortamlarını, başkalarını ve dünyalarını değiştirme çabası içinde olmalarını ve böyle yetiştirilmelerini istiyorum.

11- Nesin Vakfı çocuklarıma "korkudan korku" dediğim sinirsel korkudan (neurotic korku-nevrotique korku) kurtulmalarını ve uzak yaşamalarını istiyorum.

Bugünkü koşullarda işimizin en zorunun bu olduğunu söylemeliyim.Çünkü günümüz eğitim dizgesi daha ilkokuldan başlaayarak üniversiteye dek, korkutmanın baskısına dayanarak tek boyutlu, tek sesli, tek tip insanlar yetiştirmeye yöneliktir. Dayak hala liseye dek okullarda bir eğitim aracı olarak kullanılmakta ve çocuğun dövülmesi doğal bir eğitim yöntemi olarak görülmektedir. Bu dizge ailede, askerlikte, işte, yaşamın her alanında sürdüğü için, sürekli olarak korkudan korkan insanlar yetiştirilmektedir. (Anılarımda çok geniş olarak anlatacağım olaylar arasında,çocuklarıma gittiği Çatalca Lisesi yönetmeni ve kimi öğretmenleriyle aramızda geçen çatışmalar da bulunmaktadır. Burda kısaca değineyim.Lisenin müdür muavinlerinden biri çok haksız olarak (haklısı zaten olamaz) çocuklardan birini odasına çekip ağır biçimde dövmüştür. Olayı bakanlığa şikayet ettik. Müfettişler geldi. Sonuç, müdür muavinin çocuğu dövmediği yolundaydı; çünkü dayağa kimse tanıklık etmemişti. İlçe Eğitim Müdürü de, dayağı belgeleyen hekim raporu olmadığını söylemişti. İş uzatmak istemediğim için daha çok üzerinde durmadım. Ama dayak attığı halde dayak atmadım diye yalan söyleyen ve bu yalanını başka öğretmenlerin de bildiği bir Müdür muavini, nasıl dersliklere gidebilir de, öğrencilerine nasıl ders anlatabilir, onlara nasıl ahlak öğretebilir. Olay bu kadarla da kalmadı. Pazartesi günleri sabahı İstiklal Marşı okunmasına, Nesin Vakfı'nın taşıtının onarılması yüzünden Nesin Vakfı çocukları bir kez gecikince o müdür bütün çocuklar önünde Nesin Vakfı'nın çocuklarını özellikle İstiklal Marşı söylemeye göndermediğini söyleyebilmiştir. İşte biz, bu koşullar altında, Nesin Vakfı'nda korkudan korkmayan çocuklar yetiştirmeye çalışıyoruz. Kısaca değindiğim bu iki olayı, anılarımda çok geniş olarak anlatacağım.

Korkudan korkan insanların kendilerine güveni kalmaz. Köleleşirler, uşaklaşırlar ve üstelik kendilerini özgür ve efendi de sanırlar. Ben çocuklarıma haksızlıklara başkaldıran, zorbalıklara boyun eğmeyen, korkudan korkmayan, gerçekten özgür insanlar olarak yetişmelerini istiyorum.

12- Nesin Vakfı çocuklarıma, yaşama atılınca sevdikleri işi yapmalarını diliyorum.

Tükiye gibi bozuk düzenli toplumlarda insanların sevdikleri işi yapabilmeleri, hele yoksul kökenli olanlar için, çok seyrek görülebilen şanstır. Nesin Vakfı , olanakları içinde her çocuğuna sevdiği işi yapmak üzere kendini yetiştirme fırsatını verebilecektir. Çünkü Nesin Vakfı'nın bugünkü

olanaksızlıkları içinde bile sahip oldukları olanaklar, Türkiye ailelerinin ortalama olanaklarının çok üstündedir. Bu bakımdan Nesin Vakfı çocukları çok şanslılardır. Türkiye'de çok az aile çocuğuna, Nesin Vakfı çocuklarına bakıttığı gibi bakabilmekte ve bu eğitim olanağını verebilmektedir. Buna karşın, Nesin Vakfı dışındaki koşullar yüzünden çocuklarımız sevdikleri işi yapma şansına sahip olamayabilirler. Sevdikleri işi yapma fırsatı elde edemezlerse , o zaman, yaptıkları (yapmak zorunda kaldıkları) işi en iyi biçimde yapmaya çalışarak yaptıkları işi sevmeye çalışmalarını, karamsarlığa düşmemelerini diliyorum.

13- Nesin Vakfı çocuklarımın özgün düşün ve davranışlı olmaları i ç i n çalışıyorum.

Ama yapay ve zorlama özgünlüklerin, insanı paradokslara ve çelişkilere sürüklediğini de anlatmak istiyorum.

14 – Nesin Vakfı çocuklarımın zengin imgelemleri olmasını, büyük düşlemler kurmasını istiyorum.

Çünkü her gerçekçiliğin ve gerçekleştirilen işin başlangıcında imgeler vardır.İmgelenmeyen bişey gerçekleştirilemez; imgelenmeden gerçekleştirilenler öyküdenerek ve benzetilerek üretilen şeylerdir. Kendimize şöyle bir soru yöneltelim: Bilimde, sanatta, yönetimde, teknikte ve başka bütün alanlarda dünya uygarlığını yaratan insanların büyük çoğunluğu, yoksul ailelerin mi, varıl ailelerin mi çocuklarıdır? Sanırım, yanıt açık ve kesindir. Bu başarılı insanların nerdeyse hepsine yakın çoğunluğu, yoksul aile çocuklarıdır, hatta kimsesiz ve bakımsız kalmış çocuklardır.

Bunun nedeni (nedenleri) üzerinde düşünmemiz gerekir. Bence bu nedenlerin başında şu gelir: Yoksul çocuklar, sahip olamadıkları, ama sahip olmak istedikleri şeyleri imgeleyerek, düşleyerek, tasarlayarak, kurgulayarak varederler. Böylece onların imgelem ve düşlem güçleri , herşeyleri yada çok şeyleri olan zengin çocuklarından çok daha üstün olur. Çocuklukta başlayan bu imgelem gücü yaşam boyunca artarak sürer. Kendi yaşamım-dan da biliyorum ki, yoksul çocukların sahibi olmak için özlemini çektikleri şeyin başında oyuncaklar gelir. Zengin, hatta orta tabaka ailelerinin çocuklarının oyuncakları doludur. Bu hazır oyuncaklarla, çocuğun zekasının gelişeceği sanılır ve bu oyuncaklar da zeka gelişmesi tekniğine göre hazırlanmıştır. Ama mükemmel bir hazır oyuncak bile, yoksul bir çocuğun imgelediği oyuncak kadar mükemmel ve zeka işletici olamaz. Çünkü, her tekniğin sınırı vardır, ama imgelem sınırsızdır.

Orta tabakadan tanıdığım bir ailenin tek çocuğunun özel odası oyuncaklarla doluydu. Altı-yedi yaşındaki çocuğun her türlü oyuncacı vardı. Çocuğu artık oyuncakla sevindirmek olanaksızdı. Bigün annesinin şöyle dediğini anımsıyorum:

- Artık oğlumuzu oyuncakla sevindirebilmemiz için ona gerçek bir uçak almamız gerekiyor; oyuncak olarak alacak başka bişey kalmadı.

Yoksul çocukların satın alınarak sahip oldukları oyuncakları olmasa da, onlar yine de oyuncaksız kalmazlar. İmgelem güçlerinin yardımıyla boş kibrit kutularından (tren örneğın) atılmış cıgara paketlerinden, kopuk düğmelerden, yanık kibritlerden, kullanılmış ilaç şişelerinden ve kutularından, işe yaramayan ambalaj kutularından, çözölmüş paket iplerinden boş makaralar-dan, kumdan, taştan, topraktan, teneke kutulardan, torbalardan plastiklerden, bez parçalarından , akla gelen ve gelmeyen hertürlü atık nesnelerden , imgelemlerini işleterek türlü oyuncaklar yaparlar ve bu nesnelerin de yetmediğı zaman salt imgelerle düşler kurarak örneğın uçarlar, deniz diplerine, yer altlarına inerler. Oysa zengin çocuklarının hazır oyuncakları vardır ve bunlar işlevseldir: kurulunca giden arabalar, elektrikli trenler, uçan uçaklar, fırıldaklar, yürüyen kurbağ ve fareler, yan yana dizilerek kurulan köprüler ve küplerden oluş an yapılar, yatınca gözlerini yuman bebekler, karnına basınca bağır an sarı saçlı bebekler ve daha neler neler ... Herşey çocuğun elinin altında hazırdır. Hatta zeka alıştırmaları için sözde eğitim bilimsel yöntemlerle hazırlanmış oyuncaklar...

Bütün bu olanaklara sahip zengin çocuklarına göre, tarih boyunca hiçbirşeyi ya da çok az şeyi olan yoksul çocuklarının daha başarılı olmaları nedenlerinin başında ben, yoksul çocukların daha

çok imge ve düş kurabilmelerini görmekteyim. Bu imgeleri ve düşleri sonraları gerçekleştirme çabaları başlar.

Nesin Vakfı'ndaki 4-11 yaş arasındaki çocukların üç büyük mukavva kutusu dolduran oyuncakları vardır. Bu kutular, yukarıda sıraladığım işe yaramayan nesnelerle doludur. Kullanılmayıp çöplüğe atılması gereken, ama temiz şeyler (bitmiş tükenmez kalem, bozulmuş kalemtıraşlar, vidalar, halkalar, kınlanmış oyuncaklar ve oyuncak parçaları ve daha neler neler) bu kutuların içindedir. Küçük çocuklarım, bu kutudaki şeylerle sevinç içinde, kendikendilerine oynarlar; ama arada bir, bunları paylaşamadıkları için de tartışır. Bunlarla oynamak çocuklarımın büyük sevincidir. Vakıf çocuklarımın, armağan olarak verilmiş pek çok pahalı oyuncakları da var. Bunları çocuklar oynarken bozacak, kıracak diye korkulur. Oysa kutudakileri bozup kırmakta özgürdürler. Bir çocuğun oyuncaklarını kırmamasını istemenin ne büyük saçmalık olduğunu hiç düşündünüz mü? Küçük oğluma Almanya'dan armağan getirdiğim elektrikli treni, daha ilk günü bozduğunda ne kerte kızdığımı şimdi düşünüyorum da, elli yaşımın aptallığına şaşıp şaşıp kalıyorum. Çocuk, kırmadan, bozmadan, yapmasını nasıl öğreneceğiz? Karnına basınca viyaklayan bebeğin, canlı olmadığı halde nasıl viyakladığını merak etmeyip de karnını makasla delip içine bakmayan meraksız çocuk, sizce nasıl bir çocuktur? Ben, meraksız çocuklar yetiştirmek istemiyorum.

Üç kutu dolusu oyuncaklar zaman zaman artık işe yaramaz biçime gelince, kalorifer ocağında yanmak üzere atılır, ama yerlerine yeni yeni yine o biçim oyuncaklar konur.

Dört yaşındaki kızım Sema'nın anaokulundan gelir gelmez,

-Dede, oncaak... diye kutulara koşması benim mutluluğumdur.

Nesin Vakfı'nın küçük çocuklarına her zaman imge ve düş kurma olanağı sağlayacak oyuncakların verilmesini istiyorum.

15-Nesin Vakfı çocuklarıma öğretmek istediğim çok yalın bir şey var: Yaşam, bir savaşımdır.

Bu savaşta her canlı türünün ayrı ayrı bir kendini savunma silahı vardır: Kimisinde boynuz, kimisinde pençe, kimisinde keskin dişler, kimisinin dikenleri, kimisinin hızlı koşması, kimisi-nin ortam koşullarına uyarlanabilmesi ... Tavşan ve domuz gibi düşmanı çok olduğu için yaşamda kalması zor olan hayvanların kendilerini korumaları da ancak çok üreme yoluyla olabiliyor. (Çok yoksul insanlarda da böyledir.) Hayvanların bu kendilerini koruma silahları yada özellikleri, aynı zamanda çekicilikleridir de ... İnsanın korunma silahı olan zeka, her insanda değişik biçimlerde oluyor ve kullanılıyor. Kimi insan fizik gücüne, kimi insan çekiciliğine, kimi insan zenginliğine güveniyor ve bunlarla kendini koruyor. Kimisi yakışıklı yada güzeldir, kendini korumada bunları kullanır. Kimi insan soyuyla, güçlü akrabalarıyla korunur. Sesi güzel, bir özel yeteneği olan insanlar vardır. Soruyorum çocuklarıma:

-Bizler ki hepimiz yoksuluz, bizim kendimizi korumamız ve yaşam savaşımında yenilmememiz için neyimiz var?

Kendi sorumu yanıtlıyorum: Yoksulların korunma silahı ve çekicilik aracı tektir; çalışmak... Bizi ancak çalışmak kurtarır. Vakıf çocuklarıma niçin başkalarından daha çok çalışmaları gerektiğini, niçin buna zorunlu olduklarını ve çalışmaktan başka hiçbir umarları olmadığını işte böyle anlatıyorum. Biz yoksulların varolabilmemiz, salt çalışmamıza bağlıdır. En güçlü savunma silahı ve en çekici araç ve yöntem çalışmaktır. Çalışmaktan başka her silahı kullanan yenilebilir, ama çalışan yenilmez. Biz yoksullar çalışma silahımızla, bütün öbürlerini yenmişizdir, yenmekteyiz ve her zaman da yeneceğiz.

Bir bilimsel bilgiye dayanarak değil, deneyimlerimden çıkardığım sonuçlara göre eğitim konusunda, Nesin Vakfı'nda da uygulanmasını istediğim vasiyetim bunlardır. Burda yazdıklarımı bütünüyle uygulayabildiğimi söyleyemem. Olanaksızlıklar, başta parasal güçsüzlüğümüz, işçi ve işgörenlerin yetersiz ve tam yetenekli olmayışı kadrosuzluk gibi nedenler yüzünden eğitimdeki düşüncelerimi

eksiksiz olarak uygulayamıyorum, ama bu yolda büyük çaba gösteriyorum elimden geldiğince. Bu çabalarının olumlu sonuçlarını, çocuklarımın üzerinde somut olarak gördükçe mutlu oluyorum Üçbeş yıl içinde sabırlı çalışmalarımız sonunda çocuklarımızın nasıl olumlu değişimler gösterdiklerini, başarılı olduklarını görüyorum.

Bana şu soru sorulabilir:

"Vasiyetindeki maddeler tam olarak uygulanırsa, Nesin Vakfı'nın çocukları sanki seradaymış gibi yetiştirilmiş olmaz mı ve gerçek yaşama uyarlanmada zorluk çekmezler mi?"

En bilinçli anababanın bile çocukları üzerindeki etkisi yüzde onu geçmez. Bunun dışında, çevrenin, mahallenin, okulun, öğretmenin, arkadaşlarının, TV nin vb etkileri vardır.

Benimse sağlığımda Vakıf çocuklarım üzerindeki etkim sanıyorum ki, yüzde yirmiden daha çoktur.

Bunu, herşeyden önce Nesin Vakfı'nın İstanbul'dan 60 ve Çatalca'dan da 4 Km. uzaklıkta olmasına borçluyuz. Nesin Vakfı'nın çocukları, ne kırsal bölge, ne büyük kent çocuklarıdır. Ama, hem kırsal bölgenin, hem de büyük kentin kötülüklerinden olabildiğince uzak kalarak onların bütün

nimetlerinden de yararlanmaktadırlar. Her hafta Cumartesi ve pazar günleri, Atatürk Kültür Merkezi'ndeki konserlere, özel ve ödenekli tiyatrolara, sergilere, konferanslara gitmektedirler.

Ayrıca Nesin Vakfı'na gelen Türk ve yabancı ünlülerle, tanınmış kişilerle, uzmanlarla, Türk sanatçı, bilimci ve yazarlarıyla tanışmaktadırlar. Özgürce kullanabildikleri 25 bin ciltlik bir kitaplıkları vardır. Bunun dışında, tatil zamanlarında hayvan bakımı, bahçecilik, süt sağımı ve yapı işlerinde de çalışmaktadırlar. Yazık ki, yine olanaksızlıklarımız yüzünden daha dikiş, fotoğraf, resim, demircilik, marangozluk, cilt işleri gibi işliklerimizi kuramadık. Salonu 300 kişilik bir tiyatromuz bitirilmek üzeredir. Gelecek yıl, küçük çocuklar piyano dersi almaya başlayacaktır. Bundan sonra her yıl büyük yaz tatilinde beş çocuğumuz bir Avrupa kentine onbeş günlük geziye gönderilecektir.

Görülüyor ki çocuklarım, serada ve topluma yabancı olarak yetiştirilmiyor. Yani çift standartlı, ikiyüzlü insanlar olmayacaklardır.

Bugüne dek ne ölçüde başarılı olduğumu soracak olursanız, açıkça söyleyeyim ki yanıtlım benim için çok sevindirici olmayacaktır, ama çok üzücü de değil. Mükemmel değilse bile mükemmele yakın bir sonuç alamayışımızın nedeni, daha çok bizim olanaklarımızın eksikliğindendir.

Beş işçi (aydın işçi) arkadaşımız, arada Nesin Vakfı'na gelip bizim eksiklerimizi yapar, onarımlarla uğraşırlar. Bu arkadaşlar benim çektiğim sıkıntıları o l d u k ç a yakından gördükleri için içlerinden biri bana sordu.

-Bu Vakfı kurduğunuz için şimdiye dek hiç pişmanlık duyduğunuz oldu mu?

Bu benim için öyle bir soruydu ki... Bunun önemini ancak ben bilebilirim. Aradabilir, Vakıf çocuklarıma çok kızdığım zamanlar.

-Bu Vakfı kurduğum için bin pişman oldum... diye bağırdığım olmuştur.

Gerçekten pişman oldum mu?

Kimi anneler çocuklarına kızınca "Allah cezam versin!" diye ilenir. Bu ilenç içten midir?

O anne çocuğunun cezalanmasını gerçekten ister mi? Çocuğunun yerine kendisinin cezalandırılmasına bin kez razıdır. İşte benim kızdığım zaman çocuklarıma, "Bu Vakfı kurduğum için bin pişmanım." deyişim de böyle bir sözdür. Beni bu Vakıfta mutlu eden öyle güzel şeyler var ki, bu yeryüzünde daha büyük mutluluğun olabileceğini tasarlayamıyorum bile. Örneğin dört yıl önce şalvarla gelmiş yoksul bir köylü kızımın her ders yılı takdirname alması, okumasını beceremeyen bir oğlumun okuldan teşekkür belgesi getirmesi, çocuklarımın bin kişilik üniversite kurslarında en önlerde oluşu, üniversitedeki oğlumun başarısı ve dört yaşındaki kızımın "Dedem benim..." diye sarılıp sarılıp, ellerimi, yanaklarımı öpmesi... Bu dünyada kaç insan böyle mutluluklara erişebilmiştir ki...

Gelecekte, benden sonra da, benim olmadığım zamanlarda da, Nesin Vakfı'nın şimdiki eksiklerini, olanaksızlıklarını, yeter-sizliklerini gidererek çok daha iyi bir eğitim

kurumu olacağına, eğitim vasiyetimin Nesin Vakfı'nda eksiksiz uygulanacağına ve çok daha güzel, iyi işler yapılacağına bütün yüreğimle inanıyorum.

Nesin Vakfı
18 Ocak 1988

Aziz Nesin'in “Korkudan Korkmak**” adlı kitabından alıntılanmıştır.
AdamYayınları, Altıncı Basım, Temmuz 1995*

AZİZ NESİN İLE BİR SÖYLEŞİ

“Çatalcalı Kendini Sevmiyor Çünkü Toprağına Bağlı Değil!..” *

İsmet Eraslan

Çatalca’dan Saray-Kırklareli yönüne doğru 3-4 km. yol aldınız mı, Nesin Vakfı’na ulaşırsınız. Yolun sağında solunda çiftlik evleri ve elma bahçeleri uzanır. Vakfın girişindeki büyük kapıdan binalara doğru iki yanda, küçük hayvan kulübeleri var. Tavşan, hindi, tavuk... Bahçenin içinde kocaman inşaat malzemeleri yığını. 4 katlı ana binanın arkasında büyük bir inşaatın çalışmaları sürüyor. Ve çocuklar... Aralarında biri kız, biri erkek 14-15 yaşlarında iki Alman konukları, oynuyorlar. Buraya daha önce de gelmiştim. Hatta doğup büyüdüğüm Istranca ile İstanbul arasında mekik dokurken, Vakfın yoldan gözükmediği kadarıyla serpilmesine de tanışım. Şimdi artık yapılmış yıllara süren, emek verilmiş, dört başı bayındır bir kurum atmosferindesiniz.

Daha girişte ilgilenip yardımcı olan genç, beni Vakfın aşağılardaki, dereboyunda yer alan iki katlı küçük eve, Aziz Nesin’in çalışma evine götürüyor. Sıra sıra elma ağaçları, birkaç koyun, yeşillik ve sessizlik...

Aziz Nesin sıcak bir şekilde karşılıyor bizi. Üzerinde bir şort, ayağında terlikler, küçük gövdeli, saçları apak bir adam... Sade, çatı katı üslubunda bir oda. Ahşap büyük bir masa. Duvarlarda fotoğraflar... Odanın tek penceresinden ağustos güneşi vuruyor.

Konuşuyoruz. Başlı belalardan kurtulmayan, kimi zaman siyasal iktidarların korkulu rüyası olabilen, Türkiye’nin en verimli ve usta yazarıyla Çatalca’dan, Çatalcalılardan, günlük hayatından konuşuyoruz.

— Buradaki günlük yaşayışınız hakkında bilgi verir misiniz?

— Her gün aynı biçim yaşamıyorum ben. Değişik eylemler, değişik işler içinde bulunuyorum. Ama nerede olursam olayım sabahları erken kalkarım. Genel olarak en geç 7.30’da kalkmış olurum, sekize kaldığım olmaz. Kalkar kalkmaz, bir önceki akşamdan aldığım çalışma programı notları masamın üzerinde beni beklemektedir. O işleri yapmaya başlarım. Saat 10-11.00’e doğru posta gelir. 9 günlük gazete, 6-7 aylık dergi, 15 günlük, 3 aylık dergiler... İngilizce, Türkçe... Öğle yemeğine kadar onları okurum.

— Kahvaltı?

— 10 yıldan beri kahvaltı yapmıyorum. Canım istiyor ama yapmam. Kahvaltıya hükmüm geçiyor, öyle alıştırdım kendimi. Öğlenleri az bir şey atıştırıyorum. Akşam yemeğini çocuklarla yerim. Eğer toksam, yine onlarla otururum masaya. Sonra küçüklerin her akşam için ayrılmış şekerlemeleri vardır, hepsine tek tek onları dağıtır, odama çekilirim. 12.01-03’e kadar çalışırım. Eskiden sabahlara kadar çalıştığım çok olurdu. Şimdilerde 3-4 ayda bir... Genelde böyle. Ama her zaman uygulayamıyorum bu programı. Geziler oluyor, kültürel, politik çalışmalar...

— Burada aradığınız dinginliği, çalışma ortamını bulabildiniz mi?

— Evet. Buradan daha rahat bir yer yok benim için. Sakin ve dingin. Vakıftan ayrılıp bir yerlere gittiğim zaman burasını özleyorum. Bu küçük ev, benim çalışma evim. Ama gördüğünüz gibi dayanamayıp çocukları çağırdım. Göresim geldi.

Alt katta çocuk cıvıldaşmalar var. 6-7 yaşlarında bir grup çocuk. Yanlarında 13 yaşlarında gözetmen ablaları... Ufak bir kız çocuğu çalışma odasına giriyor:

“Dede, su içmek istiyorum!” Aziz Dedesi hemen ilgileniyor: “Aşağıda var yavrum. Söyle ablana.”

— Çatalca’ya yerleşmeniz nasıl oldu?

— Burasını ben seçmedim. Bir rastlantı oldu. Vakıf için arazi arıyorduk. İstanbul’a yakın, sakin bir yer. Emlakçı aracılığıyla önce Ahmediye köyünde bir arazi aldık. Sonra Çatalca Belediyesi’ne uğradım, işlerim vardı. O zaman, Çağlayan Ege Belediye Başkanı idi. O arazide

Vakıf olmaz, biz size daha uygun bir yer bulalım dediler. İşte o zaman bu araziye buldular. 1972 yılında.

Vakıf'ı buraya kurdum ama, komşuluk ta yok, hiç bir ilişki yok. Çatalca insanından bir yakınlık, bir sıcaklık, bir sevimlilik görmedim. Geldiğimden beri bir ek, bir yama gibi davrandılar bize karşı. Burada Çatalca'dan mıyım, Vanda mıyım benim için arada hiçbir fark yok. Bütün Çatalca insanları bana soğuk davranıyorlar demek istemiyorum. Ama genel olarak Çatalcalılarla aramızda bir sıcaklık yok. Ben de ilgisiz davranıyorum. Bu sıcaklığın eksikliğini hissetmek bana düşmez.

Eğer Vakıf için bir arazi seçme şansım olsaydı Çatalca'yı asla seçmezdim. Çünkü bir yer demek, insan demektir.

Ben burasını kurmaya başladığım zaman, Ege bölgesinde, denize kıyısı olan bir belediye, bedava 100 dönümlük arazi bağışlamayı önerdi bana. Şimdi değeri milyarları bulmuş olabilen o araziye seçmedim. Çünkü burasını satın almıştım.

Nesin Vakfı'nın aylık gideri 15 milyon lirayı bulur. Bu paranın 6-7 milyonu Çatalca esnafına gider. Ayrıca Vakfa dünyanın dört bir yanından konuklar gelir, Çatalca'yı görürler. Bunlar önemli şeylerdir. Sonra Vakıf, çevre arazinin değerlendirilmesine de yol açmıştır.

Ben 18 yıldır burada yaşıyorum. Beni Amasya'dan, Adana'dan, Artvin'den, Almanya'dan, Fransa'dan, Çin'den, Tunus'tan çağırırlar. Yol paramı, otel masraflarımı öderler. Israr ederler. Çoğuna gidemem. Çünkü her davet edilen yere gitsem çalışacak zamanım kalmaz. Böyle bir beklentim olduğu için değil ama bugüne kadar hiçbir Çatalcalı bir kurum ya da kuruluş beni davet etmemiştir. Bu, benim için bir değerlendirme ölçüsüdür.

Arada sırada hakkımdaki asılsız, tatsız dedikodular geliyor kulağıma. Aldırmıyorum.

Bakın Vakıftaki çocuklardan ortaokulu, liseyi bitiren olur. Okuldaki öğretmenine, yönetime davetiye yollarız. Vakıfta vereceğimiz ziyafet için. Kimse gelmez, cevap bile vermezler. Bu nedir?..Çocuklardan birinin öğretmeni Vakfa geldi diye bir dedikodu çıkarıldı. Oysa öğretmen buraya gelmemiştir. Gelse ne olur?.. Yok hakkında koğuşturma açılmış!.. Adam, söylenti korkusundan buraya gelemedi.

— Bu durumu nasıl yorumluyorsunuz?

— Ben Çatalca insanı üzerine çok düşünüyorum. Çünkü sözünü ettiğim sevgisizlik yalnız bana ya da Vakfa yönelik bir şey değil. Çünkü Çatalcalı kendini de sevmiyor. Toprağına bağlı değil.

— Bu konuyu biraz açar mısınız?

— Çatalcalıların çoğu göçmen. Çatalca'ya emek vermemişler, bir anı biriktirmemişler. Eğer insanlar yaşadığı çevreye emek vermemişlerse, anıları da yoksa o toprağa yabancıdırlar demektir. Emek ve anılar yoksa, kültürel geleneğiniz yok demektir.

Emek derken, anı derken kuşaktan kuşağa biriken değerleriyle söz ediyorum. Yani dedenizin dedesi bir ağaç dikecek; siz o ağaca baktığınız zaman, “Bu ağacı büyük dedem dikmişti. Ben de dalından düşmüştüm. Alnımdaki şu çizgi o zamandan kalmadır” diyorsanız orasını seviyorsunuz, anılar var, emek var demektir.

Çatalcalı bu topraklarda kuşaktan kuşağa aktarılan bir emek ve anı birikimine sahip olmadığı için toprağına da bağlı değil. Nereden mi belli? Çatalcalı toprağını satıyor. Elinde toprak kalmadı. Evet, bu durumun ekonomik nedenleri var. Ama sosyal ve psikolojik nedenleri de var. Toprak yalnızca ekonomik bir mana taşımaz. Büyünülen, sevilen, ekilen-biçilen, bağlanan bir şeydir.

Ama Çatalca insanı -tabii genel olarak- bu topraklara yalnız çıkarlarıyla bağlı. İstanbul'a, bir başka yere bir sıçrama tahtası olarak görüyor bu toprakları. Alışverişleri, ticari beklentileri bitince de buradan başka yerlere gidecekler.

— Başka bir yönelme de olamaz mı? Çatalca'da belli kaynaklardan yola çıkarak bir gelecek oluşturulamaz mı? Çünkü eğer istersek belli anılara sahip çıkılabilir, anılar biriktirilebilir, ne dersiniz?..

— Elbette. Ama bu çok zor bir iş. Zorla emek verilmez, zorla sevilmez ama Çatalcalı demokrat aydınların uğraşması gerekir. Kitlese, tabandan gelen bir talep olmadığı için çabalar hep yukarıdan yapılan müdahaleler oluyor. Bir şenlik düzenlendi yakında, bir panayır var; o geliştirilebilir. Bunlar iyi şeyler. Bakın siz derginizin adını “Erguvan” koymuşsunuz. Çok sevdim. Bu Çatalca’nın bir özelliği olarak işlenebilir. Öğrenciler arasında bir erguvan ağacı dikme kampanyası düzenlenebilir. Yani erguvan sevilir, sahip çıkılır. Yoksa bu sevgisizlik ve ilgisizlikte var olan erguvanlar da kuruyacaktır.

Ben burada, bütün Çatalcalılara sormak istiyorum: Şimdiye kadar kaç erguvan diktiniz? Çatalca’nın bu erguvanlarını ilk kimin diktiğini biliyor musunuz?..

Ben size hemen söyleyeyim; dikilmemiştir. O erguvanları diken adamı da kimse bilmez. İşte o zaman “Ben erguvanları seviyorum” diyemezsiniz. O zaman olmaz. O sevgi, gerçek bir sevgi olmaz.

İkinci Dünya Savaşı sırasında buraya askerler geldi, ben de o sırada burada subaydım. Atatürk’ün muhafız Alay Komutanlığı’nı yapmış, Mülazım Alay Komutanı İsmail Hakkı Tekçe dikti Kuru’daki o erguvanları...

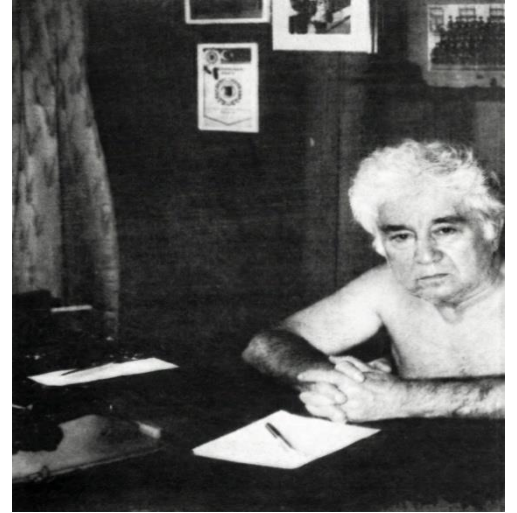
Çatalca insanının bu hâlini mutlaka yazacağım. Bir deneme yazısı olarak düşünüyorum. Konusu da sevgi: Sevmek nedir, ağacı sevmek, yurdunu sevmek, insanları sevmek ne demektir?.. Sevmek öyle kolay iş değildir. “Yurdumu çok seviyorum” diyen birçok kişi yalan söylüyor. Çünkü yurdu için bir şey yapmıyor. Mesela, Türk anne ve babaları çocuklarını çok sever, deniyor. Ben kuşkuluyum. Gidin Gülhane Parkı’na, beş dakikada bir kayıp çocuk anonsları duyarsınız. Anneler kayıp çocuklarını arıyor. Seven anne çocuğunu kaybeder mi? Hayvanlar da yavrularını korur, gözetir, sever. Ama insan sevgisi bambaşka olmak gerekir. İçgüdüsel değildir; ilgi, bilgi ve emekle işlenir.

Dünyanın neresine giderseniz gidin, her yerin bir özelliği vardır. Bir Salzburg’a gidersiniz, 100 tane şemsiyeci dükkanı vardır. Oraya gidenler mutlaka bir şemsiye alırlar. Kendinize ait olana sahip çıkmanız, sevmeniz gerekir. Çatalca’da Patriyot Böreği de bir özellik olabilir.

Çatalcalı aydınların yapacağı şey, Çatalca’ya maddi ve manevi özellikler katmaktır. Her zaman yapılacak çok şey vardır.

Aziz Nesin’i yoğun çalışmaları ve çocuklarıyla başbaşa bırakıp Vakıf’tan ayrılıyorum. Artık 75 yaşında, ama durmadan yazıyor, didiniyor, çalışıyor. Bizimse onun yaptıklarından, yazdıklarından öğrenecek çok şeyimiz var. Onun ülkesine ve insanlığa bir borcu olduğunu sanmıyorum. Ama bizim ona borçlu olduğumuzdan eminim!..

*Erguvan Dergisi , Çatalca Belediyesi Aylık Yayın Organı, Sayı: 3 Ağustos/1990, sayfa no:4-5

ŞİNASI ACAR ARŞİVİ'NDEN

Bir Vakıf'ın Yapılanma Öyküsü

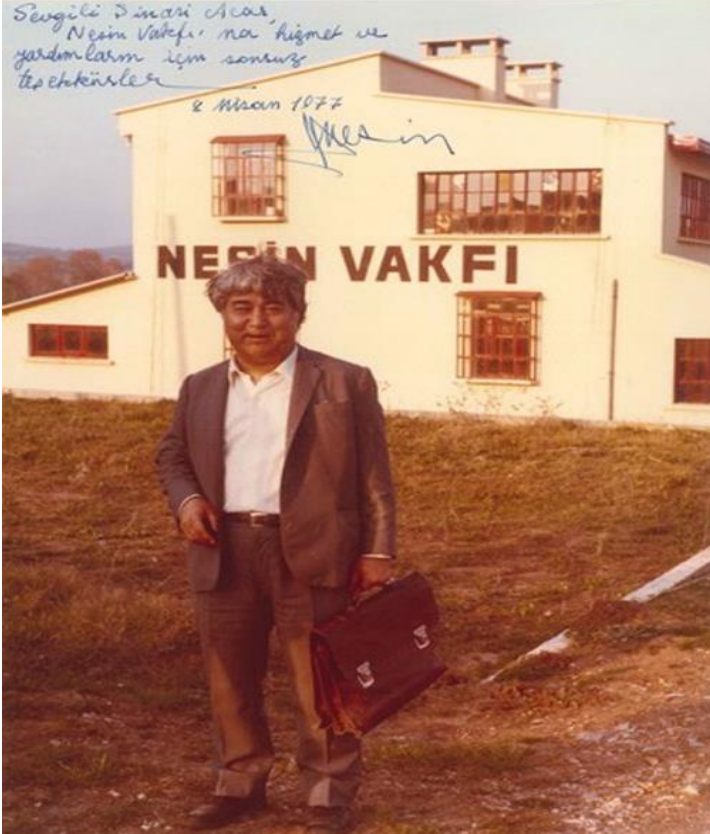
Öykü bir davetiyeyle başlıyor. Aziz Nesin, kurduğu Nesin Vakfı'nı kamuoyuna duyurmak amacıyla 10 Haziran 1973 tarihinde Çatalca'daki vakıf arazisinde bir tanıtım pikniği düzenler. Şinasi Acar'ı da davet eder. O sabah saat 11.00'de Aksaray'daki Muratpaşa Camisi önünde buluşulacak ve hep birlikte otobüsle Çatalca'ya gidilecektir. Davete icabet eden Fazıl Hüsnü Dağlarca ve Ruhi Su gibi pek çok ünlü şair, yazar ve sanatçıyla birlikte Vakıf'a gidilir. Yenilir, içilir, konuşulur, görüşülür, sohbetler edilir, fotoğraflar çekilir. Mimar ve Karikatürist Tan Oral pikniği filme alır. Akşam herkes memnun ve mutlu Vakıf'tan ayrılır.

Ancak Şinasi Acar'ın Aziz nesin ile Vakıf bağlamındaki ilişkisi burada bitmez. Mektuplaşmalarla devam eder. Proje danışmanlığı ve yapımıyla başlayan ilişki giderek genişler. Bina yapımı, ülkenin ve Vakıf'ın o günkü ekonomik koşulları içinde demir ve çimento başta olmak üzere araç gereç temini aşamalarından geçer, Vakıf'ın Yönetim Kurulu Üyeliği ve Başkanlığı görevlerini üstlenmeye kadar ulaşır. Ayrıntılar mektuplarda yazılıdır. Şinasi Acar, Aziz Nesin'in yazdığı mektupları atmaz ve her mektubuna cevap olarak yazdıklarının bir suretini de içlerine koyar. Nesin Vakfı'nın nasıl yapılandığını ve geliştiğini merak edenler ve Vakıf tarihi üzerinde çalışan araştırmacılar için mektuplar tarih sırasına göre dizilmiştir. Aşağıda Aziz Nesin tarafından yazılan mektuplardan bir kaç Nesin Vakfı'nın kuruluş aşamasındaki yaşanan zorlukları göstermesi açısından örnek olarak verilmiştir.

Not: Web sitesindeki Nesin Vakfı kuruluş fotoğraf ve mektuplarının ödül kitabımızda yayımlanmasına izin veren Şinasi Acar'a çok teşekkür ederiz.

Aziz Nesin’le Şinasi Acar Nesin Vakfı’nın tanıtım pikniğinde

Aziz Nesin Vakfı’nın o zamanki Yönetim Binası’nın önünde

Vakıf’tan söz etmek bile onu mutlu ediyordu ilk yıllarda. Vakıf’ın yalnızca kurucusu değil, her şeyiydi. Bu resmi imzalarken “Vakf’ın müteahhidi gibi çıkmışım” demişti

Yönetim Kurulu Toplantı Halinde
Soldan sağa: Şahap Balcıoğlu,
Arman Onaran, Gülten Dayıoğlu,
Aziz Nesin, oğlu Ali Nesin, Hadi
Olca (misafir), Şinasi Acar,
Yönetmen Ruşen Ulusoy–1980’li
yılların sonları olmalı.

İnsan Hakları Ödülü’yle Vakıf’taki
çalışma masasında 1993 yılı sonları

NESİN VAKFI'ndan Haberler : 1

B... Siması. Acar ve esi,

NESİN VAKFI, sizi, 10 Haziran 1973 pazar günü, Vakıf arazisinde öğle yemeğine çağırarak onur duyar.

NESİN VAKFI YÖNETMENİ
Aziz Nesin

27 Nisan 1972 günü, İstanbul İkinci Noteri senediyle NESİN VAKFI kurulmuştur. Kadıköy Asliye Birinci Hukuk Hâkimliğinin 972/514 sayılı kararıyla NESİN VAKFI mahkeme siciline geçirilmiştir.

NESİN VAKFI için 200 bin lira ödenerek Çatalca'da 22 bin metre karelik bir arazi satın alınmıştır. Ayrıca yine Çatalca'da, 115 bin lira ödenerek 15 bin 560 metre karelik ikinci bir arazi satın alınmıştır. Değerli mimar Cengiz Bektaş, NESİN VAKFI Kitaplığı ve Yurdu'nun projesini çizmiştir. Satın alınan bu iki arazi dışında, NESİN VAKFI'nın, Ziraat Bankası Feneryolu Şubesi 4566 hesap numarasında 27 bin lirası bulunmaktadır. NESİN VAKFI'na kurulduğundan bu yana, 14 bin 750 lira bağış verilmiştir. Geri kalan gelir, Aziz Nesin'in kitaplarının telif haklarından sağlanmıştır.

1974 yılı sonunda, Aziz Nesin'in kitaplarından sağlanacak telif haklarıyla NESİN VAKFI'nın 500 bin lirası olacağı tasarlanmakta ve bu parayla 1975 yılında yurt ve kitaplığın yapımına başlanması düşünülmektedir.

NESİN VAKFI'nın noter senediyle mahkeme kararı ilişik olarak sunulmuştur.

NESİN VAKFI Yönetim Kurulu üyeliklerine, İstanbul Üniversitesi Prof. Mina Urgan'ı, İstanbul Barosu Avukat Cenani Güngördü'yü, Türkiye Gazeteciler Sendikası Başkanı Sadullah Usumi'yi, Çatalca Belediyesi de Belediye Başkanı Çağlayan Ege'yi seçmişlerdir. İlk Yönetim Kurulu toplantısı 16 Nisan 1973 günü yapılmış ve Prof. Mina Urgan, Yönetim Kurulu Başkanlığına getirilmiştir.

NESİN VAKFI Yönetim Kurulu'nun ikinci toplantısı 10 Haziran 1973 pazar günü, Çatalca'da yapılacaktır.

Dostlarımız, Nesin Vakfı'yla ilgilenenler ve isteyenler, 10 Haziran 1973 Pazar günü, Çatalca'da öğle yemeğine, Vakıf arazilerini görmeye ve Yönetim Kurulu toplantısında bulunmaya çağırılmaktadırlar. Bu çağrıya gelecekler için, 10 Haziran Pazar sabahı saat 11 de, Aksaray'da Murat Paşa Camisi yanından Çatalca'ya özel otobüs kalkacaktır. Saat 16 da yine özel otobüs, çağrılıları Çatalca'dan İstanbul'a getirecektir. Otobüste yer ayrılması ve öğle yemeği sağlanması için, çağırımıza gelip gelmeyeceğinizi, aşağıdaki adrese yada telefon numarasına bildirmenizi saygıyla dilerim.

NESİN VAKFI YÖNETMENİ
Aziz Nesin

Aziz Nesin

Kadıköy, Feneryolu, Alageyik Sok. No. 7
İstanbul. Tel.: 58 21 93 — 37 33 12

Istanbul

5 Ağustos-

Eylül 1974

Sevgili Şinasi Acar,

Önceden kararlaştırdığımız gibi, 6 Eylül günü-yeni yarın sabah- erkenden Çatalca'ya gidiyoruz. Bir usta, bir kalfa, bir de mimar Tan Oral'la gidiyoruz. Ayrıca şimdilik iki kuyu işçimiz, dört de kara işçimiz var. Usta, şimdilik bu kadarının yeteceğini söyledi.

7 Eylül Cumartesi sabahı ilk kazmayı vuruyoruz. Biyandan kuyu açılacak, biyandan öndeki küçük iki katlı yapıya başlanılacak, biyandan da büyük yapının temeli atılacak.

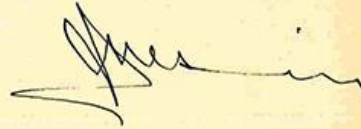
Kolonları yerleştirmek için vinç işiyle uğraştım. Size bu mektubu da, bu konuda bilgi vermek için yazıyorum. İstedikimiz vinçleri bulduk. Bunların sekiz saatlik bir iş günü kirası 4 bin lira. Sizin söylediğinize göre, bize, kolonlar için üç, döşemeler için de on günlüğüne yani toplam olarak 13 gün için vinç gerekli. Günlüğü 4 bin liradan 52 bin lira kira tutar. Vinçin sahibi, Vakıf işi olduğundan yüzde yirmibeş indirim yapacağını söyledi. Bu durumda, 13 günlük vinç kirası için 39 bin lira ödeyeceğim. Sizin deneyimleriniz, bilginiz olduğu için sizden öğrenmek istiyorum: Vinç kirası için bu para iyi mi, uygun mudur? Zaten başka yerde de vinç bulamadık. Sizden alacağım cevaba göre adamla anlaşacağım.

Tan Oral telefonla sizi aradı, izinde o'duğunuz için konuşamadı. Aydın Boysan'ın bürosunda proje çizilirken, kolonlarda eksik mi bulmuşlar, nedir, öyle bişey...

Ben Çatalca'ya çadırımla gidiyorum. Yapım sırasında hep işin başında bulunacağım. İşçiler için de iki konik çadır satın aldık. Bir de dereden su çekmek için motopomp aldık. Yarın sabah hepsini, bir kamyonetle Çatalca'ya götürüyoruz.

Cevabınızı beklerim. Size başarılar, ailenize mutluluklar dilerim. Yardımlarını esirgemeyen otdeki arkadaşlara lütfen teşekkürlerimi söyleyiniz.

Aziz Nesin

Gök büyük sorunklar çektim.Bu kez,kolonları kamyonlardan indirmek olan
şim yok.Vingie kamyonları aynı zamanda gelmelidir.Bu olabilir mi?
İstanbul
21 Mart 1975
nışen de kolonları aynı zamanda gelebilecek mi? Çünkü bir yanlışlık
yapılmasından ve kolonların Acar, İsmail ve benimsesinden ve kolonların
Beni yine Çatalca'da, Vakıf yapılarındayım. İlk yapımızın dış
m. Kelebeklerin valarını da bitirdik. Bugünlerde idadana, boya işlerine bağ-
layacağız. Arazimize 300 meyva fidanı, diktik. Her çeşit meyvamız var.
Yarın da 100 asma cubuğudekeceğiz. İnşallah, her türlü meyve

17 Mart Pazartesi günü, Fabrika adresine 40 bin lira postala-
nacak. Siz, 20 bin lira postalamamıştınız ama, ben ne kadar
gubuk borçtan kurtulursam o kadar rahat edeceğim.
Bugüne dek Vakıf yapıları, yolu, kuyusu, fidan ekimi vb. giderler
için 332 bin 954 lira harcadı. Size gönderilen 40 bin lira
bunun içinde değil. Onunla birlikte 373 bin lira. Ama biyandan da
işler yürüdüğüne göre boyuna para harcamaktayız.

Ben yılda 250 bin lira harcanacağını tasarlamıştım. Tasarımızı
çok aştık. Ama hiç kimseye Vakıf'ın ön para borcu yok. Gelirlerimiz,
mâsraflarımızı karşıladı. Bu yıl ne olacağını şimdi den kestiremi-
yoruz. Ben bu davayı elemanları için de bir verimistim. Ben
... ne kadar Mektubunuzda kolonların Nisan ayında yerleştirilebileceğini
yazmıştınız. Durumu gördükten sonra ben de sizinde düşüncenize kat-
katılıyorum. Güzel mevsimide kaçırmamalıyız. Geçen yıl işe çok geç
başlamıştık. Bunun çok zararını gördüm.

20 Nisan'da Yugoslavya'ya çağrılıyım. Orda benim altmışıncı
yaşımı kutlama töreni yapacaklar, bu ilişkiyle iki kitabımı
basıyor ve bir oyunumu sahneye koyuyorlar. Herhalde enaz onbeş gün
Yugoslavya'da kalırım. Demek ki, 20 Nisan 5 Mayıs arası yokum. Ama
bu sırada yapı işleri durmayacak, sürecektir. Çok iyi ustalarım, iş-
çilerim var. Onlara güveniyorum. Ben yokken de işleri yürütürler. Ama
Kolonların geldiğinde ve yerleştirilmelerinde ben kesinlikle burda
olmalıyım. Bu hesaba göre 1 Nisan'la 10 arasında kolonlar buraya
gönderilmeli ve yerleştirilmeli. Bu olabilir mi?

Şimdi sizde günları öğrenmek ve şu ricalarda bulunmak
istiyorum:

~~xxxxxxxxxx~~

1- Kesin olarak kolonlar buraya hangi tarihte gönderile-
bilir? Bir yada iki gün gecikebilir elbet.

2- Kolonlarla birlikte ving de gelecek mi? Ving gelmezse
hiçbişey yapamam. Geçen sefer döşemeleri kamyonlardan indirmek için

Amesinden

Gök büyük zorluklar çektim. Bu kez, kolonları kamyonlardan indirmek olanağım yok. Vinçle kamyonlar aynı zamanda gelmelidir. Bu olabilir mi?

3- Kolonların yuvalara yerleştirilmesini denetleyecek, işin başında bulunacak bir tecrübeli teknisyen göndereceğinizi va'detmiştiniz. Bu teknisyen de kolonlarla aynı zamanda gelebilecek mi? Çünkü bir yanlışlık yapılmasından ve kolonların yada döşeme elemanlarının kullanılamayarak büyük ziyana girmekten çok korkuyorum. Bir teknisyeni de aynı zamanda gönderecek misiniz? Tabii bu teknisyenin gündeliği her neyse ödeyeceğim.

4- Bunlardan başka, kamyonlar buraya kolonları getirdiğinde, şöforlere, ustalara, görevlilere, yani her kimlerse, hepsine kaçar para ödemem gerektiğini kuruluşa kuruluşa bana, lütfen yazmanızı rica ederim.

İste ricalarını bunlar. Önemli de çok az vakit kaldı. Kurduğumuz, birinci yapıyı herkes çok beğeniyor. Doğrusu ben de çok seviyorum. İkinci yapıyı da yüzümüzün aklıyla kurarsak ne büyük mutluluk olacak benim için. Ödüm kopuyor, bir yanlışlık olacak diye.

Cevabınızı bekliyorum. Mektubunuzu Çatalca'ya yazınız. Herhalde şimdide kadar kolonların yapılmıştır.

Siz bana bir de prefabrike duvar elemanı yapıldığını söylemiştiniz. Duvar çekmemiz gerekiyor. Çünkü geçende bir keçi sürüsü fidanları kemirmiş.

Bana bu duvar elemanları için de bilgi vermeniz rica ederim. Belki kolonlarla birlikte taşınabilir. Fiyatları, boyutları nedir filan...

Hocça kalınız. Vakfı yardımınızın hiç unutmayacağım. Yalnız ben değil, bu Vakf'ın çocukları da elbette unutmayacaklar.

Sevgiyle, dostlukla Aziz Nesin

20 Nisan 1964
Yazın kutlama türünü yapacaklar, bu ilişkiyle iki kışın yazıyor ve bir oyun sahneye koyuyorlar. Herhalde en az onbeş kişi yazıyor. Demek ki, 20 Nisan 5 Mayıs arası yoktur. Bu arada yazıyorlar, sürüyorlar. Çok iyi ustalar, ellerim var. Onlara güveniyorum. Ben yokken de işleri yürütürler. Kolonların geldiğinde ve yerleştirilmelerinde ben kesinlikle bulunacağım. Bu konuda göre 20 Nisan'la 10 Mayıs arasında kolonlar buraya gönderilmeli ve yerleştirilmeli. Olabilir mi?

Şimdi sizde panikler çıkarmak veya ticarette bulunmak istiyorum.

1- Kesin olarak kolonlar buraya hangi tarihte gönderilebilir? Bir yada iki gün gecikebilir elbet.

2- Kolonlarla birlikte vinç de gelecek mi? Vinç gelmezse, kolonları yerden döşemeleri kamyonlardan indirmek için bir yada iki gün gecikebilir elbet.

NESİN VAKFI
P.K.5 ÇATALCA - İSTANBUL

28 Mayıs 1978

Sevgili Şinasi Acar,

5 Mayıs tarihli mektubun için teşekkür ederim.

Ne yazık ki, Vakıf işlerimiz istediğim hızla gitmiyor. Bunun baş sorumlusu, hatta tek sorumlusu benim. Çünkü, yeterince para kazanamıyorum. Daha doğrusu, gittikçe daha çok çalışarak daha çok para kazanıyorum ama, yükselen fiyatların arkasından yetiğimiyorum. İşte buna çok canım sıkılıyor.

Jeneratör için çok teşekkür ederim. Mermer kesmek ve buna benzer işler için başka bir jeneratör bulduk. Çatalca'da bir ayılık-sever, aradabir bize iki günlüğüne jeneratörünü verecek. Alüminyum çerçeveler aylardanberi hazır duruyor. Biz bu jeneratörü yeni bulduk. Sanırım iki hafta içinde alüminyum çerçeveler de yerlerine konulacak. ve yine bu iki hafta içinde ~~terasa~~ terasın yalıtım işleri de olacak. Off...0 denli çok iş var ki...

Şimdi ustalarımız, bahçe duvarlarını ve giriş kapısının iki yanına iki küçük ev yapmakla uğraşıyorlar. Bu küçük, tek oda, mutfak, hola ve bir de dubleks yatak odası olan bu evlerden biri şoför için, biri de bahçıvan için...Güzel oluyor doğrusu. Taş örme duvarın ayrı bir plastik güzelliği var. Ama 70 kamyon taş getirttik. Her kamyon taş 700 lira.

İşçilik de arttı doğal olarak. Sigorta primleriyle birlikte ustalar 350, işçiler de 260 lira gündelik alıyorlar.

Yakınmıyorum, yazık ki zaman yetmiyor. Yoksa, çalıştıkça para ~~kazan~~ kazanabiliyorum, ama ne yapayım ki bir gün ancak yirmidört saat, daha çok çalışmak olanağım yok.

Kentten elektrik geliyor. Elektrik direklerini yol boylarına dizdiler. Demek, en kötü olasılıkla, bir yıl sonra elektriğimiz de olacak. Bana da o zaman elektrik gerekli.

Muzaffer Bingöl, yılbaşında bana koskocaman bir kalem göndermiş armağan olarak. Gümrükten almak bir sorun oldu. Neyse ki, tanıyanlar çıktı da kolaylık gösterdiler. Ben de Muzaffer'e kitap gönderdim.

Vakfı bu yıl açamayacağım. Birleşmiş Milletler, 1979 yılını Dünya Çocuk Yılı ilan etti. Sanki, bizim gecikmemizi düşünmüş gibi... Biz de Vakfı, 1979 yılında açabileceğiz.

Bize yine o prese tuğlalardan gerekli. Bir kamyon tuğla ~~kaç~~ kaçadır, lütfen bana yazar mısınız? Eski fiyat değil elbet, artmıştır. Daha yapının bacalarını bile yapamadık, tuğla yok diye...

Sevgiler...

Şinasi

Çatalca/ 24 Ağustos 1986

Sevgili Şinasi,

Senin Nesin Vakfı'na iyiliklerin saymakla bitmez. Ben unutmayacağım elbette, Vakıf çocuklarının da unutmamalarını sağlayacağım. Senin hiçbir zaman böyle şeyler düşünmediğini biliyorum, ama ben düşünüyorum.

Minübüsü ben onartamazdım. Sağol... Sana onarım parasını ödeyeceğim, ama çok yavaş yavaş... Durumumu biliyorsun. Çooooook yavaş ödeyebilirim.

Araba ders yılı başına dek bize gelebilecek mi? Gelemezse durumumuz çok zorlaşacak. Çocuklarımla sayıları arttı. Bunları kendi minübüsümüz olmadan okula göndermem olanaksız. Şimdi her ay 375 bin lira minübüs taksitleri ödüyorum, olmayan minübüsün taksitleri... İşte yeni yönetmenin bize kazandırdığı bu oldu... Salt bu kadar olsa neyse, daha da neler, ne ziyanlar verdi bize...

Durumum her zamanki ^{şili} zor ama, gittikçe daha ^{lan} da zorlaşıyor. Hep adam, adam gibi adam bulamamaktah...

Minübüs buraya gelirken, cama yapıştıran kuponlarının da olması gerekir. Ocak-86 kuponu camına yapıştıktı. Belki kazada düşmüştür diye Ocak-86 kuponunu bir daha gönderiyorum. Üstüneyse benim gönderdiğimi bana geri gönderirsin. Ayrıca Temmuz-86 kuponunu da gönderiyorum.

Bana bilgi verirsen sevineceğim.

Hepinize iyilikler dilerim. Sevgiler.

Yönetim Kurulu toplantısı için sana göre II Ekim Cumartesi uygun mu? Lütfen bana bildir.

Aziz Nesin

ÇOCUKLAR İÇİN YAZDIĞI ŞİİRLERİ

ÇOCUKLARIMA

Diyelim ıslık çalacaksın ıslık
Sen ıslık çalınca
Ne ıslık çalıyor diye şaşacak herkes
Kimse çalamamalı senin gibi güzel

Örneğin kıyıya çarpan dalgaları sayacaksın
Senden önce kimse saymamış olmalı
Senin saydığın gibi doğru ve güzel
Hem dalgaları hem saymasını severek

De ki sinek avlıyorsun sinek
En usta sinek avcısı olmalısın
Dünya sinek avcıları örgütünde yerin başta
Örgüt yoksa seninle başlamalı

Say ki hiçbir işin yok da düşünüyorsun
Düşün düşünbildiğince üç boyutlu
Amma da düşünüyor diye şaşsın dünya
Sanki senden önce düşünen hiç olmamış

Dalga mı geçiyorsun düşler mi kuruyorsun
Öyle sonsuz sınırsız düşler kur ki çocuğum
Düşlerini som somut görüp şaşsınlar
Böyle bir dalgacı daha dünyaya gelmedi desinler

Dünyada yapılmamış işler çoktur çocuğum
Derlerse ki bu işler bişeye yaramaz
De ki bütün işe yarayanlar
İşe yaramaz sanılanlardan çıkar

ÖYLE BİR ÖLSEM

öyle bir ağlasam
öyle bir ağlasam çocuklar
size hiç gözyaşı kalmasa.

öyle bir aç kalsam
öyle bir aç kalsam çocuklar
size hiç açlık kalmasa.

öyle bir ölsem
öyle bir ölsem çocuklar
size hiç ölüm kalmasa.

SON İSTEK

Bitki olacaksam
Çayır çimen olayım
Aman baldıran değil

Yol altında kalacaksam
Gelin arabaları geçsin üstümden
Çelik paletle değil

Üstümde çocuklar koşuşsun
Ne kaçan ne kovalayan
Askerler değil

Kerpiç yapacaksınız beni
Okullarda kullanın
Cezaevlerinde değil

Soluğum tükenmez de kalırsa
Işık öttürsünler
Aman ha düdük değil

Kalem yapın beni kalem
Şiirler yazan sevi üstüne
Ölüm kararı değil

Ölünce yaşamalıyım defne
yapraklarında
Sakın ola ki
Silahlarla değil

ÇOĞALMAK

Kalabalıkta kalabalıkça yalnızlık
Yalnızladıkça birbirimizi
Haydi çoğalalım
Çoğaltarak kendimizi
Bir canım çoğal da bin can ol
Isıt yaşlıların yalnızlıklarını ilinsin üşümüşlüğü bırakılmışların
Çoğalın dudaklarım çoğalın sonsuz
Öpün bütün ağlayan çocukları kimsesiz
Çoğal gözlerim çoğal
Gör bütün görmeyenlerde yapayalnız
Ellerime tutunun ellerime çoğalın
Okşayın sevecenlikle çocukları
Hıçkırırlarken uykularında bile

FOTOĞRAFLARLA AZİZ NESİN VAKIF'TA

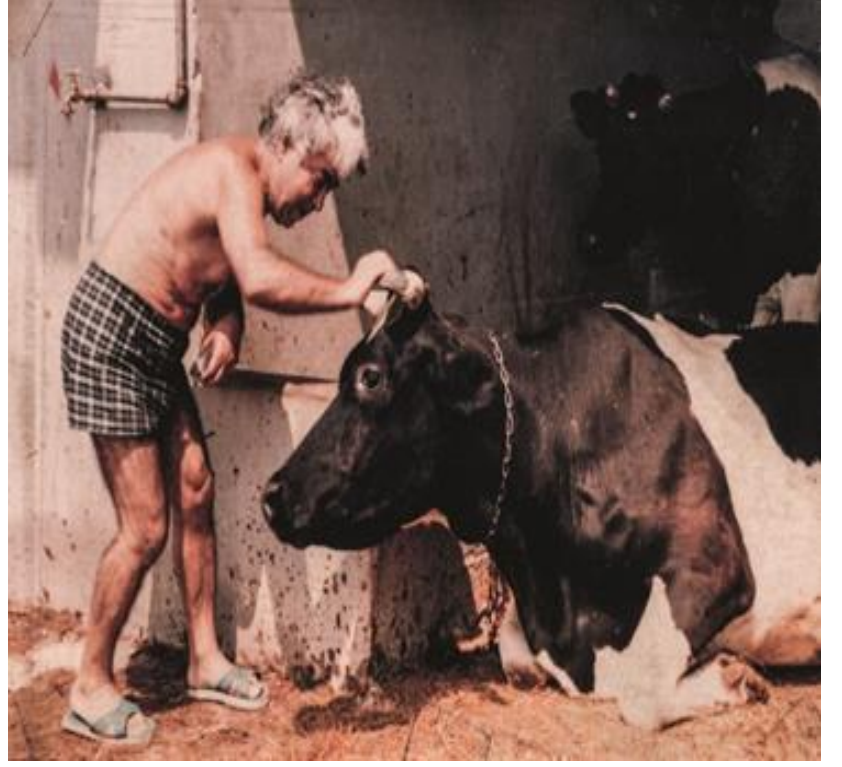

1974 yılı Eylül ayında
Nesin Vakfı'nın ilk yapısını
kurmaya başlamıştık. İşe
böyle başladık işte.

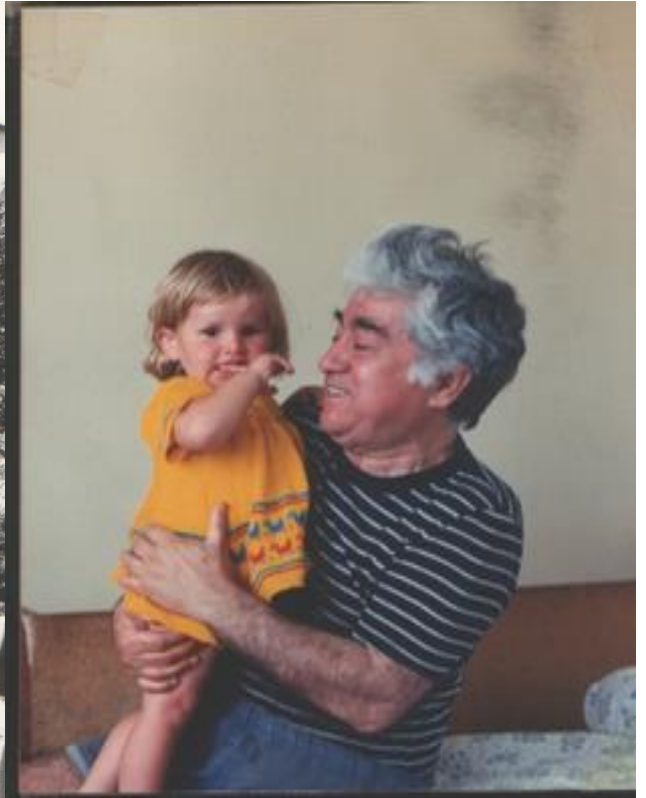

"Evet, hayvanlarımı. Bunlardan biri "sultan" adlı ineğimdir. Kendileri şimdilerde gebedirler. Mayıs'ta bir şehzade doğuracaktır. Elime geldiğinde ancak bir iri köpek büyüklüğündeydi. Ona sultan adını verdim. Herkes ona sultan diye diye o da kendini gerçekten sultan sanmaya başlayıp salma salına, kinta yaylana yürümeye başlamadı mı! Podyumda defileye çıkmış mankenlere taş çıkarır. Sultan için yazdığım her tümcenin sonuna bir "idi" eklemeniz gerekiyor. Günde yirmibeş kilo süt veren Sultan çoktan "dili geçmiş" oldu. Çünkü sağmal hayvan bakıcısı işçi diye aldığımız biri, boğaya çekmeye çekmeye zavallı Sultan'ı kısırlaştırmayı başardı. Sultan'ı kasaba gönderdiğim gün, işçiyi de çıkardım. "

"Horozlarımızın adları: Efe, Kabadayı, Süslü ... Tavuklarımızdan birinin adı Safiye. Güzel sesiyle durmadan türkü söyler, tüyleri da karadır. "

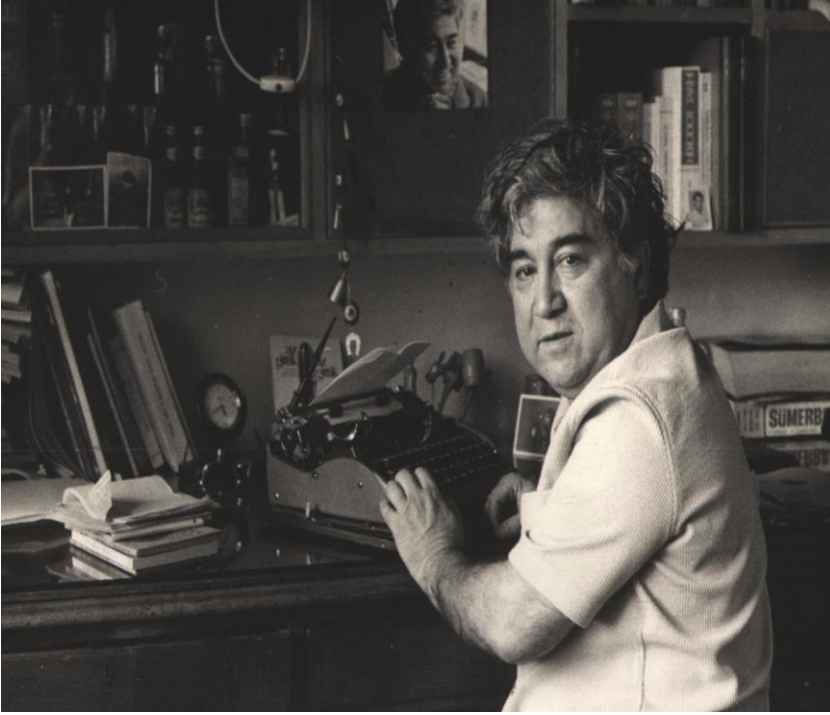

Yıl:1991

KURULUŞUNDAN BUGÜNE NESİN VAKFI

1920'ler 30'lar

İlk Fikir Doğuyor.

1928'de babasız çocukların gittiği, parasız Darüşşafaka okulunu kazandı. Sonrasında yine parasız iyi bir eğitim alabileceği askeri okullara yöneldi.

Aziz Nesin borçluluk meselesini ilk kez bu parasız okuduğu yıllarda düşünmeye başladı; "Babamın parası yok, peki beni kim okutuyor?"

Sonraları halkına karşı duyduğu bu borç düşüncesini şöyle not edecekti: «Bende borçluluk duygusu yaşamımın anaizgisi olarak hep sürüyor... Hiçbir zaman ödenmeyecek, ödenmesi olanaksız olan bu borçlarım -tıpkı ölüm düşüncesi gibi- hiç aklımdan çıkmamak üzere bende hep sürerek yaşıyor...

Ödeyemem ama ödemeye çalışmalıyım.» Aziz Nesin

1960'ların sonu

60'ların sonunda iyi para kazandığını düşündüğünde halkına borcunu ödemenin bir yolu olarak Vakıf fikri geldi aklına.

1972 – 1973

Nesin Vakfı kağıt üstünde kuruluyor. Çatalca – 1972-1973

12 ARALIK 1973

(Resmî G

Vakıflar Genel Müdürlüğünden :

Vakfın Adı : Nesin Vakfı

Vakfeden : Mehmet Nûsret Nesin

Vakfın ikametgâhı : İstanbul

Tescil kararını veren mahkemesinin adı karar tarih No.su : Kadıköy Birinci Asliye Hukuk Mahkemesinin 16/5/1972 tarih ve E. 1972/488 K. 1972/514 sayılı kararı

Vakfın gayesi : Yoksul, Öğrenim olanağı bulunmayan kimsesiz çocukların ilk okuldan başlattırılarak yüksek okul ya da bir meslek okulu bitirene ya da bir meslek elde etmelerine dek öğrenim, eğitim, korunma ve her türlü gereksinimlerini sağlamak, Nesin vakfı kitaplığı adını alacak özel kitaplıktan isteyenlerin yararlanmalarını sağlamak,

Vakfedilen mal ve Haklar : 26.000 M2.lik arazi «Çatalca tapusunda yazılı yevmiye numarası 516, cilt numarası, 185, sayfa numarası 52 sıra numarası 5, tarihi 6/4/1972» vakfedene ait 55 cilt kitabın yurt içi ve dışında yayınlanmalarından elde edilecek telif hakları, 8. Oyunun yurt içi ve dışındaki Tiyatrolarda sahnelenmelerinden elde edilecek telif hakları, kitap oyun ve her türlü yazıların Türkiye içi ve dışında radyo ve televizyonlarda yayın ve temsillerinden elde edilecek telif hakları kitap, oyun ve her türlü yayınlanan yazıların Türkiye ve dışında yapılacak film senaryolarından elde edilecek telif hakları, yine vakfedene ait içinde tahminen yirmibin cilt kitap, yirmi yıllık 13 gazete koleksiyonu, dergiler, yirmi yıllık Resmî Gazete ve tutanak dergileri, ansiklopediler, koleksiyonları, mektuplar, notlar, müsveddeler, yazılar, resimler ve her türlü belgeler bulunan özel kitaplık ile kitaplıktaki bütün eşya, kurucunun ölümüne dek yazacağı bütün kitap, oyun ve eserleri,

İdare Uzuu : İleri kalan kurucu Mehmet Nusret Nesin, onun ölümünden sonra yönetim kurulu kararıyla bu iş için yeteneği, bilgisi ve özellikle isteği olan aylıklı bir yönetmen

Türk Medenî Kanunu hükümlerine göre kurulan vakıflar hakkındaki tüzüğün 13. maddesi gereğince ilân olunur. 17101

Ankara Ondördüncü Asliye Hukuk Hâkimliğinden :

Sicil. 254

TARİH: 12 ARALIK 1973 / SAYFA: 13
RESMÎ GAZETE NO: 14740
NESİN VAKFI SİCİL NO: 254

**NESİN VAKFI'nın T.C. İstanbul İkinci Noterliğince
tescil senedi**

**RESEN
NESİN VAKFI**

Bin dokuz yüz yetmiş iki yılı nisan ayının yirmi yedinci perşembe günü: Ben aşağıdaki imza ve mührün sahibi ve vaznı: Türkiye Cumhuriyeti kanunlarının bahsettiği selahiyetleri haiz İstanbul İkinci Noteri Hasan Nejat Sarıca: İstanbul'da Bahçekapı'da 35 numaralı Tahir Han'ın birinci katındaki dairede vazife görmekteyken yanıma gelen ve ifadesine nazaran İstanbul, Kadıköy, Feneryolu, Alageyik Sokak 7/2 de mukim olduğunu söyleyen ve ibraz eylediği fotoğraflı ve 232246 C serili 29/1/1943 tarihli nüfus hüviyet cüzdanıyla şahsı belli olan ve kütükte: Giresun, Şebn Karahisar, Gölve, hane 66, cilt 21, Sahife 93-165 sayılara kayıtlı 20 Kânunuevvel / 1331 tarihinde İstanbul'da Hanife ile Abdülaziz'den olma Mehmet NUSRET NESİN (Kendi beyanına göre ve marufumuz olan diğer adıyla Aziz Nesin) dairede bana müracaatla tarafımdan resen bir NESİN VAKFI adı altında vakıf senedinin tanzim ve tasdikini istedi. Kendisinin kanunî ehliyeti haiz olduklarını anladım ve İstanbul Sirkeci Palas 15/16 da mukim İstanbul Barosu avukatlarından Orhan Apaydın ile Avukat stajyeri Mustafa Çetin de şahit ve muarraf sıfatıyla hazır bulunuyorlardı. Bu şahitlerin de şahitlik yapmalarına mani halleri olmadıkları kendilerinden sorularla anlaşıldı. Bunun üzerine şahitleri yanında ve huzurunda MEHMET NUSRET NESİN şu şekilde taktirre başladı ve dedi ki:

— 3 —

4 — Kız, erkek ayrımı yapılmaksızın yurda 4-7 yaş arasındaki çocukların alınması yeğ tutulur.

5 — Çocuklar, okula başlama yaşına gelinceye dek yurda alıştırılmalı, yurt çocuklara öz evleri olarak benimsenmelidir. Yurt, çocukların, anababa ocağı durumuna getirilecektir. Çocukların, kendi aralarında kardeşlik ilişkileriyle yetiştirilmelerine özellikle dikkat edilecektir.

6 — NESİN VAKFI YURDU'ndaki çocuklar, devlet okullarında öğrenimlerini sürdürecektir. NESİN VAKFI Yurdu, resmi öğrenim kurumu değildir.

7 — NESİN VAKFI YURDU'ndaki çocuklardan, özel yabancı okulların yada yabancı dil öğrenimi yapan devlet okullarının giriş sınavlarını kazananlar olursa, o okulların yıllık ücretleri NESİN VAKFI'na ödenerek yada burs, yardım sağlanarak, yarışma sınavını kazanan başarılı çocuklar, bu okullarda okutulacaklardır.

NESİN VAKFI YURDU'ndaki çocuklardan, parasız yatılı devlet okullarının yarışma sınavlarını kazananlar da bu okullarda okutulacaklardır.

Özel okullarda, yabancı okullarda yada devlet okullarında okutulan bu öğrencilerin Yurt'la ilişkileri kesilmeyecek, okullarını bitirene dek hertürlü gereksinimleri NESİN VAKFI'na sağlanacaktır.

8 — İlkokuldan yada ortaokuldan sonra, özel durumları yüzünden başarısızlık gösterip öğrenimlerini sürdüremeyen çocuklar, Vakf'ın Yönetim Kurulu kararıyla meslek okullarına gönderilir yada bir meslek öğrenmeleri amacıyla en iyi ve uygun durumdaki bir işde çalıştırılır. Meslek okullarına gönderilecek yada bir meslek öğrenmeleri için uygun işyerlerinde çalıştırılacak çocuklar, yurt yönetmen ve görevlilerinin gözetimi ve koruması altında tutulacak ve hertürlü gereksinimleri Vakıf'ca sağlanacaktır.

— 11 —

1 — NESİN VAKFI :

Bu senetle açıklanmış koşullar içinde, senette yazılı amacı gerçekleştirmek için, NESİN VAKFI adıyla bir vakıf kurdum.

Vakıf konusunun ilişkin olduğu yürürlükteki kanunun değiştirilmesi halinde, bu kanunun yerini alacak olan kanuna uygun olarak, NESİN VAKFI sürecektir.

2 — NESİN VAKFI'nın Amacı :

a — EK 1 de yazılı esaslara uygun olarak, yoksul, öğrenim olanağı bulamayan kimsesiz çocukların, ilkokuldan başlatılarak yüksek okul yada bir meslek okulunu bitirene yada bir meslek elde etmelerine dek, öğrenim, eğitim, korunma ve hertürlü gereksinimlerini sağlamak.

b — EK 2 deki esaslara uygun olarak kurulacak NESİN VAKFI KİTAPLIĞI adını alacak olan özel kitaplığımdan isteyenlerin yararlanmalarını sağlamak.

3 — NESİN VAKFI'nın amacı için ayrılmış mallar ve gelir kaynağı :

a — 26 bin metrekaarelik arazi «Çatalca tapusunda yazılı Yevmiye numarası 516, Cilt numarası 185, sayfa numarası 52, sıra numarası 5, tarihi 6-4-1972.»

b — EK 3 de adları yazılı 55 cilt kitabımın Türkiye ve Türkiye dışındaki yayınlamalarından elde edilecek telif haklarım.

c — EK 4 de adları yazılı 8 oyunumun Türkiye ve Türkiye dışındaki tiyatrolarda sahnenenmelerinden elde edilecek telif haklarım.

EK 2

NESİN VAKFI'na bıraktığım kitaplığım aşağıda yazılı esaslara göre yönetilecektir:

1 — Vakıf'a bıraktığım EK 3 ve EK 4 de adları yazılı 55 kitabımla 8 oyunumun telif haklarıyla, Vakıf'a bıraktığım Büyükçekmece'deki arazide bir kitaplık binası yapılacaktır.

2 — Kitaplıktaki kitapları yetkili uzman sayıp sıralayacaktır. Demirbaş kitap ve eşya listesi yapılacaktır.

3 — Vakf'ın geliriyle, hertürlü yayın izlenerek, sürekli olarak kitaplığa yeni yayımlar sağlanacak, satın alınacak, kitaplık geliştirilecektir. Kitaplığın düzeni, bakımı sürdürülecektir.

4 — Okuma salonunda okumaları koşuluyla, kitaplıktaki kitaplar, gazeteler, dergiler her isteyenlerin yararına sunulacaktır.

5 — Kitaplıktaki kitaplar, resimler, notlar, yazılar, bejeler, müsvetteler vb. şeyler, kitaplık dışına çıkarılamaz. Bilimsel araştırma, inceleme yapacak olanların fotokopi almalarına müsaade edilecektir.

— 12 —

(Not:Kuruluş senetlerinden bazı sayfalar verilmiştir.)

1974

Eylül 1974, Aziz Nesin ilk yapının temelini atıyor. İyi para kazanmadığını kısa sürede anladı. İnşaatla birlikte para suyunu çekti.

Yılmadı; çalıştığı gazete, dergi ve yayınevlerinden "Yazacağım" sözüyle borç aldı. Telif alamadığı ülkelere sık sık ziyaretler düzenleyerek biriken teliflerini aldı, zaman zaman teliflere karşılık vakıf için kapı kollar, musluklar, aydınlatmalar kısacası ne bulduysa çuvallara doldurarak yurda getirdi, inşaata devam etti.

Bu sırada uzun zamandır üzerinde düşündüğü "Nesin Vakfı Eğitim Felsefesi"ni oluşturdu.

Bir yandan da Vakfı gelecek çocuklara hazırlamakla uğraştı; kendi elleriyle getirdiği meyve ağaçlarını dikti, bahçeyi çiçeklendirdi, ortalığı düzenledi.

1980

Aziz Nesin ilk çocukları kabul ediyor.

1987

Eğitim konusundaki vasiyetini sonunda kaleme aldı. Bu metni "Korkudan Korkmak" adlı kitabında yayımladı. (<https://www.nesinvakfi.org/bakis-acimiz/>)

"Bu yazıyı 1972 yılında noter senedinin düzenlenmesi, mahkeme tescil kararının alınması ve Resmi Gazetede ilanının yayınlanmasıyla birlikte Nesin Vakfı'nı yasal olarak kurduğum zaman yazmalıyım. Olmadı. 1974 yılında Nesin Vakfı'nın yapılarını kurmaya başladığım zaman da yazabilirdim. Yazamadım. Hiç değilse Nesin Vakfı'na ilk çocuğu aldığım 1980 yılında olsun yazmam gerekirdi. Yapamadım. 15 yıldan beri bir türlü yazamadığım yazıdır bu." Aziz Nesin

1995

Aziz Nesin, vefatına (6 Temmuz 1995) kadar Nesin Vakfı'nda vakıf çocuklarıyla birlikte yaşadı.

Cenazesi kendi isteğiyle Vakıf bahçesinin bir yerine gömüldü. Mezarının bilinmesini istemedi. "Üstümde çocuklar koşusun" dedi ve öyle oldu.

Ali Nesin babasının vefatıyla birlikte Nesin Vakfı'nın yöneticiliğini üstlendi. Amerika'daki matematik kariyerini bırakıp yurda döndü.

Babasının telif gelirlerinin vakfı yürütmek için yeterli olamayacağını anlayınca gayrimenkule yöneldi. Her fırsatta kenarda köşede biriktirdiği ne varsa derme çatma evler alıp vakfa bağışladı, bağış kabul etti.

Alınan evler vakıf gençleri ve çalışanları tarafından onarılıp kiraya verildi. Bu sayede Nesin Vakfı kendi öz kaynaklarını artırdı ve giderinin yarıya yakını bu kaynaklardan sağlamaya başladı.

2000

Aziz Nesin'in "Vakıf çocuklarımın üretmen olmasını istiyorum" vasiyeti ve ondan gelen bir gelenekle Nesin Vakfı Çiftliği kuruldu.

2004

Nesin Yayınevi Kuruldu.

2004 yılında Ali Nesin, Atay Eriş ve Süleyman Cihangiroğlu birlikte Nesin Yayınevi'ni kurdular.

İlk olarak Aziz Nesin külliyatının tamamı el yazmalarına kadar gidilerek, özenle yeniden basıldı.

Aziz Nesin Arşivi'ndeki dosyaların eski yazıdan çevrilmesi ve düzenlenmeleriyle Aziz Nesin'in daha önce hiç yayımlanmayan 20 dolayında kitabı daha Nesin Yayınevi tarafından yayınlandı. Arşivin ve Nesin Yayınevi'nin çalışmaları devam ediyor.

2007

Ali Nesin 2007 yılında uzun zamandır hayalini kurduğu Nesin Matematik Köyünü kurdu.

Köy İzmir'in Selçuk ilçesine bağlı olan Şirince köyünün 1 kilometre uzağındaki Kayser dağının yamaçlarındadır. Toplam arazi 37,5 dönüm dolayındadır ve doğanın içindedir. Kuruluşunda sadece üniversite öğrencilerini hedefleyen Matematik Köyü, bir iki yıl sonra kapılarını ilkokuldan lise ve üniversiteye kadar her seviyede öğrenciye açmıştır. Gençleri okul müfredatının ötesindeki olağanüstü güzel bir matematik dünyası ve soyut düşünceyle tanıştırmak amacıyla, onları akademisyenlerle aynı entelektüel atmosferi soludukları bir yaşam alanında buluşturarak bilimsel tutum, araştırma heyecanı ve derin bir akademik vizyon kazandırmayı hedeflemektedir. Matematik Köyü kâr amacı gütmemektedir. Yegâne amacı gençlere matematiği öğretmektir. 200 kişilik konferans salonuna sahip yaklaşık 7000

kitaplık bir matematik, sanat ve felsefe kütüphanesi vardır. Programları doğal olarak okulların tatil olduğu dönemlere rastlamakta olup en uzun ve en yoğun dönem 3 aydan fazla süren ve günde 250 ila 500 arasında lise ve üniversite öğrencisinin katıldığı yaz dönemidir. (www.nesinkoyleri.org)

2009

2009 yılında Nesin Vakfı'nda bir sel baskını yaşandı. O gün için yaklaşık 1 Milyon Dolarlık bir zarar oluştu. Halkın olağanüstü desteğiyle vakıf eskisinden de güzel hale getirildi.

Ali Nesin Nesin Vakfı yönetimini "Babamın isteği; Vakıf çocuklarının Vakfı yönetmesiydi" diyerek 15 yıllık görevini Vakıf mezunlarından Süleyman Cihangiroğlu'na devretti.

2010

Daha önce neredeyse tüm işin tek yöneticinin yürüttü Nesin Vakfı yönetim yapısı Eğitim, Halkla İlişkiler, İşletme ve Finans birimlerine ayrıldı.

2010

Nesin Vakfı Burs Fonu oluşturuldu.

2010 yılında Nesin Vakfı Resmi Senedi'nde yapılan değişiklikle ayrıca burs verilmeye başlandı.

2013

2013 yılında Tarkan Aras ve Süleyman Cihangiroğlu Nesin Yapı'yı kurdular.

Nesin Yapı 2013 yılından bu yana Nesin (Matematik) Köylerinin ve Nesin Vakfı'na ait diğer mülklerinin her türlü inşaat-tadilat faaliyetlerini yürütmektedir.

2013-2015

Matematik Köyüne kardeş Felsefe ve Sanat köyleri kuruldu (2013-2015)

2007'de yüksek seviyede matematik yapmak amacıyla kurulan Nesin Matematik Köyü, zaman içinde katılımcıları ve takipçilerinin talebiyle 2009 yılından itibaren felsefe, 2010 yılından itibaren sanat alanında etkinlikler de düzenlemeye başladı. Bu etkinlikler zamanla gelişip düzenli hale geldi, Felsefe ve Sanat Köyü adını aldı. Matematik Köyü ismi, Nesin Köyleri'ne dönüştü.

Matematik Köyü gibi Sanat ve Felsefe Köyleri de mevcut eğitim sistemine alternatif bir öğrenim ortamı sunmayı ve katılımcılarına derinlemesine öğrenme, anlama ve üretme alanı açmayı hedefler. Türkiye'nin her bölgesinden gençlere kapılarını açar, sorgulamaya ve eleştiriye açık bir ortamda sanatsal ve felsefi üretim ve öğrenim imkânları sağlamayı amaçlar.

Felsefe ve sanat, matematikten tamamen ayrılmadığı gibi Felsefe ve Sanat Köyleri de mekânsal olarak Matematik Köyü'nden ayrılmadıkları; bazı derslikleri ve alanları ortak kullanırlar, böylece birbirlerinden beslenme imkânına sahip olurlar.

Köy, aynı zamanda bir bilim ve sanat merkezi olmayı hedefler. Kendi düzenlediği kampların yanı sıra, kişilerin bir araya gelip konferans, çalıştay veya seminer düzenlediği, hatta inzivaya çekilip çalışabildiği bir yerdir.

2015

Ali Nesin, Nesin Matematik Köyüyle eğitime yaptığı katkılar dolayısıyla 2015 yılı Vehbi Koç Vakfı Eğitim Ödülü'ne layık görüldü.

Aziz Nesin 100 Yaşında; çeşitli etkinlikler ve kutlamalar yapıldı.

"Ömrüne Sığmayan Adam: Aziz Nesin" 100. Yıl Sergisi İstanbul, İzmir, Ankara ve Bursa'da sergilendi.

2017

2017 yılında binlerce bağışçının bağışlarıyla Nesin Vakfı'na bitişik 8 dönümlük arazinin alımı gerçekleştirildi. Aziz Nesin yıllarca bu araziye almayı istemişti ama Aziz Nesin'in deyimiyle, "Varından değil yoğunundan veren bir halkın sayesinde" alındı.

Nesin Vakfı Çiftliği, Nesin Vakfı Permakültür Çiftliğine dönüştürüldü

2018

Prof. Dr. Ali Nesin Uluslararası Matematik Birliği (International Mathematical Union) tarafından **2018 Leelavati Ödülü'**ne layık görüldü. Ödülün duyurusu, Uluslararası Matematik Kongresi'nin 1 Ağustos 2018'de Brezilya'nın Rio De Janerio kentindeki açılış töreninin ardından yapılan ödül töreninde yapıldı.

"Matematiğin bir entelektüel bilim dalı olarak ve farklı insani girişimlerinde oynadığı hayati rolün toplumsal bilince kazandırılmasındaki olağanüstü katkılarından" dolayı verilen Leelavati Ödülü ismini,

12.yüzyılda Hint matematikçi Bhāskara II tarafından yazılan aritmetik ve cebire adanmış matematik bilimi eseri “Lilavati”den alıyor.

Ali Nesin’in Türkiye’de matematik farkındalığının geliştirilmesindeki başarılarının yanı sıra, özellikle Matematik Köyü’nün hayata geçirilmesi ve geliştirilmesindeki büyük emeği; matematik eğitimi, araştırma ve keşif dünyasının Şirince’deki bu çok özel yerde geniş bir kitleye ulaştırılmasındaki başarısı kendisine **Leelavati Ödülü**’nü kazandırmıştır.

Nesin Vakfı Öğretmen eğitimleri vermeye başladı.

Herkese açık programlar yapıldı. Öğretmenlerin kendilerini geliştirecekleri eğitimlere kolay ve ücretsiz olarak ulaşmaları sağlandı.

2019

Şirince’de Nesin Köylerinin orta yerinde Nesin Lisesi’nin hayata geçmesi için Nesin Eğitim A.Ş. kuruldu.

2022

Nesin Vakfı 50 Yaşında.

2023

6 Şubat 2023 tarihindeki ülkemizi derinden sarsan büyük deprem sonrasında bölgedeki çocuklar ve gençler için Temmuz 2023’te ”Aziz Dede’nin Gezgin Atölyesi” kurulmuş. Bölgedeki çocukların ve gençlerin yaşadıkları travmanın izlerini silmek ve onlara psikososyal destek sağlamak amacıyla hayata geçirilmiştir.

Bu proje kapsamında editörlüğünü Nesin Vakfı Eğitim Müdürü Özgün Dündar Cihangiroğlu’nun yaptığı **Aziz Dede’nin Gezgin Atölyesi Etkinlik Kitabı** yayınlanmıştır.

[Bu eser, Nesin Vakfı tarafından deprem sonrası Hatay Samandağ’da yürütülen sosyal ve kültürel destek çalışmalarını derleyen kapsamlı bir etkinlik rehberidir. Kitap; çocukların yaratıcılıklarını ve bağ kurma yeteneklerini geliştirmek amacıyla tasarlanan drama, sanat, ekoloji ve felsefe atölyelerine dair pratik uygulama yönergeleri sunmaktadır. İçerikte, stop-motion film yapımından ekolojik mimariye kadar uzanan geniş bir yelpazede, eğitmenlere ve uygulayıcılara yol gösteren pedagojik oyunlar ve hikaye anlatıcılığı teknikleri detaylandırılmıştır. Temel amacı, sanatın ve oyunun iyileştirici gücünü kullanarak yerel topluluğun güçlenmesine katkı sağlamak olan bu kitaba internet ortamında erişilebilir.]

Uzun yıllardır çocuk alanında çalışmalar yürüten Nesin Vakfı tarafından başlatılan bu proje; Sivil Toplum için Destek Vakfı, Türkiye Mozaik Foundation ve Bridge to Türkiye Vakfı'nın destekleriyle şekillenmiştir.

Nesin Vakfı – Bridge to Türkiye Fund (Türkiye'ye Köprü Vakfı) Umut Bursu

Yine deprem bölgesinden öğrencilere geri ödemesiz burs vermeye başlanmış olup ilk etapta 150 kadar ilk-orta ve lise öğrencisine eğitim bursu verilmesi planlanmıştır.

NESİN VAKFI'NI TANIYALIM

Nesin Vakfı'nın Eğitim Amaçları

- Düşünen, inceleyen, kuşku duyan,
- Kendini ve çevresini sorgulayıp eleştiren,
- Kendinin ve çevresinin sorunlarını görüp bu sorunlara çözüm arayan,
- Günü gününe yaşamayıp hem geçmişini değerlendiren hem de geleceği ve geleceğin sorunlarını öngörmeye çalışan,
- Kendinin ve başkalarının hakkını arayan, haksızlıklara karşı gelebilecek cesarete sahip, başkaları mutsuzken mutlu olamayan, yani toplumsal sorumluluğu olan,
- Yetenek ve sınırlarının ayırımında, ama aynı zamanda bu yetenek ve sınırlarını zorlayan, kendini sürekli geliştiren ve yenileyen ve kendini yenilemenin zorluğunun bilincinde olan,
- Bir iş üzerine yoğunlaşabilen, başladığı işi bitiren, zamanını doğru ve verimli kullanabilen,
- Tükettiğinden çok üreten, kırıncı değil yapıcı olan,
- Ayırımında olsun ya da olmasın, çözemediği, üstesinden gelemeyeceği kişisel sorunlarını olumlu yönde yönlendirebilen,
- Madden ve manen olabildiğince başkalarından ve koşullardan bağımsız, hayatta tek başına ayakta durabilen bireyler yetiştirmektir.

Nesin Vakfı'nda Çocukların Özgürlükleri ve Hakları

Bu amaçları gerçekleştirmek ve çocukların özgürlüklerini sonuna kadar yaşayabilmeleri için Aziz Nesin bu özgürlükler üzerine de kafa yormuş, aşağıdaki özgürlükleri listelemiştir:

- **İnanç Özgürlüğü:** Nesin Vakfı'nda yetişkinler, bilimsel olmayan doğrularını, inançlarını ve yaşam felsefelerini hiçbir biçimde çocuklara ve gençlere benimsetmeye kalkışmazlar. Nesin Vakfı çocukları her türlü inanç ve yaşam felsefesinde özgürdürler.
- **Düşünce Özgürlüğü:** Yönetimin ve çalışanların görüşlerine ters düşen çocuklar kınanmaz, cezalandırılmaz, korkutulmaz, tehdit edilmez; tam tersine, Nesin Vakfı'nda herkesin düşüncesini çekinmeden açıklayabileceği ve savunabileceği bir ortam olmalıdır.
- **Karar Özgürlüğü:** Nesin Vakfı'nda çocuklar kendi geleceklerini tayin etme hakkına sahiptirler.
- **Merak ve Bilgilenme Özgürlüğü:** Nesin Vakfı'nda çocuklardan bilgi saklanmaz. Çocukların her sorusu açıklıkla, onların anlayabileceği bir dilde ama yalansız ve olabildiğince eksiksiz yanıtlanmaya çalışılır.
- **Bireysel Haklar:** Nesin Vakfı'nda çocukların bireysel hakları korunur. Örneğin çocukların odalarına kapı vurulmadan ve çocuğun izni olmadan girilemez. Odalarda arama tarama yapılamaz. Çocukların okudukları kitaplar denetlenmez. Çocuklar giyim kuşam, saç, sakal, bıyık gibi dış görünümlerinde de özgürdürler. Nesin Vakfı'nda dayağa, korkuya, cezaya, hele bireyi yok sayan toplu cezaya yer yoktur.
- **Saygıya Hak:** Nesin Vakfı'nda çocuklara saygı duyulur, örneğin, onlara emir kipiyle seslenilmez, onların düşünceleriyle, duygularıyla, arayışlarıyla, sanatsal ve bilimsel ürünleriyle alay edilmez.
- **İçini Dökme Hakkı:** Nesin Vakfı'nda çocukların sorunları dinlenir, bu sorunlarına çözüm arayışları engellenmez ve olanaklar dahilinde sorunlarına çözüm aranır.
- **Yanlış Yapma Hakkı:** Nesin Vakfı'nda çocuklara yanlış yapma hakkı tanınır, insanların kimi konularda kendi doğrularını kendilerinin bulmaları gerektiğine inanılır.
- **Başarısızlık Hakkı:** Nesin Vakfı'nda başarısız çocukların başarısızlıklarının nedenleri araştırılır, bu nedenler giderilmeye çalışılır, başarısızlık kolay kolay kabul edilmez. Nesin Vakfı'nda çocuklar başarısızlıklarından dolayı ayrıca cezalandırılmadığı gibi başarılarından dolayı ödüllendirilmezler de. Nesin Vakfı'nda başarısız çocuklara başarısızlığın dünyanın sonu olmadığı, her başarılı insanın başarıdan çok başarısızlıkları olduğu başarısız gence anlatılır.
- **Şımarma Hakkı:** Nesin Vakfı'nda çocukların şımarma hakları vardır. En küçüğün şımarma hakkı sonsuzdur.

- **Sınırsız Seçenek Hakkı:** Nesin Vakfı'nın eğitim amacı sorunsuz insan yetiştirmek değildir, çünkü bu, gerçekleşmesi olanaksız bir amaçtır. Kaldı ki yaratıcı insanların bir çoğu sorunlu insanlardır. Nesin Vakfı'nın eğitim amacı, belirtildiği üzere, sorunlarına çözüm bulan ve sorunlarını olumlu yönde yönlendirebilen kişiler yetiştirmektir. Bu amacın gerçekleşmesi için çocuğun önüne, bunalımlarını ve sorunlarını dışavurabileceği, kendini yönlendirebileceği, gizli yeteneklerini keşfedebileceği, keşfettiği yeteneklerini geliştirebileceği birçok seçenek sunulmalıdır. Çocukların enerjilerini olumlu, yapıcı ve yaratıcı biçimde yönlendirebilecekleri, kullanabilecekleri, değerlendirebilecekleri, kırıncı olmadan harcayabilecekleri ortamlar yaratılmalı, olanaklar sunulmalıdır. Nesin Vakfı olanakları el verdiğince çocuklara bu seçenekleri sunmaya çalışır ve seçenek sayısında sınır tanımaz.

NESİN VAKFI ÇALIŞANLARININ VE GÖNÜLLÜLERİNİN ÇOCUKLARA KARŞI GÖREVLERİ

Yukarıdaki özgürlüklerin korunması için çocuklarla çalışan herkesin belli ilkelere uyması gerekiyor:

- **Eşitlik İlkesi:** Çalışanlar çocuklar arasında keyfi ayırım yapamazlar. Nesin Vakfı'na alınan her çocuk, bir ailenin öz evladı gibi kabul edilir.
- **Amaçtan Sapmama:** Nesin Vakfı çocuklar için kurulmuştur. Vakıf'ta alınan her karar, atılan her adım çocuk merkezli ve çocukların yararına olmalıdır.
- **Eğitim Süresi:** Nesin Vakfı'nda eğitim günde 24 saattir ve Nesin Vakfı'nda çocukların her anı değerlendirilir. Çocukların denetim altında olmadığı an olmamalıdır.
- **Yetenek Keşfi:** Her çocuğun yetenekli olduğu, kendine güvendiği bir dal bulunmaya çalışılmalıdır. Vakıf çalışanları bu konuda sürekli arayış içinde olmalıdır.
- **Eleştiriye Açık Olma:** Çalışanlar ve yöneticiler, çocukların eleştirilerine açık olmalıdır. Bu eleştiriler haksız bile olsa gençler kınanmamalıdır.
- **Gerekçeli Kurallar:** Vakıf'ta uygulanan her kuralın bir gerekçesi olmalı, bu gerekçe çocuklara açıklanmalı ve uygulanmadan önce onların da onayı alınmalıdır. Hiçbir kural ve yasak gerekçesiz olmamalıdır ve her kural ve yasağın gerekçesi çocuklara açıklanmalıdır.
- **Özyönetim:** Vakıf sorumluları çocukları “özyönetime” teşvik etmelidir. Örneğin çocuklar kendi aralarında toplanabilmeli, görev dağılımı yapabilmelidir.
- **Hak Aramak:** Hakları ve bu hakları nasıl ve hangi yasal yollarla arayabilecekleri çocuklara öğretilmelidir.
- **Kendini Korumak:** Kendi vücuduna sahip olduğu, kimsenin kendisine kendi rızası olmadan bir şey yapamayacağı çocuğa öğretilmelidir. Cinsel taciz ve istismar karşısında yapabilecekleri çocuklara uygun bir dille anlatılmalı, böyle bir durumda başvurabileceği merciler açıkça kendilerine söylenmelidir.
- **Cinsel Bilgiler:** Belli bir yaş ve olgunluğa eriştiklerinde çocuklara gerekli cinsel bilgiler uzmanlar tarafından öğretilmelidir.
- **Vakıf'a Sahiplenme:** Çocuklar ve çalışanlar Vakıf'a sahiplenmeli ve Vakıf'ın gelişmesinde, güzelleşmesinde, zenginleşmesinde katkıları olmalıdır. Nesin Vakfı çocukları Vakıf'ın her türlü işinde çalışmaya teşvik edilmelidir.

Yukardaki ilkeler, görüşler, kurallar ancak olağan durumlarda geçerlidir. Hayati tehlike olduğunda, Vakıf'a geri dönüşü olanaksız bir zarar söz konusu olduğunda, diğer çocukların eğitimi ve gelişimi tehlikeye girdiğinde durumun gerekleri yapılır.

Nesin Vakfı'nda çocuklara saygı duyulur. Çocuklar horlanmaz, itilip kakılmaz, aşağılanmaz. Nesin Vakfı çocuklarının kişiliklerine, düşüncelerine ve inançlarına saygı gösterilir. Her çocuk her konuda düşüncesini korkusuzca söyleyebilir. Nesin Vakfı çocuklarının büyüklerini ve Vakıf çalışanlarını hiç çekinmeden eleştirmeye, her türlü şikâyet ve isteklerini dile getirme hakları vardır.

Sağlıkları söz konusu olmadığı sürece, Nesin Vakfı'nda çocuklar olabildiğince ve alabildiğine özgürdürler. Nesin Vakfı çocukları kendi gelecekleri konusunda karar vermekte de özgürdürler.

Yöneticilerin, eğitmenlerin, annelerin çocukları yönlendirmeye hakları varsa da kimsenin çocukları zorlamaya hakları yoktur.

Nesin Vakfı çocukları Vakf'ın günlük işlerinde çalışırlar, çalışanlara yardım ederler. Bu işler arasında günlük temizlik, mutfak, çamaşır, küçüklere bakma, onlara ders çalıştırma, resim yaptırma, kitap okuma, onarım, badana, inşaat, hayvanların, meyve ağaçlarının ve sebze bahçelerinin bakımı, kütüphanenin ve arşivin düzenlenmesi gibi işler vardır. Ancak hiçbir çocuk bir iş yapmaya zorlanamaz. Çocuklar günlük iş bölümünü kendi aralarında yaparlar.

Nesin Vakfı'nda başarılı ve başarısız çocuklar arasında en küçük bir ayırım yapılmaz. Nesin Vakfı çocukları üretken bireyler olarak yetiştirilir. Nesin Vakfı'nda çocuklar arasında ağabey-abla-kardeş ilişkisinin gelişmesine özen gösterilir. Aynı ilişki çalışanlar ve çocuklar arasında da olmalıdır. Nesin Vakfı'nda çocukların şımartmaya hakları vardır. Çok daha genel olarak, Nesin Vakfı'nda Aziz Nesin'in yazılı (örneğin Korkudan Korku adlı yapıtında, I, II, III, IV) ya da yazısız olarak ardında bıraktığı eğitim ilkeleri uygulanır.

VAKIFTA NORMAL BİR GÜN

Okul yaşındaki çocuklar sabah kalkar ve yemek salonuna kahvaltıya inerler. Yemek salonunda yemekler self-servistir, herkes kendi tabağına yiyeceği kadar doldurup (Kimse tabağına yiyeceğinden fazla koymaz ve yemek israfına izin verilmez) yemek masasına geçer. Kahvaltıdan sonra minibüslerle okula gidilir. Öğleden sonra aynı minibüsle çocuklar okuldan döner ve günün geri kalanını dopdolu kullanırlar: Hem oyun oynarlar, dinlenirler hem de etüd saatinde ödevlerini yaparlar ya da gerekiyorsa ek ders görürler. İsterlerse kütüphaneden, tiyatro salonundan, piyanolardan veya seramik atölyesi gibi vakıf imkanlarından faydalanırlar.

Akşam yemeği yine hep birlikte yenildikten sonra yaşlarına göre herkes farklı saatte odalarına çekilir. Okulların olmadığı tatil günleri ve haftasonları çocukların hayata karşı daha dirençli olmaları için tiyatrodan sinemaya, spordan müziğe, kültürel faaliyetlerden doğa gezilerine, tarımdan marangozluğa, aşçılığa kadar değişik aktivitelerle bilgilenmeleri, beceri kazanmaları sağlanır. Her çocuğun mutlaka ilgi duyduğu bir veya birden fazla alan olması sağlanmaktadır.

Akademik

Nesin Vakfı çocukları ilk ve orta eğitimleri için Çatalca'daki devlet okullarına giderler. Başarı gösteren çocuklar için özel okullardan burs alınmaya da çalışılmaktadır. Bu şekilde özel okullarda burslu olarak okuyan çocuklar bulunmaktadır. Ayrıca çocuklar Anadolu Liseleri sınavlarına her yıl düzenli olarak katılmaktadırlar. Anadolu Liseleri sınavlarında başarılı olan çocukların bu okullarda eğitim görmeleri sağlanır – gerekirse İstanbul ve Ankara'daki Nesin Vakıf evlerinde kalırlar. Başarı şanslarını artırmak için o yaş grubundaki çocuklar yıl boyunca seviye yükseltme kurslarına giderler veya öğretmenlerden (çoğunlukla gönüllü) ders alırlar.

Üniversiteye hazırlanan gençler ise lise ikiden itibaren özel bir çalışma takvimine tabi olmaktadır. Lise öğrenimlerini tamamlayan ve sınava hazırlanan çocuklar özel dersler de alarak çalışmalarına devam etmekte. Girdikleri ilk üniversite sınavını kazanamayan çocuklar kendi istekleri doğrultusunda tekrar çalışıp sınava girebilmekte. Üniversiteyi kazanan gençler için kazandıkları kentte ev kiralanarak barınmaları sağlanmaktadır. İstanbul ve Ankara'da okuyan çocuklar Nesin Vakfı'na ait evlerde kalmaktadırlar.

Ayrıca gönüllü öğretmenler haftanın belli günlerinde çocuklara matematik, fizik, kimya, Türkçe, İngilizce, resim, müzik, tiyatro gibi çok çeşitli konularda ders vermektedir.

Çocuklar kendi istek ve yetenekleri doğrultusunda hobi veya meslek edinme amaçlı kurslara gönderilmektedir. Bugüne dek tiyatro, müzik (şan, piyano, yan flüt), yabancı dil (İngilizce-Almanca), bilgisayar, muhasebe, seramik, resim, dikiş-nakış ve spor gibi çok çeşitli kurslara gönderilmiştir ve isteyenler kurslara devam etmektedir.

SANAT VE ZANAAT

Resim & Heykel

Nesin Vakfı'nda plastik sanatlara özel önem verilmekte, resmin hem sanatsal hem de terapötik değeri (işlevi) olduğuna inanılmaktadır.

Biri şehirde biri de Vakıf'ta olmak üzere Nesin Vakfı'nın iki resim atölyesi vardır.

Nesin Vakfı çocuklarından Süleyman Cihangiroğlu Marmara Üniversitesi Resim Bölümünü bitirmiş ve bir çalışması ulusal bir yarışmada ödül almıştır. Vakf'ın başka çocukları da resim ya da heykel dalına özel ilgi duymaktadır. Resme ilgi duyan çocuklar haftada bir gün şehirdeki atölyede profesyonel sanatçılardan resim eğitimi almaktadır.

Vakıf'ta heykel de önemli bir yer tutar. Çocukların maden, ahşap ve taştan yaptıkları işlevsel ya da salt estetik değeri olan heykeller Vakf'ı süslemekte.

Vakıf çocuklarının sanatsal çalışmaları özel günlerde sergilenmekte, "sanatçısı"nın da izni alınarak, Vakf'a bağışta bulunanlara hediye olarak sunulmaktadır.

Nesin Vakfı'nın oyun odaları, yemek salonu, bina merdiven duvarları ve bazı dış cepheler çocukların resim çalışmalarıyla süslenmiştir.

Müzik

Nesin Vakfı'nın bir çok piyanosu var. Neredeyse her çocuk ve hatta çalışan piyano çalmakta. Ayrıca saz, gitar, flüt, mızık, yan flüt gibi diğer müzik aletleri de bulunmaktadır. Nesin Vakfı çocukları bu müzik aletlerini diledikleri gibi kullanabilmekte ve özel ilgi alanı oluşturan çocuklara özel müzik aletleri alınmakta. İsteyen ve ilgi duyan çocuklar şan, solfej ve piyano gibi müzik kurslarına gönderilmektedir.

Tiyatro

Nesin Vakfı'nın 250 kişilik bir tiyatro salonu mevcut. 2003 yılında dostları Beksan ve Yüksel Atakan çiftinin değerli katkılarıyla hayata geçirilen salon 8 Eylül 2009'daki sel felaketi sonucu kullanılmaz hale gelmiş. Yeniden hayata geçirmek için bir destek bulamayınca çoluk çocuk kendi imkanlarıyla çalışanlarıyla yeniden ayağa kaldırılmış. Tiyatro salonu aynı zamanda çocukların kışın spor ve başka etkinlikler de yapabildikleri çok amaçlı bir salon. Nesin Vakfı çocukları gönüllü eğitmenlerden tiyatro dersleri almakta. Çocuklar her yıl iki üç oyun sahneye koymakta.

Seramik

2000 yılında kendi imkanlarıyla daha önce sırasıyla ahır, depo ve garaj olarak kullanılan bir yapı seramik atölyesine dönüştürülmüş. O zaman seramik bölümünden yeni mezun olan Saliha Kartal'ın da desteğiyle hayata geçirilen seramik atölyesi Nesin çocuklarının ve çevreden gelen başka çocukların da kullanımına sunulmuş. Süreç içinde bağışçıları Ahdiye Akdağın bağışıyla daha da güzelleştirilmiş. Mayıs 2023'te Erdal Diri'nin değerli bağışıyla atölye baştan aşağı yenilenmiş. Oldukça profesyonel bir atölyeye dönmüş.

Marangozhane

1991 yılında Hollanda'dan Theo Hasselo ve eşi vakfa gönüllü çalışmaya gelmişler. Theo bir sosyal memur olarak Hollanda'daki Türk mahkumlar için çalışmış olduğundan epey iyi Türkçe konuşuyormuş. Aziz Nesin ve Anadolu aşığı biri. Amsterdam'da bir gemi de yaşıyor ve gemisinin ismi de Türkçe olarak "Günaydın"mış. Aziz Nesin'i de Amsterdam'a bir ziyaretinde bu gemisinde ağırlamış. Theo oyuncak ve ahşap işler delisi birisiymiş. İnekler çiftliğe taşınınca eski ahırları atıl kalmış. Theo'nun olağanüstü çabaları ve özverisiyle bu eski ahır bir marangozhane ve ahşap oyuncak atölyesine dönüşmüş. O günden bu yana sadece oyuncak değil; kitaplardan Aziz Nesin Arşiv'inin dolaplarına, masalardan yataklarına kadar her türlü mobilyalar burada üretilmiş ve onarılmış. Nice vakıf çocuğu marangozluk öğrenip öyle hayata atılmış.

2023 yılında ineklerin kakaları ve çişlerindeki asit uzun yıllar binanın iskeletine çok zarar verdiğinden marangozhane kapsamlı bir tadilatın geçirilmiş.

Marangozhanede eski mobilyalarda elden geçirilerek restore edilebildiğinden, gözden çıkardığınız güzel, eski, antika mobilyalarınızı da beklemekteler.

ODALAR VE OLANAKLAR

Bütün çocuklar bir ya da iki kişilik odalarda kalmaktalar. Nesin Vakfı'nın eski binasında başta koğuş tipi odalarda 3-5 kişi bir arada kalıyormuş. Zaman ilerledikçe ve maddi imkanları elverince herkesin özel alanının olabilmesi için yeni bir bina yapılmış. Bu 5 katlı binada son kat müze olup Aziz Nesin'in yaşam ve çalışma alanı olduğu gibi korunmakta. Zemin kat ortak yaşam alanı olup geri kalan bütün katlar odalardan oluşmaktadır.

Binalarda WiFi bağlantısından çocuklar yararlanabilmektedir. Erişkin çocukların kendi bilgisayarları olduğu gibi yaşları küçük olanların da ortak kullanılan bilgisayarlara erişimleri var.

Bunların haricinde çocukların yararlanabildiği kütüphane, gıdaların bir kısmının sağlandığı çiftlik, bahçe, Aziz Nesin Müzesi ve arşivleri bulunmaktadır.

KÜTÜPHANE

Yaklaşık 35 bini Aziz Nesin'e ait olan 70 bin kitaplık bir kütüphane mevcut. Bunların içinde ender bulunan kitaplar da var, Aziz Nesin'e imzalı veya bizzat kendisinin okurken not aldığı kitaplar da var. Kütüphane yapılan bağışlar sayesinde hergün daha da zenginleşiyor. Vefatından sonra Bülent Tanilli babası Server Tanilli'nin kitaplıklarındaki tüm kitapları (yaklaşık 15 bin) ve dergi koleksiyonunu babasının vasiyeti çerçevesinde vakıf kütüphane bağışlamış.

Hem Aziz Nesin Arşivi hem de Kütüphanesi tüm araştırmacılara açıktır.

AZİZ NESİN ARŞİVİ

Aziz Nesin ardında 1500 dolayında dosya ve bunların içinde 300 bine yakın döküman bırakmış. Öykü, roman, oyun taslakları, yazbozları, notları... Anıları, andaçları... Güncesi... Mektuplar, fotoğraflar, taa Markopaşa zamanından kalmış çok değerli belgeler... Birçoğu eski Türkçe. Aziz Nesin, daha hızlı yazdığından notlarını eski Türkçe alırdı.

Bu belgeler 1995'te farelerin, tozun, ışığın, soğğun, rutubetin, börtü böceğin ve zamanın acımasızlığına terkedilmişti. Türlü alt yapı zorluklarından sonra Arşiv odası yapılmış. Bulunan değerli resimler, fotoğraflar, afişler ve belgeler restorasyondan geçirilip çerçevelenmiş, camlanmış. Bazı notlar naylon poşetlere konulduktan sonra klasörlere yerleştirilmiş. Eski Türkçe notlar yavaş yavaş çevrilmeye ve hatta yayımlanmaya başlanmış. 2017'dan buyana dijitalleşme çalışmaları aralıksız sürmekte olup heyecanla dijitalde de açılacağı gün beklenmekte.

-Gazete Koleksiyonu

Aziz Nesin 1955'ten 1995'e kadar yurt çapında yayımlanan tüm gazeteleri almış ve biriktirdiğinden vakıf oldukça büyük yer kaplayan bu gazete koleksiyonunua sahip. Bir ara Aziz Nesin yaşarken Seka'ya vermek istemiş sonra vazgeçmiş. Hiçbir yerden destek gelmeyince kendi olanaklarıyla yavaş yavaş gazeteleri arşivlemeye başlayarak çoğunu arşivlemeyi başarmışlar. 8 Eylül 2009'da yaşanan sel felaketinde bu gazetelerin küçük bir kısmını yitirselerde halen paha biçilmez bir hazineye sahipler.

YILLIK ETKİNLİKLER

23 Nisan Çocuk Şenliği

2002'den itibaren ebeveynlerinde katıldığı 23 Nisan şenlikleri düzenlenmeye başlanmış.

1 Mayıs Pikniği

Kutlamaların yasak olduğu yıllarda, 1 Mayıs'ta Aziz Nesin Vakıf'ta dostlarına bir yemek verirmiş. Ölümünden sonra bu gelenek bir şenlik haline getirilmiş. Kutlamalar yasal olduktan sonraki yıllarda her yıl Mayıs'ın 1 Mayıs'a rastlamayan ilk cumartesi günü (yani 2-8 Mayıs arasındaki cumartesi günü) Vakıf'ta dostlarıyla piknik yapıp eğleniyorlar. Şenlik geceleri dek sürmekte. Bazı yıllar Kardeş Türküler, Grup Gündoğarken, Ezginin Günlüğü, Erdal Erzincan gibi tanınmış sanatçılar ve gruplar sahne almış. Bu piknik, dostlarına teşekkür anlamında olup davetiyesizdir.

6 Temmuz Aziz Nesin’i Anma Günü

Can sıkıcı bir merasim olmayan, uzun söylevlerin olmadığı, yasın tutulmadığı bir etkinlik. Her yıl temmuzun ilk cumartesi günü yapılmaktadır.

20 Aralık Aziz Nesin’in Doğum Günü

Aziz Nesin’in doğum Günü Aralık ayının 20’lerine denk gelen bir cumartesi yada pazar günü kutlanmakta. Genellikle bir sanatçı dostlarının katıldığı yemekli bir davetle kutlanan bu etkinliğe şimdiye Fazıl Say, Şevval Sam gibi onlarca çok değerli sanatçı dostları geceye renk katmış.

GÜNCEL PROJELERDEN

Nesin Permakültür Çiftliği-Ekolojik Köy

Nesin Vakfı Çiftliği: Çiftlik Vakf’ın süt, tereyağ, kaymak, peynir, yumurta, et gibi gereksinimlerini karşılamak amacıyla Vakf’ın 1 km ötesinde 26 dönümlük bir arazide kurulmuş.Çiftlikte doğal ve organik biçimde beslenen koyun, inek , boğa, tavuk ,hindi, ördek gibi büyük ve küçükbaş hayvanlar yetiştirilmekte. Ayrıca 16 dönümlük Vakıf arazilerinde meyve ağaçları, sebze bahçeleri, oyun alanları da bulunuyor.

Nesin Vakfı Permakültür Çiftliği: Nesin Vakfı’nda tarımsal üretim Aziz Nesin’den bu yana gelen bir gelenek. Ayrıca çiftliklerinde herhangi bir şekilde zehir veya ilaç kullanmadıklarından bu canlıların sayısı, sağlıklı ekosistemlerde olduğu gibi her geçen gün gittikçe artmakta.Öncelikli amaçları vakıf çocuklarına sağlıklı ve taze gıdalar sağlamak. 2015 yılından bu yana doğayı taklit eden bir sistem olan permakültürün ilkelerini uygulamaya ve yaymaya çalışmaktalar. Fosil yakıt kullanan araçlar, hazır yemekler ve sentetik gübre gibi çiftlik “girdilerinin” yerine gönüllüleriyle birlikte kendi emeklerini, öğrenme isteklerini ve ormanın döngülerini koyuyorlar.

Ekolojik Köy: Nihai hedefleri kendi kendine yetebilen bir ekolojik köy kurmak. Bunun büyükçe bir araziye ve altyapıyı kurabilmek için de kapitale gereksinimleri var.

Nesin Lisesi

Ali Nesin Lise hakkında “Öğrenmenin, anlamanın, araştırmanın, düşünmenin, sorgulamanın bir yaşam biçimine dönüştüğü ve tüm mekâna ve zamana yayıldığı bir oluşum tasarlıyoruz. Aslında bir liseden çok bir köy, bir yaşam yeri, hatta bir yaşam biçimi.

Hocalarla gençlerin aynı mekânları paylaştığı, bir arada yaşadığı, dostluk kurduğu, “hepimiz aynı gemideyiz” hissiyatını uyandıran bir eğitim kurumu. Usta çırak ilişkisinin geçerli olduğu... Elbette olabildiğince özgür bir ortamda. Başka türlü mümkün değil. Daha fazla yazıp da geleceği etkilemeye çalışmayayım, kendi ruhunu kendi oluşturacak çünkü.

Şirince’de, Matematik Köyü’ne komşu olacak ve doğal olarak Matematik Köyü’nün kolaylıklarından yararlanacak.

Edebiyat, sanat, felsefe, spor ve tabii ki matematik ve bilim. Hiçbirini savsaklamayacağız. Her biri en üst düzeyde ve dünya çapında, hatta ötesinde. Tam donanımlı gençler mezun etme niyetindeyiz.

Yatılı olacak. Hazırlık dahil 5 sınıf, her sınıftan 2’şer şube, her şubede 24 öğrenci, yani yaklaşık 250 öğrencilik bir okul. Öğrenciler okulun günlük işlerinde de çalışacaklar.” diyor.

GAZETE VE DERGİLERDE NESİN VAKFI

ÜTOPYANIN GERÇEK HALİ: NESİN VAKFI*

Haluk Oral

Aziz Nesin, Nesin Vakfı'nı 1972'de resmen kurdu, iki yıl sonra inşaatlar başladı, bundan altı yıl sonra da vakfa ilk çocuklar alındı. *Vatan Sağolsun* adlı kitabının 1979'da yapılan basımının başında şöyle yazıyor Aziz Nesin:

"Şimdi, altmışdört yaşındayım. Kitaplarımın sayısı yaşıma geçti, yetmiş kitabım var, borcum yok sayılır, dört çocuğum, üç torunum var. Yapıtlarımın çevrildiği dil sayısı otuzu geçti. Geçen on yıl içinde Türkiye'de bir yazarın kazanabileceği en çok parayı kazandım. Ama rahat beni rahatsız ettiği için olacak, oldukça sınırlı geçimimizden artan kazancımınla kimsesiz çocukları yetiştirmek için bir vakıf kurdum. On yıl, yirmi yıl önceleri nasıl yaşıyorsam, bugün yine öyle yaşıyorum. Kuyruklarda dolmuş bekliyorum, otobüslerde sıkışıyorum, rahat gitmek istediğim yere yürüyerek gidiyorum, pazardan alışveriş ediyorum, para sıkıntısı çekiyorum, kalabalıklarda itilip kakılıyorum."

Aziz Nesin'in vakfı kuruluş sebebini anlamak aslında Aziz Nesin'i anlamak demektir. Aziz Nesin hayatı boyunca bir borçluluk duygusu hissetmiştir; borçlu olduğunu hissettiklerinin listesi annesi ve babasıyla başlar, sonra öğretmenleri, arkadaşları, okuduğu okullar, halkı, yurdu ve dünyaya borcuyla devam eder.

İlk önce ailesine karşı hissettiği borç duygusu, parasız yatılı olarak okuduğu Darüşşafaka'da devlete yönelir. Lise öğrencisi olduğunda bu duygusunu da sorgulamaya başlar:

"Lise öğrencisi olduktan sonra bu düşüncem değişti. Devlet kimdir, nedir, ne işe yarar diye kendime sormaya ve düşünmeye başladım. Lisenin ileri sınıflarında yeni bilgiler edindikçe ve devletin kimliği konusunu düşündükçe anladım ki, devlet denilen şey, ruh gibi, vicdan gibi, namus gibi, somut olarak var olmayan soyut bir kavramdır. Kendisi yoktur. Kendi yerine simgeleri vardır. Lise son sınıfına doğru, bizi yedirip içirenin, giydirip besleyenin, okutup eğitenin devlet değil, halk olduğunu anlamıştım. Bu halk, salt bizi beslemekle, yetiştirip adam etmekle kalmıyor, devleti de o besliyordu. Belki de padişahlık döneminden kalıt bir duyguyla Allah'ın yeryüzündeki uzantısı ve simgesi sandığım devlet adamlarının aylıklarını da halk veriyordu. Yani devlet, halkın parasıyla güzel yemekler yiyor, besleniyor ve çocuklarını en iyi ve en pahalı okullara gönderiyordu. Öyleyse esas olan devlet değil halktı. Devlet üzerine düşüncelerimin değişime uğradığı uzun süren bu dönem, benim için, halkı alabildiğine sevdiğim ve halka olan borcumun bilincine vardığım bir dönem olmuştur. Bizi, hele hele yoksul çocukları besleyen, koruyan, eğitip öğreten ve insan yapan devlet değil halktı. Kutsal olan da devlet değil, halktı. Halk varından vermiyor, kendisinde olandan vermiyor, yokundan veriyordu. Bana verdiği ayakkabıyı, çamaşırı, giysiye kendisi, eşi ve öz çocukları giyemiyordu. Beni eğitip okutuyor, ama ne kendisi okuyabilmiş ne de çocuklarını okutabilmektedir. Ben işte böyle bir halka elbet borçluydum ve böylesine borçlu olduğum halka ne versem ve ne denli versem borcumu ödemiş olamazdım. Lise sonda oluşan bu borçluluk duygusu, bütün yaşamım boyunca hep artarak sürdü ve yaşamımın ana eksenini oldu. Bütün davranışlarımda, çalışmalarım, her eylem ve edimimde bu görülür. Benim halk sevgim, toplumsal borcumun bilincine varmamdan kaynaklanır." (*Gömiyü Arayan Adam*, s. 95)

Aziz Nesin'in bundan sonra yaptıkları artık zaman zaman kızsada halkına hissettiği borcunu ödeme çabasıdır. 1980'de yazdığı bir şiirde bunu dizelere de dökmüştür:

(Büyük Grev) Kapak arkası
Aynı film kullanılacak

- 1972: Nesin Vakfı, noter senedi, matbu karar ve Resmi gazetedeki ilanıyla resmen kuruldu ve arazi satın alındı.
- 1974: Nesin Vakfı için yeni bir arazi satın alındı ve burada yapıların kurulmasına başlandı.
- 1975: İki katlı açıldı ve 350 değişik türde geniş ağaç fidanı dikildi.
- 1976: Yönetim evi, garaj, depo ve iki işçi evi bitirildi.
- 1977: Ana yapının kurulmasına başlandı ve 12 küçük bap için ahır yapıldı. (Hayvan)
- 1978: Ana yapı bitirildi. Dereliyundaki üç katlı yapının kurulmasına başlandı.
- 1979: Nesin Vakfı'nda ilk himayeniler çocukları almaya başladılar.
- 1985: ~~Altı~~ katlı yeni bir yapının kurulmasına başlandı.
- 1986: Çocukların sayısı 15'e yükseldi.
- 1987: ~~Altı~~ katlı yapının alt katına ~~150~~ ¹⁵⁰ öğrencilik bir tiyatro salonu yapıldı.
- 1988: Nesin Vakfı çocuklarından biri birinci bitirdi. Üç yıl Fizik Bölümüne üniversiteye gittiği de başaramayacağı ayırdı. Şimdi Nesin Vakfı'nın ~~42~~ ⁴² yaparını kızıyla 25 çocuğu var. Bunlardan üçü bir ders yılı üniversite öğrenimine başlayacaklar.

Ey benim halkım
Ey benim eli açık gözü kapalı
Yüreği açık dili bağlı
Ey benim en güzelim
Ey benim en çirkinim
Yiyemedin yedirdin
İçemedin içirdin
Giyemedin giydirdin
Okuyamadın okuttun
Kendin üşüdüün yağmurda karda
Ama beni korudun
Varından değil yoğundan verdin
Az az değil çoğundan verdin
Ah ne az ne az aldın
Ama çok ne çok verdin
En az aldın en çok verdin
Almadan vermek sana özgü
Utandırım aldıklarım demeye
Gücüm yetmez borcum ödemeye
Bende hakkın çoktur halkım
Değil böyle bir Aziz
Bin Azizler olsa yetmez
Aldığını vermeye
Utandırım hakkın helâl et demeye
Dünya durdukça durasın halkım
"Ödenemeyen", Mehmet Nusret

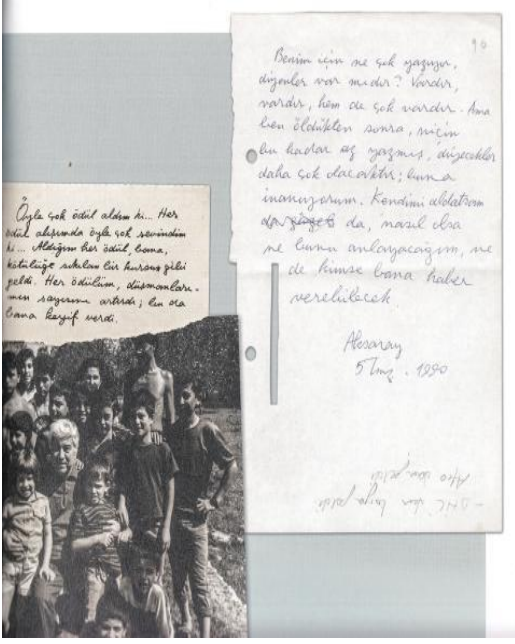
Adam Yayınları'ndan Mart 1986'da üçüncü basımı yapılan *Ah Biz Ödlek Aydınlar* adlı kitabını bir arkadaşına imzalarken hem vakıf hakkında bilgi veriyor hem de hayatının bir anını bütün ayrıntılarıyla tespit etmemizi sağlıyor:

"Sevgili Yavuz Selim Senemoğlu,

Şimdi, 27 Mart 1986, saat 4,15. Bu kitabı paketleyip yatacağım. Yarın da 7'de uyanmalıyım, çocuklar minibüsle okula gidecekler."

Usta yazarın yaşamının birkaç dakikasını anı anına tespit eden yazı bundan sonra eski harflerle sürüyor. Aziz Nesin 1915'te doğdu, harf devrimi olduğunda 13 yaşındaydı. O yaşlarda olan pek çok insan gibi hayatı boyunca notlarını daha kolay gelen eski harflerle tuttu ve ölümünden sonra da bunları düzenleyen oğlu Ali Nesin'in eski harfleri öğrenmesine sebep oldu.

Yazıyı okumaya devam edelim:

"Vakıfta 18 çocuğum var. 2 yaşından 19 yaşına kadar. Dördü kız. Biri, üniversiteye gidiyor, fizik bölümünde. O güzel mektubun için binlerce teşekkürler. Seni aradım telefonla. Yoktun. Haber bıraktım. Oğlunun dergilerdeki yazılarını okuyorum. Seni yeniden arayacağım.

Sevgiler

Aziz Nesin (İmza)

Vakıf'ta telefonumuz var: 9-1889-1421 (santral) Nesin Vakfı'nı istersin. Ben on gün yokum, Ankara ve İzmir'e gideceğim." Yavuz Senemoğlu, Aziz Nesin'in askeri liseden sınıf arkadaşıydı. 1914'te İstanbul'da doğdu, 1937'de subay oldu. 1960'ta Deniz Müzesi Müdürlüğü'nden emekli oldu. 1967-1970 yılları arasında İstanbul Türbeler Müdürü'ydü. Tercüman 1001 Temel Eser dizisinden *Piri Reis'in Kitab-ı Bahriye*'sinin de aralarında olduğu üç kitabı yayına hazırladı.

Askeri lise birincisi

Yavuz Senemoğlu, arşivimde bulunan yayımlanmamış anılarında Aziz Nesin'e de birkaç sayfa ayırmış, başlık: "Kıllı Nusret (Nam-ı diğer Aziz Nesin)". Sınıf arkadaşını şöyle anlatıyor:

"Onu daha hiç biriniz tanımazdınız: kafalı, çalışkan, yaramaz, acar bir çocuktur. Liseden Harp Okulu'na geçerken fizik ve aritmetikten yüksek not aldığı için istihkâm sınıfına ayrılmıştı. Subay çıkarken sınıf ikincisi olmuştu. Fakat sınıf birincisi olan İbrahim Amerika imtihanını kazanıp mühendis olunca Aziz sınıf birincisi oldu. (...) Kıllı Nusret haşarı Acem nargilesi gibi içinden fokurdayan, ayrı bir dünyanın insanı idi. O yaramazlıkta bizimle olurdu ama, biz ders çalışmakta –çalışmakta değilse de bilgide– ona ayak uyduramazdık. Aziz başka türlü bir büyük çocuktur: hani ilerideki dağlar görünür... Siz yaklaştıkça yükselir... Aziz de öyledir... Bu, onun ne yükselme hırısından, ne de sizden uzaklaşmak isteğindendir. Ama Aziz bir tevazu devidir. Hep şaşırdım: Ankara Harp okulunun arkasındaki Kirazlı dere vadisinde beraber koşar oynar, boğuşurduk. Akşam etüde girdiğimizde çoğumuz, sıranın üstünde başımızı koyacak yer ararken o, hiç koşup oynamamış, dinlenikmiş gibi, yine sıraların üstünden atlar arkadaşlara silgi, tebeşir atardı. En uslu zamanında ise tahtaya karikatür çizerdi. Güzel resim yapardı tahtaya. Subay çıktıktan sonra yollarımız ayrıldı. Yıllar yılı birbirimizi görmedik. Hatta 'Aziz NESİN'in bizim 'Kıllı Nusret' olduğunu çok sonra öğrendik.

Aziz Nesin çoğumuzun başaramayacağı bir irade gücü ile yolunu sürdürdü ve bugüne geldi. Her sene mayıs ayında sınıf arkadaşlarını Çatalca'daki vakfında toplar (NESİN VAKFI), eski günlerimizi anımsarız. Davet etiklerinin hepsi istihkâm ve muhaberecidir. Yani sınıfın çalışkanlarıdır. Aralarında sadece ben hababam sınıfından nazar boncuğu olarak giderim. Olsun varsın senede bir gün, Aziz'in çevresinde kafalı imiş gibi otururum ya! O da bana bir yıl yeter."

Bu arada Aziz Nesin'in gerçek adının, burada verdiğimiz "Ödenemeyen" şiirinin altındaki imzada görüldüğü gibi, Mehmet Nusret olduğunu, Çanakkale Savaşı devam ederken doğduğu için babasının ona bu savaşın efsanevi mayın gemisi Nusret'in adını verdiğini düşündüğümü belirtiyim.

Pişman oldu mu?

1988'de "Eğitim Konusunda Vasiyetimdir" başlığı altında Vakıf hakkında düşündüklerini şöyle anlatmış Aziz Nesin:

"Beş işçi (aydın işçi) arkadaşımız, arada Nesin Vakfı'na gelip bizim eksiklerimizi yapar, onarımlarla uğraşırlar. Bu arkadaşlar benim çektiğim sıkıntıları oldukça yakından gördükleri için, içlerinden biri bana sordu.

- Bu Vakıf'ı kurduğunuz için şimdiye dek hiç pişmanlık duyduğunuz oldu mu?

Bu benim için öyle bir soruydu ki... Bunun önemini ancak ben bilebilirim. Arada bir, Vakıf çocuklarıma çok kızdığım zamanlar,

- Bu Vakıf'ı kurduğum için bin pişman oldum... diye bağırdığım olmuştur.

Gerçekten pişman oldum mu?

Kimi anneler çocuklarına kızınca 'Allah cezanı versin!' diye ilenir. Bu ilenç içten midir? O anne çocuğunun cezalanmasını gerçekten ister mi? Çocuğunun yerine kendisinin cezalandırılmasına bin kez razıdır. İşte benim kızdığım zaman çocuklarıma, 'Bu Vakıf 'ı kurduğum için bin pişmanım,' değişim de böyle bir sözdür.

Beni bu Vakıf'ta mutlu eden öyle güzel şeyler var ki, bu yeryüzünde daha büyük mutluluğun olabileceğini tasarlayamıyorum bile. Örneğin dört yıl önce şalvarla gelmiş yoksul bir köylü kızımın her ders yılı takdirname alması, okumasını beceremeyen bir oğlumun okuldan teşekkür belgesi getirmesi, çocuklarımin bin kişilik üniversite kurslarında en önlerde oluşu, üniversitedeki oğlumun başarısı ve dört yaşındaki kızımın "Dedem benim..." diye sarılıp sarılıp, ellerimi, yanaklarımı öpmesi... Bu dünyada kaç insan böyle mutluluklara erişebilmiştir ki...

Gelecekte, benden sonra da, benim olmadığım zamanlarda da, Nesin Vakfı'nın şimdiki eksiklerini, olanaksızlıklarını, yetersizliklerini gidererek çok daha iyi bir eğitim kurumu olacağına, eğitim vasiyetimin Nesin Vakfı'nda eksiksiz uygulanacağına ve çok daha güzel, iyi işler yapılacağına bütün yüreğimle inanıyorum." (Kalem Yapın Beni Kalem, s. 945-946)

Altın Tolstoy Ödülü

Nesin Vakfı'nı kurduğu için 1990'da Tolstoy Vakfı ona Altın Tolstoy ödülünü verir, ödül şimdi Nesin Vakfı'nın müzesinde durmaktadır. Aziz Nesin'in vakfın bir müze olması hayali oldukça eskidir:

"Evim Nesin Vakfı'dır ve evim olan Nesin Vakfı aynı zamanda

müzedir; öyle bir müze ki salt müze olarak kullanılan, görücülere belli günlerin belli saatlerinde açılan, depoya benzeyen bir yer ve bu yerdeki insanlar değildir. Öyleyse nedir? Bu canlı müzede her an, çoğu çocuklar olmak üzere insanlar yaşayacaklar, oynayacaklar, okuyacaklar, işleyecekler ve çalışacaklardır. Belki de dünyada bu türde ilk müze olacaktır. Bu müzeyi gezenler salt vitrinlerdeki eşyayı seyretmekle

yetinmeyecekler, o vakıfta yaşayan insanlarla (çocuklarla) da birlikte vakfın havasını, ortamını, koşullarını orada bulundukları sürece yaşayacaklardır." (Mum Hala, s. 359)

Şimdi bu müze Aziz Nesin'in sağlığında yerleştirdiği şekilde muhafaza edilerek büyük bir titizlikle korunmaktadır.

Müzede kitaplarının birer nüshası, farklı koleksiyonları, aldığı ödüller, daktiloları, annesinin dikiş makinası ve Sivas katliamı sırasında üzerinde olan tişört de yer alıyor.

Bir hayali hatta vasiyeti daha vardı Aziz Nesin'in: Nesin Matematik Enstitüsü.

Nesin-Ali Nesin mektuplaşması ciltler hâlinde defalarca basıldı. Bu mektupların birinde şöyle yazmış Aziz Nesin: "Yaşarsam, 1994 yılında yeni yapının kurulmasını başlatacağım. Bir 'Nesin Matematik Enstitüsü'... Bunu yapmak kolay da, yaşatmak zor. Yani yaşaması için para kaynağı bulmak... Benim kitaplarım ancak Nesin Vakfı'nı yaşatabilir. Buluruz, düşünürsek Matematik Enstitüsü için de bir kaynak buluruz, yaratırız. " (*Canım Oğlum Canım Babacığım*, s. 516)

"(...) Biliyorum, büyük iş ama, şimdiki temel üstüne sen bu enstitüyü kurabilirsin. Salt Türkiye'nin değil, dünyanın en önemli matematik enstitüsü olabilir." (s. 538)
2007'de Şirince'de Nesin Matematik Köyü kurulduğunda bu vasiyet de gerçekleşmiş oldu. Ali Nesin ve Sevan

Nişanyan'ın gayretleriyle kurulan bu köyde on beş yılda binlerce öğrenci yüzlerce öğretmenden ders aldılar.

Nesin Vakfı ve Nesin Matematik Köyü bütün zorluklara rağmen amaçlarına uygun olarak faaliyetlerine devam ediyorlar. Bu zorlukları aşma konusunda yardımcı olmak isterseniz vakfa iletisim@nesinvakfi.org e-posta adresinden ulaşabilirsiniz.

Özet Kaynakça

Aziz Nesin, *Vatan Sağolsun*, Cem Yayınevi, 1979

Ali Nesin, *Gömüyü Arayan Adam*, Nesin Yayınevi, 2019

Aziz Nesin, *Kalem Yapın Beni Kalem*, Everest Yayınları, 2015

Aziz Nesin, *Mum Hala*, Nesin Yayınevi, 2015

Aziz Nesin- Ali Nesin, *Canım Oğlum Canım Babacığım*, Nesin Yayınevi, 2017

Ömrüne Sığmayan Adam (Aziz Nesin 1915-2015: Yazılmamış Özyaşamöyküsü) Haz. Esin Pervane- Salih Bora, Nesin Yayınevi, 2015

*İstanbul B.Ş.B İst Dergisi Sayı:11 , 23 Ağustos 2022

ÜTOPYANIN GERÇEK HALİ: NESİN VAKFI *

Beril Eyüboğlu

Son günlerde Nesin Vakfı'yla ilgili haberler, ister istemez vakfın başına gene çorap örülmeye kalkışıldığını düşündürüyor insana. Nesin Vakfı bu yıl 50. yılını kutlamaya hazırlanıyor. Onu yaşatmak ve geliştirmek boynumuzun borcu.

* Fotoğraf: <https://www.nesinvakfi.org/>

Aziz Nesin'le tanışmam Cem Yayınevi'nin sahibi Oğuz Akkan sayesinde oldu. Çocuklara olan ilgimi bilen Oğuz Bey, Aziz Nesin'in, kimsesiz ve okumaya hevesli çocukların özgürce yaşayıp aynı zamanda eğitim görecekları bir yaşam alanı yaratmayı düşlediğini anlattı.

Sofrada yan yana otururken, Aziz Bey bana yoksul çocukların şımartılmaya olan ihtiyacından, onlardan hiçbir şeyin esirgenmemesi gerektiğinden, her şeyin en iyisine layık olduklarından söz etti. Kızılı oğlanlı her yaşta çocuk birlikte yaşamayı, paylaşmayı, dayanışmayı, üretmeyi öğrenecekti. Kitaplarından gelen geliri başlı başına bu işe hasredecekti.

Başlangıç olarak Çatalca'da 17 dönümlük bir tarım arazisi satın almıştı. Duyduklarım beni heyecanlandırmıştı. O tarihte bir mensucat fabrikasının kreş ve gündüz bakımevinde yöneticilik yapıyordum. Aziz Bey'in hayalini içselleştirmiş, çeşitli yönleriyle kafamda tartışır olmuştum.

Evet, başardı

Aziz Bey'le ikinci buluşmamız yaklaşık bir yıl sonra, onun daveti üzerine, Çatalca'da, vakfın kurulacağı yerde oldu. Aziz Bey'in, neredeyse sağ kolu olan arkadaşım Nurten Tuç ve 10 yaşındaki oğlum Murat'la birlikte gittik. Göz alabildiğine yeşil, içinden bir dere akan, kuş cıvıltılarından başka ses duyulmayan engin bir tarla... Çok ileride iki beyaz konik çadır...

Aziz Bey bizi son derece sıcak karşıladı, hemen anlatmaya başladı. İlk yapı, temeli henüz atılmış olan yönetim binasıydı. İkincisi, çocukların yaşamlarını sürdüreceği, müzik, tiyatro, seramik yapımı, vb. çeşitli faaliyetlerde bulunabileceği, kocaman kütüphanesiyle, neredeyse her çocuğa bir oda düşecek olan ana

bina olacaktı. Aziz Bey dört çocukla başlayıp her yaştan 40 çocuğun barınabileceği kocaman bir ev tasarlamıştı.

O gün bize ikramdan da geri kalmadı. Enfes bir çılbr yaptı elleriyle... Çatalca'dan yüreğimi kabartan duygularla ayrıldım. Bu çılgın adam, çok önemli, ağır ve sorumluluk isteyen bir işe soyunmuştu, başarabilecek miydi? Bugün, kuruluşunun üzerinden 50 yıl geçtikten ve onca saldırıyı alınının akıyla bertaraf ettikten sonra, başardığını düşünüyorum.

Kuruluş Belgeseli'nde Nesin Vakfı

Yapının mimarlarından Tan Oral'ın çekmiş olduğu, *8 mm'lik Aziz Nesin Vakfı, Kuruluş Belgeseli, 1972*, Aziz Bey'in, aralarında Atıf Yılmaz, Hasan İzzettin Dinamo, Ruhi Su, Vedat Türkali, Güngör Dilmen gibi yazar çizer bir otobüs dolusu dostunu Çatalca'ya getirişle başlar.

Herkesin giyimi kuşamı yerindedir. Beyaz gömlek, lacivert kravat ve ceketiyle, Aziz Bey'in de bu önemli günde kıyafetine özen gösterdiği görülür. Konuklarına önce araziye gezdirir, sonra su kenarında oturup yemeklerini yer ve tartışır. Acaba arazi çok uzak bir yerde midir? "Nereye göre?" olur Aziz Bey'in cevabı. Nitekim çok geçmeden etrafı binalarla kuşatılacaktır. Filmde Aziz Bey büyük bir dikkatle ayran dağıtır herkese.

Film ilerledikçe, inşaatın meydana çıktığını görürüz. Aziz Bey'in maharetli inşaat ustası Hüseyin Özkan, 4-5 kişilik bir ekiple koşulların olumsuzluğuna rağmen temelden çatıya binayı 2 yıl içinde bitirir.

Aziz Bey inşaatın her safhasını izler, kimi zaman bazı değişiklikler önerir. Arada sırada çatıya çıktığı, tehlikeye aldırmandan saçaklarda gezindiği görülür. Günümüzle kıyaslandığında inşaatın ilkel ve çetin koşullara rağmen kısa bir süre içinde tamamlanmış olması şaşırtıcıdır.

Tan Oral, 1971 darbesini kast ederek, "Askeri yönetim ortalığı kasıp kavururken, bizim bu işi iki yılda başarmış olmamıza inanmak kolay değil," der haklı olarak.

Nesin Vakfı'nın "Kuruluş Senedi", 2 Nisan 1972'de onaylanır. Bu senetle, vakfın amacı, malları ve gelir kaynakları, yönetimi, yönetim kurulunun görevleri resmiyet kazanır. Nesin Vakfı'na din, ırk, cinsiyet ayrımı gözetilmeksizin, kimsesiz ya da bakım ve öğrenim olanağına sahip olmayan yoksul çocuklar alınacaktır. Kız-oğlan ayrımı yapılmadan başlangıçta 4-7 yaşındaki çocukların alınması tercih edilir. Birçok önemli ilkenin içinde benim özellikle önemseydiğim, eğitimlerinde tüketici ve asalak olarak yetişmemelerine özellikle dikkat edilecek olmasıdır.

Aziz Nesin'in eğitim konusunda vasiyeti

Aziz Nesin, *Korkudan Korkmak [1]* adlı kitabının 86-126'ıncı sayfalarında, "Eğitim Konusunda Vasiyetimdir" başlığı altında, vakıf çocuklarının nasıl yetiştirileceğine dair düşüncelerinin yanı sıra beklentilerini de dile getirir. Nesin Vakfı'nda ceza yoktur, yasak da yoktur!

"Beni bu vakıfta mutlu eden öyle güzel şeyler var ki, bu yeryüzünde daha büyük mutluluğun olabileceğini tasarlayamıyorum bile" der.

"Gelecekte, benden sonra da benim olmadığım zamanlarda da Nesin Vakfı'nın şimdiki eksiklerini, olanaksızlıklarını, yetersizliklerini gidererek, çok daha iyi bir eğitim kurumu olacağına, eğitim vasiyetimin eksiksiz uygulanacağına ve çok daha güzel, iyi işler yapılacağına bütün yüreğimle inanıyorum" sözleriyle son verir vasiyetnamesine.

Elimden bırakmadan okuduğum, *Gerçekleşen Ütopya/ Nesin Vakfı Çocuk Cenneti [2]* adlı kitap, Nesin Vakfı'nın Türkiye'de bir benzeri olmadığı gibi dünyada da eşine pek rastlanmayan bir eğitim kurumu olduğunun altını çizer.

Bugüne kadar vakıfla ilgili yerli, yabancı çeşitli doktora tezleri ve araştırmalar yapılmış olsa da ülkemizde ilgili makamlarca takdir edilmesi ve ödüllendirilmesi gerekirken, kurulduğu günden bugüne sayısız iftira, saldırı, taciz ve çeşitli zamanlarda jandarma baskınına uğramıştır.

Gemi azaıya alan iftiracılar 2008'de vakıfta tecavüz olduğu haberini yayar. Ancak, tecavüz iddiası asılsız çıkar. [3] Şikayetçi ilk duruşmada davadan vaz geçer. Ne var ki 12 ve 14 yaşlarındaki iki çocuğun cezaevinde gördüğü şiddetin ve maruz kaldıkları hakaretlerin telafisi mümkün değildir.

"Kendini vermek en büyük mutluluktur..."

Son günlerde Nesin Vakfı'yla ilgili haberler, ister istemez vakfın başına gene çorap örülmeye kalkışıldığını düşündürüyor insana. Aziz Nesin hayattayken vakfı genişletmek amacıyla almayı hayal ettiği komşu arazi, üzerindeki binayla birlikte satışa çıkarılmıştır. Bir Facebook duyurusu yapan Ali Nesin, kısa zamanda toplanan bağışlarla araziyi 2017'de satın alır.

Bundan beş yıl sonra Valilik - sosyal medya duyurusunu bağış kampanyası sayan bir kanun olmamasına rağmen - duyuruyu izinsiz kampanya sayarak, Nesin Vakfı'nın banka hesaplarını bloke eder. Vakfa müfettişler gelir, herhangi bir suiistimal olmadığına dair rapor verirler.

Bloke kaldırılrsa da vakfa çok ağır bir ceza kesilir, yaklaşık 2 milyon lirasına el konularak Hazine'ye aktarılır.

"Hiçbişeyi olmayanın bile isteyince vereceği çok şeyi vardır. Aldıkça değil, verdikçe mutluyuz. Kendinden vermek mutluluktur, ama kendini vermek en büyük mutluluktur." - **Aziz Nesin, 24 Temmuz, 1987**

Nesin Vakfı bu yıl 50. yılını kutlamaya hazırlanıyor. Onu yaşatmak ve geliştirmek boynumuzun borcu. (BE/SD)

...

[1] *Korkudan Korkmak*, Yazar, Aziz Nesin, 12. Basım, Haziran 2021, Nesin Yayıncılık A.Ş.

[2] *Gerçekleşen Ütopya NESİN VAKFI ÇOCUK CENNETİ*, İlk basım, 2006, Nesin Yayıncılık Ltd. Şti, Hazırlayan: Klaus Liebe-Harkort ve Münevver Oğan.

[3] *Vatan Gazetesi*, 08.08.2008, "Nesin Vakfı'nda tecavüzle suçlanan iki çocuğun dramı"

**Bianet Bağımsız İletişim Ağı / 11 Şubat 2023*

MATEMATİĞİN 'NOBEL'İ BU KÖYE GİTTİ*

2007’de dayanışmayla Matematik Köyü’nü kuran Ali Nesin, 11 yıl sonra geçen hafta, Uluslararası Matematikçiler Birliği tarafından verilen Leelavati Ödülü’ne layık görüldü. Ödülün gerekçesi şuydu: Türkiye’de matematik bilincini artırmaya yönelik katkılarından dolayı, özellikle Matematik Köyü’nü, eğitim, araştırma ve herkes için matematiğin keşfedilmesi için istisnai, huzurlu bir yer olarak yaratma konusundaki yorulmak bilmeyen çalışmalarından ötürü... Bu ödülün ne kadar kıymetli olduğunu tarif ederken hep Nobel kıyaslaması yapılıyor, isabetli de bir kıyaslama. İnsanlığa, dayanışmaya, geleceğe dair inancınızı onarmak isterseniz buraya mutlaka uğrayın. Şu anda 500’e yaklaşan nüfusu, sınıflarını dolduran gençleriyle Matematik Köyü, distopyaya dönmüş hayatlarımıza oksijen desteği sağlayan bir ütopya adeta.

Eğitimine 1980 darbesinden birkaç gün sonra başlamış, hayatı boyunca sayılardan ve matematikten korkmuş biriyim ben. Bir matematik formülü ile Japonca yazılmış bir ‘haiku’yu yan yana koyun, benim için eşit derecede anlamsız sembollerden ibarettir. Hatta lisede bölüm seçme zamanı geldiğinde çaresizliğimi gören babam karşısına almış, “Kızım bizim aile edebiyatçı; ben de annen de edebiyat bölümünden mezun olduk. Matematik için kendini üzme istersen” diye nasihat etmişti. Meslektaşım Sebatî Karakurt da sık sık üniversiteyi 21 yılda bitirdiğinden, öğrenci seçme sınavlarının hiçbirini kazanamadığından dem vurur, mühendislik eğitimi almış olanlara büyük saygı duyar. Matematik Köyü hakkında bir haber hazırlamak üzere İzmir’e doğru yola çıkan ikili hakkında bu bilgileri vermemin sebebi, finalde yaşadığımız dönüşümün altını çizmektir.

Müzik yayını yerine ağustos böceklerinin sesi

Selçuk'a bağlı Şirince Köyü'nün merkezinden, kırmızı tabelaları izleyerek Kayser Dağı'na doğru toprak yoldan tırmanmaya başlıyoruz. Köşesinde bir horoz resminin bulunduğu kırmızı tabelalarda 'Matematik Köyü' yazıyor. Horozun görevi malum; uyandırmak...

Eğitime 2007'nin Temmuz ayında, taştan, çamurdan ve samandan yoğrulmuş bir binada başlayan köyde bugün 100'e yakın yapı var. Oysa 11 yıl önce bu zamanlar, Nesin Vakfı'nın gücü yeten gençleri, Ali Nesin'in üniversiteden öğrencileri ile gönüllüler harıl harıl çalışıyor, inşaata taş taşıyor, sonra da derslere giriyordu. İnşaatin başında Sevan Nişanyan vardı. Yüzlerce hatta binlerce gönüllü kolları sıvadı köy için bugüne kadar.

Köye vardığımızda ilk fark ettiğimiz, ağustoseböceklerinin sağır edici sesi oluyor. Ne bir müzik yayını ne televizyon sesi var. Sokaklarda dolaşmaya başlayınca satranç ve masatenisi oynayanları, bir köşeye çekilmiş kitap okuyanları, mutfakta harıl harıl bulaşık yıkayanları, çevre temizliği yapanları fark ediyoruz. Çünkü burada düşünmekten sonra en önemli görev ortak yaşama katkı sağlamak.

Fransa'dan, Meksika'dan gelen gönüllüler çalışıyor

Nesin Vakfı'na ait 55 dönüm üzerine kurulu köyde şu anda 500'e yakın nüfus var. Üçte ikisi çadırlarda kalıyor. Diğer öğrenciler yatakhanelerde, hocalar ise kendilerine tahsis edilen evlerde... 55 gönüllünün yanı sıra köyün maaşlı çalışanlarının sayısı 22. Gönüllüler arasında Fransa, İspanya, Meksika'dan gelenler var.

Köyde üç yemekhane, erkek ve kız yatakhaneleri, hocalar için 50 civarında ev, kocaman bir kütüphane ve ana derslik, muhteşem manzarasıyla bir Sevan Nişanyan projesi olan kule bulunuyor. Felsefe ve sanat köylerine ait derslik ve atölyeler de var. Kütüphane köyün merkezi. 2007'den bu yana o kadar çok ağaç dikilmiş, köy öyle güzel yeşillendirilmiş ki, bu yapıları görmek neredeyse imkânsız. Örümcek ağlarına bile dokunulmuyor.

Köyde hayat sohbahar-ilkbahar dönemi ile yaz dönemi-sömestr diye ikiye ayrılıyor. Yaz ve sömestr döneminde gelen öğrencilerin ortaokulu bitirmiş olması bekleniyor. Lise, lisans, master, doktora düzeyinde dersler oluyor. Programlar genellikle iki hafta sürüyor.

Yaz döneminde sıradan bir gün sabah 7’de başlıyor. 7.00-8.00 arası kahvaltı zamanı. 8.00-12.00 arasında ilk iki ders var. Yazın köyde hava çok sıcak olduğundan öğle yemeği sonrası 16.00’ya kadar siesta yapılıyor. Ancak önce herkesin üzerindeki görevi yerine getirmesi gerek. Ardından kimi satranç oynuyor, kimi uyuyor, kimi kitap okuyor. Öğleden sonra dersleri ise 16.00-20.00 arasında.

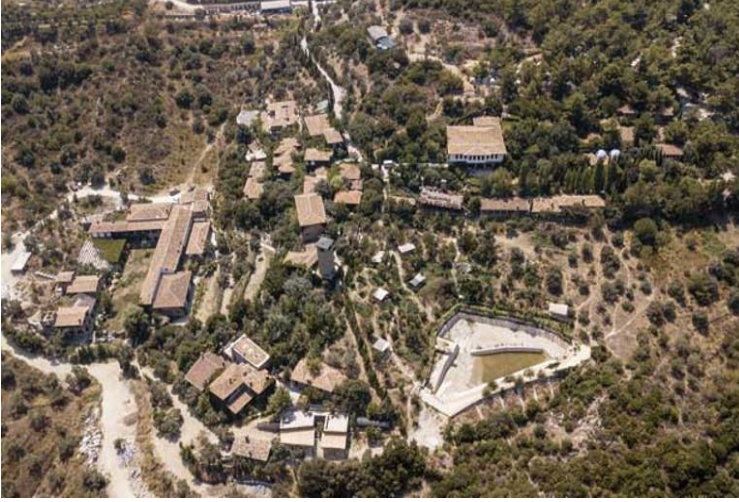
Lise seviyesindeki derslerde bilgi veya yaş gibi ayrımlar yok. Herkes aynı derslere giriyor. Problemi çözmek değil, problem üzerine düşünmek, merak etmek öğretiliyor. Sınıf geçmek, not almak gibi uygulamalar da yok.

Köyün 10 yıllık işletme müdürü Emrah Bakırcıoğlu, “Mutfak nedir, tuvalet nasıl temizlenir bilmeden gelenler oluyor. Ama hemen herkes uyum sağlamayı başarıyor. Bugüne kadar uyum sağlayamayıp giden çocuk sayısı yüzde 1 bile değildir” diyor. Elbette köyün kurallarına uymadığı için gönderilenler de oluyor. 18 yaş altında içki içmek yasak. Geçerli bir mazeret bulunmadan derslere katılmamak, verilen görevleri yerine getirmemek de gönderilme sebepleri arasında.

Burada geçirdiğimiz tüm gün boyunca onlarca insanla konuşuyor, günlük işleyişi izliyor, fotoğraflıyoruz. Önüme çıkan herkese, bizim gibi matematikten korkanlara da burada bir yer olup olmadığını soruyorum. Anlaşılan var... Akşam derslerinden birini Haluk Oral veriyor. Ders, lise seviyesinde. Kalan zamanımızda Sebatî’yle matematiğe bir şans daha vermeye karar veriyoruz. Haluk Hoca matematikten bahsediyor ama her nedense anlattıkları anlaşılır, hatta ilgi çekici geliyor. Bir saatin sonunda, uçağa yetişmem

gerektiğinden dersten ayrılıyorum ancak Sebati'yi sınıftan çıkarmak mümkün olmuyor. Giderken son kez sınıfın camından içeri bakıyorum; Sebati ön sıralardan birine geçmiş, ilgiyle dersi dinliyor...

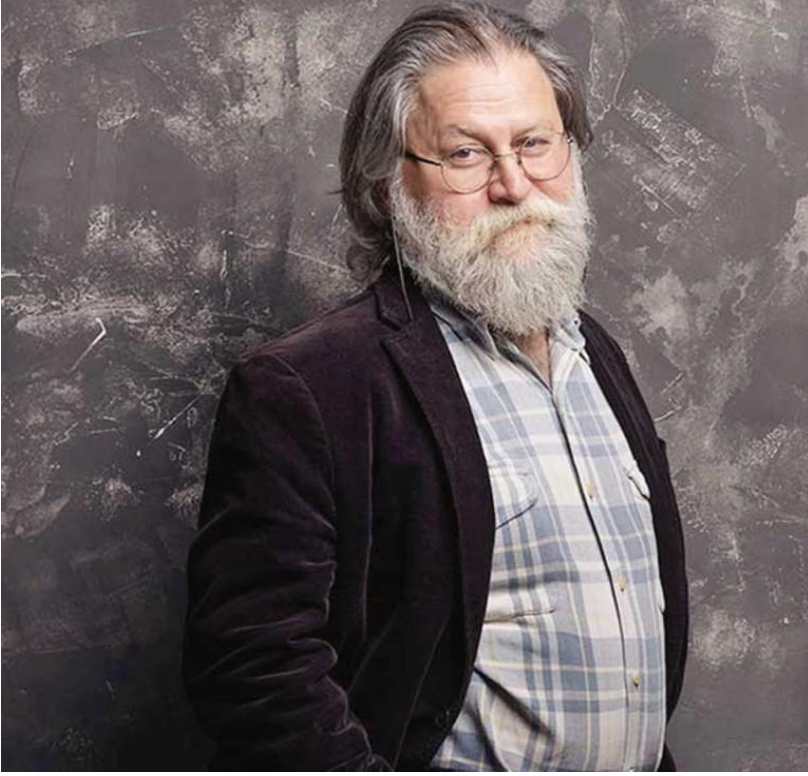
Kurucusu Ali Nesin: Türkiye'nin olması gerektiği ve olabileceği ortam

Köydeki öğrencilerinize matematikten sonra öğrendikleri en önemli şeyin ne olduğunu sordum. Hepsi işbirliğini, kendilerinininkinden başka hayatlar da olduğunu, kendi sorumluluklarını almayı öğrendiklerini söyledi. Bunlar yolun başında hesaba kattığınız, önünüze koyduğunuz hedefler miydi yoksa projenin artıları mı oldu?

- Ne ilginç! Şu an Brezilya'dayım, Rio'da. Sevan Nişanyan'la ve benimle uzun bir röportaj yapıldı. Sorulardan biri sizin sorduğunuz sorulardan biriydi. Matematik Köyü, evet, matematik öğretiyor, daha doğrusu matematiğin anlaşılmasına yardımcı oluyor ama daha sonra farkına vardım ki çok daha fazlasını yapıyoruz, bu satırlara sığmayacak kadar fazlasını. Birkaçını söyleyeyim: Öğrenciler her gün bir ile iki saat arasında, dönüşümlü olarak köyün günlük işlerinde çalışıyor; patates doğrama, sofrta kurma, sofrta kaldırma, bulaşık, tuvalet temizliği, bitki sulama vb. Daha önce ellerini sıcak sudan soğuk suya değıdirmemiş çocuklar bunlar. Ve büyük keyif alıyorlar. Köyde özgürlük olduğundan birçoğı bağımsızlığı ve sorumluluğı öğreniyor. Farklı fikirler, farklı inançlar, farklı yaşam biçimleri, farklı varoluşlar bir arada barış içinde yaşıyor. Öğretmen-öğrenci ilişkisinin, kendi aralarındaki ilişkinin, doğayla insan arasındaki ilişkinin başka türlü olabileceğini görüyorlar. Bunlar hesapta yoktu. Matematik Köyü için "Türkiye'nin olması gerektiği ve olabileceği" ortam diyorum.

Köyün 2007'den bugün geldiğı noktaya baktığınızda hissettiğiniz en yoğun duygu ne oluyor?

- Hani Walt Disney'in çizgi filmleri vardır, ördek yürür yürür, önünde bir uçurum vardır ama o farkında değildir. Toprak biter, uçurum başlar ama ördek yine farkında değildir, bir süre daha devam eder yürüyüşüne. Sonra birden altında bir uçurum olduğunu görür ve düşer! İşte kendimi o ördek gibi hissediyorum. Ne delilikmiş, ne çılgınlıkmiş. Bilinçsiz bir eylemiş meğer. Olacak iş değil! İkinci yoğun duygum şaşkınlık. Her gün aynı yoldan geçip her gün aynı güzelliklere hayran olmak, hiç sıkılmamak. Şöyle bir karşılaştırma yapayım... Bazı müzikleri çok severim. Ama birçoğundan bir zaman sonra sıkılırım. Bu yüzden çok sevdiğim bazı müzikleri çok sık dinlememeye çalışırım. Ama bazı müziklerden 40 yıl sonra da sıkılmam, ne kadar sık dinlersem dinleyeyim sıkılmıyorum. İşte Matematik Köyü'nü o hiç sıkılmadığım müziklere benzetiyorum.

Leelavati Ödülü Matematik Köyü'nü sizce nereye taşıyacak, bundan sonrasında neler bekliyorsunuz?

- Bir lise kurmak istiyorum. Bir lise kurmama bürokrasinin izin vermesini istiyorum. Farklı bir şey yapmak istiyorum ve bürokrasinin 80 yılın başında farklı bir şeye izin vermesini istiyorum. Eğer Leelavati ödülü bir şeye yarayacaksa buna yarasın.

Ancak lise projesinde bazı engellerle karşılaşıyorsunuz. Kendinizi bu yeni mücadele için hazır ve güçlü hissediyor musunuz?

- Zemberekten fırlayacak bir aslan gibi hissediyorum kendimi.

Ödülü dün aldınız. Törende size ve Matematik Köyü'ne ilgi nasıldı?

- Olağanüstü. İnsanlar hüngür hüngür ağlıyordu. Hiç böyle bir şey görmedim bugüne kadar. Türklerden gelseydi böyle bir tepki daha az şaşırdım sanırım, ne de olsa daha sulugözlü sayılırız ve bu tür projeleri daha az gördük. Ama Japonya'dan, Hindistan'dan, Avrupa'dan, Güney Amerika'dan herkes müthiş etkilendi. Sevan'la beni dakikalarca ayakta alkışladılar. Fotoğraf çekirmek isteyenler, kucaklayanlar, kendi ülkelerinde benzer projeler için akıl isteyenler, davetler... Müthiş bir etki yarattı.

Bugüne kadar köyde binlerce çocuğa matematiği, düşünmeyi, merak etmeyi öğrettiniz. Siz köyden neler öğrendiniz?

- Matematiği... Yeri geldi, on yaşındaki çocuktan öğrendim! Sonra, doğru bir proje gerçekleştiğinde insanların buna değer verdiğini. "Halk anlamaz" düşüncesi çok yanlış. Halk anlar ve "Halk anlamaz" diyenlerden daha iyi anlar.

Eser Öykü Dede
Sanat Köyü seramik atölyesi sorumlusu

Bir buçuk senedir buradayım. Köyde kullanılan şekerlik, çanak, kapı numarası gibi bazı eşyaları burada üretiyoruz. İlkbahar ve sonbaharda atölyeler düzenliyor, yaz okuluna da destek veriyorum. Ben aslında piyanistim, Anadolu Üniversitesi Konservatuvarı'nda 17 sene çalıştım. Barış Bildirisi'ne imza attığım için ihraç edildim. 2012'den bu yana seramikle de ilgileniyordum. Bu işi Matematik Köyü'nün Facebook sayfasından buldum. Artık yaz-kış burada yaşıyorum. Burada çalışmaya başladıktan

sonra, atölyede insanlara bir şeyler dinletebilirim diye düşündüm. İzmir'den dijital piyanomu getirdim, çok iyi bir şey değildi. Dinletilerden birine Ali Hoca da geldi. Finalde memnun olacağını düşünmüştüm ama "Bu böyle olmaz" diye söylenmeye başladı. "Bunun sesi çok kötü, sana bir piyano almamız lazım" dedi. Benim için istediğim piyanoyu alıp köye getirtti. Ben de gönül borcumu ödemek için sık sık dinletiler düzenlemeye çalışıyorum. Gündoğumu konserleri düzenliyorum zaman zaman. Güneş tam atölyenin karşısından doğuyor. O saatlerde Bach çalışıyorum. Bana son süreçte meslek arkadaşlarımdan destek olan çok az insan oldu. Ali Nesin ise bir buçuk yıl önce tanıdı beni.

Haydar Göral / Sayılar Teorisinden Seçmeler dersini veriyor

Matematiğin ne olduğunu

Ali Nesin'den öğrendim

Bilgi Üniversitesi'nde Ali Nesin'in öğrencisiydim. 2004 yılında tanıştık. O zamana kadar matematiğin ne olduğunu bilmiyordum, sadece çok daha derin bir şey olduğunu hissediyordum. Ali Hoca sayesinde haklı olduğumu öğrendim. 2007'deki kuruluşundan bu yana burada çalışıyorum. İlk sene su, elektrik, sıcak su yoktu. Ders vermeye 2008'de başladım. Her sene iki hafta burada kalıyorum. Lyon'da doktora yaparken bile yazları buraya geldim. Leelavati Ödülü beni çok mutlu etti, çok önemli bir ödül. En başından

beri burada olduğumdan kendime de bir gurur vesilesi çıkarıyorum. Yurtdışında köyü bilen çok matematikçi var. Pek çok hoca gönüllü olarak buraya geldi ve ders verdi.

Büşra Öztürk
Bilkent Üniversitesi'nde matematik öğrencisi

Köyde sorumluluk bilinci geliyor

Üç haftalık bir eğitim için buradayım. Bu, köye üçüncü gelişim. Lisedeki matematikten başka bir şey öğrenmek için gelmeye başladım. Bakış açınızı geliştirmek için burası çok iyi. Sosyal atmosfer de çok güzel. Farklı illerden, üniversitelerden arkadaşlarım oldu. Sorumluluk bilinciniz oturuyor. Evde yapmadığınız işleri burada yapıyorsunuz. Tuvalet temizlemeyi burada öğrendim, hayatımda yıkamadığım kadar tabak yıkadım. Ama eğlenceli, hiç pişman değilim. İnternet veya televizyon yok, çalıştığımız şeye daha iyi konsantre olabiliyorsunuz. Zaten kütüphanede çok fazla kaynak ve etrafınızda

hocalarınız var, internete ihtiyacınız olmuyor. Burada başarısız olmak yok ama düşünmeyi bırakmak başarısızlık sayılabilir.

Deniz Dalkıran
Bilgi Üniversitesi Matematik Bölümü öğrencisi

Burası olmasa matematikçi olamazdım

2014'ten bu yana her yaz geliyorum. Derslerinde çok parlak olman burada bir şey ifade etmiyor. Okulda kötü olup burada matematiği seven çok insan var. Mutfığa hayatımda ilk kez burada girdim, temizlik yaptım. Hatta annem ilk sene ayak uyduramazsam diye bana söylemeden bir hafta İzmir'de kalmış, dönmek istersem diye. Emeği takdir etmeyi öğreniyorsun, yardımcı olmaya başlıyorsun. Pek çok arkadaşım eve döndükten sonra aileleriyle konuşup işbölümüne dayalı sistem kurmuşlar. İlk dersimi Ali

Hoca'dan almıştım, oyun teorisi üzerineydi. O iki saatten sonra anneme uzun bir mesaj yazdığımı hatırlıyorum, her şeyin muhteşem olduğuna dair. Burası olmasa matematikçi olamazdım. Birlikte yaşam yürütmenin zahmetli ama güzel olduğunu öğrendim.

Ekınsu Akdoğan
ODTÜ Malzeme Mühendisliği Bölümü öğrencisi, gönüllü

Doğanın içinde 4-5 saat uyku yetiyor

İlk kez beş yaz evvel gelmiştim öğrenci olarak. O kadar sevdim ki her yaz gelmeye devam ettim. Sonraki yıllarda hep gönüllü oldum. Burada kendini ifade etmeyi, kendi sorumluluğunu üstlenmeyi öğreniyorsun. 14-15 yaşındaki insanlar için çok kıymetli bu. Bu yaz lise öğrencilerine ablalık yapıyorum. Koğuşumdaki öğrencilerin zamanında kalkmasından, derslere girmesinden, görevlerini yerine getirmesinden sorumluyum. Gün içinde bir sorunları olursa bana geliyorlar. Şirince'ye inenler olursa döndüklerinden emin olmam gerekiyor. Geziler sırasında da eşlik ediyoruz. Bu kadar çalışınca şehirde olsa çok yorulur insan, ama burada, doğanın içinde 4-5 saat uyku yetiyor.

Mina Çelik

Yıldız Teknik Üni. İletişim Tasarımı öğrencisi, gönüllü

En büyük lüks, yıldızları seyretmek

Matematik benim için hep sorundu, hiç anlamıyordum. Derslerim de çok kötüydü. Oysa üniversite sınavında matematik sorularını da çözmem gerekiyordu. Buraya geldiğimde matematiğin hiç görmediğim bir tarafı olduğunu öğrendim. Zihnimde kapılar açıldı, matematikten korkmayı bıraktım. Sonuç odaklı düşünüyordum, süreç odaklı bakmaya başladım. Dönünce derslerim de düzeldi. Burada farklı şehirlerden, farklı hayatları olan insanlarla tanıştım. Türkiye'nin pek çok ilinde ziyaret edebileceğim arkadaşlarım var. Bence burada en büyük lüks, gece yıldızları seyretmek.

Ali Törün

'Meşhur Problemler ve Hikâyeleri' dersi veriyor

Burası beni daha iyi matematikçi yaptı

Köyün kuruluşundan bu yana buradayım. Matematik Köyü'nü Destekleme Derneği'ni kurduk, başkanlığını yaptım. Şimdi de ders veriyorum. Matematikten çekinerek gelen çok öğrenci var. Ama buraya gelirken anne-babalarından ayrıldıklarına ağlarlar, giderken de buradan ayrıldıklarına. 15 günde matematik öğretemezsiniz ama çocukların dokunmasını sağlayabilir, onlarda iz bırakabilirsiniz. Dairenin alanı ' πr^2 ', bunu hemen herkes bilir ama kimse ne ispatını bilir ne de sormayı akıl eder. Biz çocuklara bu ihtiyacı öğretmeye çalışıyoruz. Matematik zekâ testi değildir, sabırlı olan herkesin yapabileceği bir şey. Köyün en büyük özelliği imece. Bu büyük bir kazanım. Doğayla ilişkisi son derece uygar.

Arsen Nişanyan

Oxford Üniversitesi'nde doktora öğrencisi, eğitmen

Öğretmekle öğrenmeyi birbirinden ayırmak zor

14 yaşımdan beri Matematik Köyü ile iç içeyim. Köyle birlikte büyüdüm, köy de bizimle birlikte büyüdü. İnşaatında taş taşımak dahil her şeyi öğrenciler olarak birlikte yaptık. Hiçbir zaman matematikçi olmak gibi bir niyetim yoktu ancak o derslerden çok şey öğrendim. Akademik çalışmanın gereksinimlerini, disiplinli çalışmanın önemini kavradım. Burada hayatını matematiğe adanmış insanlardan ders almak, anlatışlarındaki tutkuyu görmek beni bir hayli etkilemişti. Benzer seviyede ancak farklı alanlarda eğitimler düzenlemek benim için bir heves haline geldi. Bundan 4-5 yıl önce arkadaşlarımla antikçağ, antik felsefe üzerine kamplar yapmaya karar verdik. Burada öğretmekle buradan öğrenmeyi birbirinden ayırmak çok zor. Öğretmek için öğrenmeniz gerekiyor.

Haluk Oral

Matematikçi, yazar

Matematik 'ineklere' mahsus değil

Matematik Köyü'ndeki 10'uncu yılım. Lise öğrencilerine ders vermekten daha çok zevk alıyorum. Ömrüm Boğaziçi Üniversitesi'nde ders vermekle geçti zaten. Sohbet şeklinde geçiyor derslerim genellikle. Matematiğin sadece 'ineklere' mahsus bir şey olmadığını göstermek, çocuğun bu alanın güzelliğini fark etmesi çok önemli. Bir şeyi anladıkları zaman o kadar büyük mutluluk duyuyorlar ki o bana umut veriyor. Bir güzel tarafı da İstanbul'dan gelen çocukla Şırnak'tan gelen çocuk aynı derse giriyor. Böylece buradan ayrıldıklarında diğer şehirlerde arkadaşları oluyor. Umduğumuzdan çok daha iyi kaynaşıyorlar. Bu projenin insani tarafı, matematik öğretmek kadar kıymetli.

Dino Festi

Eliptik Eğriler dersi veriyor

Öğrencilerde büyük ilerleme var

Bu yıl üçüncü kez Matematik Köyü'ndeyim. İlk kez 2014 yılında geldim. Burayı çok seviyorum. Bilgi üzerine kurulmuş bir topluluk olması çok önemli. İnsanlar sadece öğrenmek için bu köye geliyor. Bir topluluktan bekleyebileceğiniz en güzel şey bu. Biz de meslektaşlarımızdan bir şeyler öğreniyoruz ve buradan her dönüşümde daha da zenginleşmiş oluyorum. İlk gelişimden bu yana öğrencilerde büyük bir ilerleme görüyorum, çok hevesliler. Matematik Köyü bence yurtdışında hâlâ hak ettiği kadar bilinmiyor. Ben çevremdekilere hep buradan bahsediyorum ve getirmeye çalışıyorum. Bir kere gelen de tekrar gelmeye çalışıyor. Leelavati Ödülü de bilinirliğine katkı sağlayacaktır.

** Hürriyet Pazar internet Haberi, Ağustos 12, 2018, Fotoğraflar:Sebatı Karakurt*

FOTOĞRAFLARLA NESİN VAKFI

2013 yılı 23 Nisan Şenliğinden

Permakültür Uygulamalarından

Depremi birinci yıldönümünün tek bir amacı olmalı;
Unutmayalım,
mevsimin aksine ortam halen sıcak, ihtiyaç halen çok...
Tüm gücümüzle elele yeniden oyuna dönelim...

Destekleriyle...

NESİN KÖYLERİ

Nesin Sanat Köyü

 www.cukurovasanatgirisimi.com

    YouTube

Çukurova Sanat Girişimi